2 — BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.
Sala Est. Tab. Núm. — 4

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

~3148

~3148

2-13-6-4

~~Num. 37. Caj. 6. num. 21.~~

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

I
00348

Opus

Martiani Capelle de Nuptijs
Philologie ⁊ Mercurij libri duo
de grammatica.
de dialectica.
de rhetorica.
de geometri .
de arithmetica.
de astronomia.
de musica libri septem.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

Ad Reuerē. in Chriſto patrē & dominū. D. Ioānē Chæregatuȝ Diui na ꝓuidētia Epiſcopuȝ Catharēſē Frāciſci Vitalis Bodiāi Epiſtola.

Cum illud Diuini Platonis mente uolutarem Pater. R. Nō ſibi ſolum quenque natum eſſe. His Feriis: quas Vacationes appellant cœpi mecuȝ cogitare: quid nam cudere poſſeȝ: quod & ſtudioſis aliqua in parte & mi hi: ne ocio langueſcerem: plurimum conduceret. Occurrit Martianus Capella Cyclicæ Diſciplinæ Auctor eminentiſſimus: Qui breui Compē dio ſeptē Artes liberales ita complexus ē: ut eas tanq̄ Enchiridion hr̄e cu pientibus: lectiōe Felicis Capellæ nihil cōmodius inuēiri poſſe uideatur. Veꝝ inter cogitādum me nō uulgaris tenuit admiratio: Cū rei impreſſo riæ dexteritate oēs fere bōi Codices in lucē ꝓdierint: cur tā diu delituerit Martianus: quē Impreſſorū: qui cupiditate lucri latebras omneis indagā do ſolēt eſſe diligētiſſimi: ut q̄ppiā noui: quo magnopere detineret Morta les aucuparētur. Nēo ad hunc uſq; diē attentauerit imprimere. At ſum pto Minei Capellæ Codice in māibus. ilico deſtiti admirari. Quādo q̄deȝ cū ſic mēdoſum cōperi: ut nec agnoſcere Auctorē ſuuȝ poſſȝ: nec agnoſci. Itaq; ego quoqȝ rei difficultate territ' pene retraxi pedē: & īchoatū op': ut cæteri r̄liq̄ſſē: niſi me potiſſimū generoſa prudētia & ſpectata eruditōe ado leſcens Dominicus Portēſis cū q̄buſdā familiariſſimis cohortati fuiſſent. Quib' cū multa peruerſa & falſa corrigi & ī uerā lectioēȝ redigi poſſe dice rē. nunq̄ deſtiterunt: dōec me ut hoc grauiſſ. & formidāduȝ on' ſuſciperē perpulerī ūtates: ut quoad poſſeȝ: excuſſis priſcoꝝ monumētis: unde Ma. fuiſſe mutuatū arbitrarer: nouē ei' uolumia ꝓ uirib' emēdareȝ: ut aliquā do q̄ diligentiſſime legentibus uoluptati: non faſtidio forent. Equidem quoad potui: reluctat' ſuȝ. Veꝝ ne tā me nō potuiſſe q̄ noluiſſe crederēt: Vict' tādē precib' mun' ſubire nō recuſaui: In quo q̄tū laboris ſuſceperi: facile ſtudioſiſſ. q ſq; priorib' collatis exēplarib' dignoſcet. Quādo ſupra duo milia a nobis loca repoſita ſunt: quæ ita eē ex diligēti & multa lectiōe apd' grauiſſ. auctores cōperim'. Reliq̄: ſi qua ſt: iis r̄liqm' cognoſcēda: q̄b' maior ī Encyclopædia eruditio: maiuſq; ſupererit ociū. Et quoniā nō ſuȝ neſci': mihi quoq;: ut cæteris: ī hac nr̄a r̄cognitōe nō defuturos obtrectato res: cū un' mihi tā laborioſiſſ. negociū aggreſſo exoptād' eēt: ī cui' ſinu a liuidoꝝ morſib' tut' eēm. Tu præ cæteris Pr̄. R. ex oib' dign' occurriſti: ad quē nr̄a epiſtola p̄ociniū īploratura dirigeret: cū & cyclica diſcipliæ q̄ cōūctionē oiuȝ reꝝ & cōicationē cōplectit: amātiſſ. ſis: & iā pridē me tuo cliētiū nūero aſcriberī nō recuſaueris. Accipe igr̄ paruū Bodiāi tui munuſ culū ſingularis meæ ī te obſeruātiæ teſtē locupletiſſ. quoad lōgiores uigi liæ: & grauiores ſub tuæ. D. R. auſpicio ꝓdibūt. Vicētiæ. V. nonas Octo.

MARTIANI MINEI FELICIS CAPELLAE AFRI CARTHAGINENSIS DE NVPTIIS PHILOLOGIAE ET MERCVRII LIBER PRIMVS.

t

V: quem pſallentem thalamis: quē m̄re camœna
Progenitum perhibēt copula ſacra deum:
Semina qui arcanis ſtringens pugnantia uinclis:
Complexuq; ſacro diſſona nexa foues.
Nāq; elemēta ligas uicibus: mundūq; maritas:
Atq; auram mentis corporibus ſocias.
Fœdere complacito: ſub quo natura iugatur
Sexus concilians & ſub amore fidem.
O hymenæe decens: Cypridis qui maxima cūra es:
Hinc tibi nam flagrans ore cupido micat.
Seu tibi q̄ Bacchus pater eſt: placuiſſe choræas
Cantare ad thalamos: ſeu genitricis habes.
Comere uernificis florentia limina ſertis:
Seu conſanguineo gratia trina dedit.
Connubium Diuum componens Calliopea
Carminis auſpicio te probat annuere.

d

Vm crebrius iſtos Hymenæi uerſiculos neſcio quid ino pinum intactumq; moliens cano: reſperſum capillis albi cantibus uerticem: incrementiſq; luſtralibus decuriatum nugulas ineptas aggarrire non perferens Martianus interuenit di cens. Quid iſtud mi pater? q̄ nondum uulgata materie cātarī depro peras: & ritu nictantis antiſtitis: priuſq̄ fores aditumq; reſeres: γυμνολογίζεις? Quin potius edoce: quid apportes: & quorſum præ dicta ſonuerint: reuelato. Ne tu inq̄ deſipis? admodumq; perſpicui operis ἐγκρουμένον noſcēs creperuȝ ſapis? nec liquet Hymenæo prælibāte diſpoſiti nuptias reſultare? Si uero cōcepta: cuius ſcatu riginis uēa perfluxerint properus ſcrutator inq̄ris: fabellā tibi: quā olim ſatyra comminiſcens hyemali peruigilio marceſcētes mecum lucernas edocuit: ni prolixitas perculerit: explicabo.

Cum inter deos fierent ſacra coniugia procreationis undiq; nu meroſæ: liberiq; præclues: ac nepotum dulciuȝ ætherea multitudo & inter ſe quodam cælicolatuȝ complexu ac foedere potirentur: ꝑ præ

γυμνολογίζεις
ἐγκρουμένον
Præclues

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

Orpheus
Homerus

ſerti nque potiſſimos connubialis bearet adiectio: Idq; deditũ mũ-
do loquax triuiati; diſſultaret hũanitas: poetæq; præcipue Oeagri
um citharistã ſecuti: cecutientiſq; Meonii ſuauiloquam ſenectutẽ
epica uulgo: lyricaq; pagia cõſoarẽt. Nec aliqd dulci⁹ Ioui inẽ æthe
reas uoluptates una coiuge loquerẽtur. Hiſq; accederet prẽptior fi
des: quæ ſuadẽte aruſpicio gradeuos põtifices i teſtioniu cõuocat.
Cũ qd Iupiter hoium uotis trepida curaꝝ ambage ſuſpẽſis multa
ſplacabilis hoſtia denegaret. Exorata eius mĩona prouẽire: & ꝙcqd
ille ex prõpta ſñia parcarũ pugillo aſſeuerãte dictauerit: delinitum
ſuadæ cõiugis amplexibus; iuſſuq; remouere. Nec ſolum ſupeꝝ re
gem atteſtabaẽ uxorium: Idq; etiam Diti propoſitum: idq; Portu-
no. Certumq; eẽ Gradiuum Nerienis Nerinæ coniugis amore tor-
reri. Eſculapio quoq; non diſpar affectio. Similiq; perſuaſiõe tranſ
duci Ope coniuga: Cybeleq; permulſa moeſtiſſimu ſeniorẽ deoꝝ:
Ianuſq; Argiona utraq; miratur effigie. Nam Reginam tantum di
cunt marito dependiſſe lachrymas Memphiticam: ut obſita luctu
perpetuo nunq̃ eum contenta ſit inuẽire. Hac igitur fama: hiſque
deorum alternis amoribus motus concituſq; Cylleniuſ. Simulque
ꝙ cũctorum affectiones & thalamos: dum paret pluribus: conſpi-
catur. Vxorem duceẽ inſtituit. In quam ſententiam mater illum an
xia cum annua peragratione zodiactea in Pliadum numero ſaluta-
ret: impulerat: præſertimq;: ꝙ paleſtra; crebriſq; diſcurſibus exerci
tum corpus lacertoſis in iuuenilis roboris excellentiam toris uirili
quadam amplitudine renidebat. Ac iam pubeſcẽtes genæ ſeminudũ
eum incedeẽ: chlamydeq; indutum parua: inuelatumq; cætera hu-
merorum cacumẽ obnubere ſine magno riſu Cypridis non ſinebat.
Rationabili igitur propoſito conſtituit pelleẽ cælibatum. Itaq; pro
induſtriæ dignitate: quam conuẽiret accipere: cuncta merito longæ
deliberationis alternat. Nam Sophiam ipſe miro quidem cupiebat
ardore: ꝙ prudens ſanctaq; ſit: intemeratiorq; cunctiſ: pulchriorq;
uirginibus. Sed ꝙ ſororis eius collactea & indiſcreto amica foedere
uideretur. Perindeq; ad innubas ipſa quoq; tranſiſſe ea; in palladis
iniuriam non placuit coaptari. Non diſpar illum formæ deſiderabi
lis grataq; luculentas in manticem quoq; ſuccenderat. Na; & nobi-
litas generis illa;: quippe pronoe maior eſt filiarum: & prouidum
perſpicacis prudentiæ commendabat ingenium. Sed ipſis diebus for
te immenſi amoris impatientia ultro iuuenem conſecuta Apollini

uadæ coniugis
ortunus
erienis nerinæ
Ops
Cybele
Argiona · emendo · Argionẽ
uncta · p̊ cunctatioẽ

fuerat copulata. Voluit ſaltem Endelechiæ ac Solis filiam poſtula
re: ꝙ ſpecioſa q̃ maxime: magnaq; deoꝝ ſit educata cura. Nam ipſi
ψυχῇ natali die Dii ad conuiuium corrogati multa contulerant.
Iupiter quippe Diadema: quod æternitati filiæ honoratiori detraxe
rat: capiti eius appoſuit. Iuno quoq; expurgatioris auri ſplenden
te uena addiderat crinibus ſociale uinculũ. Tritonia etiam interu
la: reſoluto ricinio. trophioq; inſtar flãmarum cocco: atq; ipſo ſa-
cri pectoris ac prudentis amiculo uirgine; Virgo contexit. Delius
quoq;: ut ramalẽ Laurum geſtitit: diuinatrice eadem conjecturali
que Virga uolucres illi: ac fulgurum iactus: ac ipſius meatus cæli
ſyderumq; monſtrabat. Aniæ autem prænitens ſpeculum: quod in
ter donaria eius Adytis Sophia defixerat, quo ſe recognoſcenſ etiam
originem uellet exquirere: clæmenti benignitate largita eſt. Lemni-
us quoq; faber inſopibilis illi perennitatis igniculos: ne caligãtibus
tenebris nocteq; cæca opprimeret accẽdit. Omnes uero illecebras
circa ſenſus cũctos appoſuit Aphrodite. Nam & unguentis oblitã:
floribuſq; redimitam halatus paſci fouueriq; docuerat: & melle per
mulſerat: & auro atq; monilibus inhiare: mẽbraq; uinciri honora-
tionis cælſæ affectatione perſuaſerat. Tunc crepitacula: tinnituſque
quiſ inſ anti ſomnũ adduceret: adhibebat quieſcẽti. Præter eaq; ne ul
lum tempus ſine illecebris oblectamentiſq; decurreret: pruritu ſub
ſcalpente: circa ima corporis appoſuerat uoluptatem. Sed uehiculũ
ei atq; uolatiles rotas quis poſſet mira uelocitate diſcurrere: tradide
rat ipſe Cyllenius. I; eam auri compedibus illigatã mẽoria prægra-
uaret. His igr̃ ſuperis ψυχήν opima;: ditẽq; muneribus atq; mluta
cæleſtium collatione decoratam in cõnubium Archas ſuperioꝝ caſ
ſus optabat. Sed ea; Virtuſ: ut adhærebat forte Cyllẽio: pene lachri
mans nunciauit impotentiam pharetrati: uolatiſq; ſuperi de ſua ſo-
cietate correptam: captiuamq; Adamãtinis nexibus a Cupidine de-
tineri. Super his igitur uirginu; thalamis: dum eum deliberatæ ſor
tis blandimenta fruſtrantur: nec facile quæpiam: præter ea;: quæ cõ-
grua parilitate tonantis nurus deligeretur: occurrit: ampliuſ delibe
randum ſuggerit Virtus. Neque eum ſine Apollinis conſilio quic
q̃ debere decernere: aut fas ab eius congreſſibus aberraẽ: cum zodia
ca eum hoſpitia permeantem nunq̃ abeſſe menſtrua præcurſiõe per
mitteret. Igitur conſtitutum: ubicunque locorum frater eẽt: adi
retur: Ac tunc uolatilem uirgam: uti ſecum mundi penita permea

Endelechia
Interula
Ricinio
Trophio
Ania

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

re: æthæreoſque receſſus irrumpere parili uelocitate poſſit: Virtuti
de more permittit: Ipſe pedibus Talaria nectit aurea: & nunc in Pha
nis: quibus aut uaticinia obliquis fundebãtur ambagibus: Aut de/
nuntiata pecudum cæde: phyſiculatis extorũ proſiciis uiſcera loque
bantur: quibuſque ſortitus excedere. uel logia perſonare: ſagaci eũ
inueſtigatione diſquirunt. S; his Adytorum faſtigiis: ſpecubuſq;
uiduatis: abſque Lauri arentis paucis admodu; foliis: uitibuſque
ſemiuulſis: quas in Cumano antro poſt Sibyllam tinearum morſ⁹
carieſque carpebant: nihil eius potuit inueniri. Per aereos etiam tra
ctus: quibus formare ſolitus & uolucru; diuerſos meatus. & Oſci
num linguas: & præpetis omnia pẽnæ: fruſtra incaſſumq; diſꝗrũt.
Iam pridem quippe offenſus contamine monendorum dedignatur
Augur Pythius nuncupari. Item eum in Helicona: Delon: Lyci
umque ſectantur. Sed alibi lauros primores: arẽteſque hederas: ali
bi carientem tripodem: crepidaſque ſitu murcidas: præſagiorumq;
interlitam memoriam reperierunt. Tandem fama nunciante cogno
ſcunt: ꝗ Phœbo gaudet Parnaſia rupes: Licet inde quoq; ad Indici
montis ſecretum obumbratumque ſcopulum nube perpetua potie
rius migraſſe perhibebant: tamen cirrheos tũc receſſus: & ſacrati ſpe
cus loquacia antra conueniunt. Illic autem circunſtabat in ordine
quicquid imminet ſæculorum: Fortunæ Vrbiu; Nationumq; om
nium Regum ac totiuſ populi uidebatur. Aliæ ti ãſacti curſu i emẽ
ſo fugientes ſpatio continebant. Aliæ ſub conſpectu: aduenicbantq;
ꝗ plures: atq; ita nonnullis eminus uaneſcebat diſperata prolixitas:
ut uelut fumidæ caligationiſ incredibilis haberetur aura. Inter hæc
mira ſpectacula: fortunarumque curſuſ motus nemoru; etiam ſu
ſurrantibus flabris canora modulatio melico quoda; crepitabat ap
pulſu. Nam eminentiora prolixarum arborum culmina: perinde/
q; diſtenta acuto ſonitu reſultabant. Quicquid uero terræ confine
ac propinquu; ramis acclinibus fuerat: grauitas rauca quatiebat.
At media ratis per annexa ſuccentibus duplis: ac ſeſquialteris: nec
nõ ẽt ſeſquitertiis: ſeſquioctauis: etiam ſine diſcretione iuncturis: li
cet interuenirent limmata: concinebãt. Ita fiebat: ut nemus illud ar
moniam totam: ſuperumque carmen modulationum congruentia
perſonaret. Quod ꝗdẽ exponẽte Cyllẽio uirtus edidicit: & iã ĩ cælo
orbes parili ratione aut concentus edere: aut ſuccentibus cõuenire.
Nec mirũ: ꝗ Apollinis ſilua ita rata modificatione congrueret: cu;

cæli quoq; orbes idem Deliuſ moduletur in ſole: hincq; eſſe: ꝗ illic
Phœbus: & hic uocitetur auricomus. Nam ſoliſ Auguſtum caput
radiis perfuſum: circũactumq; flammantibus uelut auratam Cæ/
ſarie, rutili uerticis imitatur. Hinc quoq; Sagittarius: hinc quoq;
Vulnificus: ꝗ poſſit radiorum iaculis icta penetrare. Demonſtra
bat præterea Cyllenius Virtuti amnes quoſdam cælitus deſtuẽtes:
quos tranſeundos eſſe perhibebat: ut ad eum ipſum: quem reperire
curæ eſt: peruenirent. Verum eoſdem Amnes Diuerſicolor fluento
rum diſcrepantium Vnda raptabat. Quippe primuſ diffuſioris ac
prolixi ambitus Gurges liuentis aquæ uolumine nebuloſo: atq; al
gidis admodum pigriſque curſibus heſitabat. Interius lactiſ inſtar
Alius cãdidæq; lucis mitis per omnia: quietuſq; motu Vndas uol
uebat argenteas. Tertius uero Minio: rubeoq; igne rutilantes: feſti
nataque rapiditate præcipites: fragoſoſque curſus anhela ſulphure
us cæleritate torquebat. Qui hunc ſequebatur auratus: ac fulgi/
dus & flammis coruſcantibus rutilans: ſed diuerſitate fluminũ
utrinque coniunctus quibuſdam riuulis intermixtis quantu; pen
ſabat moderatio temperabat. Verum interior illo Electro puri/
or reſplendebat Amnis: quem præter cæteros Fortunarum ille conſi
ſtens populus appetebat: Quarum alias eius odor/ & halatus illexe
rat: alias lenis Vndæ canori permulſere modulatus. Guſtum autẽ:
hauſtumq; ꝗ plures ex eodem dulciſſimo Gurgite ſitiebãt. Nec de
erant: q eadem foueri abluiq; Lympha: ac ſe in illã iacer̃ cupiebãt.
Præterea duo reſtrictiores: ac ſinu ambituq; paruo raptabantur in/
terius: Quorum uterque pro aliorum uicinia & confinio colorat⁹
exiguum proprii ſaporis hauſtum multa mutabilis admixtiõe tra/
xerat. Nam alter nimia cæleritate feſtinus: ac plerunque conſiſtens/
relabenſq; ferebatur. Alius uero quandam undarum originem ge
ſtans flexuoſiſque anfractibus errabundus ſpumabat cunctis ſemi/
nibus fluentorum. Hi igitur curſus diſcoloris Amnes prædictas re
rum: nationumque fortunas immenſis primo ſinibus ambiebant.
Tunc diuerſa undarum uiolenſque rapiditas ſingulas quaſq; per/
uadens improuiſa ui per decliuis aluei præcipiteſ lapſuſ rapidis tũr
binibus pertrahebat: ita ut alius eaſdem plerunq alteri tranſfunde
ret fluuio: & quam ille exercitam longa colliſione uexauerat.
Alter aut ripæ redderet: aut amnẽ merſaret. Non tamen fortunas
omnes illi ſanguineus aut cæruleus inuolutas gurgites rapiebant.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Plerunq; illius lactei renitens unda repente correptas eminentis tra
ctus uertice ſubuehebat. Aliquando etiam ſublimatas: atq; fluctu
elatiore ſuſpenſas in illum cruentæ ſimilitudinis reiciebat æſtum:
aut in Torrentem liuidum uorandas hiatu piceo deſpuebat. Alter
na igitur permixtione fluuiorum ille Fortunarū populus agebat.
Neq; enim ulla prorſus erat: quæ ab omni immunis incurſu: cun
ctoq; eſſet gurgite feriata. Deniq; Virtus ſecuta Cyllenium: dum
ſola cunctos interrite tráſmearet: lz eam magno fragore colliſerint:
tamen opprimere nequiuerunt. Tandem Tranſ fluuios: q ad quod
dam Phœbi ſpectaculum ferebantur: cum Virtute Mercurius con
ſtiterunt. Ac tunc Latoium conſpicati edito conſidentem arduoq;
ſuggeſtu: atq; in conſpectu quatuor Vrnulas adopertas uiciſſim
alternis inſpectionibus enudare: quæ diuerſa ſpecie: metalliſque for
matæ. Nam una ex ferro: quantum coniici potuit: duriore. Alia ex
argenti fulgentiore materie. Tertia liuentis plumbi fuſili robore ui
debatur. At uero propior deo perlucētis uitri ſalo renitebat. Singu
læ autem rerum quædam ſemina: elementaque geſtabant. Nam Ha
ma flagrantior: & ab ipſius cecaumenis exanelata fomitibus efferri
prædicta anhelabat Vrna: quæ tamen Vertex Mulciferi dicebatur.
Alia etiam: quæ fuerat ex argenti materie: præferebat ſerena fulgen
tia: & uernantis cæli temperie renidebat. Hanc dicebat Riſu; Iouis.
Illa uero Metalli grauioris plena undoſæ Hyemis: atque algidi fri
goris: nec non etiam pruinarum. Hæc Saturni uocabatur exitium.
At uero alia ſali reſplendentis: atque ad ipſius Dei dexteram ſita: ae
ris totius ſeminibus erat referta. Hanc Iunonis Vbera memorabat.
Ex his igit Vrnis Deus alternatim: quantū diſpoſitis ſat erat: hau
riebat. Nam quotiens orbi complacito uitalis ſpiritus ſalubres mi
niſtrabat auras: ex illa argenti clæmentia aeris hauſti permiſcens ſe
mina temperabat. Cum uero peſtem diram cōmeritiſ Mortalibuſ
minabatur: aeri ſimiliter anhelos ignes: aut torpentis frigoris uene
na miſcebat: & in affligendum meare cogebat orbem. Tali Dei tem
peramēto Virtus admōita magiſq;: cū eū ſalutaris auras miſcer̄ cō
ſpiceret: Cæci poetæ Graiū uerſu;: Mercurio cōprobāte cōmēorat.
Homer) φοῖβος χρυσοκόμης λοιμοῦ νεφέλην ἀπέρυκεν.
Exquo peſtem fugari poſſe Mercurius: ſi uoces primæ ueſtigiis
eius accederent: admonebat. Subdendæ tamen Clario fidibus perſo
nanti: atq; inter ſerta Laurigera inſularum lubrico: implexoq; cri

ne redimito talia conſerentes: ut procul Pythius aduentare conſpe
xit: cauſam q; aduentus primis aſpectib⁹ recognouit: Throno: quo
inſidebat: exurgens Muſas iuſſit occurrere: quæ lz in Maiugenæ of
ficiū pperare uiderent̄: ſatis tamē inceſſibus mouebant̄. Ac tūc Ger
mino in participatū operis: cōſeſſūq; ſuſcepto: prior orſ⁹ ē Phœb⁹.

Nxia cum trepidis nutat ſententia rebus:
a Fluctuat incertis aut ſors ignota futuris
Conſultet mortale genus: quodque indaga ueri
Cura facit dubium: uel ſpes incerta fatigat.
At nobis præſcire uacuum eſt: cunctatio nulla:
Quod ſuperi uoluere. Licet de pectora fixis
Præoptare caret ſiquod placet: atque neceſſe eſt.
Sed tibi quod nondum uenit manſura uoluntas:
Conſilium uis ferre mecum: ſic ſemper ab omni
Velle capis ſocium: faciunt atque addita mentem.
Eſt igitur priſci generis doctiſſima Virgo
Conſcia Parnaſio: cui fulgent ſydera cœtu.
Cui nec tartareos clauſtra occultare receſſus:
Nec Iouis arbitrium rutilantia fulmina poſſunt:
Fluctigena ſpectans quali ſub gurgite Nereus:
Quæque tuos norit fratrum per regna recurſus
Peruigil in modico penetrans arcana labore:
Quæ poſſit docta totum præuertere cura:
Quod ſuperis præſcire datum. Quin crebrius hymnos
Ius habet Illa deos urgens iniuſſa coactos,
Et quod nulla queat ſuperum temptare poteſtas:
Inuito ſcit poſſe Ioue: Stent ardua magna.
Alterutrum cumulat parilem meruiſſe iugalem.

His Apollis dictis lætabūda Virt⁹. q̄ tā excellētis Virgis ſuaſu;
uidet eē cōiugiū: ut nihil amiſſū ex ſupradictaꝝ duceret dignitate:
nomē tamē ei⁹ inqrit: Quod ubi cognouit Philologiá eē: de qua fœ
dus iſtabat: tāta gratulatōe alacritateq; cōcutit̄: ut aliq̄to de igēito
rigor̄ deſcēdēs: ēt corpor̄ moueret̄. Quippe ppiquá eē cōmēorat: &
laudatæ illi⁹ Mātices pſoná: i ipſá quoq; Sophiá ſupellectiliſ mul
tæ remūeratiōe largiſſimá. Ná ψυχήν icultá ac ferino more uerſan
tē apd' hác aſſerit expolitá ita ut ſiqd pulchritudis: ornatuſq; geſta
ret: ex Philologiæ ſibi cultib⁹ arrogarit: quæ ei tātū affectiōis ipēde

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

rit: ut eam ſemper immortalẽ facere laborarit. Nihil igitur immorandum. Quippe cum impigrum gerẽdorum ſciat eſſe Cylleniu; accaptis Apollinis fatibus: reſpondit ipſe Maiugena.

Ertum eſt Lauripotens: decuiſque Diuum
c Noſtrum ex contiguis uenire pectus:
Et quicquid ſocium ciere numen
Iunctus compererim probare rerum.
Sed nunq̃ mage uelle diſparamus:
Et ſit collibitum manere iuſſis:
Quam cum Deliaco meare fatu
Cura atque arbitrio monemur iſto.
Hunc quippe ambiguum nefas putamus:
Et quæcunque tuit perit uoluntas
Quocirca officio decentiore
Paret præcluibus libens profatis

praecluibus

Archas in thalamos uenire iuſſus.
Sed tu Delie: quo tonantis extet
Compar propoſitum: uolenſque nutus
Inſtes. Nam ſolitus ciere pectus:
Et præuerſa uigil monere ſenſa:
Illum contribuas manere iuſſis:
Et cœptis ſacra fulſerit uoluntas.

h Aec dicente Mercurio: quin potius inquit Virtuſ: uterque ueſtrum Iouem uoce conciliet. Nam & hic eius conſiliorũ conſcius: & tu præceptionis arcanus. Ille mentem nouit. tu uerba componis. Phœbo ſueuit inſtante concedere tibi ſectus ſolit' aperire. Addo q uos nunq̃ conuenit diſparari: & I hic Curſor apollinei plerunq; axis cæleritate uincatur: ac remorata ſtatione conſiſtens captetur: demumq; feſtinata præuertere: tamen dum conſequtur: ita libratus anteuenit: ut cæſim plerũq; recurſitans gaudeat occupari. Vna igitur ueſtrũ Iouem pia pignora cõuenite. Certũ q ppe ẽ: q & Phœbo cõiuẽs ſplendere ſuccũbat: & cũ Stilbõte incedes cõnubiorũ copulis allubeſcat. His dictis: Virtus præcedentis officio: ac Mercurialis Virgæ perflatiõe concuſſa in cælũ itura ſubſtollitur.. Augurales uero alites ante currum Delio cõſtiterunt: uti quis uellet: uectus aſcenderet. Nam futura plerunq; conformans: his præſagire conſueuerat. Petaſo autem: ac Talaribus concita

Allubeſcat

Cygni currũ phoebi trahunt ut patet paulo poſt

Petaſus & talaria mercurij

tis cœpit præire Mercurius. Sed ſcandente Phœbo Muſarum pediſſequus: adhærenſq; comitatus candenti canoraq; alite uehebatur. Tunc uero conſpiceres totiuſ mundi gaudia conuenire. Nam & tellus floribus lumina: quippe ueris deũ conſpexerat ſubuolare Mercurium: & Apolline conſpicato aerea temperies ſudis tractibuſ renidebat. Superi autem globi: orbeſq; ſeptemplices ſuauis cuiuſdam melodiæ armonicis tinnitibus concinebant: ac ſono ultra ſolitũ dulciore: quippe muſas aduentare præſenſerant: quæ quidem ſigillatim circulis quibuſq; actis: ubi ſuæ pulſum modulationis agnouerat: conſtiterunt. Nam Vrania ſtellantis mundi ſpæram extimam concinebat: quæ acuto raptabatur ſonora tinnitu. Polymnia Saturniũ circulum tenuit. Euterpe Iouialem. Erato ingreſſa Martium modulatur. Melpomene medium: ubi Sol flammanti mundum lumine conuenuſtat. Terpſicore Venereo ſociatur auro. Calliope orbẽ complexa Cyllenium. Clio citimum circulum: hoc eſt in luna collocauit hoſpitium. Quæ quidem grauis pulſus modiſ rautioribuſ perſonabat. Sola uero q Vector eius Cygnus impatiẽs oneris atq; etiam ſubuolandi alumna ſtagna petierat. Thalia derelicta in ipſo florentis campi ubere reſidebat. Interea tractus aereos iam Phœbus exierat: cum ſubito Vitta crinalis immutatur in radioſ lauruſque: quam dextera retinebat: in lampadem mundani ſplendoris accenditur: Fiuntque uolucres: qui Currum Delium ſubuehebant anhe li flammilucis alipedes: Atque idem pallio rutilate: ac reſerato ſtellantis poli limine Sol repente clarus emicuit. Cyllenius quoque in ſyduſ uibrabile aſtrumque conuertitur: Atque ita Metamorphoſi ſupera pulchriores pergeminos proprietate quadã ſigni familiaris inuecti Auguſto refulſer̃ cælo: ac mox Tonãtiſ palatiũ petiuerũt. Qui poſtq̃ introgreſſi: & corã data copia fandi: ut uidit clarius conſortio patrẽ Iunonis hærẽtem: quam nouerat ſuffragari plurimu; ac fauere connubiis: lætus primo omine: ipſamq; cõciliãs: in cui' arbitrio poſitam mariti nouerat uolũtatẽ ita mitis affatur.

mundi harmoni

Citimus

Oſſem minore ambigens fiducia
p Solum tonantem pignoris pro fœdere
Pubẽda uix dum uel paterna contremens
Præcepta adire: ni iugata cælitum
Omen paratent proſperum conſortia:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Tabenſque diuum nunc moueret nexio:
Iunone thalamos quis rogare conſcia
Nollet deorum! cum futura pronuba
Eadem profecto quæque ſuffragabitur.
Iugalis ergo blanda nutus præſtrue:
Noſtrique ſuada quo allubeſcat niſibus:
Te nunc parentem: principemque maximum
Fatumque noſtrum. quippe parcarum chorus
Humana penſat: tuque ſortem cælitum:
Tuumque uelle eſt ante præſcientias:
Ac mente geſtas: quicquid inſtabit deis:
Cuiuſque nutu gignitur neceſſitas
Futura cuius illigat decretio:
Inſtatque quicquid uelle uel ſerum potes.
Tene igitur illo quo benignus numine es
Depoſco cæli blanda temperatio:
Piumque culmen iure qui diuum pater
Concede proli: quo nepotum proueheat
Numerum ſupernis Aſtra quem uibrant polis.
Maie tuumque flagitat pignus ſacrum.
Thalamis uigetur uirginis doctiſſimæ.
Sed te parentis cura ſi ſtringit pia:
Par eſt deorum conuoces cætum potens
Connubium ipſa ſanciens cum coniuge:
Quo prolis extent lege ſupera nuptiæ:
Perpeſque uinclum cælitum ſignet decor.

h
Ic poſtq̃ Delius conqeuit: cõuerſus ad cõiuge, Iupiter: q̃d
eius uolũtas hr̃et: inq̃rit. Vex illa multa rõne permulſa pri
mo ꝙ ei: q placiditatẽ afferre ſolitus phœb᷒ orabat: qq; ẽt a
ſe eiuſdẽ filias eruditas: ad parẽtũ quoq; cõſpectũ fecerat ſubuola
re. Dehinc nuptiis Iuno nõ ſolita refragari. tũ etiã Cylleniũ dilige
bat: ꝙ ei᷒ uberibus educatus poculũ ĩmortalitatis exhauſerat. Peri
deq; & mr̃is gratiã cõferebat. Accreſcebat uotis: ꝙ multa eã Clari᷒
cõciliatõe deuinxerat. faciẽdũ profecto accelerãdũq; perſuadet: Ne
itidẽ Cylleni᷒ Cypridis lactat᷒ illecebris Hermaphrodito fratrẽ gi
gnere optaret. Stimulabat paululũ Iouẽ: ne uxoris Cyllenius foti
bus repigrat᷒ ſõnolẽto repente marcore torperet: & iã uelut marita

[Re]pigratus

li feriatus uacatione diſcurſare ſub præceptiſ Iouialibuſ denegaret.
Nam illum iamp ridẽ ait Philologiæ ſentio amore torreri. Eiuſq;
ſtudio comparatas hr̃e q̃ plurimas in famulicio diſciplĩas. Ipſum
que linguæ inſignis ornatibus fandi nimiam uenuſtatẽ: quo place
ret uirgini cõſecutũ. Deinde barbito aurataq; cheli: ac doctis fidib᷒
perſonare. Addo ꝙ celebrat mirabile præſtigium: elegantiamq; pin
gendi: cum uiuos etiam uultus æris: aut marmoris ſignifex anima
tor inſpirat. Totum certe complacitum eſt: quicquid comit decorẽ
iuuenalem gratiarum. Se igitur eos iampridem amore mutuo col
ligatos iccirco paulum diſtuliſſe: ne in thalamum primeua affectio
ne feſtinans: cum diſcurrendum eſſet totis noctibus repigrior pau Repigrior
lulum ſimularet anomalum. Tunc Iuno. At quĩn ait eiuſdẽ con
uenit uirginis ſubire uinclum: quæ illum etiam quieſcere cupientẽ
conniuere non perferat. An uero quiſq̃ eſt: qui Philologiæ ſe aſſe
rat peruigilia laborata: & lucubrationum perennium neſcire pallo Perennius a. i
rem: Quæ aute; noctibus uniuerſis cælum: fræta: tartaraque diſcu
tere: ac deorum omnium ſedes curioſæ indaginis perſcrutatiõe tran
ſire. Quæ textum mundi: circulorumq; uolumina: uel orbiculata
paralella: uel obliqua decuſata: polos & limmata: axiumque uerti Decuſata Limmata
gines: cum ipſorum puto ſyderum multitudine numerare: niſi hac
Philologia gracilẽta quadam affixione cõſueuit: Quotiẽs deos ſu
per eiuſdẽ coactiõe & cõſtantia cõqueſtos: cũ eoſ connubiæ aut intẽ
peſtæ noctis ſilẽtio quieſcẽtes ad ſe uenire inaudita quadam obſecra
tione compelleret. Tam uero abeſt: ut ſub hac poſſit pigreſcere: in
tricariq; Cyllenius: ut commotis ab eadem: ſuſcitatiſque pennis ex
tra mandanas petere latitudines urgeatur. Cur igitur rex optime
differuntur nuptiæ! Cum pro ſola Athlantide ſollertia duos uigi
les repromittam. Hæc cum Iuno affixa: ut adhærebat elatiori pluri
mum Ioui acclinatis eius auribus intimaret: De quodam purgatio
ris: uibratioriſq; luminis loco allapſa ſenſim Pallas coruſca deſcen
dit: atq; ita: ut uidebatur uertici Iouiali inhærere: ſuperuolans tan
dem conſiſtit ſublimiore quodam annixa ſuggeſtu: Quam cu; Iu
piter: ut iugali elatior adhærebat: de proximo: contiguoque ſuſpe
xit: ſic exorſus. O uirgo noſtri pars melior oportune uotis intermi
xta Maiugenæ: quæ ſiue Deliacis uocib᷒ permulſa deſcẽdis: ſiue abſ
que te Iouis nõ erat formare cõſilium: Seu cõſenſus noſter: ne muti
lus uidere: approperas: noueris tamen Philologiæ Cyllenium nu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ptias poſtulate. Nondum mea prompta ſententia eſt. Expecto qd
ſuadeas. Noui quippe q̄ eiuſdem uirginis inceſſabilis labor tibi ſem
per acceptus: & ut e tuis numeretur illa pediſſeqs. Par eſt igit̃ ipſa
præſertim decernas: quicquid de eius connubio prouiſura diſpen
ſas. Tunc Pallas aliq̄to ſubmiſſior: ac uirginalis pudoris rubore
ſuffuſa: oculoſq; peplo: quod rutilum circum caput geſtabat: ob/
nubens improbabat aliq̄tulum: ꝙ ſuper nuptiis uirgo conſulitur.
Præſertimq; eius: quam propter conſociationis officia manere cu/
peret ſemper intactam. Dedignatur præterea huiuſmodi adhibere
conſenſum. Cum ita expers totius copulæ cenſeatur: ut neq; de ul/
la commixtione progenita: neq; ipſa procreare quicq̄ Arithmetica
teſte monſtretur. Ac tunc ſeptem radiorum coronā ſoliuaga uir/
ginitas renudauit: ne futurarum cauſis & copulis intereſſet. Quia
tamen eius optauerat Iupiter: exegeratque conſiliū: ſuadet deos ma
ritos: dearumq; grandeuas in hæc decernenda conduci. Quippe cō/
uenit Cyllenio: ut pro officiorum præmiis potiſſimoꝝ: fauor cæli/
tum eius uincla ſanciret. Auguſtius quoq; fieri Iouiale decretum
cum coetu deorum atteſtante depromitur: ipſamq; nupturam deo
conuenir̃ non poſſe: niſi ſuper Senatuſconſulto mortalis eſſe deſine/
ret. Id genus plurima ſuadente Tritonia: Regum cōiugium uterq;
conſentit. Ac mox Iouis ſcribæ præcipitur pro ſuo ordine: ac ratis
modis cælicolas aduocare: præcipueque ſenatores deorū: qui pena
tes ferebantur tonantis ipſius: Quorum nomina quoniam publica/
ri ſecretum cœleſte nō pertulit: ex eo ꝙ omnia pariter repromittūt:
nomen eius conſenſione perfecit. Vulcanum uero Iouialem ipſe Iu
piter poſcit: licet ille nunq̄ de ſede coruſca deſcenderet. Tunc etiam
ut inter alios potiſſimi rogarentur ipſius collegæ Iouis: qui biſſe/
ni cum eodem tonante numerantur: Quoſque diſtichon complecti
tur Ennianum.

Juno: Veſta: Minerua: Ceres: Diana: Venus: Mars.
Mercurius: Iouis: Neptunnus: Vulcanus: Apollo.

Itē ex. vii. reſidui: q inter. xii. nō uocātur. Poſt hos q̄ plures alti
pro ſuis gradibus cælites: ac deorum omnium populus abſq; imper
tinentibus cōuocandi. Nec mora milites Iouis per diuerſas cæli re
giōes approperāt: Quippe diſcretis plurimū locis deoꝝ ſinguli mā
ſitabāt. Et l; per zodiacū tractum non nulli ſingulas uel binas do
mos animalibus titularint. In aliis tamē habitaculis commanebāt.

bant. Nam in ſexdecim diſcernitur cælum oē regiones. In quarum
prima ſedes hr̄e memorant̃ poſt ipſum Ioue Dii conſentes: penates
Salus ac Lares: Ianus: Fauores opertanei: nocturnuſq;. In ſecun/
da itidem manſitabant præter domū Iouis: quæ ibi quoq; ſublimis
ē: ut ē in oībus Prædiat⁹: Quirinus: Mars Laris militaris: Iuno ibi
quoq; domiciliū poſſidebat. Fons etiā Lymphæ: Diiq; Nouenſiles
Sed de tertia regiōe unū placuit corrogari. Nam Iouis Secundani:
& Iouis Opulētiæ: Mineruæq; domus illic ſunt cōſtitutæ. Sed oēs
circa ipſum Ioue fuerat in præſenti: Diſcordiā uero ac Seditionem:
qs ad ſacras nuptias corrogaret? Præſertimq; cū ipſæ Philologiæ ſē
per fuerint inimicæ. De eadē igit̃ regiōe ſolus Plutō: ꝙ patruus ſpō
ſi eſt: conuocat̃. Tunc Lynſa ſilueſtris: Mulciber: Lar cæleſtis: nec
nō etiā militaris: Fauorq; ex quarta regiōe uenerunt. Corrogant̃
ex proxima: trāſcurſis domibus cōiugū Regum: Ceres: Tellurus:
Terræq; pater Vulcanus & Genius. Vos quoq; Iouis filii Pales &
fauor cū Cæleritate Solis filia ex ſexta poſcimini. Nā Mars: Quiri
nus & Genius ſuperius ſunt poſtulati. Sic etiā Liber ac Secundan⁹
Pales uocant̃ ex ſeptima. Fraudem quippe ex eadem poſt longam
deliberationem placuit adhiberi: ꝙ crebro ipſi Cyllenio fuerit ob/
ſecuta. Octaua uero tranſcurritur: Quoniam ex eadem cuncti
ſuperius corrogati: Soluſq; ex illa Veris fructus adhibetur. Iuno/
nis uero hoſpitæ Genius accitus ex nona. Neptūne autem Lar oīu;
Cunctalis ac Nerita: Tuque Conſe ex Decima conueniſtis. Ve/
nit ex altera Fortuna & Valitudo: Fauorque: Paſtor Manibus re/
futatis. Quippe hi in conſpectum Iouis non poterant aduenire. Ex
duodecima Sancus tantummodo deuecatur. Fata uero ex altera
poſtulantur. Cæteri quippe illic Dii Manium demorati. Ex bis
Septena Saturnus: eiuſque cæleſtis Iuno conſequenter acciti. Ve/
iouis: ac Dii publici terquino ex limite conuocantur. Ex ultima
Regione Nocturnus: Ianitoreſque Terreſtres ſimiliter aduocati.
Ex cunctis igitur Cæli Regionibus aduocatis Diis: cæteri: quos
Azonos uocant: Ipſo commonente Cyllenio conuocantur.
Tunc Elementorum præſules: atque utilitatis publicæ: mentium/
que Cultores: omniſque populus poteſtatum. Quis Numæ mul/
tuſque ſucceſſor indicat. Qui confeſtim omnes imperio Iouis cō/
uocati: in Aulam Cælitem cum uibrantibus uenere ſyderibus.
Tunc Ianus in limine: Militeſque Iouis ante fores regias conſtite/

Adraſtia

runt:ingreſſuros etiā cūctos nominatim uocabat fama præconſ.
At intra cōſiſtoriū regis quādā fœmina:quæ Adraſtia dicebat:Ur
ná cælitē:ſuperáq; ſortē irreuocabilis raptus celeritate torquebat:
excipiebatq; ex uolubili orbe decidētes ſpæras peplo iflexi pectoris

Imarmene · Clotho · Lachesis · Atropos · Indusiari

Imarmene. Cloto uero:Lacheſis:Atropoſq; :quoniā ſententias Io
uis Orthographæ ſtudio ueritatis excipiūt:utpote librariæ ſuperū:
Archiūq; cuſtodes:cū i ſēatū curiáq; cōtrahi:& ipſū Tonātē ex u
uiis iduſiari publice cernerēt:magſatus i acta:caleſtiūq; conſultū
ſtilos acuūt:caraſq; cōponūt. Tūc Iupiter publica:& quæ ſenatū
cōtractur⁹ aſſūmit idumēta percipiēs. Appoit primū uertici rega
lis ſerti flāmātem coronam:contegitq; ex poſticis caput quoda ue
lamie rutilāte:qđ ei præſul operis Pallas ipſa texuerat. De hic ueſti
admodū cādidæ obducit aiēt⁹ hyalinos: quos ſtellātib⁹ oculis iter
ſtictos crebri uibrat⁹ igniū luminabat. Tūc duos globoſos orbes:
quoꝝ un⁹ auro:electro ali⁹ prænitebat:dextra porrectioꝛ corripuit
Leua enneaphthōgō chelin initēti ſimilis iprimebat. Calceos aute;
ſmaragdieæ fluctu uiriditati ſherboſoſ ueſtigiiſei⁹tell⁹ā eꝫuit. Ii ſi
debat at ex pauonū pēnis itertextæ oculataq; pallæ:ex q̄ multicolo
ribus notulis uariata pictura uernabat. Sub calceis uero fuſcina de
primebat. Hui⁹ ſuggeſtui Iunōis ſubdit⁹ cōſeſſ⁹:haud indecēter or

alumnate

nat⁹. Ipſa uero tecto capite lacteo quodā galūnate prænitebat. Cui
gēmis iſitū Diadema precioſis. Nā neq; Scythidis uireta:nec cerau
noꝝ uibrāſ fulguráſq; lumē:nec flucticolor hiacynthi credebat ab
eē pfūditas. Sed totū illud ſertū capitis fulgurātis Thaumātias ob
tuliſſe reginæ cælitū ferebat. Ipſius uero Diuæ uult⁹ aſſidua perlu
cens grā frī conſimilis:niſi ꝙ ille īmutabili lætitia renitebat. Hac cō
mutationū aſſiduarum nubilo crebrius turbidabat. Nā ueſtis eius
halyna:Sed peplū fuerat caligoſum:Quod tamē ſi appulſū cuiuſ
dam luminis tāgeretur:Inter obumbrātes nebulas ſudæ perſpicui
tatis gratia præniteret. Hæc fulmē dextra:leua ſonoꝝ bōbis terrenti
bus ſubſtinēs tympanū:ſub qbus plurimū ſudās ima ſubiecta ro
ſcidis uidebat inundar fluorib⁹. Huius uero calcei admodū furui:
Quoꝝ maxīe ſolea atræ noctis nigredine colorat. Nā eiuſdē genua
zona qdē diuerſicolor ābiebat:quæ nūc perfulgido reſplēdebat or
be nūc uāeſcētis gīæ tenuata uarietas ita pēitus obliqbat:tanq̄ nihil
habuiiſſet āte diſcoloꝝ. His igr regū indumētis decēter ornati ante
cōſeſſū i ſuggeſtu ſydereo poſitā quādā ſpæra celatā uarietate mul

tiplici conſpicátur:Quæ ita ex omnibus compacta fuerat elemētis:
ut nihil abeſſet:Quicqd ab omni creditur natura contineri. Illic oē
cælum:aer:fræta:diuerſitaſq; telluris:clauſtraq; fuerant tartarea:
Vrbes etiam:compita:cūctorūque ſpēs animantium tam in ſpē:q̄ i
genere numerādæ:Quæ quidem ſpera imago quædam uidebatur:
idæaq; mundi. In hac quid cuncti:quid ſinguli nationum omniū
populi quotidianis motibus agitarent:pede ire formātis ſpeculo re
lucebat. Ibi quem augeri:quem deprimi:quem naſci:quem occide
re:Iupiter uellet māu propria ipſe formabat:Quam terrarum par
tem diſperderē:quam beare:quam uaſtam:q̄q; celebrem cuperet:fi
ctor arbitrarius uariabat. Hoc igitur fatum publicum conſpicans:
componenſq; Deorum ſenatum iuſſit admitti:q̄uis intus:Quos in
nominabiles ſacra uis teſtatur:intrarent. Tamen etiam primatibus
diuum præſertimq; parentibus uterq; cōſurgunt. Verum ſator eo
rum greſſibus tardus:ac remorator incedit. Glaucoq; amictu tect⁹
caput prætendebat. Dextra flammiuomum quendam Draconē cau
dæ ſuæ ultima deuorantem:Quem credebat anni numerum nomi
ne perdocere. Ipſius autem canicies pruinoſis niuibus candicabat:
lʒ etiam ille puer poſſe fieri crederetur. Eius coniunx grādæua:cor
pulētaq; mater:q̄uis fœcunda:circūfuſaq; partubns:tamē florida:
diſcoloramq; ueſtem herbida palla contexuerat. In qua totus gem
marum metallorumq; cenſus:atq; omnium prouentus:frugeſque
ſationum larga admodū ubertate ferebatur. Huic Veſta:quæ etiā
coeua eius fuerat:adhærebat:Quæ ꝙ nutrix Iouis ipſius: ſuoq; eū
ſubſtentaſſe gremio ferebatur:caput regis auſa ē oſculari. Poſt hos
candida cum ſorore Sol auratus expetitur. Qui mox:ut cœpit in
greſſui propinquare:purpuræ rutilantis puniceus quidam fulgor
anteuenit:& roſulenti ſplendoris gratia totam aulæ ipſius curiam
obſtupefactis cæteris ornatibus luminauit. Aſt ubi primos hono
rati capitis radios ingreſſurus immiſit. Ipſe etiam Iupiter paululū
retrogreſſus ſub immenſi nitoris lumine caligauit. Speræ uero or
beſq;:quos dextra ſuſtinebat:ueluti ſpeculo cognati luminis reful
ſere. Iuno aūt diuerſi coloris illuſtris ornatibus:ac uaria uelut ſpe
culo cognati luminis gemmarum luce reſplendens:candentibus ſe
renis enituit. Erat enim illi in circulum ducta fulgens corona:quæ
xii. flammis ignitorum lapidum fulgorabat. Quippe tres fuerant a
fronte Gemmæ Lychnis:Aſtrites:& Ceraunos:quæ eius effigiem re

Lychnis · Aſtrites · Ceraunos

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uerendá a cognitiõe cõſpiciẽtium uibrátes radio℞ fulgoribus occu lebát: Qua℞ alia cácri cerebro: leõis oculis altera: Gemino℞ fronte aſſumpta tertia dicebat. Alia ſex ex utroq; latere rutilabát. Qua℞ Smaragdus una: Scythis altera: Iaſpis tertia uocabatur. Inter qua rum uirorem ſata mari per lumina coruſcat: frõti quadá interioriſ ſuauitas reſpledebat Hiacynthos: Dẽdrites: etiá Eliotropios utrin que compacti. Qui lapides coloribus ſuis terras ratis tẽpo℞ uicib⁹ herbidabát: quos etiá obſequum numinis recurrẽtis Ver dicebatur & Autumnus munere cõtuliſſe. Poſterior autem pars corona Hy datide Adamáte & Criſtallo lapidibus alligabatur. Hos enim Hy ems undosa genuerat. Ipſius uero Diui auro tinctam cæſariem. co masque crederes bracteatas. Facie autem mox; ut ingreſſus eſt: pue ri renitentis in incelſu medio iuuẽis anheli in fine ſenis apparebat oc cidui; licet ante nullus duodecim formas conuertere crederetur. Corpus at eius flammeum totum: pẽnata ueſtigia: pallium coccine um: ſed auro plurimo rutilatum. Siniſtra autem manu clypeum coruſcantem dextra ardentem facẽ præferebat. Calcei uero ſimiles ex Pyropo: quem iuxta luna leni quædam: teneroque uultu ex fra terna fulgore lápade relũebat. Poſt hos admiſſi fratres Iouis: Quo rum alter maritima ſẽper inundatiõe uiridior. Ali⁹ lucifuga ium bratiõe palleſcẽs i capite uterq; dominádi ſertũ ꝓ regni cõditiõe ge ſtabat. Ná un⁹ albidi ſalis iſtar cádidũ atq; ſpuma℞ cáiciei cõcolo rũ. Alter hebenũ ac tartareæ noctis obſcuritate furueſcẽs: Qui qdẽ multo ditior fratre: & ſemper eo℞: quæ gignunt: conqſitiõib⁹ opu lẽtus. Ali⁹ uero ꝓpter molẽ: elatiõnẽq; corporis renudatus: ac de ſpuens: diuitias oppraſſiõe quæſitas. Ve℞ utriq; diuerſa coniunx. Ná hic nud⁹ oiu; nutricẽ: deorũq; hoſpitá ſecũ ducit. Ille puellã accesſibus gratulátẽ: quã itaplerũq; frugẽ expoſcẽtib⁹ tribuit: ut magni numinis uota ſint eidẽ redibere cẽteſimá. Dehinc admiſſi to nantis ipſius filii. Inter quos primus qdem ruber iuuenis: ac uorax cium: Sititorq; etiá ſanguinis gradiebat. Alter ſuauis & comis fal cem dextra: leuaq; geſtas cratara ſomnificu; ac ꝓnus in petulantiá ferebat. Huius greſſus incerti: atq; Olacis temeti madoribus impli cati. Poſt hos duo℞ una qdem germanaq; facies. Sed alius lucis ſydere: noctis alius refulgebat. Dehinc quidá roboris inauditi: & extirpádis ſemper aduerſitatibus præparatus: Sed eius miros lacer tos: rictuſq; cleoneos limis Iuno cernebat: Quis inter eos decernen

tes fœminæ: Quarũ una uirgo ferebat. Alia generationũ oĩum mr: Illi arcus cũ pharetra, Huic roſis decuſatim uinculatis ſertata con textio: Quá & cõſpicere nitẽtẽ: & fantẽ audire dulces illecebras: & at trahere fragrátiſſimi ſpiritus halatibus redolentẽ: & oſculis lábere: & cõtingere corpore: eiuſq; uelles cupidine ſuſpirare. Quæ qdem li cet amo℞: uoluptatũq; mater oĩum crederet: Tamẽ eidẽ deferebát pudicitiæ principatũ. Cũ his grata Ceres admodũ grauis fœmina: Alũnaq; terra℞: ac nutrix mortaliũ uidebat: Quidã; ẽt claudus fa ber uẽit: Qui lʒ crederet eẽ Iunonius totius mũdi ab Heraclito di ctus ẽ Demorator. Tunc ẽt oĩum garula puella℞: & cõtrario ſem per fluibunda luxu: leuitate pernix deſultoria geſtiebat: Quã alii ſortẽ aſſerũt: Nemeſimq; nõnulli: Tychenq; q̃ plures: aut Nortiá. Hæc autẽ quoniá gremio largiore toti⁹ orbis ornamẽta portabat: & aliis impartiẽs repẽtinis motib⁹ cõferebat: rapiẽs his comas puel lariter, caput illis uirga comminuens: eiſdemque qbus fuerat eblá dita: ictibus crebris uerticẽ: cõplicatiſq; incondilos digitis uulnera bat. Hæc mox ut facta cõſpexit oĩa: quæ gerebant in Iouis Cõſiſto rio ſubnotari ad eo℞ libros & pugillarẽ paginã; cucurrit: & licen tiore quadam fiducia: quæ cõſpexerat inopinata deſcriptione corri puit: ut quædam repente prorumpẽtia: uelut re℞ ſeriẽ perturbaret. Alia uero quæ cauſa℞ rõ proſpecta uulgauerat: Quoniam facere i prouiſa nõ poterat: ſuis tamẽ operibus arrogabat. Poſt hanc uul go cæteri deuenere. Iupiter tunc ſolio reſedit: præcepitq; cunctos ꝓ meriti ordĩe reſidere: tuncq; ſubſellia flammabunda Cœtum ſuſce pere ſydereũ. Ve℞ qdam redimitus puer ad os cõpreſſo digito ſalu tari: ſilentium commonebat. Conticuere omnes: intentiq; ora te nebant. Tunc Iupiter cœpit.

Ni noſtra aſtrigeri nota benignitas
Conferre arbitrium cogeret intimum:
Et quicquid tacito uelle fuit ſatis
Id ferre in medium collibitum foret:
Poſſem certa meis promere ductibus.
Nec quiſq; illicitis tollere niſibus
Concertans cuperet iuſſa deum patris.
Sed triſtis melius cenſio clauditur:
Atq; infanda premit ſenſa ſilentium:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ne uulgata ciant corda doloribus.
At cum læta patrem promere gaudia:
Et certo deceat fœdere pignora
Palam perpetuis iungere nutibus
Caſſum eſt nolle loqui ſenſa decentia.
Vobiſcum ergo dei grata propinquitas
Conferre ſtudium eſt. uota propaginis
Aequum quippe puto: fœdere cælitum:
Quæ ſectanda forent orſa probarier.
Noſtri Maiugenam pignoris inclyti
In noſtris merito degere ſenſibus:
Quæ nec fruſtra mihi inſita charitas:
Vt ſueuit patria ſtringere pectora.
Nam noſtra ille: fides: ſermo: benignitas:
Ac uerus Genius: fida recurſio:
Interpreſq; meæ mentis honos ſacer.
Hic ſolus numerum promere cælitum.
Hic uibrata poteſt noſcere ſydera.
Quæ menſura: polis quanta profunditas.
Qualis ſit numerus Marmoris hauſtibus:
Et quantos rapiat margine cardines.
Quæque elementa liget diſſona nexio:
Perque hunc ipſe pater fœdera ſanctio.
Sed forſan pietas ſola recenſeat:
Quæ parens probitas munera penſitet:
Qui Phœbi anteuolans ſæpe iugalibus
In ſortem famuli non ne relabitur?
Hic quoque ſic patrius ſeruit honoribus:
Vt dubium proprium quis mage uendicet
Illum connubio rite iugarier.
Suadentem meritis ſæcla laboribus:
Et robur thalamo flagitat additum.
At Virgo placuit docta quidem nimis
Et compar ſtudio: Sed cui terreus
Ortus propoſitum in ſydera tendere
Plerunque & rapidis præuolat axibus:
Ac mundi exuperat ſæpe means globum

Cunæ ergo officiant: quo nihil æditæ
Cenſendum ſuperi: Quique crepundia
Terris recolitis ueſtra tenerier:
Quæ occultant adytis ſacra latentibus
Iungantur paribus. nam decet auſpiciis:
Et noſtris cumulent aſtra nepotibus.

Crepundia

Sed poſtquam finem loquendi Iupiter fecit: omnis Deorum ſenatus in ſuffragium concitatur: acclamantq; cuncti fieri protinus oportere: adiiciuntque ſententiæ Iouiali: ut deinceps mortales: quos uitæ inſignis elatio & maximum culmen meritorũ ingeniumq; in appetitum cælitem propoſitumq; ſidereæ cupiditatis extulerit: i Deorum numerum coaptentur. Ac mox inter alios: quos aut Nilus dabat aut Thebæ: Aeneas & Romulus: Aliique: quos poſtea aſtris doctrinæ nomẽ inſeruit deſignati Cæliteſ nominẽtur: ut poſt mẽbra corporea Deoꝝ fierẽt Curiales. His quoq annuẽte Ioue iubetur quædã grauis inſigniſq; fœmina: quæ Philologia dicebatur. Hoc ſuperi ſenatuſcõſultũ æneis inciſum tabulis per orbes & cõpita publicare. Tunc Iuno cõdicit propter prædictoꝝ thalamũ iuuenũ & nuptialia peragẽda: uti poſtridie oĩs ille deoꝝ Senatus in Palatia: quæ in Galaxia Iouis habitationẽ potiſſimã faciũt: diluculo cõuenirẽt. His igitur actis Solio Rex ipſe ſurrexit: omniſq; ille deorũ numerus ſedes proprias curſuſq; repetiuit.

Aeneas
Romulus
Curiales deorum

EIVSDEM LIBER SECVNDVS DE NVPTIIS PHILOLOGIAE ET MERCVRII.

Ed purum aſtrificis cælum ſcandebat habenis
Nox reuocans merſo fulgentia ſydera phœbo.
Ardua tunc ſenior ſuccendit plauſtra Bootes:
Et ſpiris toruo nituerunt aſtra Draconi.
Auratis etiam flagrans ſplendebat in armis:
Qui trahit æſtifero fulgentem Sirion ortu.
Hoc quoq; nyſiacis quod ſparſum floribus ardet
Multiplici ambitum redimitur lumine ſertum.
Virginis interea trepidas perlabitur aures
Fama Iouis magno dum complet tecta boatu.

Deniq; ipſa cõpertis ſuperum decretis: adultaq; iam nocte Phi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

lologia peruigilans multa secum ingenti cura anxia retractabat: In
grediendū primo senatum deum Iouisqʒ subeundos in præmedita-
ta uisione cōspectus exiliendumqʒ sibi in superā cælitumqʒ sortē.
Deinde ipsi sociandam esse Cylenio. Quem lʒ miro semper optarit
ardore: tamen uix cum post unctionē palestricam recurrenteʒ duʒ
flores ipsa decerperet: praelectis quibuidā herbusculis conspicata:
Quidꝙ utrum sibi hæc nuptialis conduceret amplitudo: anxia du
bitabat. Nam certæ mithos poeticæ etiam diuersitatis delitias milesi
as: historiasqʒ mortalium postq̄ supera conscēderit: se penitus amis
suram non cassa opinatiōe formidabat. Itaqʒ primo conducat ne cō
nubium: atqʒ ætherei uerticis pennata rapiditas apto sibi fœdere co-
puletur: ex nuptiali cōgruentia numero conqrit: moxqʒ nomen su
um Cylleniiqʒ uocabulum: Sed non ꝙ ei dissonans discrepantia na
tionum: nec diuersi gentium ritus pro locoꝝ causis cultibusqʒ fin
xere. Veꝝ illud quod nascenti ab ipso Ioue syderea nuncupatōe cō
pactum: ac per sola Aegyptioꝝ cōmēta uulgatuʒ: fallax mortaliū
curiositas asseuerat in digitos calculumqʒ distribuit: Exquo fina-
lem utriqʒ litterā summit: quæ numeri primū perfectūqʒ terminū
claudit. Dehinc illud: quod in Fanis oībus soliditate cybica dn̄us
adoratur. Litterā quoqʒ: quā Biuium mortalitatis asserē prudēs
Samius extimauit: in locum proximū summit: ac sic mille ducenti
decē & octo numeri effulserunt: Quos per nouenariā regulā distri
buens minuensqʒ per monades decadibus subrogatas in tertium nu
merum perita restrinxit. Suum quoqʒ uocabuluʒ per septingentos
uigintiquatuor numeros explicatum: in qua ternariuʒ duxit: Qui
uterqʒ numerus cōgruēti ambobus rōne signatur. Nā & ille: quod
ratio: principium: medium: finemqʒ dispēsat: Profecto perfectus ē.
Quippe lineā facit solus: & solidoꝝ frontes incunctanter absoluit.
Nam longitudine profunditateqʒ censentur. Dehinc ꝙ numeri tri
plicatio prima ex imparibus κύβον gignit. Tres autē Symphonias
quis ignorat in musicis: Numerusqʒ impar maribus attributus. Cē
uero tēpus tribus uicibus uariat. Atqʒ idem numerus seminarium
est perfectoꝝ: sexti uidelicet atqʒ noni alterna diuersitate iuncturæ.
Rite igitur Deo attribuitur rationis. Philologia autem: ꝙ etiaʒ
ipsa doctissima est: lʒ fœmineis numeris æstimetur: absoluta tamen
ratione perficitur. Nā quaternarius suis partibus cōplet decadis ipsi
us potestatem: Ideoqʒ perfectus est: & habetur quadratus: ut ipse

Milesias delitias

Pythagoras

Cybus

tres Symph[...] musicis

Cyllenius: cui anni tempora: cæli climata: mundique elementa con
ueniunt. An aliud illa senis Dei ratio: qui Mathentetraden non ta-
cuit: confitetur: nisi perfectæ rationis numeruʒ. Quippe intra se unū
secundum Triadenque ipsum bis binum tenet. Quis collationibus
Symphoniæ peraguntur. Nam tres ad quatuor epitritus uocitat
Arithmetica ratione ac Diatesseron in musicis perhibetur. Item in-
terea eum licet tres ad duos: quæ hemiolios forma est: symphoniam
quæ secundam: quæ Diapente dicitur reddunt. Tertia symphonia
est: quæ Diapason in melicis perhibetur: diplasioque conficit: Hoc
est uno duobus collato. Igitur quaternarius numerus omnes sym
phonias suis partibus perfectus absoluit: omniaque mela armōico-
rum distributione conqrit. Hanc igitur discutiens numeri cōgruen
tiam perita uirgo gratulatur. Deinde utrūqʒ consociat: & tria qua
ternario consociata eptaden facit: Qui numerus rationis superæ per
fectio est: sicut etiā ομαλῶν illa docet plenitudo. An aliud fatalis
temperamēti cursus: syderumqʒ circuli: motusqʒ testantur: intra-
que latebras utri septimo mente absoluta mortalitas. Dehinc ꝙ
trias triplicata nouem numeros facit. Quaternarius autem per δι
πλάσιον geminatus. viii. reddit. Nouem uero ad octo epogdoi nu-
meri efficiūt iunctionē: tantumqʒ pensat in numeris quantum sym
phonia diapason in melicis: quæ tonum facit: qui est consonæ uni-
tatis continua modulatio. Exquo nihil est quod discrepet: aut re-
sultet in medio: consentaneaqʒ congruit iugitate. Ergo prædictorū
nominū numerus concinebat. Sic igitur rata inter eos sociatio co-
pulam nuptialem uera ratione constrinxit. Exquo cōmodissimuʒ
sibi connubium lætabunda alio mentis fluctu multiuida cōcitauit.
Nam nihil differens animo decori formæ ac substantiæ cœpit formi
dare corporeæ. Quippe perferendos flāmarum cælestiuʒ globos: &
ignes ardentium syderum mortalibus adhuc artubus & macilenta
gracilitate siccatis: non incassum tremebunda formidat: Sed aduer
sum illam quoddā abderitæ senis Alyma: cui multa lapillis surcu-
lisqʒ permixtis herbarum etiam membrorumqʒ congesserat: præpa
rauit. Colchica etiam in centum uoces continuata fiducia adaman
tini cacuminis impressione signatur. Quid aduersum ignes supe-
ros & deorum confinia præparata decoris in curiam uenustatis etiā
lumine submouebat. Deniqʒ reuibratu suo corpori mensis apposi-
to irrorati liquoris illiniebat unguentum. Sed cū talia uirgo com-

Epitritus

Diatessarō

Hemiolios

Epogdous

Diapasō

Democritus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ponit: pediſſequa eius Periergia incertum utrum ſit a matre Virginis miſſa: an ſua: utpote eius collactea trepidatione ſollicita qd ageret conſpicatur. Quam cum diſponentem prædicta rimatim ab hoſtio ſpeculabunda cognoſceret. Aliam eius ancillam: cui Agrypnia uocabulum eſt: Atque intra cubiculum præbebat excubias: adorſa eſt increpare ꝙ paulum cōniuere ſeruandi decoris gratia uirginem non ſuiſſet. Cum ipſa hæc cuncta: ſi Philologia iniungeret: ualeret impler̄. Nam iam multa aſſerit circuiſſe/mācipiaq; dotalia: Quid ſollertiæ: quid ornatus: Quid denique indumentorum ſummerēt comperiſſe. Non ſibi quoque neſcitum: quid ſponſus ipſe perageret. Quid Iouis in palatio gereretur. An Leucothea ſuccenderet facem lumenque purpureum: & an Solis remigia uigilarent. Sonipeſq; Phoſphori comeretur. Id genus innumera: quæ curioſis perſcrutationibus aſpexerat: aſtruebat. Verū ſecretum cubiculi repēte Phroneſis Mater irrupit: Quam cum Virgo cōſpiceret: ad eā accurrens: honorandūq; pectus exoſculans: præparatorꝝ Poematū conſciam fecit. Verū illa exuuias filiæ: ornatuſq; detulerat. Quis induta deorꝝ ſociari cœtibus non paueret. Itaq; ueſtem peplumque lactis inſtar fulgidum dedit. Quod uel ex illa herbarum feliciū lana: qua induſiari perhibent indicæ prudentiæ Vates: accolaſq; montis Vmbracii. Et quantum oſus eius telluris apportat excandentis Byſſi netibuſ uidebatur. Dehinc appōit uertici Diadema uirginale: Quod maxime medialis gemmæ lumine prænitebat. Ex qua Galeata quædam: obtectaque uultū Virgo inſtar ſecreti Troiani penit⁹ inciſa reſplenduit. At cingulum: quo pectus annecteret: ſibi prudēs mater exſoluit. Et ne Philologia ipſius Phroneſis careret ornatib⁹: eius pectori: quo uerius comeretur: apponit. Calceos præterea ex papyro textili ſubligauit: ne quid eius membra pollueret morticinum. Acerra autem multo aromate grauidata: eademque candenti manus Virginis oneratur.

Et iam tunc roſeo ſubtexere ſydera peplo
Cœperat Ambronum promens aurora Pudorem:
Cum creperum lux alma micat gemmata decore:
Cum nitet aurato & cum fit Phoſporus aſtro.
Tunc candens tenero glatiatur rore pruina:
Et Matutina greges quatiunt in paſcua caulas

Languidi mordaces cum pulſant pectora curæ:
Et fugit expulſus Lethea ad littora ſomnus.

Ecce ante fores quidam dulcis ſonus multifidis ſuauitatibus ſuſcitatur: quem Muſarum conuenientium choruſ impēdens nuptialibus ſacramentis modulationis doctæ tinnitibus concinebat. Nam nec tibiarum mela: nec ex fidibus ſonitus: nec hydraularum armonica deerat plenitudo. Sed in blandum collata cantum: ac modificato fine compactum uoci uirginum complementi ſpacio ratum fecere ſilentium. Ac tunc ille omnis chorus canoris uocibus: dulciq; modulatu præuertit omnes organicas ſuauitates: & cū ſacræ numeris cantilenæ hæc dicta funduntur.

Scande cæli templa Virgo
Digna tanto fœdere:
Te ſocer ſubire cælſa
Poſcit aſtra Iupiter.

Tunc Vrania cæteris paulum reticentibus ſic cœpit.

Sydereos cœtuſ & culmina ſacra polorum
Nil iam coniiciens numine fiſa uide.
Olim diſquirens nexos quid torqueat orbes:
Nunc præſul cauſas raptibus ipſa dabis.
Quæ circoſ textura liget: quid nexio claudat:
Ambiat: & quantos orbita curua globoſ.
Sydereos curſus: quid cogat: quid ue retardet.
Quis lunam flammet: uel minuat radius:
Qui cælum ſtellet fomes: & quanta reuoluat:
Quæ ſit cura Deis: uel modus aſpicies.

Scande cæli templa Virgo
Digna tanto fœdere:
Te ſocer ſubire cælſa
Poſcit aſtra Iupiter.

Tunc Calliope.

Semper complacitis amica muſis:
Cui magneſia poculum fluenta
Et fons Gorgonei tulit Caballi
Vertex aonidū uirēs Choraulis:
Cui frōdet uiolas parante Cirrha
Tu uatū mela dulcib⁹ camēis
Et ſcis Pindareā chelim referr̄.
Te dictāte fideſ ſacrꝝq; plectꝝ:
Mouit Threiciū ſonar̄ carmē.
O lux nr̄a ſacroſ ꝓbare cātus
Sueſce: atq; orgāicis bear̄ circis

Scande cæli templa Virgo
Digna tanto fœdere.
Te ſocer ſubire cælſa
Poſcit aſtra Iupiter.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ac ſic Polymnia.

Tandem laboris fructus æthram fulgidam
Diuumque ſedes/ac Iouis conſortia
Prouecta carpis inclytoque numine
Cruenta dudum: quæ iugare rhythmica
Ac diſpari mixta ſueta regula
Mox quid iacente: quid iugata linea
Trigonus recurruet: circuluſque torqueat
Melos probare: ac Tonos & Cruſmata
Artiſque cunctas ſolita: quæ cælitum
Poſſunt parare mente ad alta culmina.

Scande cæli templa Virgo
Digna tanto fœdere.
Te ſocer ſubire cælſa
Poſcit aſtra Iupiter.

Tunc Melpomene.

Sueta coturnatos ſcœnis depromere cantus
Soccumque ferre comicum.
Et reboare tua tulimus quæ carmina cura
Melo fauente rhythmico.
Nunc tibi Virgo cano ſpes atque aſſertio noſtri.
Tenore uerſa carminis.
Nam thalamum redimire iuuat: tu ſerta probato
Tuis placere ritibus.
Digna maritali ſemper uidearis olympo.
Decentiorque cælitum.

Scande cæli templa Virgo — Te ſocer ſubire cælſa
Digna tanto fœdere. — Poſcit aſtra Iupiter.

Ac ſic Clio.

Tu quæ Rhetorico plangere ſyrmate:
Atque reum rabido abſoluere pectore
Quæ nunc ſenſa ligans horrida nexibus:
Soritas cumuli acceſſibus aggerans.
Nunc quid grammatica ſtringere regula:
Quid fandi ambiguis conterat ordinem.

Docti canis ſollers ludere ſenſibus:
Nunc ſtellata poli conſpice limina:
Et candore ſacro Aetheris utere:
Quem uero precium eſt noſcere lumine.
Scande cæli templa Virgo — Te ſocer/ſubire cælſa
Digna tanto fœdere — Poſcit aſtra Iupiter.

Mox Erato.

Caput artibus inclyta Virgo:
Cui panditur Aula Tonantis:
Merito tibi ſubditur Orbis
Rationibus ante repertus:
Sacra fulgura cur rutileſcant:
Fragor intonet unde reſultans:
Quid agat per aperta madorem
Modo nubibus imbrificatis.
Quid euntibus agmine nimbis
Reuocet nitidiſſima uerna
Rotet omnia circulus anni
Properantia claudere ſæcla.
Quid habent rationis operta
Canimus tibi cognita ſoli.
Scande cæli templa Virgo — Te ſocer ſubire cælſa
Digna tanto fœdere. — Poſcit aſtra Iupiter.

Ac tunc Terpſicore.

Læta honoris meritis aſtra Virgo conſpicis
Hoc tibi ſollers parit ingenium laboſque:
Iſta peritis tribuit cura uigil lucernis.
Perdia pernoxque: ſacris nanq; onerata chartis
Quicquid agentes ſtoa ſi præſcia dant futuris
Semper anhelis docilis fomitibus tuliſti.
Nam ſabeorum rapidis quid uapor edat aris:
Fumida quid thuricremis aura paret fauillis
Omnia uel certa ferant uocibus auguratis/
Intrepidis nec dubitans fatibus anteuortis.
Scande cæli templa Virgo — Te ſocer ſubire cælſa
Digna tanto fœdere. — Poſcit aſtra Iupiter.

Dehinc Euterpe.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Virgo petitæ prævia ſortis:
Quæ potuiſti ſcandere cælum:
Sacraque caſtis dogmata ferre:
Noſcere ſemet: quis ualuere!
Quique uidentes lumine claro
Numina fati & geniorum
Cernere uultus.

Quæq; Platonis Pythagoræq;
Eſſe dediſti ſydera mentes:
Tuq; caducis mortalibuſq;
Nube remota cernerē iuſti
Numina cæli.

Iure Senatum ſcande tonantis:
Quam decet unaq; Mercuriali
Fœdere iungi.

Scande cæli templa uirgo
Digna tanto fœdere:
Te ſocer ſubire celſa
Poſcit aſtra Iupiter.

Deinde Thalia.

Beata uirgo tantiſ
Quæ ſyderum choreis
Thalamum capis iugaleq;:
Ac ſic fauente mundo
Nurus adderis Tonanti:
Ac cuius eſſe diui
Tibi contigit maritam
Eius meante penna:
Qui ſolus aſtra mundi
Præteruolans perrexit
Rapidis uigil procellis:
Qui cum ſuperna tranat:
Prata tartarum recurrit:
Qui ſolus ante currum
Et candidos iugales
Altipotens parentis
Memorem ciere uirgam:
Qui fata ſuccidentis
Separat libens Oſiris
Sationibus grauari
Genitalibus repertis:
Quem ſcit pater Deorum:
Cui lacteam papillam
Gaudens dedit Nouerca:
Cuius uigente uirga
Dirum ſtupet uenenum:
Cui uirus omne ſanti
Orbem facit gemellum.
Eſt doctus ille diuum:
Sed doctior puella.
Nunc nunc beantur artes:
Quas ſic ſacratis ambo
Vt dent meare cælo
Referent caducis aſtra:
Ac lucidaq; uſq; ad athram
Pia ſubuolare uota
Per uos uigil decenſque
Nus mentis ima complet:
Per uos probata lingua
Fert glorias per æuum:
Vos diſciplinas omnes
Ac nos ſacrate Muſas.

Dū hæc igitur Muſæ nunc ſolicanæ: nūc cōcinētes interſerūt: uiciſſimq; mela dulcia geminātur. Ecce quadā matronæ ſobrio decore laudabiles: nec conqſitis figmētis circa faciē uultuoſæ: Verū ſimplici quadā comitate prænitētes ī pēates Virginis: thalamumq; con

ueniunt. Quatum una intenta circumſpectione cautiſſima: & omnia rerum uigili diſtinctione diſcrminans dicebatur Prudentia uocitari. Huius germana ſua cunctis attribuens nllūq; eo: quo non merebat̃ afficiens Iuſtitiæ ferebatur ſortita uocabulum. Verū tertia cōtēptis muneribus atq; abſtinentia prædicāda ex morꝫ Tēperātia nomen accæperat: Quæ ſupererat fortiſſima: ac tolerādis omnibus aduerſis ſemper infracta ſubeundis etiā laboribus: roborē quoq; corporis præparata: Virium uocabulū poſſidebat. In amplexū eius oſculumq; deferunt: atq; eā cum intra cubiculū conſpicerēt: per omnia trepidantē: & uelut lucifugam hæſitationibus torpentē pectus eius: faciēq; tractantes in conſpectum oīum & publicam uenire faciem compulerunt. Poſt has ingreſſa quædam grauis crinitaq; fœmina: & ex eo ꝙ per ipſam Iupiter aſcenſum cunctis in ſupera tribuerit admodum glorioſa. Quam cum Virgo conſpiceret: ad eam oī ſtudio: affectuq; concurrit. Quippe quadā fiducia compertorum: Ipſa eidē ſcandendum cælum fuerat augurata: & nūc ad eā in nuptias corrogandā ab ipſo trāſmiſſa Maiugena. Præterea tres puellæ uultu: decoreq; parili ac uenuſtate luculētæ: ſertis religatæ inuicē manus: roſarumq; ſpeculis redimitæ ad Virginē conuener̃. Quaꝝ una deoſculata Philologiæ frontē. Illic ubi pubē ciliorum diſcriminat glabellæ medietas. Alia os eius: tertia pectus apprehendit. Videlicet prima: Vt lætos oculis afflaret honores. Secunda gratiā eius linguæ inſpirabat. Animo tertia comitatē. Quippe illæ Charites dicebant̃. Et qcquid apprehēderant: uenuſtabāt. Quæ quidem uirginē poſtq̄ lumine repleuere Muſis admixtæ: etiā geſticulationes conſonas: atq; hymenæa dedere tripudia. Sed ecce magno tympani crepitu Crotalorūq; tīnitu uniuerſa diſſultāt: Eouſq ut Muſarum cātus aliq̄to bombis tympani obtuſior redderetur: & cū ſonitu introfertur lectica interſtincta ſyderibus: Cui ritu myſtico crepitus præcinebant: Qua mos fuerat nubentes Deas in cæleſtis thalami peruenire conſortia. Ante hanc quædam auguſtioris uultus fœmina: ac ſacro lumine: æthereoq; reſplendens uenerabili antiſtitio præminebat. Quam cum omnes: qui affuere: conſpicerent reueriti inclytā maieſtatē: ut Deoꝝ oīū: mūdiq; cuſtodē. Huic Athanaſiæ nomen fuit. Et heus inquit Virgo præcepit Deorum pater: Hac regali lectica in cæli palatia ſubueharis: Quam quidem nulli fas attrectare terrigenæ. Sed nec tibi quidem ante noſtrum po

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

culũ licet. Et cũ dicto leniter dextra cordis eius pulſu: pectuſque
pertractat ac neſcio:qua intima plenitudine diſtentum magno cu
turgore reſpiciẽs: niſi hæc inquit q̄bus plenum pectus geris coaptiſ
ſima egeſtiõe uomueris: foraſq diffuderis: ĩmortalitatis ſedem nul
latenus obtinebis. At illa oĩ niſu: magnaq ui: quicquid intra pect⁹
perſenſerat: euomebat. Tunc uero illa nauſea: ac uomitio labora
ta in oĩgenũ copias cõuertit̃ lr̃arũ. Cerner̃ erat: q̄ libri: quãtaq uo
lumina: quot linguaꝝ opera ex ore uirgĩs defluebãt. Alia ex papi
ro: quæ cedro perlita fuerant: uidebant̃. Alii carbaſinis uolumibuſ
cõplicati libri: ex ouillis multi quoq tergoribus. Rari uero ĩ phyl
lire cortice ſubnotati. Erãtq q̄dã ſacra nigredine colorati. Quorũ
litteræ aĩantiu credebant̃ effigies: Quaſq libroꝝ notas Athanaſia
conſpiciẽs q̄buſdã eminẽtibus ſaxis iuſſit aſcribi. Atq intra ſpecu
per ægyptioꝝ abdita collocari. Eadẽq ſaxa ſtellas appellans. Deo
rum ĩtẽmata continere. Sed dũ talia uirgo undãter euomeret: puel
læ q̃ plures: quaꝝ artes aliæ: aliæ dictæ ſunt diſciplinæ: ſubĩde Quæ
uirgo ex ore effuderat: colligebant. In ſuũ unaquæq illaꝝ neceſſa
rium uſu: facultatẽq corripiẽs. Ipſæ etiã Muſæ: præſerti Vrania:
Calliopeq ĩnumera gremio cõgeſſer̃ uolumina. In aliis q̄ppe diſtĩ
ctæ ad tonũ. ac deductæ paginæ. In aliis circuli lineæq: hemiſpæria
quæ cũ trigonis & quadratis multiãgulæq formæ Protheorematũ
uel elemẽtoꝝ diuerſitate formatæ. Dehinc pictura aĩaliu membra
multigenũ in unã ſpẽm cõplicabat. Erant ẽt libri: q̄ ſonorum mela
ſignaq nũeroꝝ: & cãtandi quadã opera præferebãt. Poſtq̃ igr̃ illa
bibliothecalẽ copiã nixa imitat̃: Virgo diffudit exhauſto pallore
cõfecta: Athanaſiæ opẽ: quæ tãti laboris cõſcia fuerat: poſtulauit.
Tũ illa: ut refectior cælũ: ſublimiſq cõſcendas: hoc tibi accipe ſor
billãdũ: Ac tũc Matri Apotheoſi: quæ cũ illa forte cõuenerat. Et
iã pridẽ libros: Qui ex Philologiæ ore defluxerãt: mãu cõtingens:
ac dinũerãs cõſſecrabat: auferens quandã globoſam: aĩatamque ro
tunditatẽ ſummit: ac Virgini porrigit hauriendam. Verũ ipſa ſpe
cies oui interioris coccino circũlita exterius rutilabat. Ac dehinc
perlucida inanitate: albidoque humore: interiore tamen medio ſolĩ
dior apparebat: Quã cũ Philologia ſuſciperet: Quoniã p⁹ tãti labo
ris afflictatiões: æſtuſq mẽtis plurimũ ſitiebat: Reſeratiſ ei⁹ rotũdi
tatis arcãis poſtq̃ rẽ dulciſſimã cõperit: totã incũctãter exhauſit.
Continuoque nouo ſolidantur membra uigore:

Et gracilenta perit macies: uis terrea cædit:
Aeternumq uenit ſine mortis legibus æuum.

Verum diua cum immortalitatis eam poculum cerneret ebibiſ
ſe: quo e terris illam cælum pergere: immortalẽq factam uelut eni
gmate redimiculi perdoceret: ex herba quadam rureſtri: cui ἀειζ
ῶον uocibulu eit: uirginem coronauit: præcipiens omnia: quæ
adhuc mortalis aduerſus uim ſuperam in præſidium coaptarat: ut
expelleret: Quippe caducæ mortaliſq ſubſtantiæ iſtec eſſe minima
memorabat: Quæ quidem omnia eidem mater abſtraxit. Poſtq̃
eam mundana trancẽdiſſe ſtudia recognouit. Tunc Philologia ex
aromate præparato: acerraq propria Athanaſiæ primitus ſupplica
uit: Matriq eius gratiam multa litatione perſoluit. Quod nec Ve
dium cum uxore conſpexerit. Sicut ſuadebat Etruria. Nec Eume
nidis ad caldea miracula formidauit: Nec igne uſſerit: Nec lympha
ſubluerit: Nec animæ ſimulacrum Syri cuiuſdam dogmate uerbe
rarit: Nec Phaſi ſenis ritu Chirontis manibus inuolutam immor
talitatem mortis auſpicio conſecrauit. Interea conſcendere iuſſa
lecticam: quæ in ſuggeſtu maximo: Quoniã uidebatur difficile ad
modum ſibi: ne dicam impoſſibile deputabat. In quam rẽ cõſequẽ
ter implendam alumnum ſuum dilectum præ cæteris conuocauit:
Quo innixa omnem difficultatem ſuperæ conſeſſionis euicit. Veru
idem: qui Labor ab eadem uocabatur: Non ſolum in lecticæ culmẽ
eam ſuſtulit. Verum cælum cũ domina impiger permeauit. Quip
pe conſociato ſibi quodam puero renitenti: qui nec uoluptariæ Ve
neris filius erat. & tamẽ Amor a ſapiẽtibus ferebat̃: a frõte lecticam
ſubuehere moliunt̃. Nã poſticã Epimelia: & Agrypnia dilecta uir
gini ſuſtuler̃ mãcipia. Sic. n. Athanaſia præceperat: ut uterq ſexus
cũ Philologia cælum poſſet aſcẽder̃. Præcedit illico cõſcẽdentẽ Mu
ſarum cõcinẽtium põpã: & prædictoꝝ comitum uenerabilis multi
tudo. Periergia uero aliis comitata pediſſeqs: dotalibuſq mãcipi
is curioſe uniuerſa perſcrutãs: atq ĩterrogãs ſequebat̃. Veꝝ ad cul
mina Arcis aeriæ comitatus ille cũ uirgine ꝓpinquabat. Et ecce ad
uẽire ſubito deoru ꝓnuba nũciat̃: ãte quã Cõcordia: Fides: Pudi
citiaq præcurrũt. nã Cupido corporeæ uoluptatis illex: l cã ſẽper
ãteuolet: Philologiæ occurſib⁹ nõ auſ⁹ ẽ ĩtereẽ. At ubi in cõſpectu
nubẽtis diua peruẽit: atq: ut mos uirgĩs erat: litauit aromatib⁹ De
am talibus deprecabat̃. Iuno pulchra: l aliud nomẽ tibi cõſortiũ

cæleſte tribuerit:& nos a iuuando Iunonē. Vnde & Iouē dicimus:
nominemus. Siue te Lucinā: ꝙ lucem naſcentibus tribuas: ac Luce
ſiam conuenit nuncupari. Nā ffluuoniam: februalemq; ac februam
mihi poſcere non neceſſe ē. Cum nihil contagiōis corporeæ ſexu in/
temerata pertulerim. Iterducam & Domiducā: Vnxiam: Cinthiā
mortales puellæ debent in nuptias conuocare: ut eaꝝ & itinera pro/
tegas: & inoptatas domos ducas: & cū poſtes ungent: fauſtū omē
affigas. & cingulū ponentes in thalamis non relinquas. Sotigenā te:
quā ſuel in partus diſcrimīe: uel in bello protexeris: precabūtur. Po
pulonam Plebes curitim debent mēorare bellantes. Hic ego te aeriā
potius ab aeris regno nūcupatam uoco. Da noſſe poſcenti: qd hæc
aeria latitudo: atq; athomis perlucentes concurrentibus campi ani
mantium gerant. Quidue hic dicatur numinū ſubuolare. Non. n.
de humilitate aeris illius quæro: q uolucribus permeatur: Quem
olympi montis cacumen excedit: Qui uix decem ſtadioꝝ altitudi
ne ſublimatur. Sed elata diſquiro. At iam fas puto qcquid περὶ ὀαι/
μονίας lectitans intellexeram conſpicari. Hic Iuno conſcēdē/
tis precibus nō repugnans: eam ſecum in arces ducit aerias. Atq; ex
hinc multarum diuerſitates edocet poteſtatū. Illi inquit: quos igni
tæ ſubſtantiæ: flāmantiſq; ſuſpicimus: Ab ipſo athere: ſperaq; ſupe
rioris ambitu uſq; ad ſolarem circulū demeātes ipſi dicuntur Dii:
& Cælites alias perhibētur: cārūq; latētiū arcana cōponunt. Sunt
enim puriores: nec admodū eos mortalium curaꝝ uota ſollici
tant: ἀπαθεῖς perhibētur. Illic Iouem regnare certiſſimū ē. At in
fra ſolis meatū uſq; ad lunarē globū ſecūdæ beatitatis numina. Su
pariſq; potentiæ: per quæ tamen uaticinia: ſomniaq; ac prodigia cō
ponūtur. Hæc aruſpicio exta phyſiculant admonētia quædā: uocci
que trāſmittunt: auguratiſq; loquuntur ominibus. Plerūq; enim
quærentes admonent uel ſyderis curſu: Vel fulminis iaculo: uel
oſtētaria nouitate. Sed quoniā unicuiq; ſuperiorū deorum ſinguli
quiq; deſeruiunt: ex illoꝝ arbitrio: iſtorumq; comitatu: & genera
lis omniū præſul: & ſpecialis ſingulis mortalibus Geni⁹ admouet:
quem etiam præſtitem: ꝙ præſit gerundis omnibus: uocauerunt.
Nā & populi Genio: cum generalis poſcit: ſupplicant: & unuſqſq;
gubernatori proprio deprehēdit obſequium: Ideoq; Genius dicit:
Quoniā cū qs hominū genitus fuerit: mox eidem copulatur. Hic
tutelator: fidiſſimuſq; germanus animos omnium: menteſq; cuſto

[Marginal notes: Iuno, Lucina, Luceſia, Fluuonia, Februalis, Februa, Iterduca, Domiduca, Vnxia, Cinxia, Sotigena, Populona, Curitis, Aeria — Vnde; Olympus mons; Aeris prime regionis altitudo; Physiculant; Genius; Preſtes; Tutelator]

dit. Et quoniam cogitationum arcana ſuperæ annunciat poteſtati:
Etiā Angelus poterit nuncupari. Hos oēs græci δαίμονας dicūt:
ἀπὸ τοῦ δαήμονας εἶναι: latini Medioximos uocitarūt. Qui qdē
omnes minus lucidæ: ſplēdentiſq; naturæ quā illi cæleſtes ſicut cō
ſpicis: approbantur. Nec tamen ita ſunt corpulēti: ut hoīum capiā
tur obtutu. Hic ergo lares: hic poſt mēbrorum nexum degūt ani/
mæ puriores: quæ plerūq;: ſi meritorum excellentia ſubuehant: eti/
am circulum Solis ac flammantia ſepta tranſiliunt. Dehinc a lunari
circulo uſq; in terrā: qcqd interpatet: īterſticii ꝓprii partitiōe diſcer/
nitur. Et ab orbe lūari interfuſa medietas diſparat. Sed ſuperior por
tio eos ſicut cōſpicis claudit: Quos ἡμιθέους dicūt: quoſq; latīe ſe
mideos cōuēit mēorare. Hi aīas cæleſtes gerūt: ſacraſq; mētes: atq;
ſub hūani effigie in totius mundi commoda procreātur: His anim⁹
datus ex ſempiternis ignibus: quæ ſydera ſtellaſq; uocamus. Qui
quidem plerunq; ſui miraculo fide, fecere cæleſtiū: ut in ortu Her/
culis geminatæ noctis obſequium: ſerpenteſq; idem paruus oblidēs
uim numinis approbauit. Tages ſulcis emicuit. & ritum ſtatim gē/
tis: Sypnumq; monſtrauit. Ammon apparuit cum cornibus arieti
nis & ueſtimēto lanicio: ac ſitiētibus undam fontis exhibuit. Quid
loquar eos: qui primi mortalibus uſum rerum: maioraq; cōmoda
præſtiterunt: ut uitem Dionyſius apud Thebas. Oſiris apud Aegy/
ptios hauſtum uini uſumq; comperiens. frumentum Iſis in Aegy/
pto: Triptolemus apud Atticos docuere. Eademq; Iſis lini uſum/
ſementemque monſtrauit. Comminuendæ frugis: farriſque fra/
gmenta Pilumno ſignat Italia. Aſcribit Aſclepio Græcia medicinā.
Alii quoq; huius generis hoīes in diuinandi uſum & præſcientiā
procreati ſut Carmentis in Archadia ab effuſo per uaticinia carmīe
memorata: Sibylla: uel Erythrea quæq; Cumea eſt: uel Phrygia:
Quas non decē: ut aſſerunt: ſed duas fuiſſe non neſcis: ideſt Erophi
lam troianam Marmenſi filiam. & Symachiam Hyppotenſis filiā:
quæ Erithræa progenita: etiam Cumis eſt uaticinata. Ex hac diui/
nādi poſſibilitate Amphiaraus Mopſuſq; celebrati. A medietate ue
ro aeris uſq; in mōtiū terræque confinia Emithei: heroeſq; uerſant.
Qui ex eo: ꝙ Heram Terram ueteres dixerunt: Heroes nuncupati.
Ibiq; manes: ideſt corpori humano præſules attributi: qui parentū
ſeminibus manauerūt. Deniq; hæc omnis aeris a luna diffuſio ſub
Plutonis poteſtate conſiſtit: Qui etiam Summanus dicitur quaſi

[Marginal notes: Angeli, Demones, Medioximi, Lares, Anime puriores, Semidei, Hercules, Tages, Sypnū, Ammō, Lanicio, Dionyſius, Oſiris, Iſis, Triptolemus, Pilumnus, Aſclepius, Carmentis ab effuſo carmine, Sibylle due nota contra, Marmē ſis, Erophile, Symmachia, Hyppoteſis, Amphiaraus, Mopſus, Heroes unde dicti & ubi habitant, Manes, Summanus]

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Summus Manium. Hic luna: quæ huic aeri propior eſt: Proſerpia
mēoratur: Ver illi manes quoniā corporibus illo tēpore tribuun/
tur: Quo fit prima conceptio: etiā poſt uitā hiſdē corporibus dele/
ctantur: atq; cū his manētes appellant Lemures: Qui ſi uitæ prio/
ris adiuti fuerint hoēſtate: i lares domorū urbiumq; uertunt. Si au
tem deprauant ex corpore: Laruæ perhibētur: ac Maniæ. Mães igr̄
hic tā boni q̄ truces ſunt cōſtituti: Quos Agathos & cacos Demo/
nas mēorat Graia diſcretio. In his etiā locis Sūmanes: eorumq; præ
ſtites mana atq; matuona. Dii etiā: quos Aquilos dicunt. Ite; Fu
ra Furinaq;: & Mater Mania: Intemperiaq;: & alii triptes Diuoru;
degunt. Circa ipſum uero terræ circulū aer ex calore ſupero: atque
ex halatu: madoreq; infero turbidatus egrediētes e corporibus aīas
quoda fluenti æſtu collidens: nō facile patit̄ euolare. Hincq; tractū
Pyr Phlegetonta ſollertia poeticæ adumbratiōis alluſit. Atq; in eo
perenni ſtrepitu uolutata collidit animarū: quas Vedius adiudica
rit. Impietas. ideſt Pluton: Quē etiā Ditē: Veioueq; dixere. Ipſam
quoq; terrā: quā hoībus inuia ē: referciūt lōgeuorū chori: q̄ hītāt
ſyluas: nēora: lucos: lacus: fontes: ac fluuios: appellanturq; Paes:
Fauni: Fōes: Satyri: Syluai: Nymphæ: Fatui: Fatuæq;: uel Fatuæ:
uel ēt Fanæ: a q̄bus Fana dicta: q̄ ſoleāt diuinar̄. Hi oēs poſt ꝓlixū
æuū moriunt: ut hoīes: ſed tamē & praſciendi: & incurſādi: & nocē
di hēnt præſentiſſimā ꝑtātem. Inter priores igit̄ Genios tua adhuc
mortalis Virgis Diua cōſiſtet. Nā Eccā tibi: Iunoætherea: ſeu Ve
ſta ē: Vt iā immortali diuæq; præcipit dicēs: Iā ſede in concilio Io/
uis directa. Demūq; de acerra Virgis partē ſummit. Tūc portito
res diuæ correpta lectica magno ea; molimine ſubuexere. Sed poſt
q̄ cētū uiginti ſex milia ſtadiorū aeria ſubuecti leuitate cōſcēderat:
ac tonū primū ex phthongis cōpleuere cæleſtibus: lunare; ingreſſa
circulū Virgo Diuæ cōgruis nidoribus ſupplicādo de ꝓxio cōſpi/
catur globoſu; quoddā: tenerūq; corpus: & ſuperni roris leuitate
cōpactū inſtar ſpeculi prænitētis adiaculati fulgoris radioſ reuibra
re. In eo Siſtra niliaca: Eleuſinaq; lāpas arcuſq; Dictynnæ: tympa
naq; cybeleia uidebant. Triformis ēt diſcolorque uertigo terribili
quada; maieſtate rutilabat: Quæ l; cornigera: & parū crederet aſpe
ra egeſtiōib' opportūa: tamē & felē & ceruā: & cōuerſiones bis binas
uultibus præferebat. Exhinc medio q̄ ad lunā cōſcēderat: ad Cylle/
nii circulū uēit: Quo hemitōio permutato: multiplex ei: utpote nu

Manes
Lemures
Lares
Larue
Manie
Demones boni & mali
Mana
Mantuona
Aquili
Fura
Furina
Mania mater
Intemperies
Alitripte
Pyrphlegætho
Adumbratio poetica
Vedius
Impietas .i. plutó
Veiouis
Panes
Fauni
Fones
Satyri
Syluani
Nymphe
Fatui
Fatue
Fantue
Fane
Fana unde dicta
Portitores diue
Dictynna

Dæmones mortales · Nota

benti Dominæ miſtrorū popul' occurrit lætabūd'. Inter quos ſplē
dentis formæ: hituſq; fœmina: ac prōptæ ubertatis ornatibus opulē
ta Virgine ſalutata uſq; in eius oſculū cōfiſa peruēit. Sed mirabat̄
illa obſequentiū multitudo: quæ ſicut Syrus q̄dā aſtruit in nūero
duorū milliū fuerat cōſtituta q̄ ſocia: quā Hetruſci dicebāt: ipſi deo
nuptā fuiſſe Cyllenio: Nulla prorſum inuidia titillata Virginē com
plexa cōſtrinxerat. Hæc aūt Facundia: nā illi hoc erat uocabulū: in
Philologiæ penatibus ſe ortā: educatāq; mēorabat. Nec indignū eē:
q̄ ſibi alumna prælata ē. Quæ & ſibi ſemper ornatū & pabulū multis
præbuerat diſciplinis. Verit etiā quādā decēs ac pudiciſſima puella
rum: Quæ præſul dom': cuſtoſq; Cylleniæ. Verū themis: aut Aſtrea
aut Erigone dicebāt: ſpicas māu: celatāq; ex hebeno pinacem argu
mentis calib' aſſerebat. Erat ī medio auis ægyptia: quæ Ibis mēora/
tur ab incolis. Sed cū Petaſo uertex atq; os pulcherrimu; uidebat̄.
Quod q̄dē ſerpētis gemini lābebat implexio. Subter quādā præni
tens uirga: cuius caput auratū: media glauca: piceus finis extabat.
Sub dextra teſtudo: minitāſq; nepa: a leua caprea. S; Diloſon alitē:
quæ ſit oſcinū mitior in certaminis tēptamēta pulſabat. Ipſa uero
Ibis prænotatū gerit nomē mēſis cuiuſdā mēphitici. Hac tabellam
cum ingeſtam ſibi conſpiceret Virgo uenerata: licet ſpōſi cognoſce
ret argumentū: tamē non auſa ē ſine ſupplicatiōe trāſire. Tunc etiā
candidior Athlantidum Iouis cōgreſſu: pignoriſque culmine ꝓue
cta ſuperuēit: quæ q̄de; ne in nurui officio ſine bilance libra appare
re dignata eſt: Quā Virgo uenerata: quoniā ſatis ſociam ſilio reco/
gnouit: duabus cum lucrorum potente dicatis cœpit honorar̄ pecu
dibus. Hinc feſtinatur aſcenſus: & uſq; in Veneris circulu; hemito
nio tranſuolatur. Ipſaq; Venere: quæ nuptiis allubeſcebat: q̄tu de/
cebat orata. Hoc in ea perhibetur intuita. q̄ admodum pulchra: ta/
men Anthias dracōibus circumflexa: crebroq; capillitio uulſa am/
bifariūq; Nital ſecum congreſſa mitificat. Mox ſtudium in ſolare;
laborare Circum. Quippe ſeſq̄plo fatigabat aſcēſum: Qui tonuſ ac
dimidius hēbat̄. Ibi quandā nauim totius naturæ curſibus diuerſa
cupiditate moderantē: cunctaq; flāmarū congeſtiōe pleniſſimā: bea
tis circūactam mercibus conſpicatur. Cui nautæ ſeptem germāni ta
men ſuiq; cōſimiles præſidebant. In prora felix forma depicta Leo iſ
in arbore Crocodili in extimo uidebat̄. In eadem uero rate fonſ qui
dam lucis ætheree: arcaniſque fluoribus manās in totius mūdi lu/

Syrus
Themis
Aſtrea
Erigone
Nepa minitans
Dilofos auis
Libra bilance
Anthias
Nital
In prora depict
leo

mina fundebat. Quo uiſo Philologia conſurgens: totaq; uenera
tione ſupplicās: ac paululū cōniuēs oculos deū talib' deprecabat.

Ignoti uis cælſa patris: uel prima Propago
Fomes ſenſificus, mentis fons lucis origo
Regnum naturæ Decus: atque aſſertio Diuum:
Mundanuſque oculus: Fulgor ſplendentis Olympi
Vltra mundanum fas eſt: cui cernere patrem:
Et magnum ſpectare Deum: cui circulus Aethræ
Paret: & immenſis moderaris raptibus orbes.
Nam medium tu curris iter: dans ſolus amicam
Temperiem ſuperis compellens: atque cohercens
Sydera ſacra deum: cum legem curſibus addis.
Hinc eſt ꝙ quarto ius eſt decurrere circo:
Vt tibi perfecta numerus ratione probetur:
Nonne hac principio geminum tu das tetrachordum?
Solem te Latium uocitat: ꝙ ſolus honore
Poſt patrem ſis lucis apex: radiiſque ſacratum
Bis ſenis perhibent caput aurea lumina ferre:
Quod totidem menſes: totidem ꝙ conficis horas
Quatuor alipedes dicunt te flectere habenis.
Quod ſolus domites: quam dant elementa Quadrigam.
Nam tenebras prohibens retegis quod cerula lucet:
Hinc phœbum perhibent prodentem occulta futuri:
Vel quia diſſoluis nocturna admiſſa Iſæum
Te Serapim Nilus: Memphis ueneratur Oſirim.
Diſſona ſacra mitram: Ditemque: ferumque Typhonem
Atys pulcher idem: curui & Puer almus aratri.
Ammon & arentis Libies: ac Biblius Adon.
Sic uario cunctus te nomine conuocat orbis.
Salue uera deum facies: uultuſque paternæ
Octo & ſexcentis numeriſ: cui littera trina
Conformat ſacrum nomen cognomine: & omen
Da pater æthæreos mentis conſcendere cœtus:
Aſtrigerumque ſacro ſub nomine noſcere cælum.

His audita Deoꝝ ſedes iuſſa ē permeare. Veꝝ Hemitonio ſuble
uatā Pyrois circulus immoratur. In quo Iouis fuerat maximus fi

liorū. Ex quo circulo uiſus Pyr Phlegeton amnis ad infera demea
re: quo trāſgreſſo: neq;.n. labor fuerat: Hemitōii interiecta trāſcur
rere. in Iouialis ſyderis peruenere fulgores. cuius circulus Phthon
gio perſonabat. Illic ſydus erat tēperamēti uiuifici: ac ſalubris efful
gentia: blādiſq; uibrata cādoribus. Cuius quidem lucis natura ex
calidis: humidiſq; commixtionibus candens: quadam proſperitatiſ
tranquillitate rutilabat. Verū ibi ſydus Iouis, Nā ipſe totius mun
di mēbra colluſtrans ad deorum imperium dicebatur: & ſenatum
cælitem commeaſſe. Hunc etiam prætergreſſa circum ac parili iter
iectione ſublimis Deorum rigidiſſimum creatorem in algido hærē
tem: pruiniſq; niualibus conſpicata. Verū idem: quē circuire nite
batur orbis melo Dorio tinniebat. Sed ipſi præſuli nunc Dracōis fa
cies: nunc rictus Leōis: Nūc criſta cū aprinis dētibus uidebantur:
Totoq; exitialis ſæuiebat horrore: Cui tamē poteſtas pro circi grā
ditate maior: ac prælata cæteris hēbatur. Deniq; arpis bōbiſq; per
territa tā intolerāda cōgreſſione Virgo diffugit. Inde maximis co
natibus ſeſqplo itineris euehunt. Nā tono ac dimidio ad ipſius cæle
ſtis ſpæræ globū: ac laqueatū ſtellis ambitū peruēitur. Sicq; ſex to
norum cōſcēſionibus & ſtadioꝝ defeſſa laſſitudine fatigati. Cum
Diapaſon Symphoniā: qcquid emēſi erant aduerterent cōſonar per
fectiōe abſolutæ modulationis: poſt labores maximos recreati pau
lulum congerunt. Ipſa quoq; Philologia lectica diſſiliēs: cum im
mēſos luminis campos: æthereæ tranqllitatis uerna conſpiceret. Ac
nunc tot diuerſitates cerneret formaſq; decanoꝝ. Tunc octoginta
quatuor liturgos cælo mirarer aſtare. Videretq; præterea fulgētes
crebroꝝ ſydeꝝ globos: & circuloꝝ alterna illigatiōe texturas. Ipſa
uero quæ ambitū coercet ultimū: ſpærā miris raptibus incitata: po
loſq; & axem ex cæli ſummitate uibratū profundā tranſmear terra:
atq; ab ipſo totā cæli molē machināq; torqueri tanti operis: tātæq;
rōnis patrē: deūq; nō ſciēs ab ipſa ēt deoꝝ noticia receſſiſſe. Quoniā
extra mūdanas btitudines eū trāſcēdiſſe cognouerat: empyrio quo
dam intellectualiq; mundo gaudentē. Iuxta ipſum extimi ambit'
muꝝ annixa genibus: ac tota mētis acie coartata diu ſilētio depreca
tur. Veterumq; ritu uocabula quædā uoce mētis inclamans: ſecū
dum diſſonas natiōes numeris uaria ſono ignota iugatis: alternatiſ
q; litteris inſpirata. ueneraturq; uerbis intellectualis mundi præſu
les deos: Eorumq; miniſtros ſenſibilis ſpæræ poteſtatibus ueneran

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dos. Vniuerſumq; totum infinibilis patris ꝓfunditate coercitum. Poſcitq; quoſdã tres deos: alioſq; diei. noctiſq; ſeptio radiatos quãdam etiã fontanã Virginem deprecatur. Secundũ Platonis quoque myſteria ἀπαξδῖς ευσια ptátes. His diutiſſime florẽ ignis atq; illã exiſtentẽ ex non exiſtẽtibus ueritatem toto pectore deprecata. tũ uiſa ſecernere ἀπο θεῶσιν ſacraq; meruiſſe. Quippe quidam candores lactei fluminis tractu ſtellis etiã micantibus defluebant. Lætabunda igit: grateſq; teſtata iter in Galaxeum flectit ubi Senatum deum a Ioue nouerat cõgregatum. Erat autẽ ibi Iouialis Domus: quæ & granditate mira mundanum ambitum poſſideret: & decorẽ cõſpicuo fulgorẽ ſyderũ uinceret. & nouitate ſitus ſigniferũ circulum decuſaret. Præterea tãto ſplendore renidebat: ut argenti crederet fabricata materia. Ibi ſapta cadentia: culmenq; ſaptatum limbis niualib9 albicabant. Vbi iam Iupiter cum Iunone oibuſq; Diuiſ i ſuggeſtu maximo: ac ſubſelliis lacteis reſidens ſponſales præſtolatur aduentus: qui ſimul Muſarũ uoces: ac diſſonis mela dulcia cãtilenis Virgine adueniẽte percepit. Priore loco præcepit uẽire Cyllenium: Cum quo Liber & Delius fidi amantiſſimiq; Germãi: Hercules etiã uterq; Caſtorũ: Gradiuuſq;. & quicquid deorũ de Ioue progenitum ẽ: Cyllenii adhærebat officio. Elementorũ quoq; præſides: angeliciq; populi pulcherrima multitudo: animæq; præterea beatorũ ueterũ: Quæ iam cæli templa meruerant: greſſus Maiugenæ ſequebantur. Linum: Homerum: Mantuanumq; Vatẽ redimitos canenteſq; cõſpiceres: Orpheum atq; Ariſtoxenum fidibus perſonãtes. Platonẽ Archimedemq; ſpæras aureas deuoluentes. Ardebat Heraclytus. Vdus Thales: cir cũfuſus athomis Democritus uidebat. Samius Pythagoras cæleſtes quoſdã nũeros replicabat. Ariſtoteles per cæli quæq; culmina Endelechiam ſcrupuloſius requirebat. Epicurus uero mixtas uiolis roſas: & totas apportabat illecebras uoluptatũ. Zeno ducebat fœminam prouidentem. Archeſilas collum intuens colũbinum. Multuſq; præterea palliatorum populus ſtudiis diſcrepantibus diſſonabat. Qui qdem oẽs inter Muſarũ carmina concinentium audiri: licet perſtreperent nullo potuere rabulatu. Veniẽte igitur: introgreſſoq; Cyllẽio: omnis ille deorũ ſenatus uenerat9 uerticem ingrediẽtis exurgit. Ipſe Iupiter eũ propter ſuum conſeſſum Pallade a dextra ſociata mediũ collocauit. Nec lõgo interiectu ipſa quoq; Philologia ambita Muſis ac matre præambula corrogatur.

Plato
Linus
Homerus
Virgilius
Orpheus
Aristoxen9
Plato
Archimedes
Heraclitus
Thales
Democritus
Pythagoras
Aristoteles
Epicurus
Zeno
Arcesilas
Endelechia
rabulatu

Qui ingrediẽte. ac Veſtæ deum nutrici: eidẽque pediſſequæ acerrã illa Olacem aromatis refundẽte ois ille ordo cælicolũ portiones ſibi cõpetẽtes attribuẽs Arabicis lætabatur halatibus. Verũ Virgo ut eſt per omnia uerecunda: lȝ a Ioue eius aſſidere confinio iuberetur. Tamẽ ibi potius uoluit: ubi muſas cõſpexerat: admota Palladis cõſortione reſidere. Tunc exurgẽs Virginis mater poſcit de Ioue: ſuperiſq; cunctis: uti ſub conſpectu oium: quicqd ſponſaliũ noie præparauerat Maiugena: traderetur ac demũ dos a Virgine nõ deeſſet. Tuncq; tabulas ac Papiam: Põpeiamq; Legem ſineret recitari. Cuius petitioni iuſtiſſimæ Deorum ſenatus attribuit: ut in conſeſſu cælitum offerenda probarentur. Hinc Phœbus exurgit fratris officium non detrectãs: ac ſingulas ex famulicio: delectuque Cyllenio incipit admouẽre: quæ tã pulchræ cunctis quã ornatiſſimæ refulſere.

Acerra
Olacem
Papia Pompeia Lex
Famulicio

Tranſcurſa lector parte magna fabula,
Quæ tam moroſis implicata ductibus
Tenui lucernam palpitare lumine
Coegit inſtanſ innitens crepuſculum:
Ac in roſetis purpuraret culmina
Aurora primo conuenuſtans habitu
Surgens feneſtras diſſecaret lumine:
Adhuc iugata compararet pagina,
Quocunque ducta longiorem circulum.
Nunc ergo mithos terminatur, infiunt
Artes libelli: qui ſequentes aſſerent.
Nam fruge uera omne fictum dimouent:
Et diſciplinas annotabunt ſobrias
Pro parte multa: nec uetabunt ludicra.
Habes quid inſtet: ſi poteſtas cælitum
Faueantque muſæ & Chelis Latoia.

Explicit Secundus
eiuſdem .M.F.C.
Carthaginenſis.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

EIVSDEM LIBER TERTIVS DE ARTE GRAMMATICA.

Vrſum camœna paruo
Phaleras parat libello:
Et uult amica fictis
Commenta ferre primum:
Memorans frigente uero
Nil poſſe comere uſum:
Vitioque dat poetæ.
Infracta ferre certa:
Laſciua dans lepori:
Et paginam uenuſtans
Multo illitam colore.
At quin prioris ille
Titulus monet libelli
Mithos ab ore pulſans?
Arteſque uera fanteſ
Voluminum ſequentium
Præcepta comparare.
Ad hæc iocante rictu:
Nil mentiamur inquit:
Et ueſtiantur artes.
An tu gregem ſororum
Nondum dabis iugandis.
Et ſic petent notandis
In cælitum ſenatum.
Aut ſi tacere cultum
Placet: ordo quis probatur.
Certe loquentur illæ:
Quicquid erat docendum
Habituſque conſequentur
Aſomato in profatu.
Hæc nempe ficta uox eſt
Et deuius promiſſi es:
Cur ergo non fateris
Ni figminis figura
Nil poſſe comparari.
His me camœna uicit:
Fugis: iugabo ludum.

Dmouerat igitur Latoides unam de priori loco Mercurialium miniſtrarum: ætate quidem longæuam: Sed Comitate blandiſſimam: Quæ ſe in Memphide ortam: Rege adhuc Oſire memorabat: diuque obtectam latibulis ab ipſo repertam: educatamque Cyllenio. Quæ fœmina: licet in Actica ubi maiore æui parte floruerat: ſe aſſereret incedere palliatam: tamen ritu Romuleo: propter Latiale Numen: & olim caput: propterque Martiam gentem: Veneriſque Propaginem: Senatum deum ingreſſa eſt Penulata. Geſtabat hæc autem Teres quoddam ex compactis annexionibus Ferculum: quod leui exterius Elephanto praniteb at: Vnde uelut medendi ſollers magiſtra curandorũ uulnerum inſignia proferebat. Nã ex eodẽ ſcalprũ primo uibrãti demõſtrabat

Latoides

Palliata

Penulata

ferculum · uulgo eſtu che

Scalprum

acumine: Quo dicebat circuncidi infantibus uitia poſſe linguarũ. Dehincque nigello quodam puluere: qui ex fauilla confectus: uel ſæpia putaretur illato per cãnulas eadem reſanari. Tunc etiã quoddam medicamen acerrimum: quod ex ferulæ flore: caprigeniq; tergoris reſectione confecerat: rubri admodu; coloris exprõpſit: quod monebat faucibus admouendum. cum indocta ruſticitate uexatæ fœtidos ructus uitioſi oris exhalant. Demonſtrabat etiam quendam gratiſſimum guſtum Veſperæ multo oliuoque laboratum. Quo depulſa uocis inſuauiſſimæ diritate canoros etiam fieri poſſe memorabat. Arterias etiam pectuſque cuiuſdam Medicaminis adhibitione gargarizando purgabat. In quo & cæra fago illita: & gallarum gummeoſque commixtio: & Niloticæ frutticis Collemmata notabantur. Quæ uis Epithematis: l; memoriam: intentionemque procuraret. Tamen natura ſui etiam uigilias inferebat.

Protulit quoq; Limã quandam artificialiter expolita;: qua octo partibus auratis: uelut diuerſis nexionibus interſtincta uibrabat: ex qua ſcabros dentes: uitiligineſque linguarum & ſordes: quas in ſolo e quadam Ciuitate contraxerant: leui ſenſim attritione purgabat. Hæc abſtruſa noſſe carmina: numeroſq; multifidos crebræ ſupputationis opere putabatur. Deniq; quotiẽs curandos accæperat. Mos eius erat de Nomine primo tractare: Caſu ſ etiam non tacebat quanti uel uitia creare poſſent: uel prudẽtiſſime declinari. Tunc genera rer: uerba etiã curãdor cũ rõne captabat: ne ut fieri ab ægrotãtibus moris ẽ nomẽ pro nomine cõmutarent. Tum Verboru; Modos: Tẽpora: Figuraſq;: & Schẽmata reqrebat. Iubebatq; alios: qs plenitudo obtuſior: atque immobilis torpor inſederat gradus percurrere: ſcandereque q̃ plurimum operum: Præpoſitionibus: aut Coniunctionibus: aut Participatis inſiſtere: totaque curandos arte fatigari. Hanc igit fœminã tali multor curatione callentẽ: cu; Deorũ nonnulli Iatricem. Alii Genethliacẽ diuerſis rer operibus æſtimarent. adderetur q; Fidei medẽdi Sollertia: ꝙ eam opitulari poſſe oris uitiis: nec Pallas denegaret: nec ipſe Maiugena. Incõſentat eum tamẽ uidebatur incedere Medicam penulatam. Iccircoq; ab ea & nomen & officiũ ſuum: ac totius expoſitio artis exquiritur. Tunc illa: ut familiare habebat: exponere percunctata ac docere: facile quæ ab eadem quærebantur: Penula a dextra cum modeſtia: uerecũdiaque reuelata: ſic cœpit.

Gargarizando

Colemata forte à κολάω ῶ ·

Vitiligines

Soloe · V ·

Participatis · i · percipijs

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Γραμματική dicor in Græcia: ꝙ γραμμή linea: & γράμματα lit
teræ nuncupentur. Mihiq; ſit attributū litterarum formas ꝓpriis du
ctib⁹ linearū. Hicq; mihi Romul⁹ lr̄aturæ nomē aſcripſit: quis ſtātē
me lr̄ationē uoluerit nūcupare. Sicut apud græcos γραμματική
primitus uocitabar. Tunc & antiſtitem dedit: & ſectatores impube
res aggregauit. Itaq; aſſertor noſtri nunc litteratus dicitur: littera
tor antea uocabat. Hoc etiā Catullus qdem non inſuauis poeta cō
memorat dicens. Munus dat tibi Sylla litterator. Idem apud græcos
γραμματοδιδάσκαλος uocitatur.

Quid ſit officium Grammaticæ.

Officium uero meū tunc fuerat docte ſcribere: legereq;. Nunc
etiam illud acceſſit: ut meum ſit erudite intelligere probareq;: Quæ
duo mihi uel cū philoſophis criticiſque uidentur eē comunia. Ergo
iſtorum quatuor duo actiua dicenda ſunt: Duo ſpectatiua. Siquidē
impendimus actionē: cum quid conſcribimus: legimuſ ue. Sequē
tium uero ſpectaculo detinemur: cum ſcripta intelligimus: aut ꝓba
mus: & ſ; inter ſe quadā cognatione coniuncta ſint: Sicut cæteris ar
tibus comprobatur. Nam & actor cognoſcit primo: quæ ualeat acti
tarī. & Aſtronomuſ quædā facit: ut per ea cognoſcat: quæ debeat cō
probarī. Promittit etiā utrunq; Geometres. Quippe formas theore
matum cum rationibus certis efficit: & cognoſcit.

Quot ſint partes eius.

Partes āt meæ ſunt quatūor. litteræ: litteratura: litteratus: litte
rate. Litteræ ſunt quas doceo. Litteratura ipſa quæ doceo. Lr̄at⁹:
quē docuero. Lr̄ate quod perite tractauerit: quē informo. Profite
or āt de orōnis natura: uſuq; tractare. Natura ē ex qbus formetur
orō. Vſus: cū eadē utimur: appellat̄. His etiā materies admouet̄:
ut de qua re dicendum ſit: exiſtimemus. Oratio uero ipſa tribus
gradibuſ eruditur: ideſt ex litteris: ſyllabis & uerbis.

De natura litterarum.

Verum in litteris gemina quæſtio diuerſatur. Nanque aut na
turales ſunt: aut effectæ. Natura enim inſinuante: earum nomina
in loquendi ſubſtantiam procreat: Artificioſa uero formatio earū
lineas: quas ſcribimus: deſignauit. Ad hoc ut præſentes una: uti
abſentes alia potuiſſent. Atq; ita ex hac parte: qua ſcribit̄ mutæ: Ex
illa qua legit̄: uocales ſūt appellatæ. Siqdē hæc auribꝰ tātū. Illa ſoliſ
oculis ualeat cōprehēdi. Lr̄æ igr̄ aliæ ſūt: quæ per ſe efficer̄ totū ua

Grammatica unde dicitur
litteratura
litteratio
γραμματιστική
Litteratus
Litterator
Catullus
Sylla
Grammatici officium p⁹ & poſtea
Philoſophi
Critici
Partes grā
Natura
Vſus
Materies

leant: aliæ: quæ nihil.

Nam uocales: quas græci. vii. Romulus. vi. uſus poſterior qui
q; cōmeōrat. y. uelut græca reiecta. Hæ tamē i Latio nūc produci:
nunc contrahi: nunc acui: nunc grauari: uel etiam circūflecti. Nūc
aggregari: nunc diſtrahi ſine iactura ſui nominis poſſunt. Modo
ſolæ ſyllabas formant. Nunc conſonantes utrinq; ſuſcipiunt: uoca
leſq; nonnullæ modo ſe inuicem mutant: nuper ſibi cum decorē ſuc
cedunt. Quippe. A. plerunque in. e. tranſuertitur. Nam capio ce
pi facit. Nunc in. I. ut ſalio inſilio. Nōc in. o. ut plauſtro ploſtro.
Vel in. V. ut arca arcula. Item. E. littera in primum. A. reforma
tur: ut ſero ſatum. uel in. I. ut moneo monitus: Vel in. O: ut a tegē
do toga. Vel in. u. ut a tego tugurium. Similiter. I. quoq; uoca
lis in. A. conuertitur: ut ſiquis ſiqua. In. E. ut fortis forte. In. O.
qui quo. In. V. ut ibi ubi. Non aliter. O. littera in. A. tranſit: ut
creo creaui: Vel in. E. ut tutor tutela. Vel in. I. ut uirgo uirginis.
Vel in. u. ut uolo uolui. Item. u. ſimili ratione conuertitur in. a.
ut magnus magna. In. e. ut ſydus ſyderis. In. i. ut telum teli. In. O.
ut lepus poris. Sic igit̄ transformatæ nunc utrinq; poterunt copula
ri. Nūc ex altero: nūc ex neu tro. nunc aliquas partes orationis ter
minant. nuncque nullas.

Quod uocaleſ utrinq; aliquando copulantur.

Nam. a. primum utrinq; ſibi aſſociat. u. &. i. lr̄as: Nam & aurū
dicimus: & uarus: & ianus & aiax. Ex uno autem latere ſuſcipit. e.
ut æneas. Ex neutro uero. a finit fœminina noīa: ut Dea; maſculi
na: ut iugurta. Neutra in ſingulari nūero tantū græca: ut toreuma
peripetaſma. In plurali autem latina: ut monilia. In uerbis imperan
di modi: ut canta. ſalta.

E autem uocalis duarum græcarum lr̄arū uim poſſidet. Nam cum
corripitur. e. græcum ē: ut ab hoc hoſte. Cum producitur. η. eſt.
ut ab hac die. Ac maxime tunc circumflexum accentum tenet. Hæc
duas uocales: ideſt. i. &. u. ex latere utroque complectitur: ut in eu
ro: ueientano: & in eia iecore. Finit uero neutra nomina: ut moni
le. Fœminina etiā: Sed græca: ut Calliope. Pronomina: ut ille: iſte.
Numerum etiam totius generis: ut quinq;: ſ; aptoton ſit. Itē. e. uer
ba imperatiui modi: ut ſede curre: Modi infinitiui ſcribere: ſcripſiſ
ſe. I. uero littera cunctis utrinq; uocalibuſ ſociatur. Nam. A.
complectitur: cum dicimus ianuarie & Aiax. E. autem: ut tene

Vocales quot
A
E
I
O
V
A
E. duarū græcarum litterarum uim poſſid[et] ſ. ε & η nota
E. cum producitur circumflexum accentū h[abet]
I

at:docuerunt exempla ſuperius demonſtrata. O. autem litteræ copulatur in nomine Iouis: & Oinone: Oiſus etiam dicitur. Sic enim ueteres uſum dixere. V. autem in iuuando: & Vita. hæc aliquando uocalis geminã ſyllabam facit. Finitq; oium generũ nomen: ut frugi. numerum itidem omnium generꝝ. ut uiginti. Item uerba modi indicatiui: ut noui: memini. Imperatiui: iali: ueni. Infiniti: iaculari: luctari.

O

ſO uerolr̃a: q̃bus uocalibus: qua uero ex parte cohæreat: ſuperius mẽoratũ. Finit aũt noia maſculina: ut Cato. Fœminina: ut Iuno. Numerꝝ omniũ generꝝ: ut octo. Item uerba actiua: canto: laudo. Modi imperatiui tantũmodo inuenitur: ut cedo. Aduerbiũ: ut ſubito. Præpoſitionem: ut pro.

V.

V. autem littera uocalibus omnibus utrinq; coit præter. O. antelatum. Sola etiam. V. ſui generis litteram non geminat: ſed cõiungit: ut uulgus uulcanus. Finit articulos: ut tu. Nomia neutra: ut cornu: genu. nullum autem uerbum claudit.

De SEMIVOCALIBVS.

Actenus de uocalibus. Non enim uocales aſtruere: ſed oẽs litteras ſum iuſſa monſtrare: Vꝝ reliquas: quæ ſequũtur: cõſonantes eẽ non dubiũ ẽ: Quæ itẽ diſcernũtur in ſemiuocales & Mutas: Quarꝝ exequar rationem. ſQuippe. F. littera: quæ eſt Semiuocalium prima: duas tantũmmodo conſonantes prælata complectitur. L. &. R. ut dicimus flauus & frugi: uocales uero cõplectitur: ita ut. I. &. V. uocales ſibi præferri prohibeat: nullũ autem claudit finitiua ſermonem. ſL. uero littera tripliciter ſonat: Nam exilem ſonum reddit: cuʒ geminatur: ut ſollers Salluſtiꝰ. Medium autem cum terminat nomina: ut ſol ſal. Item leniter ſonat: cũ uocales anteuenit: ut lapis: lepus: liber: locus: lucerna. Plenum uero ſonum habet: cum ei præferũtur litteræ. P. G. C. F. ut ĩ Plauto. Glebis Claudio: Flauo. L. autem nunq̃ ulli ſemiuocali: uel Mutæ præponitur. Quæ pro. D. in præpoſitione accipitur: cum &. A. præfertur: ut allidit: alligat. Hæc auteʒ prælata præpoſitione ſeruatur: ut illepidus: illotus: Vtrinq; auteʒ uocales amplectitur: & nomina nõnulla determinat in maſculĩo Sol. in fœminino Tanaquil. in neutro. A. E. I. præcedentibus: ut bidental: mel: ſil. Aduerbia ẽt claudit: ut ſemel. ſM. uero littera tam in ſermonis initio: q̃ in medio eſſe: & in ultimis poteſt: ut mores: umbra: triticum. Ex conſo

nãtibus ſola. m. præcedit. n. ut Memnõ. Subſequit̃ ſolã. s. ut Smynthius. Mutaturq; in. n. nonnunq̃: ut cum dicimus nunqs. Terminatque neutra: ut aurum & argentum. Item Monoptota: ut neq̃. In genere maſculino accuſatiuũ ſimplicẽ & duplicem gtũm. Item participia & uerba & aduerbia: ut tractum: legam: curſim. Numerum etiam oium generꝝ: ut nouem: decẽ. ſN. autẽ littera plenior apparet in primis & ultimis: ut Neſtor tibicen. In mediis exilior: ut mane: damnum. Ex cõſonantibꝰ ſequit̃. M. litteram: ut memnõ. S. autẽ præcedit: ut fons: mons. Conuertit̃ etiam in. m. cũ eá ſequũtur b. p. m. ut dicimus: imbuit: impulit: imminet. Eadẽ noia terminant maſculinũ: ut Tibicen. Fœmininũ græcum: ut Syren. neutrũ: ut culmen. ſR. uero uocales utrinq; cõplectitur. De cõſonantibꝰ S. ſoli præponit̃: ut ſors forſ. &. x. duplici non nunq̃: ut arx: cõuertitur in. l. &. n. &. s. ut niger nigellus. Femẽ feminis: gero geſſi. Finit noia maſculina pꝰ oẽs uocales: ut par pater uir nitor fur. Fœminina poſt e & o: ut mulier ſoror. Neutra poſt oẽs præter. I. ut calcar. piper marmor ſulphur. Finit uerba & aduerbia: ut uenor uador. ſS. nõnulli litterá nõ putauerunt. Nã Meſſala quẽdá ſibiluʒ dixit. Quæ tamẽ utriq; p litteræ copulat̃: ut ſpado pſitacuſ: & c q t ſequẽtes amplectit̃: ut Scaurus ſquama ſtella. In plures etiá tranſituʒ facit ut ĩ l. Dicius. n. modꝰ modulꝰ. In. n. ſãguis nis. In r flos floriſ. In d cuſtos dis. In t nepos tis. Termĩat & maſculĩa & fœminina pꝰ oẽs uocales. neutra poſt a o u. ut uas os nemus. Huic litteræ Diuꝰ Claudius. p̃ adiecit: aut c̃ propter ψ & χ græcas: pſalteriuʒ ſacſa. ſX. autẽ nemo litterá putat: quoniaʒ duplex ẽ. Conſtat enim ex g & s. ut rex regis: aut ex c & s. ut nux nucis. In. u. aliquando transfert̃: ut nix niuis. & c. ut pix picis: & ĩ t ut nox noctis: Hæc ĩ latinis nunq̃ põitur prima. Apud græcos át ponit̃: ut in Xãtho. & maſculino & fœminino oĩbꝰ uocalibꝰ ſociat̃: ut Aiax frutex calix uelox pollux. & fœminino. fax lex lodix uelox lux: neutrum nullum claudit.

De Mutis.

Tranſactis ſemiuocalibus mutæ ſunt perq̃rendæ: Quæ ideo hoc noĩe nuncupãtur: quoniã niſi illis uocales aſſociatæ ſuccurrerint: ĩtra oris ſonitũ ante auſpicia moriũtur. B prima oĩbus uocalibꝰ utrinq; cõnectitur. præfertur cõſonãtibus. L. &. R. ut bleſus & breuis. Tráſit in. c. ut ſuccurrit: in. f. ut ſufficit. In. m. ut ſummittit. In. p. ut ſuppõit. In. s. ut ſubſtulit. Finit nihil niſi tres præpoſitiões

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ab ob ſub. C uocales utrinq; collaterat cõſonátes quaſdá præcedit l t r m n: ut clar⁹ tectũ crus acmõ Cnidus. Finit articulos: quos pnoia uocát: Hic hæc hoc. Et aduerbia: ut ſic huc hic. Sola mutarum átecedẽtem uocale; producit: & pro duplici hẽtur: ut hic hæc hoc. D utrinq; uocales tenet. Præpõitur R lræ in Druſo. M. lræ nunq̃ præfert in latinis. In græcis át aliquádo: ut Dmolus. Sic & n ut Ariadne. Tráſit in c ut accidit. In g ut aggerat. In l ut alligat. In p ut appõit. In r ut arripit. In s ut aſſidet. In t ut attinet. Finit articulos neutralis generis: ut illud iſtud. & præpoſitionẽ: ut apud. G oibus uocalib⁹ præfert. Sequit a lra; : ut in aggere: Quæ quotiens geminat adiũgitur. Præfert R lræ: ut graue. L ut gladi⁹ N ut ignis. In c quoq; cõuertitur: ut rego rector. Nihil quoq; cõcludit. H aſpiratiõis notá eſſe certiſſimu; ẽ: quæ quádo uocalib⁹ accidit ut hoſpes hæres. Tráſit in x ut traho traxi: Hác Græci diuiſerunt. Ná pars eius dexterior aſpiratiõis nota ẽ: ſiniſtra cõtrariæ ſignificationis. K uero nũc nota putat eſſe: nũc lra: nam eius effect⁹ c integrat nõ dubiu; ẽ abq; his: Kapita Kalẽdæ Kalũniæ. P aũt cõuẽit utriq; uocalib⁹ R lræ præpõit: ut prádere. L ut placere. T ut Ptholomæus. S pſitacus N ut in ſypnis. Terminat uero nihil. Q qdá lram nõ putabát: & uiceret: niſi i equo & eqtatu appareret expreſſe. Hæc nunq̃ ſine duab⁹ uocalib⁹ põitur: quar; prior erit. u. & ſic cæteræ cõſequẽter: ut quartus quæſtus qrites quot⁹ eques. Cõſtat át ex c & u. Ideoq; duplex & cõpoita dicit: nec gemiat. Nullá ſingularẽ lra; cõprehẽdit: finit nihil. T uocales ex utroq; cõcludit in cõiunctiõib⁹ & præpoſitiõibus præcedit l i Tlepolemo. M. in Tmolo N in potnia. R i Troia. Finit neutra caput ſinciput Laet. articulos terminat: ut quot tot. Verba: ut legunt. Aduerbium & interiectionẽ: ut ut at at. Z a græcis uẽit: l; ẽt ipſi primo C græca utebant: Nam cetũ dicebát: quẽ nũc zetum dicũt: Tamẽ hæc gemia ab ipſis etiam habet. Nam a t & c compõit: Quam ut aduertas duplicem: nunq̃ poterit geminari. Hæc præponit M litteræ: ut Zmirna.

Ex his igr uniuerſis decem & octo lræ neceſſitatem cunctæ conſcriptionis abſoluunt. Placet enim mihi Y in uocalium numerum cõgregari. Neq; ſine hoc hiacynthus: aut Cylleni⁹ poterit ánotari. Sic igr erit: ut ſenæ fiát uocales. Semiuocales & mutæ xii. H. n. aſpiratiõi dabit. Superuacuæq; erũt q & K. X át ut duplex ſine elemẽti cardie nõ pbat. Z. uero a latinis excludit decẽ & octo numero: ſi

Handwritten notes (left margin and top): post p. t. ſcribit tmolū & ſic ipſe ſcriptū ſemp inueni — C. — Articulos quos pronomina uocant — C ſola mutarū antecedentem uocale producit — D. — D molus nota orthographiam — Articulos rurſus pronomina uocauit — G. — H. — K. — Kapita. Kalendæ. Kalumniæ. ſoli ſcribi p. K. — Q nunquá ſine duabus uocalibus ponitur quarum prior eſt u. — Q. Conſtare ex c. & u. ideoq; duplicẽ & cõpoſitá dici, nec geminari — T. — Laet. nota orthographiá — Quot. tot. articulos appellat — Z. ex. t. & c. componi — Zmyrna — Placet y in uocaliũ numerũ aggregari — x. i. p. c. ſuppleri

cut dictu; eſt ſuperſidunt: Quæ tamen cũ ſuperuacuis: reiectiſq; cunctis ex unius uocis ſonitu conformatæ diuerſas naturalis armoniæ cauſas ſub oris concinentia reppererunt.

De Formatione Litterarum.

Nanq; A ſub hiatu oris congruo ſolo ſpiritu memoramus.
B labris per ſpiritus impetum recluſis edicimus.
C ſuper molaribus linguæ extrema appulſis exprimitur.
D appulſu linguæ circa ſuperiores dentes innaſcitur.
E ſpiritus facit lingua paululum preſſiore.
F dẽtes labr; inferius deprimẽtes lingua palatoq; dulceſcit.
G ſpiritus cum palato.
H contractis paulum faucibus uentus exhalat.
I ſpiritus prope dentibus preſſis.
K faucibus palatoque formatur.
L lingua palatoque dulceſcit.
M labris imprimitur.
N lingua dentibus appulſa collidit.
O rotundi oris ſpiritu comparatur.
P labris ſpiritus erumpit.
Q appulſu palati ore reſtricto.
R ſpiritum lingua criſpante corraditur.
S ſibilum facit dentibus uerberatis.
T appulſu linguæ dentibus impulſis excuditur.
V ore conſtricto: labriſque promulis exhibetur.
X quicquid c & s formauit exibilat.
Y appreſſis labris. ſpirituque procedit.
Z uero: iccirco Appius Clau. deteſtatur: q dentes mortui; du; exprimitur imitatur.

Præſtricta eſt curſim rationis regula primæ:
Quæ multis tendi ſueta uoluminibus.
In qua iuncturis quid nectat littera utriſque:
Quo admittat ſociam: uel faciat latere.
Quæ quo tranſiliat conuerſis legibus uſu:
Et tranſformatum nomen habere uelit.
Quas oris ſonitus: uel quas modulatio linguæ
Gignant: & pulſu rupta labella ſuo.
Nunc iam compactis curſanda eſt ſyllaba formis:

Handwritten notes (right margin and foot): intellige hic non omnibus uocalibus ... — Diuus Claudius — Vide an ſit legendũ Diuus. Nam ſupra diuũ Claudiũ citauit tractans de S.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Vt faſtigetur longa breuiſque fuat.
Hæc duo percurram: iuncturas littera quippe
Præueniens docuit ſub ratione pari.
Hoc igitur ſubdens nectendum concipit ordo:
Si ueſtrum ſuperi comprobat arbitrium.

h Aec cum Grãmaticæ diceret: eáq; progredi Iupiter: Deliuſq; præciperet. Hic Pallas de iunctura ſyllabarum inqt: Dũ hæc Lr̃atura deproperat: partẽ hiſtoricá prætermiſit: Quo Virgis obiectu perterrita. Scio inqt mihi plurima tráſeunda: ne minutiora nectẽdo: faſtidiũ ſuperæ beatitatis incurrã. Propoſito meo igit̃ per cõpendioſos calles feſtina perfungar: ne dẽſis obumbrata ramalibus uelut ſenticoſæ copiæ denſitate ſylueſcam.

De Iunctura Syllabarum.

Syllaba igit̃ dicta ẽ: q̧ iunctis lr̃is ſonitũ ſimul accipientibus informet̃. Cuius: ut dixi: tres partes eſſe non dubiũ eſt. De Iunctura: de Faſtigio: aut de Longitudib⁹: Iuncturæ ſunt genera quatuor. Duo naturalia: Duo hiſtorica. Naturalia ſunt: cũ quæritur unaquæq; ſyllaba: utrũ ex una an gemina: an neutra parte iungat̃. Et utꝶ litteræ: quæ inter ſe copulari nõ poſſunt: adiecta alia lr̃a ſocientur: ut M & N: dũ non coeát: uocali accedẽte ſociátur: ut i amni & ſomno: Quæ iuncturaꝶ genera ex hoc q̧ in lr̃is mẽorata ſunt: tranſeant̃. Hiſtorica uero illa cõiunctio ẽ: Cũ ex lr̃is: quæ iter ſe poterunt copulari: diuerſitas fandi nõ eaſdẽ nec pares nũeros ſociarit. Scribim⁹ nos. n. Muſaꝶ primá ſyllabá duabus lr̃is: græci trib⁹. Lucillius in dtõ caſu a & e cõiungit dicẽs. Huic Terentiæ Orbiliæ. Lucinius a & i. & Lucreti⁹ crebro: & noſter Maro Aulai Pictai. Itẽ duæ Iuncturæ ſunt: cũ ſociamus ſyllabas propter pedẽ uel uerſum: ut duæ in uná repente depereant: ut in Synaliphe. Vel cũ litteræ excluduntur e uerbo: ut in Eclypſi.

De Faſtigio.

h Actenus de Iuncturis: Nunc de Faſtigio uideamus: qui locus apud Græcos περὶ προσῳδιῶν appellatur. Hic in tria diſcernitur. Vnaquæq;. n. ſyllaba aut grauis eſt: aut acuta aut circunflexa. Et ut nulla uox ſine uocali eſt: ita ſine accentu nulla. Et eſt accentus: ut qdá putauerũt: anima uocis: & ſeminariũ Muſices. Quod oĩs modulatio ex faſtigiis uocum: grauitateq; cõponitur. Ideoq; accentus quaſi accantus dictus eſt. Omnis igitur

Faſtigetur

Ergo & apud græcos duplex littera eſt non una ut nonnulli accipiunt

Ae diphthongus apud Lucillium ai apud Lucinium Lucretiũ & Vergilium.

Lucilli⁹
Lucini⁹
Lucreti⁹
Maro

Nulla uox ſine accentu

nõ natura ſed poſitione

A r. tantum

L. ſ. ultima. q ſtatim uerbis ſequentib⁹ exponit

uox latina ſimplex ſiue compoſita habet unum ſonum: aut acutũ: aut circunflexum: duos autem acutos: aut inflexos haber̃ nunq̃ poteſt. grauis uero ſæpe. Acutum habet in prima ſyllaba. Si dicas Cælius. In ſecunda Saluſtius. In tertia Curiatius. Inflexum item in prima: ſi dicas cælum. ſyllaba autem penultima nunq̃ acuit natura ipſa: ſed præcedens eius. ideſt ab ultima tertia: ſiue breuis: ſiue lõga ſit: ut Cicero Cælius. Flexus autem ſonus in ea tantummodo ſyllaba conſiſtit: quæ præcedit ultimam. Nec aliter q̃ ut ipſa natura lõga ſit: & ultima tantum breuis: ut Galenus. Aut ſi ultima longa: aut ſi penultima natura uel poſitione longa: ʒ ultima breuis: Acutus tamen ſonus fiet: ut Galeni Camilli. Inflexi propriu; eſt hoc ut niſi longis natura ſyllabis non adhæreat. Acutus autem & in longis & in breuibus inuenitur. Omnis autem uox aut acutũ: aut circunflexum ſonum habeat/ neceſſe eſt etiam ſi monoſyllaba ſit. Monoſyllabæ enim graui carent. Omnis uox monoſyllaba: cum aliquid ſignificat: ſiue breuis eſt: ſiue poſitione longa: acuetur: ut dicimus Far Ars. Si autem natura longa: flectetur: ut lux mos. Diſſyllabæ uero priorem acuunt: uel cum breuis eſt utraq;: ut citus. Vel cum poſitione longa eſt utraq;: ut ſollers. Vel altera poſitione longa: ut cohors. Si uero prior ſyllaba natura lõga eſt: & ſequens breuis flectet̃ prior: ut luna. Si poſterior longa erit poſitiõe: uel natura: prior acuet̃: ut codex docte. Nulla enim lõga inuẽiet̃ grauis in diſſyllaba: prior in triſyllabis: ſi media breuis fuerit: Quá penultimam dicimus: non dubie graui accentu pronunciat̃, Ac ſtatim prima eius: hoc eſt tertia ab ultima acuet̃: ut in Catulo. Si uero eadem longa eſt: intereſt quemadmodum ſit longa. Si enim natura longa eſt: breuiſq; ultima: media flectet̃: ut Cethegus mancin⁹. Si uero media longa erit natura: & extrema longa. Media acuet̃: ut Catoni Ciceroni. Vel ſi poſitione longa erit: Media acuta durabit: qualiſcunq; nouiſſima fuerit: ut Catullus Catullo. Metellus Metello. Pronoia aũt quæ duplici modo declinant̃. i. aut corripiuntur: aut producunt̃: mediam ſyllabam in genitiuo caſu acuũt ipſius illius. Horum ſi ſecundæ breues fiant: primæ acutæ erunt: ut ipſius illius. Si uero longæ erunt mediæ primæ graues. Secundæ inflexæ erũt: ut occidit Sol: & occidit hoĩe;. Ergo primæ acutæ ſũt: cum mediæ breues. Cum uero mediæ longæ uel acutæ: uel inflexæ. aut acutæ: cum longæ ultimæ: ut tenebræ latebræ manipli. Hæc

Vnus eſt accentus prædominans in una dictione

Cælũ in prima habet inflexũ

Flexus ſon⁹ .i. circũflexus ubi locum habeat

Circumflexus nõ niſi in longis natura.

De monoſyllabarũ uocũ accentu

De Diſſyllabis

De Triſſyllabis

Ipſius illius mediam indifferente habe

.i. in dictione diſſyllaba ſi prior longa fuerit nunquam erit grauis ſed acuta aut circumflexa .i. nunquam prædominans conſtituetur in

Si ex duabus ſyllabis dictionis diſſyllabæ prior fuerit natura longa & poſterior etiã longa uel natura uel poſitione prior acuetur nõ circumflectetur. Notandũ

a ſuperioribus: quæ ſunt alia: ut Catullus Saluſtius hoc differũt: q illa conſonātes diſcretas habēt: Hæc quis & ipſam penultimā poſitione habent lōgam. Nulla tamen in ſecunda ſyllaba ex conſonantibus ſibi retinēt: Sed in tertia ſunt duæ. Ideoq; factũ eſt: ut media hæc nomina tenebras & latebras acuto accentu prima ſyllaba proferret: ac manipios & feneſtras penultima ſyllaba acuta diceret: Quod quidam illud genus ſyllabæ penultimæ oĩo breue putauerũt: quia non terminaretur conſonāte. Quidam quia l; non terminaretur cōſonante: proxima ſyllaba inciperet a duabus conſonātibus. Et q natura lrarum l & r mollis eſt: nunc longam: nũc breuem ſyllabam efficiat. Nulla autem uox Romana duarum uel plurium ſyllabarũ acuto ſono terminatur. Inflexum autem non alias poſtremum habet: niſi cuius poſterior pars in ſyllabam natura longam excurrit: ut ergo & pone. Contextˀ orationis plerũque adimit his: aut mutat proprios ſonos ſingulis uocibus adimit his quæ referuntur ad aliquid ſequens: ut præpoſitionibus ante urbem. Nam hic ante perdidit acutum ſonum prioris ſyllabæ. Item poſt mũtas mutat accentus adiunctis uocibus. Quē, uē, nē: cum tamē complexiua coiunctione q; uē cum expletiua: ut Latiumque augeſcere uultis. & Stimuloue meum cor apud Actiũ in Pelopidis. Nunq̃ migrabit acutus ſonus de primis ſyllabis in poſtremas: præter particulas coniunctas: quarum hoc proprium eſt acuere partes extremas uocum: qbus adiunguntur. Græca noĩa cũ in latinũ uertunt: noſtra regula pnunciant: niſi maneat græca. Olympus igit & Caucaſus: ſicut latina proferuntur: quā acuere uel flectēr debeat ſecũdum rationem ſupraſcriptā apparet. Sed ſi manēt græca & huic regulæ in peregrinis uocibus accedimus: neceſſe ē tamē in obliquis caſibus acutos ſonos in mediis ſyllabis ſeruent: Quoniã apud græcos quoq; nō alio accētu hæc enũciari audimus. Acutus accētus notat uirgula ſiniſtra parte in dextrā aſcendente. / . Grauis āt a ſiniſtra ad dextrā deſcēdēs. \. Inflexi ſignũ eſt Sigma ſuper ipſas lras deuexũ. ^.

Accentus partim faſtigia uocamus: q lrarũ capitibus apponant. partim cacumina tonos uel ſonos: græce προσῳδίας. Sciendum etiam uni uocabulo accedere oēs tres accentus poſſe: ut ē Argiletũ.

De natura Syllabarum.

Memoratum arbitror competenter quæ ſint: & quemadmodum uertantur faſtigia ſyllabarum. Nunc earum longitudines inti

Quare tenebræ & latebræ accentũ habeant in prima nō in penultima

Litterarum l. & r. natura mollis est

Nulla uox latina duarũ aut pluriũ syllabarũ acutũ hẽ in ultima. sed circumflexũ quando ÷ natura longa

Que. ne. ue. mutare accentũ præcedentiũ dictionũ

Accius

De accentu enclitico Nota

De accentu græcarũ dictionũ

Nota figurā circumflexi accentus esse sigma sup ipsas litteras deuexum sic. ^

Fastigia / Toni / Cacumina / Soni / Prosodiæ — Idē

forte legendũ postposite

in prima est acutus in penultima circumflexus in ultima grauis. Ergo simul in eadem dictione possunt esse duo prædominantes accentus. Quod si fit dictio composita uidetur absurdũ

Nota uni uocabulo accedere posse omnes tres ac

mabo. Vnaquæq; ſyllaba aut breuis eſt: aut longa: aut communis. Breuis eſt: cum uocalis corripitur: ac nullis conſequētibˀ adiuuatur: aut cum correpta forma uel littera terminat. Longa autem duobus modis efficitur. Natura & Poſitione. Natura: cum uocalis producit: aut cum ſyllaba circumflexum accentum tenet: uel acutum in penultima: aut cum monoſyllaba unaquæq; uocalis ē aut cũ diphthongo reperitur. Vel cum prima ſyllaba ſub alia forma cuiuſcũq; uerbi compoſita nec uocale; nec acumen mutat. Poſitione: cũ breuem uocalem aut duæ conſonātes ſequunt: ſiue in eadem ſyllaba: ſiue in ſequenti ſiue in ambas diuiſæ: aut in altera ſyllaba tria duplex una. Duplices autem ſunt x & z. Aliquando i & c fieri poſſunt duplices: ut ſi i inter uocales ſit: ut aio Troia. Item c: ut hoc erat Alma parens. Hæ autem conſonātium uel duplicium: quæ breues adiuuant formæ: tunc poſſunt: ſi in eodem ſermone claudantur. Cæterum proximi ſermonis conſonantes nihil adiuuant præcedentem: l; Virgilius refragetur dicens: Arma uirumq; cano troiæ. Et item: Fonteſque fluuioſq; uoco. Diphthongi autē ſunt Ae. Oe. Eu. Au. Ei. Abſq; his ſyllabis nulla diphthōgus mēorat.

De communibus Syllabis.

Cōium aũt ſyllabaꝝ modi ſunt octo. Nā primus ē: cũ correptā uocalē ſequit ſubiecta cōſonātibˀ Liqda. ē. n. lōga: ut Vaſto cyclopis i antro. Breuis: ut Vaſtoſq; ab rupe cyclopas. Secũdˀ modˀ cũ correpta uocalis in unā deſinit cōſonātē ſequēte. H. Eſt. n. lōga ut terga fatigamˀ haſta. Breuis. Quiſqs honos tumuli. Tertiˀ cũ correptā uocalē duæ cōſonātes ſequnt: quaꝝ pria. s. lra ſit. Eſt. n. lōga: unde ſpiſſa coma. Breuis: Ponite ſpes ſibi quiſque ſuas. Quartˀ locˀ: cũ breuiſ ſyllaba partē termiat oroīs. ē. n. lōga i cē mate: ut ē. Nā tibi Tymbre caput euādriˀ. Breuis. Hoc caput o ciues. Itē alter locˀ ex diphthōgo fit cōis lōga: ut Muſæ aonides. Bre. Inſulæ Ionio i magno. Cũ uocalis. n. ſeqtur: pōt diphthōgˀ fieri bre. ut Sudibˀ ue præuſtiſ. Aliˀ locˀ: cũ lōgā uocalē alia uocaliſ ſeqt. ē. n. lōga. O ego īfelix: quē fugis. Bre. ſub Ilio alto. Aliˀ locˀ: cũ; pnomē c lra termiat uocali ſequēte. ē. n. lōga. Hoc erat alma parēs. Bre. ſolˀ hic īflexit ſenſˀ. Aliˀ locˀ: cũ correptā uocalē ſeqtur. z. Eſt. n. lōga: ut Mezenti ducis exuuias. Bre. Nēoroſa Zacynthos. Dcā natura i tribˀ generibˀ ſyllabaꝝ. ſupereſt ut fiales dicāt: i qbˀ artis auctoritas & canōica forma cōſiſtit. ac priˀ dˀ noīe retractādũ.

Breuis

Longa dupliciter

Natura

Positione

Siue in eadē sylla siue in sequenti

I. & c. fieri dupl

Notandũ duas cō antes sequentis d onis producere b uem præcedētis ctionis uocalē.

Virgili

Diphthongi quæ

Commate

De finalibus

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

De Nomine.

Ntũs caſus ſingularis a littera terminatus breuis eſt: ut cãtilena Iulia. E littera finitus in græcis longus eſt: ut Euterpe. I autem terminatus longus eſt: ut frugi. O finitus in græcis longus eſt: ut dido. V terminat⁹ lõgus: ut cornu. Al finitus breuis: ut tribunal. El breuis: ut mel. Il breuis: ut uigil: excepto uno hetruſco I anaquil. Ol longa eſt: ut Sol. Vl breuis: ut cõſul. M terminat⁹ breuis. ut tectum: l; hui⁹ raro currat exemplum: qa inter uocales M deprehenſum uelut Metaciſmi aſperitate ſubtrahitur. An finitus ꝑducit: ut titã. En in neutris breuis ẽ: ut carmen. In aliis generibus longus eſt: ut lien ſiren. On terminatus longus eſt: ut Memnon. Ar terminatus in monoſyllabis tãtum longus eſt: ut nar far. Er finitus in latinis breuis eſt: ut puer: excepto monoſyllabo Ver. In græcis producitur: ut aer. Ir terminatus corripitur: ut uir. Or terminatus: bre. ẽ: ut auctor.

Vr terminatus corripitur: ut murmur: excepto uno monoſyllabo fur. As finitus in latinis noibus producit: ut facultas: paupertas. In græcis tunc tantum breuis ẽ: cum gtũs dos fuerit terminatus: ut Archas dos. Es terminatus in græcis noibus breuis ẽ: ut Anchiſes. In latinis ſi quintæ declinationis fuerit producitur: ut dies. Si tertiæ, tunc lõgus eſt: cum gtũs ſingularis non creſcit ſyllaba: ut labes: uel creſcẽs e productã ante ultimã ſyllabam retinet: ut quies quietis. Nam ſi eam in i mutauerit: ut miles militis: aut corripuerit: ut ſeges ſegetis corripitur: exceptis his Ceres pes: atq; his ſimilibus. Is finitus breuis ẽ: ut agilis. Os terminatus tunc ẽ in latinis breuis: cum gtũs ante ultimã ſyllabam non habet naturaliter longã: ut os oſſis. In græcis tũc corripitur: cum gtũs diphthõgo terminatur: ut δῆλος τοῦ δήλου. Vs finit⁹ breuis ẽ: ut doctus. Sed longus fit: ſi genitiuus ſyllaba creuerit: & ante ultimam i aut u productam habuerit: ut uirtuſ: & in uno inflexibili: ut pus.

T terminatus corripit: ut caput. C finit⁹ duo tãtũ nomina facit: ut alec; quod producitur: & lac: de cuius declinatione dubitat.

Genitiuus ſingularis tunc producitur: cum aut nominatiuo ſimilis eſt: ut ſenatuſ: aut diphthongum habet: ut Iuliæ. Aut i terminatur: ut docti. In cæteris corripitur. Dtũs ſingulariſ producit: ut Pompeio. In græcis corripitur: ſi i lr̃a finiatur: ut Palladi.

Actũs ſingularis in græcis tũc tantũ corripit: cum a uel on ter-

minatur: ut theſea delon. In latiniſ uero breuiſ eſt: ut doctum.

Vtũs ſingularis a lr̃a termĩat⁹ in latinis oĩbus: uel in græcis fœmininis corripit: ut tabula: Muſa. In maſculinis lõg⁹ ẽ: ut Aenea.

E terminat⁹ in latinis breuis ẽ: ut docte. In græcis ꝑducit: ut Titide: exceptis his: quæ ntũs græcus os terminat: ut Phœbos phœbe.

I terminatus in latinis lõgus ẽ: ut Mercuri. In græciſ corripit: ut Nai. O terminatus ĩ latinis breuis ẽ: ut Cato: l; Virgi. cõtra ſentiat. In græcis producit: ut Dido. V terminatus ꝑducit: ut cornu. In cõſonãtes uero deſinẽs ntĩ ſeqtur regulã: exceptis gr̃cis noib⁹: quæ ſæpe mutant uarietate liguaꝝ: ut diomedes. Abltũs ſingularis ſemper ꝑducit. Abſq; cũ e terminat in his duntaxat noĩbus: quæ tertiæ fuerit declinatiõis: ut pariete. Ntũs & utũs plurales ĩ maſculĩo & fœminino genere ꝑducunt: ut fluctus: terræ. In neutris breues ſunt: ut fata. In græcis uero cũ s uel a terminati fuerint: ut rhetores poemata. In aliis uero longi ſunt: ut Muſæ. Gtũs pluralis breuis ẽ: ut doctoꝝ. ĩ græcis lõgus: S; græca decliatiõe: ut Philemon. Dtũs pluralis: & ablatiuus: ſi is fuerint terminati: ꝓducuntur: ut doctis. Si bus corripiunt: ut hominibus. At ſi græca ſit declinatio in terminatus datiuus: corripitur: ut archaſin. Alias longus eſt. Accuſatiuus pluralis in omnibus maſculinis uel fœmininis producitur: ut doctos Iulias. In neutris corripitur: ut mœnia. In græcis uero ſi as fuerit terminatus: & ueniat a gtõ os finito corripitur: ut archadas: alias producitur: ut muſas.

De Pronomine.

In omnibus pronoĩbus ſingularis ntũs correptus inuẽitur: exceptis duobus monoſyllabis: tu & qui. Gtũs ſingularis i uel e prolatus longus ẽ: ut mei meæ. Alias breuis eſt: ut illius. Dtũs ſingularis ſemper productus ẽ: ut noſtro: exceptis mihi tibi ſibi: quæ ĩ differẽter accipiũtur. Actũs ſingularis corripit: ut illum: exceptis me te ſe. Vtũs ſingularis a ntõ ſuo non diſſentit. Abltũs ſingularis longus ẽ: ut ab illo. Ntũs & actũs plurales tunc tãtu; corripiuntur: cum a fuerint terminati: ut noſtra. Genitiuus pluralis nunq̃ producitur: ut illorum. Datiuus & ablatiuuſ plurales is terminati producuntur. Bus finiti corripiuntur.

De Verbo.

In omnibus uerbis: Modis: Ttemporibus: Nũeris: Perſonis: Cõiugationibus hæc uniformis eſt ratio.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Quæcunq; perſona a fuerit terminata producitur: ut canta.

E finita breuis eſt: ut lege: niſi a ſecunda coniugatione ueiat: ut doce: tunc enim longa eſt.

I terminata perſona ſemper producitur: ut nutri. O quæ finitur correpta ẽ: ut audio: ſ; auctoritas & in his diſcrepet. Nã primæ coniugatiõis primam perſonã Virgilius longam facit: ut cãto quæ ſolitus. Et Terra tibi mando. Tamen monoſyllaba etiam producẽda ſunt: ut Do ſto flo. V terminata perſona producitur.

Am quæ finitur breuis eſt: ut legebam. Or finita corripitur: ut legor. S lr̃a terminata uerba producuntur. Si penultima littera a uel e fuerit: ut amas doces: excepto monoſyllaba es & is: quæ ex eo fiũt: ut ades. Si uero i ante s habuerit corripitur: ut legis legitis: excepta ſecunda perſona indicatiui modi temporis præſentis numeri ſingularis a quarta coniugatione producta: ut nutris: audis. Et a uerbo uolo uis. Si uero u ante s habuerit: correpta erit: ut nutrimus. T lr̃a terminata correpta ſunt: ut legit.

C finita producuntur: ut produc. Participia ſ; per caſus flectantur; a nominibus tamen omni ratione diſſentiunt.

De Aduerbio.

Aduerbia monoſyllaba: ut huc: uel quæ ex his fiũt: ut illuc: oĩa producentur: exceptiſ bis ter. Quæ uero A finiuntur lõga ſunt: ut una. Quæ in e deſinunt producuntur: ut docte pulchre: Exceptis quæ aut non comparantur: ut rite. Aut in comparatione deficiunt: ut bene impune. Quæ I finiuntur longa ſunt: ut heri: præter ibi & ubi: & quæ componuntut ex ipſis: ut ſicubi. Ite; quaſi corripitur. Quæ o finiuntur a ſe uenientia breuia ſunt. ab aliis ducta producuntur: ut falſo: ſ; auctoritas uariet. Quæ u finiunt lõga ſunt: ut noctu. Quæ el terminant corripi debent: ut ſemel.

Quæ. M. N. R. finiuntur breuia ſunt: ut curſim: forſitan: fortiter. Quæ s terminantur tunc tantum producta ſunt: cum ante eam a habuerint. Quæ c finiuntur: producta ſunt: ut illuc.

De Participio.

Omnium participiorum temporis futuri Nominatiuus ſingularis breuis eſt: ut lecturus.

Genitiuus & Datiuus ſingularis producuntur: ut lecturi lecturo: excepto præſentis temporis Participio: quod Genitiuum corripit: ut Amantis.

Accuſatiuũm & ntũm breues eſſe conſtat: ut lecturũ lecture.

Ablatiuus ſingularis tantũ corripitur: ut amante legente.

Nominatiuus & accuſatiuus plurales: & maſculini & fœminini generis participiis producuntur: ut lecturi lecturos. In neutris corripiuntur: ut lectura. Gtũs pluralis breuis eſt: ut lectoru;.

Dtũs & ablatiuus pluralis is terminati producti ſunt. Bus finiti breuiantur.

De Coniunctione.

Copulatiuæ & diſiũctiuæ & expletiuæ cõiunctiones breues ſũt: niſi poſitio fecerit longas.

De cauſalibus uero & rõnalibus: quæ a terminãtur: exceptis ita & quia: productæ ſunt: ut propterea & interea.

Quæ I terminantur: excepta una niſi: producuntur: ut ſi.

Quæ in n deſinunt: ſi ante eam i habuerint producuntur: ut ſin. alias breues ſunt. Cæteras uero oẽs correptas eſſe conſtat.

De Præpoſitione.

Præpoſitiones: quæ in a exeunt ſolæ productione lætãtur: ut cõtra & extra: & una monoſyllaba a.

Ablatiuæ præpoſitiões oẽs corripiuntur: exceptis monoſyllabis quæ uel ex uocalibus cõſtãt: uel uocalibus terminant: ut E & De. Vtriuſq; caſus præpoſitiões correptas eſſe non dubium eſt.

De Interiectione.

Interiectiones longæ ſunt: ſi monoſyllabæ fuerint: ut Heus. Si uero diſſyllabæ uel triſyllabæ erũt: quoniã ſpẽm retinẽt partiũ orationis: exẽplo eaꝝ: quaꝝ ſimiles erunt: iudicãdæ ſunt: ut pape. Hæc ita ut dixi per omnes partes orationis in ultimis ſyllabis obſeruanda ſunt: exceptis Poſitione Longis & Diphthongis.

Expleta curſim ſyllabarum pagina eſt.
Iuganda demum uerba: nam probabilis
Hic ordo rebus quiq; diſgregabitur
In bina: demum prima nam proportio
Dicenda eſt: Grai Analogiam quam uocant:
Ac mox repulſa: quæ nouantur regula
Vulgo docti quæq; Anomala nominant.
Bis quarta fandi quis paratur portio:
Vel uulneratur ductus oris integer.
Quantunque ſolo inditum libellulo.
Poteſt ꝓbare ſeriũ faſtidiũ.

De Analogia.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Omnia nomina latina quot litteris & quibus terminet[ur]

Analogia ē igiť: quæ latine proportio dicit: Obſeruatio ſimiliũ inter ſe loquela℞. Nam primũ oīa nomina latina duodecim lr̃is terminātur: uocalibus qnq3: & ſemiuocalibus ſex: atq3 una muta. T. ut caput. A. igr̃ uocaliu3 prima termiat maſculīa: ut Catilina: Iugurtha. Fœminina: ut aduena. Fœminina ēt græca: ut helena: Andromacha. Pronoia quoq3: ut altera ſola illa. Quibus ſi detrahas a & I & us addas: genitiuum ſingularem feceris: ut dicimus alterius: ſolius illius. Si uero. I. datiuū: ut alteri ſoli. Illa uero quæ ſūt græca neutra: ut poema: toreuma: tres caſus ī utroq3 numero ſimiles habent. In gtō ſingulari T is aſſumunt: in dtō. s. amittunt. Et ī e. correpta3 abltūm finiunt: atq3 in plurali dtō & abltō genitiui ſingularis formā ſeruant: I, & bus poſſint aſſummere.

E. correpta noia terminata: quæ latina ſunt: neutra ſunt: ut monile: ſedile. Hæc præter caſus: quos ſimiles habent: dtūm & abltūm cōfūdūt: ut huic & ab hoc monili ſedili: Quoniā abltūſſi in. e. exierit: quatuor caſ⁹ ſimiles faciet: ꝙ neutro℞ noīum declinatio non admittit. Nā quæ. e. producta in ntō finiunť græca ſunt generis fœminini: ut agaue: autonoe græco℞ more ſunt declinanda: ut ntūs: datiuus: utus & abltūs pares ſint. Gtūs. s. actūs. n. finiantur. Quæ autē noia. e. in. a. cōuertunt: ut Andromache: Andromacha: ſic declinātur ut latina in. a. exeuntia. .i. comunis triu

Nomina græca in .e. ut agaue autonoe græcorū more declinanda ſint. ita ut nominatiuus, datiuus. Vocatiuus & ablatiuus pares ſint.

I. littera terminata latina noīa totius generis ſunt. Ac monoptota: ut frugi: nihili. Gummi autē & Sinapi peregrina ſunt: neutri generis: & tantū numeri ſingularis. Sed caſus eodē mō decurrūt. excepto genitiuo: q. s. recipit: ut ſinapis: gūmis. q̄uis recte dicať: hæc gūmis. O. littera nullum nomē in neutro finiť: Nam aut maſculina ſunt: ut Cicero. Aut fœminina: ut Iuno: hirundo: aut utrique generi cōmunia: ut homo: quo℞ declinatōes in duas ſpecies exeūt. Nā aut. o. lr̃a3 ī obliqs caſib⁹ retinēt: ut unio uniōis: aut ī. I. mutāt: ut cupido nis: crepido dinis. Vtraq3 autē ſyllabā creſcunt ī oblquis caſibus: præter utūm ſingularem. Caro autē præter hanc Analogiā ut declineť: cōſuetudo obtinuit. Item anio: quæ in ſua declinatiōe unica ſunt: & ſine exemplis ſimilium declinātur. Faciunt. n. huius carnis: anienis. Duo & ambo cum ſint ſemper pluralia: nō ſunt ānumeranda his: quæ ſupra dixi. Sua. n. cōſuetudine declinantur.

Frugi Nihili Gummi Sinapi — Sinapis Gummis — O

Græca nomina: quæ. O. littera finiuntur: Ea quæ a prima poſitione in noſtram formam tranſierunt: ut leo: draco ſic declinātur:

iubet declinari.

ut Cicero Milo. Eā uero quæ primā ſui poſitionē integrā ſeruāt: ut Io Ino græco morē declinanť: ut faciant in gtō I os inos: actō ion inō: & cæteris caſibus ſimiliter. ꝗꝗ conſuetudo hāc Io dicat. Turbo: ſi nomen ē proprium: ut Cicero declinať. Si aūt uim uenti ſignificat: aut pueriles ludi inſtrumētum: ut cupido declinatur.

Io & Ino græco more declinantur ut faciat in genitiuo. ios. inos. accusatiuo ion. inon. & ſi conſuetudo hanc. Io facit

V lr̃a tantū neutra finiuntur: ut cornu ueru: quod in plurali facit uerua. apud ueteres etiā ſpecua dicebātur. Ho℞ noīum plurales declinatiōes carent dubitatione. Nā tres caſus: ut in noibus neutris ſimiles ſunt. Item dtūs & abltūs in bus ſyllabam exeunt. Datiuus & ablatiuus ſingulares in gtō plurali V m ſyllabam iungunt. Quæritur autē de gtō ſingulari: quē alii in us: alii in u lr̃a3 egerūt. Nec non dtō: quē alii in i agunt: ut genui cornui. Quidam ueteres ſecuti abltō ſimilē faciunt huic genu cornu: quoniā pluraliter genibus & cornibus ammiſſaq3 ultima ſyllaba relinquitur. datiuus ſingularis: ſicut fit in ciuibus & ſuauibus. Et quoniam genibus & cornibus dicimus. I. lr̃a in locum u tranſit: ſicut & optimū: & maximū itē dicimus: cum optumus & maxumus diceretur: ſ3 alii ſunt: ꝗ gtō caſui genuus & cornuus dicāt. ſ3 nō debet gtūs plures habere ſyllabas ꝙ datiuus & abltūs. Quiuis ergo diſſimilia ſint: ſenatus & exercitus: tamē ſic genus & cornus gtō dicēdu3 ē: quēadmodum ſenatus & exercitus. Præterea quæcunq3 noia uel participia gtō ſingulari in is exeunt. Dtō plurali ſyllaba creſcunt: ut Catonis catonibus: ſcd'm quam rationem ſi eſſet genuus genuibus feciſſet: & ſyllaba creſceret.

u Specua

Cornus corn[u] in genitiuo

Genui. Corn[ui]

Genubus & cornubus primu[m] poſtea genib[us] cornib[us]. ut te Maxumus optumus, po[ſtea] maximus & optimus

L lr̃a finita noia duplicē formam hēnt. Prima eſt in qua maſculina ſunt: ut Hānibal Haſdrubal: neq3 alia fere ꝓpria ꝙ punica: excepto Solis noie. Itē fœminina: ut Tanaquil nomen hetruſcu3. & cōmunia: ut uigil pugil: quæ oia eaſdem declinationes habent. Altera ſpēs neutro℞: ut mel fel: quæ hoc differunt a ſuperiori declinatione. ꝗa cum monoſyllaba ſint. I. litteram per obliquos caſus geminant. Nā de ꝓcōſule in ntō: q e littera finiunt: naturā pro præpoſitionis intuētur. Pro quippe abltō tantum præfertur: nō reſpiciunt: cum proconſul dicitur: non duabus uocibus: ſed cōpoſito nomine dicit: ut ꝓcurator propugnator. Nec quicꝗ obeſſe exēplo: ꝗ hæc nomina poſſunt uerba ex ſe facere: ut procuro propugno. Nā præpoſitio perit: proconſulo autem nō facit: ſ3 conſulo faciat. Tamē ſi ꝓcōſule dicatur in caſu ntō: monoptoton erit. Sed propter conſuetudi

L

Mel & fel litterā per obliquos caſus geminant

Proconſule in nominatiuo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nem ꝓconſul dicat: ut declinari poſſit quẽadmodũ illa quæ l littera terminant: ut uigil pugil mugil: Quonia; in plurali gtõ mugilum dicimus & pugilũ. Nã ſi mugilis eẽt ntũs: ut agilis: mugiliu; faceret: ut agilium. M lrã etiã neutra finiunt: ut telũ ſcãnũ. Sed hoc aiaduertamus: cum ntõ i ante ultimã ſyllabã habẽt gtõ ſingulari, Itẽ dtõ & abltõ pluralibus eandẽ geminar debẽt: ut liliũ foliũ. Quoniã gtũs aut pares ſyllabas ntõ hẽt: ut ſcamnu, ſcãni: aut plures: ut caput capitis: pauciores nunq̃. Præterea dtũs o lrã finit᷒: i i eã conuertit: ut ſcãno ſcamnis. S; conſuetudo & auctoritas ueterum Ingeni: Conſili; Imperi per tres ſyllabas maluit dicere. Vaſũ an uas dici debeat: quærit. Quoniã quæcunq; neutra non m lrã ntõ finiuntur: ſi pluralẽ recipiant: dtõ & abltõ in bus cadunt. Itaq; monile monilibus: genu genibus: Pec᷒ pecorib᷒: nomẽ noib᷒. marmor marmoribus: Secundũq; uas uaſib᷒ facere debuit: & i gtõ hoꝝ uaſiũ: Quoniam quæcunq; neutra ſingularia abltõ e lrã finiunt: gtũ; plurale; totidẽ ſyllabarũ habẽt: quot abltũm ſingularẽ: ut a nẽore nemoꝝ: capite capitũ. Sed hoc nomen per Anomaliã declinat: & erit ſingulari ntõ. Vas gtõ uaſis dtõ uaſi abltõ a uaſi. Plurali autẽ ſic declinabitur ut ſcãna. Lucretius tamẽ gtõ uaſi: ut Rariq; facit lateramina uaſi. N lrã terminant maſculina: ut flamen: pecten. Communia duob᷒ generib᷒: ut tibicen fidicen: quod frequẽtiſſimi auctores nõ ꝓbant: nã & tibicinã & fidicinam dicũt. Itẽ neutra: ut omen flumẽ: quæ oia manifeſta declinatione uno modo declinant.

Altera ſpecies ẽ generis maſculini: quæ e lrã am ante extrema; n ſeruat: ut Lien ren: quæ tamẽ ipſa quoq; in cæteris ut ſuperiora declinant. Gluten quoq; his ſimile ẽ: l; Saluſti᷒ glutinu; dixerit. Itẽ fœminina quaſi ſimilia uident. Nam ren ſingularis ntũs; nec ullus alius abltõ excepto i uſu ẽ. Græca: quæ n finiunt præcedẽtes hẽnt lrãs. a. e. i. o. u. ut Alcman cephen delphin phaeton creun. Ex qbus: quæ an. en. in. terminatur: exẽplo ſuperiori declinant: ut fulmẽ numẽ fidicen. Quæ uero on finiunt: ſi ꝓducta on græce declinant: ut Leon. Eandẽ lrã; & apud nos ꝓducunt: ut Cicero ſcipio. Ea autẽ quæ ex productione nti caſus corripiunt: in reliqs figurationibus: ut Amphion Creon Agamemnon admittunt apud nos n litteram in ntõ: & comparabuntur his latinis: quæ conuerſis caſibus correpta efferunt: ut uirgo turbo: quæ apud græcos recipiunt. T. litteram: apud nos quoque eandem habebunt: ut Phython phytonis. R littera præcedẽ

Mugilis genitiuũ plurale facit mugiliũ ut agilis agiliũ. Ergo Mugil dicit eſſe in ſingulari. Atq iuuenalis mugilis dixit quos qdã moechos & mugilis intrat

Nota de genitiuis ſingularibus nominum deſinentiũ in ium ut folium. folij debuit facere. Sed ueteres maluerũt dicere Ingeni Conſili Imperi.

Vas an Vaſum.

Vaſi ablatiu᷒ — Lucreti᷒

Tibicẽ & fidicẽ nõ ee cõmunia duob᷒ gener. quĩ ſint tibicina & fidicina

Glutẽ — Saluſti᷒

Glutinũ

Ren in nominatiuo & ablatiuo tantũ in uſu eſt.

De deſinentib᷒ in ων apud græcos quomodo enũcietur apud nos & declinẽtur.

te. a. terminatoꝝ: ut Cæſar lar far par ipar. una forma ẽ: niſi ꝙ neutrum in reliqs caſibus r litterã gemiat: ut far. Poetaꝝ uero licentia hæc noia pluraliter dixit: Cũ oia noia: quæ ponder aut mẽſura extimamus: plurale; numeꝝ non admittãt: ut auꝝ plũbũ triticũ oleũ. Errãt ergo q pariũ dicunt: quoniã hæc i plurali triptota ſunt: ut hi cæſares hos cæſares o cæſares. Nec põt actũs i haber ãte. s. Si gtũs ante u. r. habeat. Vident tamen q pariũ dicũt: ntũ; pluralẽ generis neutri itueri. & quoniã paria dicunt: ut ſuauia: fecer pariũ: ut ſuauiũ.

R. littera præcedente. e. terminatoꝝ ſpẽs ſunt ſex. Prima: quæ gtõ caſu nullũ incrementu; admittit: & in. I. litterã mutat: ut aper niger macer: apri, nigri, macri. Secunda hæc: tener lacer puer: teneri laceri pueri. Tertia: ut imber uter: quæ a ſuperiorib᷒ hoc differt: ꝙ hæc in gtõ. s. litterã accipit: & datiuo. I. finitur: & non creſcit: ut ſecunda ſpẽs: & i genitiuo plurali ium litteris finitur. Quarta: ut pater mater frater: quæ dtis pluralib᷒: non ut pria ſpẽs apris: S; fratribus facit. Nec ut ſecũda ſyllaba creſcit & in genitiuo plurali um ſyllabã habet. Dicimus. n. fratꝝ patꝝ: non ut tertia utriũ imbriũ. Præterea tres caſ᷒ ſimiliter h;: hi patres hos patres o patres. Cum imber & uter hos imbris & utris faciat. Quita ſpẽs eſt: ut paſſer ãſer later mulier: quæ a ſcd'a ſpecie hoc differunt: ꝙ illa cũ incremento ſyllabæ. I. littera finiunt: ut gener generi: Hæc i. s. exeunt: ut paſſer paſſeris. & in cæteris diſcrepãt. Piper nãq; cicer neutra i qnta ſpecie habentur. Nã ut paſſer ita declinant i numero ſingulari: que; nunq̃ egrediuntur. Sexta ſpecies: ut neuter uter: neutrius. n. & utrius facit: & declinant ut cætera ꝓnoia: quæ in ius litteras genitiuos: & i. I. datiuos agunt. Præterea eos genitiuos & datiuos cões habent cum reliqs generib᷒. i. fœminino: neutroq;. R littera præcedente. I. una tãtum ſpecies eſt uir. R. lrã præcedente. o. terminatoꝝ ſpecies ſt duæ. Alia: quæ per obliquos caſus ꝓducunt: ut ſopor ris color ris. Alia corripiunt: ut arbor ris. S; uno modo declinant. Caſtoris & Hectoris genitiuos ueteres ꝓduxerunt. Sed nos corripim᷒: quoniã Græci hoꝝ noium gtõs corripiunt. R lrã præcedente. u. terminatoru; ſpecies ſunt duæ. Prima: ut ſatur: quæ genitiuo. I. finit: ut ſaturi. Scd'a: quoꝝ gtũs i is litteras uenit: ut ſulphur ris. Augur ris.

Neutra ãt quæ ur litteris finiunt. Alia retinent. u. litterã: ut ſulphur ris. Alia i o mutãt: ut ebur eboris. S littera finitoꝝ noium formæ ſunt octo. Na; aut. a. littera præponit: ut Mœcenas ciuitas:

far in reliquis caſib᷒ geminat.

Nomina quæ pondere aut menſura conſtant plurali carent

In ar nomina triptota eſſe in plurali ergo habetur pariũ

Er

Imbriũ Vtriũ

Fratrũ Matrũ

Imbris Vtris in acc plur.

Ir

Or

Caſtoris & hectoris ueteres produxerũ

Vr

As

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aut.e.ut uerres moles.aut.i.ut pāis.aut.o.ut cuſtos nepos. Alias u.ut lig'uet⁹.alias.r.ut iers.alias.n.ut ſpēs.alias.p.ut præceps.

S āt līa præcedēte a ſpēs ſūt duæ. Pria:ut mœcenas lenas. Scd'a:ut noſtras priuernas:quæ a ſuperiorib⁹ hoc differūt.ꝙ coia ſunt oib⁹ generib⁹:& aſſuēr debēt i litterā i gtō plurali. Quæ neutralib⁹i plurali ntō actō utō familiaris ē. Igit noſtratiū priuernatiu ȝ dicemus: Quia ſūt hæc noſtratia priuernatia:S ȝ & prægnatiū & optiatiū dicimus:qa actūs pluralis i litterā hȝ:ut hos & has optiatis:& has prægnatis:quis ueteres prægnatū & optimatū dixerunt. Prægnas autē fœminini & neutri generis ē. As & Mas cū ſint monoſyllaba analogia nō tenētur:ſed ꝓpria quadā decliatiōe aſſis & maris faciūt: & i plurali aſſiū & mariū. Phas & nephas aptota ſunt. Græca noia:quæ apud nos i As exeunt:tres ſpēs hent. Prima ē ut olympias pythias. nam olympiadis & pythiadis facit. Secūda:ut Pallas:thoas athlas:nā pallātis thoantis athlātis facit. Tertia:ut Aeneas:pythagoras lycas:na facit æneæ pythagoræ licæ. Quando noſtra rōne noia quæ gtō i æ exeunt:ntō a finiunt:ut Catilina catilinæ. ſed hæc Græca ſuut:iō ntō s litteraȝ retinēt. Quadā tamen perdūt s litteraȝ i ntō:ut Nicea medea. Ergo i his ntis cōſuetudo ſeruanda eſt. S littera præcedēte e terminatoꝝ ſpēs ſūt qnqȝ. Pria:quoꝝ ntūs & actūs & utūs plurales ſimiles ſunt:ſȝ gtūs pluralis i um exit:ut Hercules proles herculuȝ pluȝ. Scd'a ſpēs eit:quæ a ſuperiore hoc differt: ꝙ gtūȝ pluralē in ium cōpellit:actūȝ i.s.ut nubes rupes cautes. In qua forma maſculia nō hent. Tertia quæ ēt ſi aliquaȝ iter ſe hent differentiam i declinatiōe tamē:quoniā icremento ſyllabaꝝ pares ſūt i obliqs caſib⁹:i unā ſpēȝ redigunt:ut ceres bipes merces. Maſculia āt exēpla nō ſunt niſi græca:ut chremes laches. Quarta ſpēs hoc differt a præcedente:ꝙ obliquos caſus e in i cōpellit:cū ſuperior s litteraȝ ſuat:uidelȝ quoniaȝ i ntō nō ut ſuperiora.e.producunt:ſed contrahunt:ut hoſpes antiſtes ales comes. Quita ſpēſ a ſuperiore hoc differt:ꝙ gtūs aucta ſyllaba.I.littera finitur:q etiā dtūs habebit: actō i em exit:abltō in.e.ꝓductam:cui adiecta rum ſyllaba gtūȝ pluralē facit:Cuius numeri ntūm cū prima poſitione & utō ſingulari confundit:datiuū & abltūm bus ſyllaba finit:ut facies dies ſpes acies. Sed conſuetudo rei & ſpei corripuit fortaſſe:ꝙ monoſyllaba ſunt.

S littera præeunte.I.terminatoꝝ alia creſcit per obliquos caſus: Alia intra modum poſitionis continet:dūtaxat in nūero ſingulari:

Eoꝝ igiť quæ non creſcunt:ſpēs ſunt duæ. Pria generis maſculini:ut ſcrobis mēſis:lȝ Lucan⁹ exiguā ſcrobē dixerit. Fœmini & cois ut cāſis iuuenis:quoꝝ decliatio liquet. Scd'a ſpēs hoc a ſuperiore differt:ꝙ abltū i i līa finit:actūm i im:ut duo ſola maſculia ligeris tyberis.fœminina clauis peluis turris ſitis tuſſis:Hāc rōnē decliandi māifeſtā diminutio facit:quæ i ꝓducta i oib⁹iſtis pronūciat. Itaqȝ quotiens dubitāus de nois enūciatiōe:diminutioneȝ ei⁹ conſulimus. Eoꝝ quæ ſyllaba creſcunt:ſpēs ſunt duæ:quaꝝ altera corripit i līa:i qua forma ſunt maſculia.ſanguis puluis lapis. Fœminina cuſpis caſſis:in qb⁹ nihil itereſt:hoc qd' alia i declinatiōe i conſeruant. A i i i e traſeūt. Iteȝ ꝙ alia dis:alia ris ſyllaba i gtō finiunt. Altera ſpēs i līaȝ producit i ntō:ut gliſlis ſamniſ:quā & in obliqs ſimiliter conſuāt:& in gtō plurali i āte um ſyllabā dicim⁹ gliriū litium: ſāniū:nō ut ſuperiora lapidū cuſpidū caſſidū. S līa precedēte o t ñ i natoꝝ:cū ſit paruū diſcrimen:una ſpēs pōt eſſe:nā cuȝ oia in obliqs ſyllaba creſcant hoc differunt:ꝙ quadā in gtō s līam in.t.quadaȝ i d.quadā in.r.cōuertunt:ut nepos tis:cuſtos dis. Monoſyllaba maſculina:ut flos floris:ros roris. Iteȝ neutꝝ os oris. In oſſibus aūt nominatiuū conſuetudo facit os cōtra rōneȝ:quoniā in gtō.r.non hȝ. ſed nec oſſuȝ pōt dici:quoniā neutra quæ ntō.m.terminant:bus ſyllabā non admittunt nūero plurali. Ergo in monoſyllabis analogia non teneť. S.littera præcedente u termiatoꝝ ſpecies ſunt ſex. Prima:Gtūs.I.ſimplice:Vtūs.e.terminatur:ut Marcus ſextus. Gtūs ut Marci ſexti. Vtūs:ut Marce ſexte. Scd'a ſpecies a ſuperiore hoc diſtat:ꝙ gtō.I.gemiat:& in utō.I.terminať:ut antonius Iuli⁹:huius Antonii Iulii facit:& o Antoni Iuli. In cæteris cū ſuperiore conſen it. Tertia ſpecies ntūm cum utō miſcet:& gtō eaſdeȝ litteras ꝓducere conſuat. Datiuo.u.&.i.ablatiuo.u.accuſatiuo um terminatur.ut ſenatus fluctus exercitus:quæ pluraliter ntūm cum accuſatiuo & uocatiuo in us productā agunt:gtūm in uum:dtūm & ablatiuum in bus ſyllabā. Quarta ſpecies incrementuȝ ſyllabæ per obliquos caſus accipit:ita tamen ut aliquā uarietatem inter ſe habeant:Quædaȝ eniȝ.u.litteram retinent:alias corroptam:alias productam:ut ligus liguris:palus dis:uirtus tis:Quædam eandem.u.litteram i.e.uel in.o.mutant:ut uetus ueteris:uenus ueneris:nemus nemoris. Quædam tamen uno modo declinanť:Laus & fraus:cum ſint monoſyllabæ:& duas uocales habeant iunctas in eadem ſpecie

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

habentur: quia ſimiliter ſyllaba creſcunt. Quinta ſpẽs pronominũ: quæ us terminatur: ut unus tot' ſol': quæ hoc mõ declinãtur. Vnus unius uni unũ une ab uno: uni unorꝫ unis unos uni ab unis.

Sexta in eus: ut inuleus eculeus: a utõ e littera geminata efferũtur: ut eculee inulee. Sed quidam malunt in eu: ut Tideu utõ græce dicere. S littera i præcedente finita neutra monoptota ſunt: ut treſſis ſexis. S littera præcedẽte u duæ ſpẽs ſunt. Prima: quæ in i gtũm agit: & pluralẽ non habet: ut uulgus pelagus uirus. Lucretius uiri dicit: : q̃q̃ recti' inflexum maneat. In ſecũda ſpẽ ſunt: quæ per obliquos caſus creſcũt: & gtõ ſingulari i ris litteras exeũt: ut genus nemus. Ex quibus quædam u in e mutant: ut olus oleris ulcus ulceris. Quædã in. o. nemus nemoris pecus pecoris. In dubitationem ueniunt ſtercus & fœnus: in e an in o mutẽt: Quoniã quæ in nus ſyllabam finiunt u in e mutant: ut uulnus genuſ funuſ: & funeratus dicimus. fœnus enim exẽplo non debet nocere: cuꝫ inter dubia genera ponat. Item ueteres ſterceratos agros dicebant: non ſtercoratos. S littera finita nomina præcedentibus. n. uel. r. oĩa ſunt unius generis: niſi quæ ante s r habent: interdum d recipiunt: ut ſecors ſecordis Intedum. t. ut ſollers iners. In plurali quoqꝫ: excepto genitiuo & accuſatiuo: omnibus caſibus ſimiliter declinantur. Naꝫ quædam in um genitiuo: accuſatiuo in es exeunt: ut Mars Aruns.

Quædam in ium: ut ſapiens patiens: & ob hoc accuſatiui eorꝫ in is exeunt. Pleraqꝫ autem ex his noĩa tribus generibus cõmunia ſunt: & i litteram: quam habent neutra in ntõ plurali dant: etiam gtis reliquorum generum: cum quibus cõmunia ſunt. T littera neutra tantum nomina quædam pauca finiuntur: ut Git: quod non declinatur: & caput ſinciput. Quidam cum lac dicunt adiiciunt. t. propter quod facit lactis. Sed Virgilius: Lac mihi non æſtate nouum: non frigore deſit. Quippe cũ nulla apud nos nomina in duas mutas exeunt. & ideo ueteres lacte in nominatiuo dixerunt.

X littera terminatorum: quædam in genitiuo plurali: in quibus omnia cõmunia in ium exeunt. & ob hoc accuſatiuo in i &. s. Plurima uero genitiuo in u & m non præeũte. i. & ob hoc in e & s accuſatiuo exeunt. Nam in reliquis conſentiunt: utpote cum ſingulariter omnia in nominatiuo habent. x. exeunt genitiuum in i &. s. agũt datiuum in i litteram. Ablatiuum e uel i definiant: adiectaque. M.

accuſatiuum definiunt: implentque. Pluraliter uero datiuũ & ablatiuum utique bus ſyllaba finiunt. Nam de cæteris: quibus diſſident ueteres: quidam atrocum & ferocum. Qua ratione omnium x littera finitorum una ſpecies uidebitur. Huic enim. x. litteræ omnes uocales præferuntur: ut Capax frutex pernix atrox redux.

Ex his nominibus: quæ in nominatiuo producuntur: quædam corripiuntur: quædam conſentiunt in nominatiuo: in obliquis autem diſſentiunt. Pax enim & rapax. Item Rex & pumex. Item nux & lux primam poſitionem uariant. At nix & nutrix. Item Nox & atrox. Sic enim in prima poſitione conſentiunt: ut diſcrepẽt per obliquos. Et illud animaduertendum eſt quædam ex his X. litteram in. G. & quædam in. C. per declinationes compellere. Lex enim legis. Grex gregis facit. Et Pix picis: Nux nucis. Nam in his: quæ non ſunt Monoſyllaba nonnunq̃. X. littera Genitiuo in C. conuertitur: ut Frutex fruticis: Ferox ferocis facit. Supellex autẽ & ſenex & nix priuilegio quodam contra rationem declinantur: Quoniam ſupellex duabus ſyllabis creſcit: Quod uetat ratio: & ſenex: ut in nominatiuo. Item in genitiuo Diſſyllabum manet. Cum omnia. X. littera terminata creſcant. Et nix nec in. C. conuertitur: ut pix: Nec in. g. ut Rex: ſed in. u. Conſonans: cum in Vocalem tranſire non poſſit. In plurali autem Genitiuo Ablatiuus ſingularis formas uertit. Nam in. A. aut. O. terminatus: in Rum exit. E. correpta in Vm: Producta in Rum. I. terminatus in Ium. V. terminatus in Vum. Datiuus & Ablatiuus plurales item aut in Is exeunt: aut in ibus: quæ præcepta in Scholis ſunt tritiora. Sed quotiens in is exeunt: longa ſyllaba terminantur. Quotiens in bus breui.

De Generibus Verborum.

Decurſis Nominum regulis æquum eſt conſequentia dicere: Canoneſqꝫ uerborum. Genera uerborũ ſunt quinque. Actiuum. Paſſiuum. Neutrum. Commune & Deponens. Actiuum eſt: quod in. o. exit: & agẽdi ſignificationem habet: ut Lego Scribo. Canto. & cætera huiuſmodi.

Paſſiuum uero in. R. & patientis ſignificationẽ monſtrat: ut le

gor ſcribor. Neutrum in o & neq; agentis neq; patientis plenam ſignificationē h;: ut ſudo dormio. Neſcio. n. agat qs: aut patiatur.

Cōe & deponēs in. r. exit. S; hoc intereſt: ꝙ in cōi duæ ſunt ſignificatiões agentis & patiētis. Cū. n. dicimus oſculor: neſcis utrū potius oſculor te: an oſculor a te. In deponēti autem aut agentis effect⁹ eſt: ut luctor. Aut patientis: ut morior. Eſt etiá impersonale: ut ſudatur: currit: qđ ideo ſic uocat: ꝙ cū oēs perſonas cōtineat: nulla; habet certam.

De modis uerborum.

Verboꝝ aūt modi ſunt qnq;. S; alii ſex: alii ſepte;: alii octo: alii nouē pauci etiá decē dixerunt. Qui uero qnq; dicūt: hos aiūt Indicatiuum: imperatiuū: optatiuum: cōiunctiuū: infinitiuū: quem & perpetuum dicimus. Qui ſex mēorant addunt promiſſiuū. Qui ſeptē: impersonalē. Qui octo percūctatium. Qui noue; ſubiectiuū: & a cōiunctiuo eū ſeparant. Qui decem etiam hortatiuu; aſcribūt. Sed hos ſuperflue adiectos ratio non admittit.

De Coniugationibus.

Coniugationes autē: quas græci συζυγίας appellāt: tres eſſe nō dubium ē. Quæ in uerbis actiuis neutralibus ue in ſcđa perſon. tēpore præſenti mōſtrant. Ná quotiens finalis ſyllaba ī as exit pria ē: in es ſecūda: ī is tertia: ut cātas uides audis ſi ꝓducta ſit hæc tertia. ná ſi correpta ſit curris. Haꝝ oiu; cōiugationū uerba ī pria poſitæ āte ultimá litterá tres tātū uocales recipiūt e i u: ut ſedeo láio irruo Cōſonátes āt oēs: exceptis F K & Q: ut libo uoco cado lego traho īpello amo cano ſcalpo curro laſſo peto nexo. His accidunt i & u loco cōſonátiū poſitæ: ut aio adiuuo. Sed nec f excludūt: cū dicamus triumfo: q̄q̄ a græcis uēiat. Et per p & h poti⁹ ſcribat. Præterea ab eo qđ dicim⁹ faris & fat: primá uerbi perſoná uolūt Fot. & de q lr̄a dubitatur: Ná dicim⁹ eliquo & æquo. Et ī huiuſmodi uerbis u littera nec uocalis locum: ut eſt irruo: nec conſonantis: ut eſt adiuuo ualeat obtinere.

De Formis.

Haꝝ oīum coniugationu; in declinando formæ ſunt trigintaſex exceptis defectiuis & impersonalibus & inchoatiuis. Primæ coniugatiōis uerba: quæ uel o lr̄a nulla alia præcedēte uocali termināt uel præeūte uocali q̄libet: formas hēnt q̄tuor. Scđæ cōiugatiōis uerba formaſ hēnt ſex. Tertiæ cōiugatōiſ correpta uerba formaſ habēt. xx. ſic: Quæcūq; uerba īdicatō mō tpr̄ preſēti perſōa pria i o litteris t̄miant formas hēnt ſex: quæ u o formas hēnt duas. quæ nulla

Neutrū
Commune
Deponens. cuius diffinitionem nota.
Impersonale
Modi
Coniugationes tres
Triunfo. p f. & ſi potius p ph. ſcribatur quod a græcis deducatur. Sed neq: à græcis aſpiratione capere potuit
In eliquo & æquo & ſimilibus uerbis uocalis u. neq: conſonantis ut in adiuuo neq: uocalis ut in irruo locum habet
De formationib⁹

præcedente uocali o lr̄a terminant: formas hēnt. xii. Tertiæ cōiugatiōis productæ uerba: quæ indicatiuo mō tpr̄ præſenti prima perſona i o lr̄is terminant: formas hēnt qnq;. Quæcunq; aūt uerba cuiuſcunq; cōiugationis indicatiuo modo tpr̄ præſenti perſona prima: uel nulla præcedēte uocali: uel qualibet alia præcedēte o lr̄a terminant. Eoꝝ declinatio hoc nūero formaꝝ cōtinet: de q̄bus ſingulis dicam.

De prima Coniugatione.

Primæ cōiugatiōis uerba indicatiuo mō tpr̄ præſenti perſona prima aut o lr̄a nulla alia præcedente uocali terminant: ut amo canto. Aut eo: ut cōmeo calceo. Aut io: ut lanio ſatio. Aut uo: ut æſtuo: continuo. Primæ coniugatiōis uerba imperatiuo mō tpr̄ præſenti ad ſecundá perſoná a lr̄a ꝓducta terminant: ut amo ama cāto ta.

In infinitiuo mō ad imperatiuū modū re ſyllaba manēte ꝓductiōe terminant: ut ama amare: canta cantare. Itē pria cōiugatiōe: quæ īdicatiuo mō tpr̄ ptō ſpē abſoluta adiecta ad imperatiuu ui ſyllaba manēte ꝓductiōe terminat: ut cōmeo cōmea cōmeaui: lanio lania laniaui: ſatio ſatia ſatiaui. Eodē mō eodē tpr̄e ſpē inchoatiua adiecta ad imperatiuū modū bam ſyllaba terminant: ut cōmea cōmeabam lania laniabá. Itē pria coniugatio eodē mō: eodē tpr̄e: ſpē recordatiua adiectis ad imperatiuū modu; ue & ram ſyllabis. M. terminat partes: ut cōmea comeauerá: lania ueram: æſtua ueram. Primæ cōiugatiōis eodē mō tēpore futuro adiecta ad īperatiuū modū bo ſyllaba terminant: ut cōmea bo: lania abo: æſtua bo. Quæ uero īdicatō mō tēpore præſēti ad primá perſoná o lr̄a nulla alia præcedēte uocali terminant: ea indicatō mō tēpore ptō ſpē abſoluta & exacta quatuor modis proferunt. Eſt. n. primus: q ſimilē his regulá h;: quæ īdicatiuo mō tēpore præſenti pria perſona penultimá uocale; hēnt: ut amo ama amaui: amabá amauerá: amabo amar̄. Scđ's eſt: q o i l cōuertit: & penultimá in ptō perfecto: & tertiá ab ultīa ī pluſ q perfecto ꝓducit: ut adiuuo adiuui adiuuerá. Tertius: q ſimilē q̄dē regula; h; primi modi: Sed ſubtracta a littera diſiungit: ut ſeco ſecui ſecabá ſecabo ſecare. Facit. n. ī ſpē abſoluta ſecui: & exacta ſecuera;. Quarta ē: quæ per gemiationē ſyllabæ ꝓfert: ut ſto ſta ſteti ſteterá: ſtabo ſtare. Huic ſimile do da dedi: correpta littera a cōtra regula; ī eo qđ eſt dabá dederá dabo dare ꝓfert.

De ſecunda Cōiugatiōe.

Secundæ coniugationis uerba indicatiuo modo tempore præſenti perſona prima e o litteris terminantur: ut uideo uides mōeo nes.

Inchoatiuū appellat præteritū imperfectū recordatiuū pluſq̄m perfectū
Abſolutā ſpeciē appellat præteritum perfectū
Specie abſoluta

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Secundæ coniugatiõis uerba imperatiuo mõ tẽpore præſenti ad ſecundã perſonã.e.littera producta terminãtur: ut uideo uide: moneo mone. Secundæ cõiugationis uerba infinitiuo mõ adiecta ad imperatiuũ modum re ſyllaba manẽte productione terminant: ut uide uidere: mone monere. Secũdæ coniugationis uerba indicatiuo modo tempore ptõ ſpẽ abſoluta & exacta ſepteʒ modis declinantur. Et ẽ primus: q formã regulæ cuſtodit. Nam forma hæc ẽ: cũ ſecundæ cõiugationis uerbũ indicatiuo mõ tẽpore ptõ quidẽ perfecto adiecta ad imperatiuũ modum ui ſyllaba manẽte ꝓductiõe terminatur: ut deleo dele leui. Pluſq̃ perfecto autẽ adiectis ad imperatiuum modũ ue & ram ſyllabis terminatur: ut dele leuerã. Secundus ẽ: cum indicatiui modi primæ perſone.e.& o litteris terminatæ trãſeũt in.I.ut ſedeo ſedi: & in exacta: ut ſederã. Tertius ẽ: cum e & o in u & i mutant: ut caleo calui moneo monui. calueram monueram. Quartus eſt: cũ e & o in i mutãt: & conſonãteʒ: quæ præcedit in.s.ut mulgeo mulſi mulſeraʒ. Quintus ẽ: cum e & o in.i.præcedẽs uero conſonãs in x mutatur: ut lugeo luxi luxeram.

Sextus ẽ: q per duplicationẽ ſyllabæ profert: ut ſpõdeo ſpopõdi ſpopõderaʒ. Septimus eſt: q reſoluit in formam paſſiuorum: ut audeo auſus ſum es eſt: auſus erã eras erat. Secundæ coniugationis uerba indicatiuo mõ ſpẽ inchoatiua adiecta ad imperatiuũ bam ſyllaba manẽte productiõe terminãtur: ut uide uidebam: mone monebam. Secũdæ coniugationis uerba indicatiuo mõ tempore futuro adiecta ad imperatiuum modum bo ſyllaba manente productione terminant: ut uide uidebo: mone monebo.

De Tertia coniugatione correpta.

Tertiæ cõiugationis correptæ uerba indicatiuo mõ tẽpore præſẽti perſõa pr̃ia: aut o lr̃a nulla alia uocali præcedẽte terminant: ut lego legis peto petiſ: aut.I.ut rapio rapis.facio cis: aut uo: ut ĩduo irruo. Tertiæ cõiugatõis correptæ uerba: quæ ĩdicatiuo mõ tẽpore præſẽti o lr̃a nulla præcedẽte uocali termiãnt: eadẽ imperatiuo mõ tempore præſenti perſona ſecunda.e. correpta præcedente conſonante primæ poſitionis terminantur: ut lego lege: peto pete. Quæ.u.&.o. Ea imperatiuo modo.u.&.e. retinebunt: ut induo indue irruo irrue. Tertiæ coniugationis correptæ uerba infinitiui modi adiecta ad imperatiuum modum re ſyllaba manente correptiõe terminant: ut legeř petere. Tertiæ cõiugatiõis uerba quæ

indicatiuo mõ tẽpore præſenti perſona prima.i.o.lr̃iſ terminantur. Ea ptũm perfectũ & pluſq̃ perfctũʒ ſex mõis enũciãt. Prim⁹ eſt: q tertiæ cõiugatiõis ꝓductæ itegrã regulã ſequit. Hic ẽ: q imperatiui mõi regulã ĩ ꝓductionẽ uertit: & ĩ abſoluta ſpẽ aſſũmit ui ſyllabã. & in exacta ue & ram: ut cupio piui uerã: Hæc eadẽ tamen interduʒ ſublata u littera in abſoluta ſpẽ: & geminata.i.in exacta uero correpta eadẽ pronunciantur: ut cupii cupieram. Secundus modus ẽ: qui primæ poſitiõis uerbo o lr̃am deponit: & præeuntẽ ſyllabaʒ: ſeu mutata uocali: ſeu perſeuerante producit: ut facio feci: fugio fugi.

In exacta uero ſpẽ.I.depoſita: & in e mutata ram ſyllabaʒ aſſummit: ut fecerã fugerã. Tertius modus ẽ: cum i & o in u & i cõuertũtur: ut elicio elicui elicuerã. Quart⁹ depoſitis i o lr̃is. & præeũte conſonãte: per s geminum enunciat: ut percutio percuſſi percuſſeram. Quitus qui per.x.ut aſpicio aſpexi aſpexerã. Sextus: qui per geminationẽ ſyllabæ enunciat: ut pario peperi pepereram.

Tertiæ coniugatiõis correptæ uerba: quæ indicatiuo mõ: tẽpore præſenti: perſona prima o lr̃a terminantur: ea ptõ & abſoluto: & exacto duobus modis enunciant. Et ẽ primus: cũ primæ poſitiõis uerba o in i cõmutant: ut induo indui induerã. Secundus: q per.x.ꝓnunciatur: ut inſtruo inſtruxi inſtruxeram. Tertiæ correptæ uerba: quæ indicatiuo mõ tẽpore præſenti perſona prima.o.lr̃a nulla alia uocali præcedẽte terminant. Ea indicatiuo modo tẽpore ptõ ſpẽ abſoluta & exacta duodecim modis declinant. Et ẽ primus: qui tertiæ cõiugationis ꝓductæ integrã formã ſequit: ut ſupra oſtendimus. In his uerbis: quæ tertiæ cõiugatiõis correptæ: indicatiuo mõ: tẽpore præſenti perſona pr̃ia i o lr̃is terminant: ut eniʒ ẽ cupio cupiui cupiuerã: ſic peto petiui petiuerã: Hæc quoq; u lr̃am iterdũ ſubtrahunt & i geminant: ut petii petierã. Scd⁹s ẽ: cum o in i conuertitur: qui primæ poſitiõis uerbi o lr̃am in i cõmutat: & præeũtẽ ſyllabã: ſeu mutata uocali: ſeu perſeuerante ꝓducit. Depoſita ẽt conſonante: ſi fuerit media: in quã prima uocalis deſinat: ut ago egi egerã lego legi legeram. Eorum autẽ: quæ in conſonantẽ exeũt. Exempla ſunt hæc: frãgo fregi fregerã: fundo fudi fuderã. Quartus ẽ: qui mediam conſonantem deponit: & præeuntem uocaleʒ corripit: ut findo fidi fideram. Scindo ſcidi ſcideram. Quintus.o.littera depoſita.u.&.i. aſſummit: ut molo molui molueram: Colo colui colueram. Sextus: qui depoſita.o.s.&.i. aſſummit:

Abſoluta ſpecie

exacta ſpecie .i. pluſquã pfecto

exacta

Præterito abſoluto & exacto

fidi a findo

Scidi a ſcindo

Molui

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Meſſui. p duplex. ſſ.
Truſi

ut carpo carpſi carpſera3. Scribo ſcripſi ſcripſerã. Septimus: qui
o depoſita: & præeunte cõſonate: per s geminum pnunciatur: ut me
to meſſui meſſuerã. Octauus: q ſimili correptiõe per unu3 s præ
eũte uocali pducta decl at: ut trudo truſ. truſeram. Nonus: qui
per. x. pronunciat: ut expungo expunxi expunxerã. ungo unxi un
xeram. Decimus q per geminationẽ primæ ſyllabæ profertur: ut
pungo pupugi pupugera: curro cucurri cucurreram. Vndeci
mus: qui uerboꝝ compoſitoꝝ ultima3 ſyllabam geminat: ut trado
tradidi tradiderã: reddo reddidi reddiderã. Duodecim⁹: q in for
mam paſſiuoꝝ reſoluit: ut fido fiſus ſum es eſt: fiſus era3 eras erat.
Hæc oia tertiæ coniugatiõis correptæ uerba indicatiuo modo tẽpo
re præterito ſpecie inchoatiua adiecta ad imperatiuũ modũ bam ſyl
laba præcedẽte conſonate primæ poſitioniſ uocali e adiecta pductio
ne terminãtur: ut lege legebã: pete petebam: exceptis his: quæ i ãte o
habuerint. Ea enim adiecta i littera ad imperatiuũ modum: & adie
cta bam Syllaba producta e terminant: ut rapio rape rapiebam.

Tertiæ cõiugationis correptæ uerba indicatiuo modo tẽpore fu
turo ſublata e littera: & adiecta am ſyllaba terminant: ut lege lega:
pete petã: indue induã. exceptis his: quæ i ante o habuerint in prima
poſitione: Ea. n. e in i conuertũt: & aſſumpta am ſyllaba faciunt fu
turum: ut rapio rape rapiam: facio face faciam.

De producta Tertia.

Tertiæ cõiugatiõis uerba productæ indicatiuo modo tẽpore præ
ſenti perſonæ primæ aut e o litteris terminant: ut adeo adis: pdeo p
dis. Aut io: audio audis: nutrio nutris. Tertiæ coniugatiõis pro
ductæ uerba imperatiuo modo: tẽpore præſenti: i ſecũda perſona i p
ducta terminant: ut adeo adi: prodeo prodi: audio audi: nutrio nu
tri. Hac infinitiuo modo adiecta ad imperatiuũ modu3 Re ſyllaba
manẽte productione terminãtur: ut adi adire. prodi pdire. Ter
tiæ coniugationis uerba: quæ indicatiuo modo tẽpore præſenti per
ſona prima e o lr̃is terminãtur. Ea modo indicatiuo tẽpore præteri
to ſpecie abſoluta adiecta ad imperatiuũ modũ ui ſyllaba terminã
tur: ut adeo adiui. Exacta ãt uerba uerã: ut adiuerã. S3 cõſuetu
do ſæpe breuitatẽ appetens. u. litterã ſubtrahit: & abſoluta ingemi
nat i: ut adi prodii: adieram: prodieram. Inchoatiua queq3 ſpe
cie adiecta ad imperatiuum modũ bam ſyllaba terminantur: ut adi
bam prodibam. Quæ uero indicatiuo modo tẽpore præſenti per

Modus infinitiuus in tertia producta quomodo formetur.

Conſuetudo ſæpe breuitatem appetens. u. litterã præteriti adimit

ſona prima i o lr̃is terminãtur: ea tẽpore præterito abſoluta ſpecie &
exacta forma: qnq3 modis enũciant. & eſt primus ſimilis ſuperiori
ut nutrio nutriui nutriuerã: nutrii nutrieram: & audii audieram:
ut apud Virgi. Audieras: & fama fuit. Spẽ tantum inchoatiua di
ſtant. Oia. n. tertiæ cõiugatiõis producta uerba: quæ indicatiuo
mõ tempor̃ præſenti perſona prima i o lr̃is terminãtur. Ea eodẽ mo
do tẽpore ptõ ſpẽ inchoatiua. e. producta manente nouiſſimæ ſylla
bæ adiiciunt bam: ut audiebam: ueniebam operiebam: Quanq̃ hæc
ueteres ſine e littera pronũciabãt: ut Virg. Nutribat tyruſq3 pater:
cui regia parent Armẽta & cætera. Secũdus mod' eſt: cũ o amiſſa præ
cedens ſyllaba producit: ut uenio ueni ueneram. Tertius: cum i &
o in u & i mittunt: ut operio operui operueram. Quartus: qui de
poſitis i & o præcedẽtem cõſonantem in s cõuertit. Sarcio ſarſi ſarſe
ram. Quintuſ: qui per x enunciat: ut uincio uinxi uinxi uinxerã.

Virgilius

Nutribat

Virg

Tertiæ cõiugatiõis productæ uerba: quæ indicatiuo mõ tempor̃
præſenti e o litteris termiant. Ea tempore futuro eode3 mõ bo ſylla
ba adiecta ad imperatiuũ modum terminant: ut adeo adi adibo: p
deo prodi prodibo. Quæ uero i o adiecta ad imperatiuũ modum
am ſyllaba terminãtur: ut audio audi audiã. nutrio nutri nutria3.
Quãuis Terẽtiuſ protulerit per bo. Inde apparet geminam eſſe pro
nunciationẽ Dixit enim Scibo iam ubi ſiet.

Terentius

Indicatiuo mõ tempore præſẽti. Eorum: quæ e o lr̃is terminant
ſunt uerba: quæ a diuerſo præſenti præteritum ſimile habent: ut lu
ceo & lugeo: luxi. n. facit. Ide3 cernit & creſcit creui facit. Sũt alia:
quæ una uerbi poſitiõe duas cõiugatiões teneant: ut pãdo & mãdo:
faciũt enim pãdas & pãdis: mãdas & mandis. ¶Verba caſibus iun
guntur interdum ſingulis ita gtõ: ut miſereor tui. Dtõ: ut ſuadeo
tibi. Actõ: ut mõeo te. Abltõ: ut utor illo. Interdũ duobus: ut abla
tiuo & accuſatiuo: ut fungor hanc rem & illa re. Hæc ſatis ad exem
pla analogiæ dixiſſe ſufficiat. Quæ enim his formis cõſpecta fuerit:
non teneri pro certo anomala iudicãda: quæ ſtrictim exigueq3 mẽo
rabo: ut cõtra rationẽ etiam uſum quẽdam uſurpaſſe detegamus:
aut etiam cõtra regulam defeciſſe.

Pando. as

Fungor hanc rẽ & illa re

De Anomalis.

Vm i ntõ ſingulari reuſ & deus ſimilia ſint: Quare plurali
c hi rei dicũtur: & uſ' dicit hi dii cõtra regulam: cum dici tã
tum dei deberet: præſert3 cum gtũs ntõ ſuo duabus ſyllabiſ

Dij in nominatiuo plurali nõ dei

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

non debeat longior inuēiri:q̄ hic euēiet:ſi dicamus deoꝝ. Cū Thoas & Eas:cum ſimilia ſint:Thoantis & Eantis faciant: Aeneas non facit Aeneantis:ſed Aeneæ. Cur cum hic biceps & triceps dicam⁹: gtūs duabus contra regulam ſyllabis creſcat.& bicipitis & tricipitis dicamus:non bicipiſ aut tricipis. Vnde uēit ut aliger frugifer accipiter habeat omnes caſus: Iupiter duos habeat: Cum ſctūs pius bonuſ ſimilia ſint: Cur dicimus ſanctior:& piior non dicimus: Deinde ſanctior ſanctiſſimus bonior boniſſimus non dicamus: Cu; dicat Virgilius Phandi atq; nephandi. Cum a nefando dicat̄ nefarius:a fando farius non dicitur: Quare ſciunctus ammiſſa præpoſitione dicitur iunctus: Securus & ſedulus eadē perdita non ualeant memorari: Cum dicamus ſinguli uiri ſingulæ mulieres ſingula ſcrinia: Quare non dicimus ſingulus uir: ſingula mulier: ſingulum ſcrinium. Cu; uenor piſcor aucupor ſimilia ſint:cur uenator & piſcator dicitur:& aucupator non dicit̄:ſed auceps: Cur uolo nō hēt imperatiuum: Cur far primam uerbi perſonam nō habet: Quare ſoleo præteritū perfectu non habet: Cum canta & laua ſimilia ſint: cur cantaui faciat:& lauaui non faciat: Item coruſco & tono coruſcaui facit:tonaui non facit. Quid ꝙ ego unum caſum recipit: Cū calciatus armatus togatus penulatus paria uideant̄. Quare calceo & armo dicim⁹:togo & penulo non admittitur: Ntūs ſingularis ī us exiens in oībus poſitiuis.e.productam habet ī aduerbiis: ut doctus docte:auarus auare:parc⁹ parce. Bonus & malus cur corripit.ī aduerbio.e.bene & male: Cū habilis habiliter dicamus:cur facilis faciliter non dicimus: Item cum difficulter dicamus:cur faculter dici non poterit: Cum audax audacter dicatur:cur uerax uerācter non dicimus:ſed ueraciter. Cur ſingulatim dicimus:binatī ternatimque non dicimus: & alia huiuſmodi: quæ poſſem innumera memorare:ni ad cætera properarem.

Hæc cum Grammaticæ uelut rerum exordium inſtauratura dixiſſet:propter ſuperi ſenatus:Iouiſque faſtidium:Minerua talibus interuenit. Ni fallor:octo partes orationis uelut incunabula repetitura intimare diſponis.adiicies ſoloeciſmoru; cauſas: barbaraſque formas. Tum alia loquēdi uitia:quæ apud uates inclytos plurimū celebrata:quæ nūc Tropos:nunc Metaplaſmos:nūc Schemata figurarum:ex eodemq; cuncta uitia:uelut decoris fonte manantia:quæ atteſtentur aut neſcientis errorem:aut affectatam doctoribus uenuſtatē:Quæ ſi ab ſcholaribus inchoamētis in ſenatum Cælitum Ducis decurſæ peritiæ gratia; deformabis. Nā ſi rhythmicū qd:metricumq;:ſicut iter Cirrhatos audes: aſſumpſeris. Profecto Muſices impetu:cuius præuertis officiū:diſcerpſeris. Formā igr̄ prædictæ præceptiōis abſolueris:Si præcipuis mēoratis iam te ab inchoamentoꝝ uulgarium uilitatibus uindicaris. His Germāæ uerbis cum Spōſo Delius anteibāt:& Grāmatica; ad Virginis tranſire obſequia compulerunt. Ac tunc aliam fœminarum pari ſponſalium munere conferendam Clarius intromiſit.

Eiuſdem Liber Quartus
de Dialectica.

h Aec quoque contortis ſtringens effamina nodis:
Qua ſine nil ſequitur:nilq; repugnat item.
In cœtum ſuperum ueniens primordia fandi
Aduenit:& ſcolicum præſtruit Axioma.
Ambiguis memorans uoce; cōſiſtere uerſus
Nil normale putans:ni fuat aſſocium.
Sed l; ipſe modos demum bis qnq; profatus
Pallens afflictim uerſet Ariſtoteleſ.
Stoica circuerant:ludantque Sophiſmata ſenſus.
Perdita nec unq̄ cornua fronte ferant.
Chryſippus cumulet:proprium conſummat aceruum
Carneadeſque parem uim gerat helleboro.
Nullus apex tot prole uirum par accidit unq̄.
Nec tibi tam fœlix fortis honos cecidit.
Inter templa Deum fas eſt Dialectica fari:
Et Ioue conſpecto iure docentis agis.

q Væ igit̄ introgreſſa ē Delio cōuocante pallidior paululū fœmina:Sed acri admodū uiſu:& uibrātibus cōtinua mobilitate lumibus:cui crines tortuoſi:decētiq; inflexiōe criſpati:& nexiles uidebant̄:Qui tamē deducti per quoſda; cōſequētes gradus:ita formam toti⁹ capitis circulabant:ut nihil deeſſe cerneres:nihil ſuperfluum detineres:Cui quidē pallium:Athenarumq; ueſtitus.Sed geſtamē in manibus fuerat inopinū:ac prot

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Lrt atq; m

ſus gymnaſii ſ oib⁹ iexpertũ. In leũa qppe ſpẽſ gyriſ imãib⁹ iũolũt⁹ In dextra formulæ quædã florẽtibus diſcolora uenuſtate cæris ſollerter effigiatæ latẽtis hami nexu interius tenebatur. Sed quoniam eius leua ſub pallio occulebat inſidias uiperinas: cũctis dextera præbebatur. Deniq; ex illis formulis ſiquis aliquã percepiſſet: mox appræhẽſ⁹ hamo ad latẽtis anguis uiroſos circulos trahebat: Qui tamen mox emergẽs primo ſpinoſoꝝ dentiũ acumine uenẽato aſſiduis hoiem morſibus afflıgebat. Dehinc ambitu multiplici circũactũ ad cõditiones ꝓpoſitas cohartabat. Si ãt quãlibet formulã null⁹ uellet aſſũere: qbuidã obuiis interrogatiunculis occupabat: aut latẽter in eos anguẽ ſpeř ſtimulabat: donec nexilis cõplexio circũuẽtoſ ad interrogatis arbitriũ ſtrãgularet. Ipſa ãt fœia cõtractioris uidebat corporis: hituſq; furui. Veꝝ dumaſib⁹ hirta ſetis: neſcio qd uulgo inexplanabile loquebat. Nã uniuerſalẽ dedicatiuã particulari abdicatiuæ obliquam. l; ambas poſſe uertier aſſerebat: uniuocis æquoca cõnectẽdo: ac ſolã ſe diſcerneř ueꝝ quid falſumue ſit uelut quadã diuinãtiſ fiducia loquebat. Hæc ſe educatã dicebat ægyptioꝝ rupe. at qn Parmẽidis: exide Gymnaſiũ atq; Atticã demeaſſe: Illicq; uerſipellis ſtudii calũniante ꝓpoſito: ẽt Socratis ſibi Platoniſq; ãplitudinẽ mãcipaſſe. ¶ Hanc igr fraudulẽta ſemper argumẽtatiće uerſutam: ac de circũuentis plurib⁹ gloriãtẽ: cũ Cylleni⁹ Ciryceo geminus ãnguis aſſurgẽs allãbeř fœminã crebris liguaꝝ micatib⁹ attẽptaret. Tũcq; ẽt Tritonida Gorgo cognoſcẽtis: quonia; gaudio ſibilaret. Nimiꝝ inqt Bromius: q facetior ẽ Deoꝝ: eamq; penitus neſciebat. Hæc aũt ex harenis Libiæ anhelãtis adducit. q & capilliciũ implexũ docet: & amicitia uenenoꝝ: aut fidendu; forma copulam eſſe Marſicæ natiõis. Ita nanq; agnitiće uiperea: & blãda anguiũ adulatione diligit: Quod ni eſt: ex illius hami fraude colligit. q circulatrix pellaciſſima: & metaꝝ Marſicaꝝ Incola cõprobat. Quo dicto cũ cõplures deoꝝ: q̃tũ decuerat: arriderẽt. Pallas aliq̃to concuſſior Iocũ emergẽtis inhibuit: mẽorãs hãc admodũ ſobriã: q quibuſda; diuis pẽitus denegatu; ẽ: ẽt iter germanas: quæ probãdæ ſunt acriores a nullo poſſe: cum aſſerta protulerit derideri. Illa autẽ: quæ argumentũ ueroſæ aſſertiõis: acrimoniaq; detulerat: tradere eã iubet ac ſe ad iſinuandæ ſollertiæ hitu; cõparare. Tunc lubrici anguis circulatos orbes & hiatus: cũ Grãmaticæ: quæ inſinuatiõe peracta prope aſtabat: accipere formidaret: ipſi Diuæ quæ etiã Meduſæos crines edomuit: cum figũris illicibus & hamatis illis formulis committuntur: Ita crinali decore mera Cecropis atque Attica comprobatur. Maximeque q eam Palliatorum populus & graiæ iuuentutis electio ſequebatur: Prudentiam fœminæ ingeniumq; mirata. Iupiter autem iudicandis implẽdiſq; uirtutibus poſteram Romuleis uirtutibus Graiam eſtimans leuitatem: quicquid noſſet illa Latiali promere cœpit facultate. Ac mox Dialectica: q̃q̃ parum digne latine loqui poſſe crederetur: tamen promptiore fiducia: reſtrictiſq; quadam obtutus uibratione luminibus: etia; ante uerba formidabilis ſic exorſa.

NI Varronis mei inter Latiales glorias celebrati mihi eruditio induſtriaq; ſuppeteret: Poſſem fœmina Doricæ nationis apud Romuleæ uocis examina aut admodum rudis: aut ſatis barbara reppeririř. Quippe poſt Platonis aureum flumen: atq; Ariſtotelica, facultatem. M. Terentii primam me in latinam uocem pellexit induſtria: ac fandi poſſibilitatem per ſcholas Auſonias comparauit. His igitur præceptis parere colluctans: nec Graios deleram ordinẽ differendi: nec Laurentis aſſertionis effamina remorabor. Ac prius illud compertum uolo: mihi Romanos: Togatamq; gentem uocabulum nondum nouare potuiſſe: ac Dialecticen: ſicut Athenis ſu; ſolita nuncupari: meiq; prorſus iuris eſſe quicquid artes cæteræ ꝓloquuntur. Nam neq; ipſam: quam aures ueſtræ probauere Grammaticam: neq; alteram opimioris ireeluen facultate: uel illam formarum diuerſa radio ac puluere liniantem ſine meis poſſe rationibus explicari: quis dubitet! Quippe in ditione mea: iureque conſiſtũt Sex Normæ: quiſ conſtant cæteræ diſciplinæ. Nam prima eſt de loquendo. Secunda de eloquendo. Tertia de proloquendo. Quarta de proloquiorum ſumma. Quinta de iudicando quæ pertinet ad iudicationem poetarum & carminum. Sexta quæ dicenda Rhetoribus commoda eſt.

¶ In prima aute; parte quærit quid ſit Genus. Quid Forma. Quid Differentia. Quid Accidẽs. Quid uero Propriu;. Quid Definitio. Quid Totum. Quid Pars. Qui in diuidendo modus. Qui in partiẽdo. Quid ſit Aequiuocum. Quid Vniuocum. Quid: ut ita dica;: Pluriuocum. Debetis quippe inſolentiam perferř ſermonis: qui Graiam diſſertař latialiter compuliſtis. Quæ ergo rebus uerba ſua ſint quæ aliena: & quot modiſ aliena ſint. Quid ſit Subſtantia. quid

Vniuerſalis dedicatiua
Particularis abdicatiua
Parmenids
Verſipelle ſtudiũ dialecticæ
Socrates
Plato
Bromius facetior eſt deorũ
circulatrix pellaciſſima
Concuſſior pallas .i. indignatior
inſinuatione peracta uulgo mueſtra alarde

Varro inter latiales glori celebratus
Plato
Ariſtot
M. Terẽtius Var primus dialect latine loq docui
Dialecticã nõ aliter q̃m a græcis a latin appellari
Sex normæ qb⁹ conſtant omnes diſciplinæ
Speciẽ uocat form
Pulchrũ

qualitas. Quid quátitas. Quid Relatiuũ. Quid Loci. Quid Temporis. Quid Situs. Quid Habitus. Quid Facere. Quid Pati. Quid Proloquia. Et quot modis ſibi opponantur. Hæc in prima noſtri parte cenſentur.

In Secunda uero: quam de eloquendo diximus. quæritur' qd ſit Nomen. quid Verbum. quid ex his iunctum. Quæ ex his ſubiectiua parſ ſententiæ ſit. quæ declaratiua. qui ſubiectiue modus ſit. qui declaratiue. quatenus Nomen accipiatur. quatenus Verbum. quatenus ſit perfecta ſententia: ut poſſit eſſe proloquium.

Excipit hanc pars tertia de proloquendo. In ea quæritur quantum ad propoſitum hodiernæ ſufficiat breuitatis. quæ ſint differentiæ proloquiorum in quantitate. quæ in qualitate. quid uniuerſale ſit. quid particulare. quid indefinitum. quæ ſint aientia. quæ negantia: quam uim habeant ſingula. quemadmodu; inter ſe affecta ſint.

Hinc̨ progreditur ad quartam partem: quam eſſe diximus proloqorum Summam. In ea quæritur quid ſit Sumptum. qd Illatio. quid Syllogiſmus. qd Symperaſma. quid prædicatiuus ſyllogiſmus. qd conditionalis. & quid interſit. Quot Formæ ſint prædicatiui generis. & quæ ſint: utrum certum ordinem teneãt: & ſi tenẽt: quid ſit eiuſdem ordinis ratio. Quot modos habeant ſingulæ. Et utrum hi modi certum ordinem teneant. Et ſi ita eſt: quæ ſit eiuſdem ordinis ratio.

Deinde conditionalis ſyllogiſmi quot primi modi ac neceſſarii ſint. Qui etiam iſtoꝝ ordo ſit. quid inter ſe differant. Hæc ſunt quæ præſenti arbitror cognitiõi aſſerẽdiſq; ſufficere. Quid ergo gen' ſit: exordia repetẽs: quo uniuerſa diſcurra;: primitus intimabo.

De Genere.

Genus ẽ multarum formaꝝ per unum nomẽ complexio: ut animal. forma eius: ut homo: ſeu equus. & cætera. S; nõnunq̃ aliquæ formæ ita generi ſubiiciunſ: ut ẽt ipſæ aliis ſub ſe poſitis genus eſſe poſſint: ut hoĩum genus: quod aĩali forma ẽ: Barbaris & Romaniſ genus. & uſq; eo genus eſſe poteſt: donec eius formas diuidens ad ĩdiuiduum aliquod uenias. ut ſi homines diuidas in maſculos & fœminas. Item maſculos in pueros: adoleſcentes & ſenes. Item pueros in infantes & loquentes. Item puerum: ſi uelis diuiderẽ in Catamitũ aut alium quempia; certæ perſonæ puerum. Non eſt genus: quod iam ad indiuiduum peruenit. Vti autem eo genere debemus: quod

eſt præſenti negocio proximum: ut ſi de homine quæratur. Eiũſ genus animal debemus aſſummere: quod ei proximum eſt. Nã ſi ſubſtãtia; dixerimus: quantum ad rationem pertinet: uerum eſt: Quãtum ad neceſſitatem ſuperfluum.

Aſſumendũ eſt gen proximum

De Formis.

Formaſ eaſdem dicimus: quas & Species. Formæ ergo ſunt: quæ ſubditæ generi tenent diffinitionem eius & nomen: ut homo: equuſ: leo. Quonia; Formæ ſunt animalis: poteſt & homo & equus & leo animal dici. Et corpus anima participans nomen: quæ diffinitio Generiſ eſſe cognoſcitur.

Formæ / Species — Idẽ

De Differentia.

Differentia ẽ ſufficiẽs ad id: quod ſuſceperis/diſcretio: ut ſi quæratur: quid inter hominem interſit & equum. ſufficit ut dicamuſ: ꝙ homo bipes eſt: equus quadrupes. Aĩaduertere aute; debemus: qa multæ ſunt in rebus ſingulis dñæ: unamquanque rem diſſimiliter nos poſſe diuidere: quotiẽs in ea poterimus alias atq; alias dñas inuenire. Nam ſi aĩal uoluerimus diuidere: poſſum' in ſexus. Quod alia ſunt maſculina: & alia fœminina. Poſſum' in ætates. ꝙ alia ſunt ortiua: alia iuuentutis: alia ſenilia. Poſſum' in q̃titates. ꝙ alia ſunt parua: Alia magna. Alia media. Poſſumus in uarietatem motus: ꝙ alia ſunt gradientia. Alia ſerpentia. Alia natantia. Alia uolantia. Poſſumus in habitaculoru; diuerſitates. ꝙ alia ſunt aquatilia. alia terrena. Alia aeria. Alia: ut nonnulli dicunt: ignea. Poſſumus in linguæ ſonum: Quod alia ſunt loquentia. Alia gementia. Alia latrantia. Alia ululantia. Sciamus tamen & ſingulas perfectas eſſe diuiſiones: & omnes in ſingulis inueniri. Nam maſculina animalia poſſunt & ab ortu recentia: & parua: & gradiẽtia: & terreſtria: & bipedalia: & loquentia eſſe. Ergo quauis uti licet. Ea tamen debes: quæ eſt apta ſuſcepto negocio. Nam ſi tibi ſit de hominum laude dicendum: In rationabilia & ſtolida diuidere oportebit: ut eo facile poſſit intelligi: inter omnia animalia rerum natura quanti homines habuerit: Quibus ſolis ad ſe cognoſcendam ratiocinari permiſit.

De differẽtia attẽde.

Animalia quæ in igne degunt.

De Accidente.

Accidens eſt: quod non niſi eidem formæ: ſ; non ſemper euenit: ut Rhetorica non niſi homini accidit: ſ; ei poteſt non accidere: ut q̃nis ſit aliquiſ homo: non ſit tamen orator.

Notanda hæc diffini accidentis

De Proprio.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Diffª
Proprium
Dª

Proprium eſt:quod & eidẽ formæ:& ita ſemper accidit:ut unáquá/
q, rẽ ab omniũ cõmunicẽ diſcriminet:ut in hoīe riſ⁹. Ná nec ridere
qſq̃ niſi hõ põt:nec hõ:cũ uoluerit:q̃tũ ĩ ei⁹ natura ẽ ridere nõ põt.
Et dr̃ia proprio eo diſtat:ꝙ dr̃ia unamquáq; rẽ ab eo tãtum diſtin
guit. Unde quæſtio ẽ:proprium uero ab oibus. Nam cum hoie; a
leone per uiolẽtiam uolentes diſcernere:dixerimus ꝙ leo ferus eſt.
Homo autem mitis:id ſolũ uidemur diſcernẽ: quod ad ſuſceptu;
negocium pertinet. Dicẽdo enim:Leo ferus ẽ:hõ mitis:nec hoiem
ab aliis mitibus aı̃alibus:nec leonẽ a cæteris beſtiis ſeiunximus. Cũ
uero riſibile aı̃al hoiem dixerimus:eo a cæterorum aı̃antium generali
tate diſcreuimus.

Diff° diffinitionis

De Diffinitione.

Diffinitio ẽ:cũ inuoluta uniuſcuiuſq; rei notitia aperte ac breui
ter explicatur. In hac tria uitanda ſunt:nequid falſum:neq̃d pl⁹
neq̃d minus ſignificet. Falſum ẽ hoc mõ. Hõ eſt aı̃al ĩmortale:aut
irrõnale. Quáuis.n. homo eẽ aı̃al uerum ſit. falſum tamẽ eſt: ĩmorta/
le aut irrõnale eẽ. Plus eſt hoc mõ. Hõ eſt aı̃al mortale. Ex hoc.n.
q̃uis breuiter dictũ ſit:plus tamen ẽ:ꝙ ad oı̃a aı̃alia pertinet. Min⁹
ſignificat hoc mõ. homo ẽ aı̃al grámaticũ:Quáuis.n.nõ ſit niſi hõ
aı̃al grámaticũ:non tamẽ oı̃s homo grámaticus. Diffinitio plena
eſt hoc modo:Homo ẽ animal rationale mortale. Addẽdo.n. mor/
tale:ſeparauimus a diis.addendo rõnale:ſeparauimus a feris.

De Toto.

Totum eſt:quod duabus pluribuſue in ſe partibus poſitis non
ſemper nomẽ:diffõnẽ tamen nunq̃ accõmodat. Et hoc nõ niſi in in/
diuiduis inuẽitur:ut ſi hoie; deſignem⁹:& eius partes ſingula mẽ/
bra faciamus. Intelligimus id ipſum totũ eẽ:quia certu; hominem
cõſtituimus:& diffõnem & nomẽ ipſius totius nõ poſſe in partes ca
dere. Non.n.aut brachium ſolum:aut caput hominem dicere pote
rimus:aut ipſius diffõnem ſingula mẽbra recipiunt. Sed animad
uertendum eſt;ꝙ aliquando omne pro toto dicer̃ poſſumus: ſ; alio
quodam intellectu. Nam totum etiam in ſingulis:& omne in mul/
tis agnoſcitur. Nam cum dicimus homo Cicero:q̃a unus eſt:In eo
totus intelligitur. Homo autem:quia imperitus & artifex:& uir:&
mulier eſſe poteſt. omne melius accipimus.

Totum aliquando de ſingulis. & omne de multis ſolet dici

De Parte.

Partes ſunt:quæ in toto eſſe intelligũtur:ex quibus totũ cõſtat.

Qui in diuidendo modus.

Diuidere uſque eo debemus: donec ad indiuiduum ueniatur.
& hoc fit:cum per differentias ad paucitatem genera redigimus.
& eis ita formas ſubiicimus:ut & ipſæ ſingulæ aliis ſub ſe poſitis eti
am genera eẽ poſſint:ut aı̃al/ſi breuiter prio diuider̃ uoluerim⁹:per
dr̃ias poſſumus. Quod alia ſunt gradiẽtia:alia ſerpẽtia: Alia na
tantia:alia uolãtia. Hinc item.i.de ſingulis formis poſſumus ge
nera facer̃. ut ſi dicamus:aı̃alia gradiẽtia gen⁹ eſſe:& ei formas ſubii
cimus:ꝙ alia ſunt hũana:alia ferina. Et ex his poſſunt eſſe aliæ for
mæ:per quas:ſi neceſſe fuerit:ad ĩdiuiduum poterit perueniri. Sed
hoc nõ in oı̃ aſſertiõe facere oportet:ſed ĩ ſubtili quadam diſputatio
ne. Tũc autẽ in orõne hoc modo poſſum⁹ diuidere:cũ id exigit ob/
ſcuritas cauſæ. ꝙ ſi cauſa nõ ſit obſcura:diuiſiõis q̃dem rõ ĩeẽ & tra
ctari debet. Sed multum apparere non debet.

Qui in partiendo modus.

Partiendi dr̃iæ non frequẽter occurrunt: atq; ita ſine his infinita
põt eẽ partitio:ſi uſq; ad ĩdiuiduũ uoluerim⁹ peruẽir̃. Ná ſi certũ
hoiem ꝓ toto dicamus:& eius partes breuiter colligere uoluerim⁹:
dr̃iæ nõ ſuppetunt partiri:& certarum partiu; noibus uti cogimur:ut
dicamus caput & pedes:& reliqua:quæ ſi cõplecti breuiter uolueri
mus:quoniá dr̃iæ deſunt:nõ poſſumus ſingula colligere: q̃a multa
ſunt:& aut impoſſibile erit: aut lõgum.

Quid interſit inter Diuiſionem & Partitionem.

Intereſt autẽ inter diuiſionem & partitionem: ꝙ in diuiſione per
formas currimus:In partitiõe per partes. Formæ autẽ ſunt:quæ ge/
neri ſubiiciũtur:& eius diffõnem tenere poſſunt & nomẽ. Partes ſũt
quæ ĩ toto ſũt:& diffõnẽ nunq̃:nomẽ interdũ toti⁹ reciper̃ poſſunt.
Poſſum⁹ tamẽ uná eádẽq; rẽ & ꝓ toto:& pro genere accipere: ſ; alia
quadá ui:ut ẽ hõ:quẽ ſi in adoleſcentem: ſenẽ & puerum diuidere uo
luerimus:genus ẽ & formæ eius:Quẽ ſi in caput:pedes & man⁹ par
tiri uoluerim⁹:totu; ẽ & partes eius:q̃a adoleſcẽs: ſenex & puer: q̃s
formas eẽ dixim⁹:& nomẽ hoı̃s recipiunt & diffõnem:ut & ſenex di
catur hõ aı̃al rõnale:mortale:& puer:& adoleſcẽs. Caput uero & pe
des:quas partes diximus:neq; diffõnẽ hoı̃s:neq; nomẽ acciper̃ poſ/
ſunt:q̃a nec caput põt dici hõ aı̃al riſibile:nec pedes:nec manus.

Partes diffinitionem totius nunquam, nomẽ interdum recipere poſſunt

Quid ſit Aequiuocum.

Aequocũ ẽ:quádo multarum rerum unũ ẽ nomẽ:ſed nõ eade; diffõ
ut leo: Nam quantum ad nomen pertinet: uerus & pictus:& cæle/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſtis leo dicitur. Quātum ad diffōnem: aliter uerus diffinit: aliter pi
ctus & aliter cæleſtis. Quid ſit Vniuocum.

Vniuocum ē: quando duaꝝ aut pluriū reꝝ unum nomen eſt
& diffinitio: ut ueſtis. Nam & birrus & tunica nomen ueſtis habēt
& diffinitionem poſſunt accipere: Ergo hoc uniuocū in generis ſe/
rie intelligitur: ꝙ & nomē & diffinitionem dat formis ſuis.

Quid Pluriuocum.

Pluriuocum ē: quādo multis nominibus una reſ dicitur: ut gla
dius: nam & enſis & mucro idem ſignificant.

Quæ rebus uerba ſua ſint.

Rebus uerba ſua ſunt: quæ naturalia atq; etiā ꝓpria dicimus: ut
lapis lignum & cætera. Quæ aliena.

Aliena ſunt: quæ rōne aliqua mutātur: uel propter neceſſitatē:
uel ꝓpter decorem: ut dicimus uiteſ gēmare: & lætas ſegetes. Hic. n.
quoniam propriū deficit: aliēo uſi ſumus. Neq; . n. aut uites aliud
q̄ gēmare: aut ſegetes aliud q̄ lætas poſſumus dicere. Propter deco/
rem aūt dicimus fluctuar̄ ſegetes. Poſſumus enim aliud moueri di/
cere. Sed quoniam ornatu; non eſt: alieno utimur.

Quot modis ſunt aliena.

Aliēa uerba tribus modis fiūt: aut per ſimilitudinem: aut per cō
trariū: aut per dr̄ia;. Per ſimilitudinē; ut ſūt: quæ i grāmaticæ Tro
pis nūerant: ut hoc ipſu;: ꝙ dixi fluctuare ſegetes. ex hoc gener̄ ſūt
ēt illa: quæ ex toto partē: aut ex parte totū ſignificāt in hūc modū:
ut decēter uerboꝝ hēant ꝓpinqtatē. Hæc. n. Similitudis genere pla
cuit includi. Per cōtrariū uerba dicunt: quādo cōtra qđ dicim⁹: ac
cipiūtur: ut parcas dicim⁹ fata: cū nō parcāt: & lucū: cū nō luceat.
Hoc grāmatici κατ᾽ ἀντίφρασιν uocāt. Per dr̄ia; aliēa uerba ſūt:
Cū ſine ulla rōne ex aliis aſſūmunt: ut ſi hoie; neq; corpore durū:
neq; igēio ſtolidū: lapidē dicāus. Sed his uti nō couēit. ſtultū ē. n.
aut nihil ſignificātia uerba: aut nimis aliena ꝓferre. Propriis āt & ſi/
milibus & cōtrariis uti phas ē. Quid ſit Subſtātia.

Ante q̄ de hac dicā: quadā docēda ſūt. Cē qcqd dicim⁹: aut ſub/
iectum ē: aut de ſbō: aut in ſbō. Subiectū ē pria ſubā: qđ ipſu; nul
li accidit. Alii iſeparabilit. Ei tamē alia accidūt: ut Cicero ē nomé.
S; quod eo nomine ſignificat. De ſubiecto eſt quod de ipſo ſubie/
cto dicitur: & dat ei & diffinitionē ſuam: & nomen: ut homo. Nam
& homo Cicero eſt: & animal rationale mortale. Ita & nomen & dif

birrus

Parcæ quod nemini parcant
Lucus quod non luceat
κατ᾽ ἀντίφρασιν

Subiectum quod
De Subiecto quod

//. uidentur haec uerba
redundare.

widet deesse. Et

finitio: quæ ē de ſubō: eidē ſubō acceſſit: ideoq; hoc: qđ de ſubiecto
dr̄ in generibuſ uel i formis inuēitur. In ſubō eſt: quod neq; nomē/
neq; diffōnem dat ſubiecto: ſed in ipſo ſubō ita eē intelligit̄: ut ſine
eo eē non poſſit: ut Rhetorica: Nā nec nomen eius pōt ſubiectu; re/
cipere: nec diffōnem. Neq; . n. aut Rhetorica Cicero: aut bene dicen/
di ſcia Cicero: in eo autē intelligit̄: cum id ipſe uocari non poſſit.

Quid de ſubiecto & in ſubiecto.

De ſubiecto & in ſubiecto ē: ut diſciplia. Nam eadem Rhetorica
de ſubiecto ē Ciceroni in ſubō. Prima ergo ſubſtantia ſubiectum
ē. Secunda: quæ de ipſa pria dicit̄: ut ſit Cicero pria ſubā: hō & aīal
ſecunda. Iā in ſubiecto oēs cōſequentes prædicatōes eē intelligūtur.
Itaque de ſingulis uideamus. Quid Qualitas.

Qualitas ē ſm̄ quā dicim⁹ q̄le ē: ut cādor: & ex hoc intelligi l; &
qualitatē in ſubō eē: cum candor neceſſario i aliquo ſit: ſine quo eē
non poſſit: utiq; ipſum aliqd in quo ē: ſubiectum eſt.

Quid Quantitas.

Quantitas eſt: ſecundum quam dicimus q̄tum eſt: ut bipedale:
etiam iſta in ſubiecto intelligi neceſſe eſt.

Quid Relatiuum.

Relatiuum ē: quod Ad aliqd uocāt: ut pater frater. Et hæc uti/
q; ita i ſubiecto ſunt: nam neceſſe ē: ut hæc noia ad aliqd ſint: & non
nulla ſunt: de quibus dicantur: Illa quæ dicunt̄ in aīa uidebuntur.

Quid Loci.

Quid loci: ideſt qđ dicimus Romæ: Roma ſubſtantia ē: ipſi Ro/
mæ hoc accidit. Quid Temporis.

Quid Temporis: ut heri: nuper: ueſperi: quorum motu tempuſ
intelligitur. Subſtantiæ ſunt: ut Sol: cuius curſum tempus intelli/
gimus: & quæ aliquam intelligētiam morulæ in nobis faciunt.

Quid Situs: ut puta iacet ſedet. Quid habitus: ut calciat⁹: arma
tus. Quid facere: ut ſecare urere. Quid pati: ut ſecari uri.

Quid Subſtantia iterum.

Subā ē hō: & hæc illi accidit: uel aliter. Scđa ſubā ē: quæ pertiet
ad iuiſibilia. Pria ſbā ē: quæ nec in ſubō inſeparabiliter: neq; de ullo
ſbō predicat̄. Inſeparabilit̄ āt ad hoc diffōni adiectū ē: ꝙ oīs pria ſbā
q̄uis i loco aliquo ſit: tamē ab eo ſeparari & migrar̄ pōt: ut Cice. ita
i curia eē itelligit̄: ut inde poſſit aliquo diſcedere: & parſ primæ ſub
ſtantiæ: q̄uis in toto ſit: nō tamen inſeparabiliter. Nā ſiue re ipſa: ſiue

In ſubiecto quod

Prima
Secunda > Sa

Prima
Secunda > Sa

Secunda ſubſtantia ÷
quæ pertinet ad inuiſi
bilia

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cogitatiõe ſeparati a corpore noſtro brachium põt. At uero Rhetorica ita eſt in aĩo Ciceronis: ut etia; ſi aliquo caſu eſſe deſtiterit: non tamẽ intelligat migrare: Quoniam nec cum eſſe cœperit: intelligit aduenisſe.

Quid Secunda.

Secũda ſubſtãtia ẽ: quæ de prima: ut dictum ẽ: prædicat: ut hõ de Cicerõe. & aĩal de hoĩe & Cicerõe. Et quicquid genus ẽ priæ ſubſtãtiæ: ſecũda ſubſtãtia eſſe intelligit. Ita ergo ſubſtãtiis oĩbus cõe ẽ nõ eſſe in ſubiecto. Primo uero nec de ſubiecto ẽ ſubſtantia. nec intẽdi nec remitti põt: ideſt recipere magis & minꝰ. Siqdem nẽo homine alio magis homo ẽ: & nec ipſe unus homo magis cras erit homo q̃ hodie fuit: & in diuerſis nõ magis equus equus ẽ: q̃ homo homo. Hoc autẽ obſeruãdu; ẽ in ſubſtãtiis inter cõſortes ſuas: id eſt ut primam primæ compares. ſecũdam ſecũdæ: Nam ſi ſecũdam primæ cõpares: magis ſubſtãtia ẽ prima q̃ ſecũda. Prima enim rem magis declarat. Secũda uero hab; quãdam cõmunionu; ambiguitate;. Nã cum dico Cicero: iam quoddam indiuiduum: certumq; ſignifico. Cum dico hõ: quoniam cũcti ſumus huic appellatiõi ſubditi: incertum ẽ: quẽ ſignificem. Ita ergo fit: ut magis ſit ſubſtãtia pria q̃ ſecũda: qa rẽ certius oſtẽdit: Magis ergo & minus ſubſtãtia nõ recipit inter cõſortes ſuas. Itẽ ſubſtãtia cõtrarium nihil habet. Nã nihil hoĩ aut equo cõtrariũ. Sed ſiqs dixerit Clodiũ Ciceròi fuiſſe cõtrarium: itelligit nõ ipſas ſubſtãtias fuiſſe cõtrarias: ſed qualitates: quæ in ipſis erãt: ut malitiã bõitati: aut uitium uirtuti: aut iiuſtitiam iuſtitiæ. Videt aũt ſubſtãtiæ proprium. q̃ una eademq; capax eſt cõtrarioꝝ quadã ſui permutatiõe: ut lapis: cum idẽ ſit: põt nũc albus eẽ: nũc niger: idẽ tamẽ lapis eſſe nõ deſinit. Et Cicero primo ſtultus. poſtea ſapiens: idẽ tamẽ Cicero eẽ non deſinit.

Iota inſtantiã contra placitum illud ſubſtantiam nõ ſuſcipere magis & min⁹

Iota inſtantiã contra axiona illud ſubſtantiæ nihil eſſe contrarium.

De Qualitate.

q Valitatem eſſe diximus: ſcd'm qua; dicimur quales. Qualitatum forma una ẽ: in qua diſpoſitio quædam & hĩtꝰ mentis eſſe intelligitur: ut in oĩbus perceptis artibus. Sapia: Grãmatica. Rhetorica: cæteriſque: quæ ita hærent aĩo: ut difficile amitti poſſint. Sed in his aliqua perfecta ſunt: aliqua imperfecta: ut ſiquis Grãmaticæ arti operã dederit: in pleriſq; tamen fallat. Nõdum poteſt dici hĩtus. ſed tamẽ dicitur diſpoſitio. Ita non oĩs diſpoſitio habitus: oĩs autẽ habitus diſpoſitio eſſe intelligitur. Secũda ſpẽs ẽ earu; qualitatũ: quas recte paſſibiles dixerimus: ut dulce atq; amarum: calidum uel frigidũ. Non q̃ ex his eædẽ ſubſtãtiæ aliquid patiantur: Sed q̃ ſenſus noſtros aliqd pati cogat. Cogit. n. aliquid pati: ut tangentẽ calor: & dulcedo guſtãtem. Ite; quæ nobis ex aliqua paſſione naturæ inoluerit: ſm quas pallidus quiſq;: uel ruber dicit nõ tamen ita: ut quis aliqua repẽtina cã uel pallet: uel rubet. Nam ipſæ paſſiones rectius nõ qualitates appellant. Siqdem ſm has nõ dicimur quales. Nõ enim ſeqtur: ut qui pallet: ſit pallidꝰ. aut q amat amator. Aut q eſt ebrius ebrioſus. Illæ igr paſſiões ſunt: & nõ qualitates. Tertia ſpẽs eſt eaꝝ qualitatũ: quæ nõ ex eo q̃ iã quiſq; eſt: ſed ex eo q̃ eẽ poteſt intelligunt: ut dicimus fragile lignũ: nõ q̃ ia; fractũ ſit: ſed q̃ frãgi poſſit. Nam & paleſtricũ corpus duobus modis dicimus. & id quod paleſtra cõpoſitu; ẽ. Et id quod natura ita formatũ: ut huic arti accõmodatu; ſit: q̃uis ea nõ ſit imbutũ: Illud tamẽ a paleſtra recte dicit paleſtricũ: quod ipſius artiſ hẽt effectũ. Non aut inuẽitur ipſius qualitatis nomẽ. unde ſit denoĩatum & deriuatum paleſtricum illud: quod nẽdum ẽ: ſed eẽ poteſt. Quare cognoſcẽdum ẽ: dici quaſdã ſubãs ex qualitatibus: Quaꝝ nomina nõ inuẽiuntur. Náq; ut bonũ dicimus a bõitate: non ita optimũ ab optimitate. Ita ergo paleſtricum: quod intelligimus ex eo: quo percipere poſſit paleſtrã: non hẽt certũ qualitatis nomẽ: ex quo dictum uidet: cõſtat tamẽ a qualitate eẽ dictum. Quarta eſt ſpẽs eaꝝ qualitatũ: ſm quas formas figuraſq; intelligimus: ut quadrũ: rotũdu;: pulchrũ: deforme & ſimilia. Recipit qualitas magis & minus: nec tamẽ oĩs. Nihil. n. quadrũ magis altero quadro quadrum ẽ. Magis autẽ aliqd cãdido candidũ dici poteſt. Et quæſtio ẽ in pleriſq;: utrũ ne magis iuſtus altero dici poſſit. Pleriq; autẽ ſubtiliter uident attẽdiſſe: qui qualitates ipſas nõ dicunt recipere magis & minus: ſed ea: quæ ab his denoĩant: ut Iuſtitia ſit ipſa una quæda; perfecta notio: ut nõ dici poſſit magis hæc Iuſtitia: q̃ illa eſt. Dici tamẽ põt magis hic iuſtus q̃ ille ẽ. Item dici non põt magis hæc ſanitas: q̃ illa eſt. dici tamẽ põt magis ſanus hic q̃ ille ẽ. Ex quo fit: ut ſubã nõ recipiat magis & minus. Qualitates qde; per ipſas ſubãs poſſint recipere. Itẽ contrarium qualitas hẽt: nec tamen oĩs. Nã ſanitati cũ ſit imbecillitas cõtraria: nihil ẽ quadro rotũdoue cõtrariũ. Videndum ẽ ãt: Quoniã qcquid cõtrariu; qualitati ẽ: qualitas ſit: neceſſe eſt. Dulcedo autem qualitas. qualitas igit amaritudo: & ſimilia.

Prima ſpecies

Habitus → Dª
Diſpoſitio

Secunda Species

inoluerint

Tertia Species

Quarta Species

Egregiũ documẽtũ

De Quantitate.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quantitas bipartita ẽ:ꝙ alia diſcreta ẽ. Alia continua. Diſcreta: ut numeri & orõnes. Continua: ut lineæ ac tẽpus. Itẽ alia q̃titatis diuiſio ẽ:ꝙ alia ſitum quendã partium habet. Alia non habet. Naꝫ linea ſitu quodam partiũ intelligitur. Siqdem dici põt quæ pars eius quo loco ſit: dextramqꝫ ac ſiniſtram uidetur hr̃e. At uero numer⁹: aut orõ: aut tempus nihil hoꝝ habent: q̃uis ordineꝫ habere poſſint: ut ſit in his aliquid primũ & ſecundum: & ultimũ: & mediuꝫ: nihil tamen ꝙ in loco intelligatur. ¶Quantitas oĩs caret contrario. Quid enim bipedali: tripedali ue contrarium. Et ſiqs dixerit contraria eẽ magis & minus: quæ uidenť eſſe uerba q̃titatis. ſciat non eẽ diffinitã quantitatem. Itaqꝫ ſi dicať aliquid maius eſſe: uideť ei contrariuꝫ quod minus ẽ. Si certum quæſiuero: quo maius eſt: & reſponderit: quod tripedali: apparet nihil eẽ contrariuꝫ. Ipſa ãt quæ ſibi dicuntur maiora & minora relatiue dici manifeſtũ ẽ. Quodlibet. n. minori comparatum maius eſt: idemqꝫ maiori comparatum minus eſt. Si igiť maius & minus contraria ſunt: cogimur confiteri: quod ualde abſurdũ eſt: poſſe alicui rei uno tẽpore ſimul euenire contraria. Rurſus aliud abſurdum cogimur intelligere: unã eandemqꝫ rem ſibimet eẽ contrariam. Siqdeꝫ res una diuerſis q̃titatibus comparata põt eodem tempore maior & minor eſſe. ¶Quãtitas non recipit mai⁹ & minus. Non. n. quinqꝫ magis quiqꝫ ſunt q̃ duo duo: aut itẽ duo magis aliis duob⁹ duo ſunt: aut magis eras duo erunt q̃ hodie ſũt. ¶Eſt ãt proprium q̃titatis: ꝙ ſm̃ hanc dicimus par & impar: ut qualitatis proprium eſt: ꝙ ſm̃ hanc dicimus ſimile atqꝫ diſſimile: q̃uis ĩ diuerſis rebus utrũqꝫ liceat abuſiue uſurpari. Quid Relatiuũ.

Quantitati nil eſſe cõtrariũ

Quantitas nõ recipit magis & minus

Relatiuum eſt: ꝙ hoc ipſum: quod diciť: alicuius eſt: uel ad aliquid quolibet mõ referri põt: ut filius non ſine pr̃e uel matre: & ſeruus non ſine domino põt intelligi: neqꝫ ſine his illi uiciſſim. Dicuntur autem relatiua tribus modis: aut alicuius: ut filius: aut alicui: ut uicinus. aut ad aliquid: ut duplum: quoniã duplum ad aliquid ſimplum eſt. Oĩa relatiua his: ad quæ referuntur: uice mutua reſpondent. Nã quemadmodũ filius patris filius eſt. Sic pr̃ filii alicuius pater eſt. Et reſpondent ita: ut aliqua iiſdeꝫ caſibus reſpondeãt: aliqua caſus mutent. Nam quod de filio dixi: idem de ſeruo diceř poſſumus. Quoniam ſeruus domini ſeruus ẽ: & dominus ſerui dominus. Hæc ita ſibi reſpondent: ut eoſdẽ caſus in cõuerſione cuſtodiant. Ita quoque duplum ad ſimplum eſt: ita maior minore ali//

quo maior ẽ: & minor maiore aliquo minor ẽ. Manifeſtum ẽ ergo ita caſus in conuerſiõe ſeruare. At uero ſcia cum ſit relatiua. Alicuius. n. rei ſcibilis ſcia ẽ. in conuerſione ad id quod referť: caſum mutat. Nã quod dicimus ſcia ſcibilis rei ẽ: non poſſum⁹ dicere ſcibilis res ſciæ ẽ. Sed ſcibilis res ſcia ſcibilis ẽ. Itẽ ſenſus alicuius rei ſenſibilis ſenſus ẽ. Contra: ſenſibilis res ſenſu ſenſibilis ẽ. Hæc ergo non ut quæ ſupradcã ſunt ſuatis hiſdẽ caſibus: Sed mutatis conuertũtur. ¶Quędã relatiua his: ad quæ referunť: & in tẽpore concordant: eaqꝫ ſimul eẽ incipiunt: ſimul deſinunt. ut ſuus eẽ non põt: niſi cũ eẽ cœperit dominus. Et cũ dominus eẽ deſierit: ſuus eẽ deſinit. Et itẽ dominus: cuꝫ ſeruũ non habuerit: dominus dici non põt. At uero noſcibilis res prior ẽ natura q̃ notio. Nã ſi noſcibilia tollas: notio non erit. At uero ſi notionẽ tollas: põt aliqd eẽ noſcibile: q̃uis deſit ille: q nouit. ¶Relatiua poſſunt hr̃e contraria: ſed non oĩa. Naqꝫ ſciẽtiæ ſcia contraria: inimicitiæ aĩcitia. At uero duplo nihil contrariũ: neqꝫ maiori uel minori: qa quiſquis iſta contraria putauerit: cogiť cõfiteri unã eandẽqꝫ rẽ uno atqꝫ eodẽ tempore poſſe ſibi eſſe cõtrariaꝫ: ſiqdem maior minori cõparatus maior ẽ. Itẽqꝫ maiori cõparatuſ minor eſt uno atqꝫ eodem tp̃e: qđ contrariiſ euenire nullo mõ põt. Nã quo tp̃e hõ ſtultus: non eodem tp̃e ſapiens eſſe põt: Neqꝫ quo tp̃e albus ẽ: eodẽ tp̃e niger eẽ põt. Quodqa euenire nõ poſſe ĩ maioř & minore oſtẽdimus: fateãur neceẽ eſt mai⁹ & min⁹ non eẽ cõtrariũ. Ita duplũ ſimplo non eẽ contrariũ: quoniã hoc idem duplũ põt eſſe ad aliqd ſimplũ. Non igř oĩa relatiua poſſunt hr̃e contrariũ. ¶Item maius & min⁹ quędã recipiũt: quędã non. Nã magis hic aĩcus illo eſt: hoc magis duplũ illo duplo eẽ nõ põt. ꝑpterea qa ſi duplũ ẽ: ita duplũ eſt: ut pl⁹ aliqd min⁹ue ſi fuerit: nõ ſit dupluꝫ. ¶Quæriť utꝝ aliqua ſubã dici poſſit relatiue: Sed de prima ſubã dici non poſſe relatiue: nulla quæſtio eſt. Non. n. Cicero alicui⁹ dici poteſt: aut ad aliquid referri. Item equus iã quis equus ut Rhœbus non alicuius eſt hoc ipſo ꝙ Rhœbus eſt: Sed ꝙ iumentũ eſt: alicuius iumentuꝫ eſt. Non ergo prima ſubã relatiue dici poteſt: Neqꝫ pars eius quælibet quæ ſine dubio ipſa prima ſubã eſt. Nã quemadmodum Cicero prima ſubã eſt: ita manus eius. Manus uero non eius: ſed ſpãliter manus. Secũdæ etiaꝫ ſubſtantiæ ṙlatiue dici non poſſũt. Non. n. ſua conuerſione reſpondent: ut ſi dicamus: Manus Ciceronis non Cicero manus Cicero eſt. neqꝫ ipſa manus ob hoc manus: quia Ciceronis

Relatiua habere contraria ſed nõ omnia

Maior & minor cõtraria non eſſe

Quędã relatiua recipiunt magis & minus, quędam non recipe

Quæſtio pulchra

ſolo

Rhoeb⁹

Cicero pma eſt ſubſtantia & quelibet pars eius ut manus prima eſt ſubſtantia

** forte xanth⁹ ut ſit nomen ꝓprium eq*

ꝗ manus uidetur deeſſe

Roebus equus nõ hoc ipſo quod roebus alicuius eſt, ſed quod iumentũ alicui⁹ iumentum eſt.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſt:Sed quia ita affecta eſt:manus dr̃.Non ꝙ alicui⁹ ſit.Non ergo:
ut diximus prima ſubã:neq; parteſ eius relatiue dici poſſunt.Quæ
ritur ergo de partibus ſecũdæ ſubſtãtiæ.Nã de ipſa ſubã nulla quæ
ſtio eſt.Non.n.hõ alicuius hõ:ſed manus ſpãliter alicuiuſ hoĩſ ma
nus eſt.Et ut mutata cõuerſiõe reſpondeat:alicuiuſ manuati mãus
eſt:ut poſſimus ita cõuertere:qa & manuatũ aliquid manu manua
tum eſt.Item ungula non primæ ſubſtantiæ ungula: ſed alicui⁹ un
gulati ungula:quia & ungulatũ aliquid ungula ungulatũ:ut mu
tuam poſſit hr̃e conuerſionẽ:quod relatiuis eſſe diximus propriũ.
Si ergo maneat illa relatiuoꝝ diffõ:ut relatiuũ ſit quicquid alicui⁹
dici põt:difficile reſiſtimus:dici partes ſecundaꝝ ſubãrũ relatiue.

Si uero illa diffõ eſt mutata: ita ut relatiua ſint ea:quæ ad aliquid
referunt̃:excepto eo ꝙ in aliquo ſunt:nulla incidit in hãc diffõne;
ſubã:Quemadmodũ ſeruitus:excepto eo:qđ in eodẽ ſuo eſt:idem
in aliquo hoĩe refert̃ad dominũ.At uero penna ita pennati alicuius
penna eſt.ut excepto eo:quod in aliquo pennato eſt:ad nihilũ refer
ri poſſit. ¶Sane admonendi ſumus:ne nos pudeat uerba noua face
re pro neceſſitate conuerſionis.Nam ſi mutua conuerſio nõ reſpon
deat.non relatiue nunciamus hoc mõ. Cũ dico pennã:uolens eam
oſtendere relatiuã:non me pudeat pennatũ aliquid propter conuer
ſionem dicere.Eſt.n.pennatũ ita uſitatum:ut aures non offendat.

Ne nos pudeat uerba noua facere pro neceſſitate cõuerſionis

Si de pede agatur:non pudeat ſimili deriuatione fingere notũ cõ
uerſioni uerbum. ¶Item ſcire oportet eum:qui relatiuum aliquid:
ad quid referatur ignorat,nec omnino utꝝ ad aliquid referri poſſit
id:quod dicit ſcire poſſe.hoc mõ:cum dicis:hoc duplum eſt:noſſ i
ſimplũ eius:ideſt ad quod duplum ſit:aut ſi illud ignoras:nec om
nino utrum duplum ſit:ſcire potes.

Quid facere & pati.

Facere & pati poſſunt habere contrarium:ut calefacere: refrige
rare:& calefieri & refrigerari:habent etiam magis & minus: ut ma
gis & minus urere:magis & minus uri.

Quid Situs.

Situs omnis denominatiue dicitur:ut ſedere a ſeſſiõe: ſtare ab ſta
tione:Et quis nonnunq̃ nomina deficiant:ex quibus ſitus denomi
natur:ratio tamen non deficit.

De tribus:quæ reſtant:ideſt Quando:Vbi:& Habere.

De illis tribus:quæ reſtant:ſupradcã exempla ſufficiũt. Quan

do enim dicimus tẽpus:ut heri cras.Vbi:ut Romæ Athenis.Habi
tum:ut calciatum armatum.Quid horum recipiat magiſ & min⁹:
cum in ſmone inciderit facilis apparet. Iſtæ ſunt decem prædica
tiones:ex quibus aliquid neceſſario ſingulatim enunciamus.Nam
qcquid omnino dixerimus:quod aliquid ſignificet:nondum tamẽ
intelligi poſſit:an uerum an falſum ſit:unum eſt de hiſ decem.exce
ptis dumtaxat illis uerborum quodammodo articulis.Sunt.n.ple
raque a Grammaticis in orationis partibus enunciata:quæ omnino
per ſe nihil ualent:aut aliquid ſignificant plenum: Niſi cum fuerit
uerbis adiuncta:ut coniunctiones & præpoſitiões: & quicquid tale
illi docent.

Prædicationes .i. prædicamenta

De Oppoſitis.

Reſtat ut de oppoſitis dicamus. Sunt autẽ oppoſita: quæ ſibi
ueluti ex aduerſo uidẽtur obſiſtere:ut cõtraria: nec tamen omnia:
quæ opponuntur:ſibi contraria ſunt:Sed omnia contraria oppoſi
ta ſunt.Opponuntur autẽ ſibi ita ut aut relatiua opponant̃: ut ma
gnum paruo.& dimidium duplo.Aut contraria:ut ſtultitia ſapiẽ
tiæ.Aut ut habitus orbationi.ut cernẽtia cæcitati.Aut ut aiẽtia ne
gationi:ut Cicero diſputat.Cicero non diſputat.¶Hæc autẽ inter ſe
non nihil differunt.Nam relatiuũ relatiuo ita opponitur:ut hoc
ipſũ:quod opponitur eius ſit:cui opponitur.Aut ad id quocun
que modo referatur. Nam dimidium opponitur duplo.& eiuſdẽ
dupli dimidiũ eſt.Ita ergo illi oppõitur: ut eius ſit:cui opponitur
Et paruum opponitur magno:ut eius ſit:ita ut ipſum paruum ad
hoc magnum:cui opponitur:paruum ſit. Contraria uero ita ſi
bi opponuntur:ut nõ eorum ſint:quibus opponunt̃.Sʒ ad ea quo
cunque modo referantur.Siquidem ſtultitiæ ſapientia ita cõtraria
eſt:ut non eiuſdem ſapientiæ ſtultitia ſit:ſed ut ad illã ſit ſtultitia.

Oppoſitorũ ſpecies

Orbatio .i. priuatio

Cernentia .i. uiſio

Aientia .i. affirmatio

Pulchrum

Sciendum eſt tamen quædam contraria medium habere: quædã
non habere.Nãque ſunt alia:quæ ita ut in ea re:in qua eſſe poſſunt
alterutra uice neceſſario inſint:& medio careant.ut ſanitas & imbe
cillitas.Hæc duo contraria natura inſunt corporibus animalium:
atq; ita uice alterutra neceſſario inſunt:ut dixim⁹:ut in quo anima
lis corpore ſanitas non eſt:neceſſario imbecillitas ſit.Et in quo im
becillitas non eſt:neceſſario ſanitas ſit. At uero candidum & ni
grum: cum ſint contraria:& naturaliter in corporibus inueniãtur:
propterea medio non carent: quia non eſt neceſſe corpus aliquod
candidum eẽ aut nigrum. Poteſt enim ita deeſſe candidum:ut non

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſit nigrum:atque hoc modo ex aliqua parte. Ergo color aliquis
medius inueniri poteſt: ut luteus uel uiridis. habitus & orbatio ita
ſibi opponuntur: ut in ea re :cui eueuire poſſunt: alterum eorum
neceſſario inſit:ex illo duntaxat tempore:quo ea natura eſſe permit/
tit: ut dentatum eum dicimus:qui dentes habet. Edentulum uero
non illum dicimus:qui dentes non habet:ſed cui natura ineſt: ut ha
beat ex illo tempore:quo iam natura permittit: ut habeat. Namne/
que lapidem recte dicimus edentulum:qui nunq̃ dentes habet. Ne/
que infantẽ:qui q̃uis aliquando habere poſſit:nondum tamen illo
tẽpore ut habeat natura permittit. Hoc ergo tertium genus op/
poſitorum differt a primo relatiuorum. Eo ꝙ cernẽtia ita opponit̃
cæcitati: ut eiuſdem cæcitatis non ſit. aut ad eam quodammodo refe
ratur. A ſecundo genere:ideſt contrariorum illud differt ab his
duntaxat contrariis:quæ non habent medium:quod cernẽtia & cæ
citas intelliguntur: ut erga oculos alterum eoruꝫ neceſſario nõ ſit.
Ergo hoc differunt ab his contrariis:quæ habent medium: quia il/
lorum alterum non neceſſario ineſt ſubſtantiæ:horum autem me/
dium neceſſario. Ab his uero contrariis:quæ medio carent:hæc
ipſa oppoſita differunt:ꝙ illa rei:cui natura inſunt omni tempoř al
terutra uice accedant neceſſe eſt: ut corpori animalis ſanitas & imbe
cillitas. Alterum eorum ſemper eſt in corpore animalis. Hæc auteꝫ
poſſunt aliquo tempore ei rei:cui natura ineſſe poſſunt utriqꝫ deeſ/
ſe aliquando: ut infans: dum nõdum tempus ẽ:quo dentes hr̃e poſ/
ſit:neq dentatus:neqꝫ edẽtulus dicitur. Et oculi alicuius animãtis
nondum aduenıẽte tempore:quo uideř poſſent:neqꝫ cæci neqꝫ uidẽ
tes dicuntur:& tunc aliquid medium non habent. Igitur contra/
riorum:quæ medio carent:duæ ſpẽs ſunt: ideſt eorum: quæ alteru
tra uice accedunt rei: in qua eſſe poſſunt nullo medio intercedente:
ut ſanitas & imbecillitas. Et eoruꝫ:quæ ſimul deeſſe poſſunt ſubſtã
tiæ:in qua non ſimul eſſe poſſunt:& tunc cũ ſimul deſunt:nihil me
dium intercedit: ut cernentia & cæcitas. uel hitus & orbitas. Quar
tum genus oppoſitoruꝫ eſt aientia & negantia: ut Cicero diſputat:
Cicero non diſputat. Hæc a ſuperioribus differunt: ꝙ illa ſingula/
tim dici poſſunt. Hæc non niſi connexe dicuntur. A relatiuis hoc
differunt. ꝙ illa etiam relatiue dicuntur:hæc autem non relatiue.
Non enim diſputans ad non diſputantem refertur. A contrariis

dentulus

Contrariorũ quæ medio carent duæ ſpecies

hoc differunt:ꝙ illa ſi connexe dicantur tamdiu aut uera: aut falſa
ſunt:q̃diu eſt illud:in quo ineſſe poſſunt. Cum autem hoc eſſe de
ſtiterit:neqꝫ uera neqꝫ falſa ſunt: ut ſtultus eſt ille:& ſapiens eſt ille
q̃diu uiuit. Horum alterum uerum eſt:cum ipſe eẽ deſtiterit: utra
que falſa ſunt: Quia ille qui non eſt:neqꝫ ſtultus neqꝫ ſapiens eẽ po
teſt. At uero Cicero diſputat:& Cicero non diſputat:ita ſibi oppo/
nuntur: ut & dum uiuit Cicero:alterum uero eoruꝫ neceſſario ſit:
Et ipſo mortuo falſum eſt quidem:ꝙ diſputat. Verumtamen eſt
ꝙ Cicero non diſputat. Hoc enim modo diſcernuntur hæc ab habi/
tu atque orbatione. Nam qui non eſt:neque cæcus eſt:neque uidẽſ.
Nec ſane moueare:ꝙ uidemur iam de Proloquiis aliquid dixiſſe:de
quibus poſtea dicendum eſt: Hoc nanque factum eſt occaſione op
poſitorum.

Quid ſit Nomen.

Nomen eſt:quod quamlibet rem ſignificat:& per caſus flecti po
teſt. Vel eſt:quod tam corpus q̃ rem ſignificat.

Quid ſit Verbum.

Verbum eſt:quod aliquid ſignificat: & per tempora flecti po/
teſt: ut Cicero nomen:diſputat uerbum. Hæc ab inuicem ſeparata:
non nihil quidem ſignificant. Verumtamen uel falſum dici nõ poſ
ſunt. Cum autem fuerint coniuncta:iã poſſunt & affirmari & ne/
gari: ut Cicero diſputat:iam dici poteſt: Cicero non diſputat. Eſſe
autem debet nominatiuus caſus nominis & tertia uerbi perſona.
Prima perſona ſignificat aliquid:quod iaꝫ negari uel affirmari poſ/
ſit. Et in hominem tantum cadit. In ea autem intelligitur nomen:
etiam ſi non dicatur: ut diſputo:plenum eſt:etiam ſi non dicaꝫ ego.
Item ſecunda perſona: & ipſa iaꝫ ueritati aut falſitati obnoxia ẽ.
Sed etiam ipſa in hominem cadit: & ei nec recte dicimus diſputas:
qui nec audire:nec intelligere:quod dicitur:poteſt. Ergo & hoc
cum dicatur ſine nomine: tamen ibi nomen intelligitur. Aliter
figurate utimur ſiue prima: ſiue ſecunda perſona: ut aut loquen/
tem eum inducas:qui loqui non poteſt. Aut ad eum conuertamus
orationem:qui neque audire:neque intelligere poteſt. Tertia ue
ro perſona non hominis tantum eſt:ſed aliarum etiam rerum:& ſi/
mulac dicta fuerit: non continuo intelligitur: niſi forte de eo dica/
tur aliquid :quod de eo ſolo poteſt intelligi: ut cum dicimus plu/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

it. Pluit iam poteſt eſſe uerum aut falſum: cum non addamus nomen: quia notum ē qui pluat. Cum uero dicimus diſputat: cū aliquid iā ſignificet: non tamen ueꝝ aut falſum dici pōt. Si nomē non addat: & quis de hoīe hoc tantū poſſit intelligi: quia non de uno dici pōt: necãrio ſubdēdū ē nomen. Et reſiſtit: cū dicimus: tertia uerbi perſona ē: & exigit nomē non hoīs tantū: ſed cuiuſlibet: qđ reſiſtere pōt. Prima igr̄ & ſecunda perſona & de hoīe tantū poſſunt intelligi: & ſolæ dictæ poſſunt aut ueræ aut falſæ dici: qa cū his ēt noīa intelligunt. Tertia uero & non oīs ſola dici pōt: & non de ſolo hoīe intelligit. ¶Quod ergo fuerit ex nrō caſu noīs & tertia uerbi perſona coniunctū prologum dr̄: ita ut ēt necãrio aut ueꝝ ſit: aut falſū: aut dubiū. Naq; hō aīal ē: oēs iudicam⁹ ueꝝ eē: & oē aīal homo ē: oēs iudicamus falſum. Dubiū: ille diſputat. Quanuis necãrio aut diſputet: aut nō diſputet: Nobis tamen dubiū ē alteꝝ: qa nihil hoꝝ intelligimus necãriū eē. Sed quid hoꝝ ſit neſcimus. Vbi uero illa uerba ſunt: quæ impersonalia dicunt: non ex nrō caſu implet ſnīa: Sed alios caſ⁹ recipit: ut diſputat: cum dr̄: plēa ſnīa eſt: ſi abltūm adiungas: hoc ē a Cice. Et pœnitet cū dr̄: plēa ſnīa eſt. Si actūm iungas. i. Ciceronē: & ſunt multa alia. Illud tamē conſtat perſonalia uerba non implere ſniam: niſi cū nrō caſu: & tertia uerbi perſona. Sunt ēt ſnīæ: quæ quis cōſtēt ex noīe & uerbo. affirmari tamē aut negari nō poſſunt. Quæ non ꝓloquia: ſ; eloqa dici nō nullis placuit: ut ē modus imperatiuus. Cū dicimus curre: iā plena ſnīa eſt. Nā nec ſolū intelligi: Sed ēt fieri pōt quod dicis: tamen negari non pōt. Nō. n. hoc negat: q dixerit: noli curre. Hoc. n. nō ē aduerſum ei: quod dictum ē curre: ut hoc ſit uerū: illud falſum: ut poſſit naſci qō. Nā de aientia & negōne quæſtio ſine dubio naſcit: ut ille currit: ille nō currit. Quæſtio eſt utrum currat uel non currat. Curre autem: & noli currere non facit quæſtionem utrum currat. Nulla quidem quæſtio hic poteſt intelligi: utrum currere debeat. Hoc enim ex aientia & negatione natum eſt: ut currere debet: & currere non debet. Hoc facit optatiuus modus. Cum. n. plena ſit ſententia: cū dicimus utinam ſcribam: & utinam non ſcribam: non poteſt hinc naſci quæſtio: utrum ſcribat: Sed pleraq; talia ſunt. Hæc ad exēplū ſufficiant. Quod ergo fuerit iunctū ex noīe & uerbo: ſi plenum nomē & plenum uerbum ſit: neceſſario facit ſententiā: S; nō necãrio facit ꝓloquiū. Si. n. eſt: qđ iam eſt: affirmari & negari pōt. Et prædixim⁹ multa dici ple

Prologū .i. propoſitio

Eloquia

Propoſitio aut prologū ex qua oritur quæſtio. q̄re ex cæteris modis præter indicatiuū quū nō oriatur quæſtio non fit prologū & ſi plena fiat ſententia ſed eloquium.

na ſententia: quæ tamen affirmari non poſſunt: & negari nō poſſint. Plenū igr̄ ꝓloquiū eſt: omnis hō animal ē. Et quis natura illud exigat: ut primo nomen: & poſtea uerbū dicat: ut dictū eſt: nō deſinit ueꝝ eſſe ꝓloquiū: etiā ſi dicas: aīal ē omnis hō: Quicquid acceſſerit huic ſnīæ: cui parti accedat: diligenter uidendū eſt.

Quid ſit Declaratiue: & quid Subiectiue.

Nā ſunt Proloquii partes duæ: quæ in noīe una ſubiectiua dicit quæ in uerbo altera declaratiua dr̄. Subiicit. n. quid ſit: & declarat quid de illo poſſit intelligi. Cū ergo dicimus: Cice. diſputat. Si accedat huic ſententiæ in Tuſculāo: declaratiue acceſſit. Si accedat Romanus: ſubiectiue. Ite, ſi accedat prudenter & copioſe: declaratiue. Si dr̄ cū Catone: declaratiue acceſſit. Quicqd igr nrō caſui accedit: ſubiectiue accedit. Quicquid declaratiue accedit: uariis caſibus & modis accedit. Nā ſubiectiue non poſſunt alii caſ⁹ accedere: declaratiue non niſi uarii: excepto nrō. Illud tamē ſciēdū poſſe fieri: ut uerbū ſit in ſubiectiua: nomē in declaratiua: S; ita uerbū in ſubiectiua: ut aliqđ pronomen ſecū uice noīs teneat. Ita ēt nomen ē in declaratiua: ut teneat ſecū aliqđ uerbū: ex quo ei⁹ uicē impleat. Velut ſi dicamus: Qui diſputat: Cicero ē: qui diſputat ſubiectiua ē. Cicero ē declaratiua: Sed illā ſubiectiuā pronomen facit: hanc declaratiuam uerbū. In hac igr̄ parte illud dicimus: quemadmodū iuncta ſunt: nec tamen poſſunt plenā facer̄ ſententiā: & ſi faciūt: quēadmodū ueritati & falſitati nō ſint obnoxiæ ſentētiæ: quis ſint plenæ. & quemadmodū ad id perueniat: ut iā non ſolū plena ſententia ſit: Sed ēt neceſſario uera: aut falſa.

Quid ſit Proloquium.

Tertia pars ſequit: in qua dicendū iā ē de ipſis ꝓloquiis: ad quorū intellectū in ſuperiori parte peruenim⁹. Proloqa igr̄ drīas hēnt binas: In q̄titate: & qualitate. Quātitatis drīa eſt: ꝙ alia ſunt uniuerſalia: alia particularia: alia indefinita. Vniuerſale eſt: ut oīs hō aīal eſt. Particulare: ut quidā hō ambulat. Indefinita: ut hō ambulat. Quod igit indefinite dicimus: neceſſario particulariter accipimus: non neceſſario uniuerſaliter: Quoniā id potiſſimū numerādū: qđ ſecū habet intellectū. Indefinitum pro particulari accipit. Erunt ergo duæ drīæ in q̄titate: ꝙ aliud eſt uniuerſale ꝓloquiū: aliud particulare. ¶In qualitate item duæ: quaꝝ altera dedicatiua: altera abdicatiua. Dedicatiuū eſt: ut omnis uoluptas bonum. Abdicatiuū: omnis uoluptas non bonum.

De Subiecto & prædicato & declarantia utrumq:

Quantitas in ꝓpoſitioe

Indefinita idē ualere quod uniuerſale

Qualitas in propoſitio

Dedicatiua .i. affirm

Abdicatiua .i. Negati

Particulare

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quomodo conuertantur.

De Conuerſionib[us]

Vniuerſale igr̃ dedicatiuũ non necãrio ſeqtur conuerſio. Nõ.n. ſi ois homo aial eſt: oẽ aial homo eſt. Vniuerſale aũt abdicatiuu3 neceſſario ſequit cõuerſio. Si.n. ois uoluptas bonũ non ẽ: omne bonum nõ eſt uoluptas. Et ſi ois homo non ẽ aial mutum: oẽ animal mutum non ẽ homo. Particulare autẽ dedicatiuu3 hẽt necãrio conuerſionẽ. Nam ſi qdam hõ aial ẽ: quoddã aial hõ eſt. Particulare uero abdicatiuũ nõ hẽt necãriam cõuerſionẽ. Nõ.n. ſi quoddã animal non ẽ rõnale: quoddã rõnale non ẽ aial. Vniuerſalis ergo dedicatiua & particularis abdicatiua non necario recurrũt. Vniuerſalis autẽ abdicatiua & particularis dedicatiua necãrio conuertunt. Ita tamẽ ut facta cõuerſiõe in declaratiua particula negatio maneat. Nam utiq; cõuerſio ita fit: ut quæ particula fuit declaratiua: eade3 ſubiectiua ſit. Ergo cũ dico: ois uoluptas bonum non ẽ. ois uoluptas ſubiectiua: bonũ non ẽ: declaratiua. Si cõuertã: oẽ bonũ uoluptas non ẽ: facta ẽ quide3 ſubiectiua: quæ fuit declaratiua. negatio tamẽ hanc particulã tenet: quæ fcã eſt declaratiua. Et ſi uelim ſic dicere: nulla uoluptas bonum ẽ: cõuertẽdũ eſt ſic. nullũ bonũ uoluptas ẽ: S3 ꝓpter duo proloquia: quæ diximus non necãrio conuerti: debemus intelligerẽ omnia: quæ ꝓloquiis attribuunt: per quæ recte aut nõ recte ꝓponi poſſunt: ut uerũ aut falſu; poſſint oſtẽdere. Hæc ãt qnq3 ſũt ĩa ſuperiꝰ demrata. Genus. Spẽs. Drã. Accidẽs. Proprium. Ex his duo ſũt: quæ faciũt illa ꝓloqa recurrere: alia tria nullo mõ. Naq; ut ois hõ aial ẽ rõnale mortale: ita oẽ aial rõnale mortale homo ẽ. Et quẽadmodũ ois hõ riſibilis ẽ. Ita oẽ riſibile homo eſt. Kurſum in particulari abdicatiua uidẽdum ẽ: qd ſit proprium nõ eẽ. ut.n. ꝓprium ẽ hois eẽ riſibile: ita ꝓprium ẽ riſibile nõ eẽ præter hoiẽ. Ergo ſi particularẽ abdicatiuũ ꝓponamꝰ ſic. Quidda3 riſibile nõ ẽ præter hoiẽ: recurrit ſine dubio qddã preter hoiẽ nõ eẽ riſibile Itẽ qdda inanimũ irrõnale ĩmortale nõ ẽ hõ. qdã hõ nõ ẽ inanimu3 irrõnale ĩmortale. Itẽ ſũt aliæ cõuerſiões: quæ faciũt eaſde3 ꝓloqorũ particulas idefinitas eẽ negõne. ſ. de loco migrãte. Na3 particulæ idefinitæ fiũt hoc mõ. Hõ nõ hõ. aial nõ aial. Et iõ indefinitũ eſt: qa negas tãtũ hoc eẽ. iã nõ dicis qd ſit. Cũ ergo dico. ois hõ aial ẽ: ſi uelim recte cõuerterẽ: adhibeo negõnes: ut fiãt particulæ indefinitæ. Si enim uerũ ẽ: ois hõ ẽ aial: & uerũ ẽ: oẽ nõ aial nõ hõ. Hac cõuerſiõe uſus ẽ in rhetoricis Cice. Deide ſi cõſtitutio: & ipſa pars cõſtitutio

recurrut .i. conuertut[ur]

Particularis negatiua quo modo conuertatur

Cicero

nis eius qualibet intentiõis depulſio eſt: quæ intentiõis depulſio nõ ẽ: ea nec cõſtitutio eſt: nec pars cõſtitutiõis. Ite3 particularis abdicatiua põt hoc mõ cõuerti. Si.n. quoddã aial hõ nõ eſt. Quodda non hõ aial eſt. Et ĩ hac cõuerſiõe obſuadũ ẽ: ubi nõ eſt negõ: cũ directo ꝓponimꝰ: ibi fit dũ cõuertimꝰ. Hãc uiciſſi3 cõuerſiõe3 rcipiũt duo ꝓloqa: quæ illã primã nõ recipiebãt. Solũ uniuerſale abdicatiuu3 nõ aliã recipit. uocet ergo dicẽdi cauſa illa prima cõuerſio: hæc ſecũda. Hæc aũt proloqa quemadmodũ inter ſe affecta ſint: hoc mõ manifeſtius apparebit.

Particularis negatiua q[uo] modo conuertit[ur].

De affectis inter ſe.

Quatuor lineiſ quadrata formula exprimat: in primo ãgulo ſuperioris lineæ ſcribat uniuerſalis dedicatiua: & ĩ alio eiuſdem angulo uniuerſalis abdicatiua. Ite3 infra ad primũ angulum inferioris lineæ particularis dedicatiua: ad angulũ reliquũ particularis abdicatiua. Deinde ducantur angulares lineæ: & ab uniuerſali dedicatiua ad particulare3 abdicatiuã: & ab uniuerſali abdicatiua ad particularem dedicatiuam.

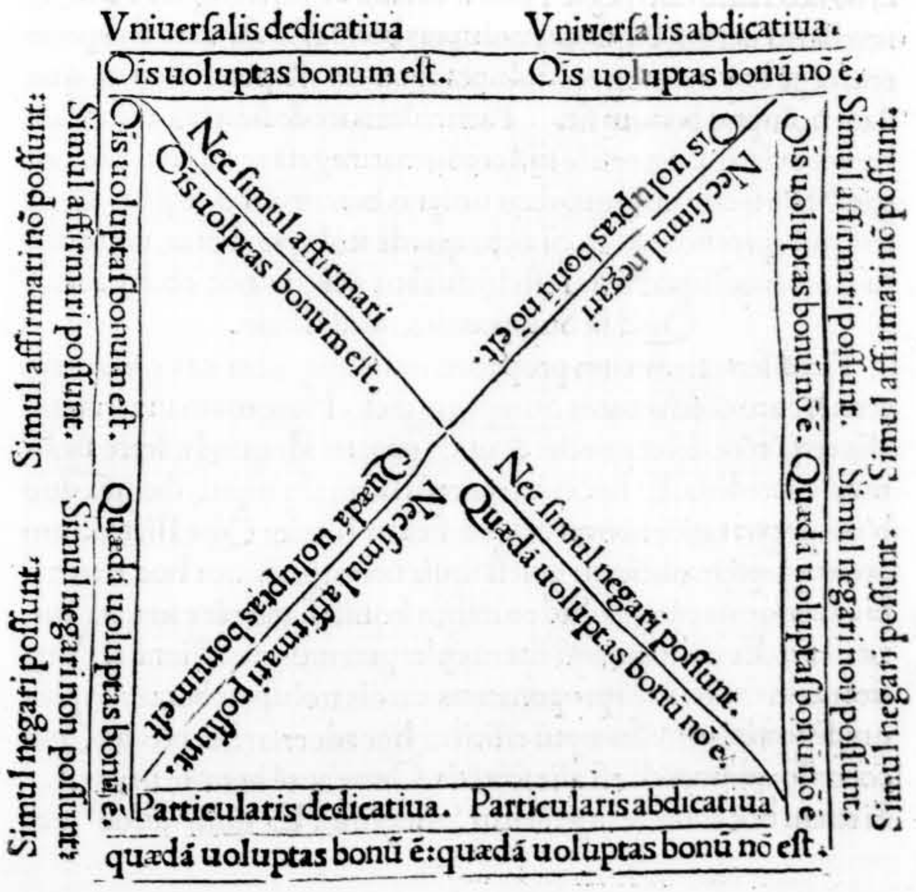

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Natura contrariarū

Natura ſubcōtrariarū

Natura contradictoriarū

Natura ſubalternarū

¶ Duæ igr̄ ſuperiores ſimul cōfirmari nō poſſūt: ſimul negari poſſūt. Nā nō pōt ſimul ueꝝ eē. Oīs uoluptas bonū ē: & oīs uoluptas nō ē bonū. Poſſūt āt ſimul eē. Nō oīs uoluptas bonū ē: nō oīs uoluptas nō ē bonū. ¶ Duæ uero inferiores uiciſſi; ſimul negari nō poſſūt: ſimul cōfirmari poſſūt. Nā nō utiq; pōt ſimul negari: nō quædā uoluptas bonū eē: & nō quædā uoluptaſ nō bonum eē. At uero pōt & quædā uoluptaſ bonū eē: & quædā uoluptas bonū nō eē. ¶ Angulares āt neq; ſimul affirmari: neque ſimul negari poſſunt. Na; ſi uerum ē: oīs uoluptaſ bonū eē: falſum ē: quadā uoluptas nō eē bonum. Nā ſi ueꝝ eſt: oīs uoluptas bonū ē: falſu; ē: quadā uoluptas non ē bonum. Item ſi uerum ē: oīs uoluptas nō eſt bonum: falſum ē: quadā uoluptas eſt bonū. Hoc item contingit: ſi particulare; uiciſſim noīes. Itē ſi uerum ē: quædam uoluptas non ē bonu;: falſum ē: oīs uoluptas bonum ē. Item ſi uerum ē: quædam uoluptas bonu; ē: falſum ē: oīs uoluptas non ē bonum. ¶ Itē uniuerſalis dedicatiua confirmata particularē ſuam neceſſario confirmat. Negata nō neceſſario eam negat. Nam ſi uerum ē: oīs uoluptas bonu; ē: neceſſario uerum ē: quæda; uoluptas bonū eſt. At uero ſi ſuperiorem negē hoc mō; non oīs uoluptas bonum eſt: poteſt fieri ut quædam uoluptas bonum ſit. Particularis itē dedicatiua cōfirmata non neceſſario uniuerſalē ſuā confirmat: negata neceſſario illā negat. Nam ſi uerum ē: quædam uolptas bonum ē: nō ſeqtur: ut oīs etiā uoluptas bonum ſit. Si uero quædā uoluptas bonu; non ē: falſum ē: oīs uoluptas bonū eſt. In duabus reliquis hoc obſeruabis.

Quid ſit Sumptum: & quid Illatio.

Sumptū prius

Sumptum poſterius

Illatio

Expectat qui pponit ut concedantur ſibi ſumpta. Ergo colligitur hinc ſumpta interrogationes eſſe.

Plenā ſentētiam: cum propoſuerimus aliquid ex ea uolentes efficere: & cum cōceſſa fuerit Sumptum dicit̄. Huic etiam uni ſentētiæ alia certa rōne debet innecti: & utiq; propter id: quod inferre uolumus: concedēda. Et hæc cum conceſſa fuerit: Sumptu; dicit̄. ex duobus ſumptis ratiōe ſibimet nexis cōficitur Illatio: Quæ Illatio Sumptum propterea dici non poteſt: quia non expectas: ut hoc etiam tibi aduerſarius cōcedat: Sed eo inuito ſequit̄: ſi mō rōne ſeruata fuerit illatū. Et ut hoc planū fiat exēplo: putemus quæſtionē eē: Vtrū uoluptas utilis ſit. Si proponamus ita: oīs uoluptas bonum ē: plēa quidē ſentētia ē: & Sumptū efficit̄: ſi hoc aduerſari⁹ concedat: Quo conceſſo: adiungēda eſt alia ſentētia. Omne autē bonum utile eſt. Si etiam hoc conceſſerit: efficitur Sumptum. Ex quib⁹ duob⁹ ſumptis etiam inuito eo ſequitur: oīs igitur uoluptas utilis eſt.

Quid ſit Syllogiſmus.

Syllogiſmus græce latine eſt ratiocinatio

Hoc totū: qđ cōſtat ex duobus ſumptis & illatōe: rōcinatio a nobis: a græcis συλλογισμὸς appellat̄. Eſt ergo rōcinatio ex duob⁹ pluribuſue cōceſſis: ad id quod non concedit̄ necāria peruētio. Poſſunt ergo plura eē ſumpta: S; minus a duobus eē non poſſunt. Etenim ē integra rōcinatio: ſi ad illud: quod uolumus oſtendere utile eē uoluptatē: tribus ēt ſumptis peruēire uelimus: ut oīs uoluptas ſm naturam ē. oē quod ſm naturam ē: bonu; ē. oē bonum utile ē. oīs igr̄ uoluptas utiliſ ē. Ex hoc apparet plura etiam licere adder̄: ſi oportuerit. Nōnunq̄ etiam cōcludimus inferētes nō qdem id qđ cōficitur: Sed quod ex eo ipſo: quod inferre debēus: necārio cōficitur hoc mō. Oīs uirtus bonum ē: oē bonum utile ē. oīs igr̄ uirtus non nocet. Inferēdum erat. oīs igitur uirtus utilis ē. Ex eo necārio ſeqtur nō nocer̄. Quod. n. utile ē nunq̄ nocet. Hoc a græcis συμπέρασμα dr̄: a nobis dici pōt confinis cōcluſio. Ratiocinatio igr̄: ſiue ꝓpriam & ſuā: ſiue confinē habens cōcluſione;: diuidit̄ in duo genera: in prædicatiuum & conditionale.

Syllogiſmus poteſt habere tria & quatuor & plura [illegible] ta pauciora quam duo habere nequit

Licere ex ſumptis inferre nō quod colligitur ſolum ſed etiam quod affirmatur & conſequitur ex eo quod colligitur. quod græce dicitur συμπέρασμα Notandū hoc impeſe[illegible]

Quid ſit prædicatiuus Syllogiſmus.

Prædicatiuus ē: in quo ſumpta ita ſibi innexa ſunt: ut aliquo extrinſecus addito ſuppleātur: ut hoc quod ſupra dictum ē. oīs uoluptas bonum ē. oē bonum utile ē. Videmus itaq; nec totu; quod ſuprapoſitū ē dictum. S; unā inde partē ſumptā declaratiua;: quæ ſecundo prologo facta ē ſubiectiua: quod ꝓloquium ſecūdum: ut impleret ſniam: aliquid petiuit extrinſecus. i. utile ē. Huius illatio conficit̄ ex eo ꝙ acceſſit: & ex eo ꝙ non ē repetitum. i. oīs igr̄ uoluptas utilis ē. Huius generis tres formæ ſunt. ¶ Prima ē: in qua declaratiua particula ſuperioriſ ſumpti ſequētis efficitur ſubiectiua: aut ſubiectiua ſuperioris. Declaratiua ſequētis ~~declaratiua ſuperioriſ fit ſubiectiua ſequētis:~~ ut i ſuperiori propoſito exēplo: Subiectiua ſuperioris fit declaratiua ſequētis. Si hoc modo uelis cōuertere. oē bonū utile ē. oīs uoluptas bonum ē: oīs igitur uoluptas utilis ē.

Prima figura & nota duos modos huius primæ figuræ & formā uertit [illegible] nō [illegible]

¶ Secunda forma ē: in qua declaratiua ſuperioris ſumpti: eadem ē etiā declaratiua ſequētis: ut oīs uirtus bonu; ē. & oīs uoluptas nō ē bonū. omnis igr̄ uoluptas non ē uirtus. ¶ Tertia forma ē: in qua ſubiectiua ſuperioris ſumpti: eadē eſt etiam ſubiectiua ſequētis: ut quoddam bonum uoluptas eſt. oē bonu; utile ē. quoddam igitur

Secunda figura

Tertia figura

[illegible] prædicatum maioris ſumpti fit ſubiectū minoris. ut oīs homo animal. Omne animal ſubſtantia ergo oīs homo ſubſtantia

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

utile eſt ūoluptas. ¶ In prima forma & uniuerſaliter & particulariter & dedicatiue & abdicatiue cōcludi pōt. ¶ In ſecūda forma niſi per contrariū cōcludi nō pōt. ¶ In tertia forma particulariter tātū cōcludit. Quapropter nō fruſtra hic ordo eſt ſuatus. Nā merito prima dr̄ in qua oi mō concludi pōt. Secūda aūt recte: in qua pōt concludi uniuerſaliter: q̄uis per cōtrariū. Tertia aūt recte: quia in quātitate minor eſt: in qua niſi particulariter cōcludi non pōt. ¶ Nunc dicēdū eſt: ſingulæ formæ quot modos recipiāt. Nā recipiūt intra ſe certū numerū: Extra quos modos quicquid cōcluſū fuerit: nō eſt temer̄ cōcedendū. Recipit āt prima noue modos. ſecūda quatuor. tertia ſex.

¶ Primus modus.

¶ Primæ formæ prim⁹ modus eſt: in quo conficit̄ ex duob⁹ uniuerſalibus dedicatiuis uniuerſale dedicatiuū directi: ut eſt. oē iuſtum honeſtū. oē honeſtū bonū. oē igr̄ iuſtū bonū: Si reflexi inferas. Oē igr̄ bonū iuſtū nō ſequit̄: ſ3 particulariter pōt inferri: quoddā igr̄ bonū iuſtū: & efficit qnt⁹ mod⁹. ¶ Secūdus modus eſt: i quo cōficit̄ ex uniuerſali dedicatiuo: & uniuerſali abdicatiuo uniuerſale abdicatiuū directi: ut eſt. oē iuſtū hōeſtū. nullū honeſtū turpe. nullū igr̄ iuſtū turpe. Si reflectas. nullū igr̄ turpe iuſtū. efficit ſext⁹ mod⁹ Dixim⁹. n. ſupra uniuerſale abdicatiuū poſſe cōuerti. ¶ Terti⁹ mod⁹ ē: i quo cōficit̄ ex particulari dedicatio & uniuerſali dedicatio particular̄ dedicatiuū directi: ut ē. qd̄dā iuſtū hōeſtū. oē hōeſtū utile. qd̄dā igr̄ iuſtū utile. At ſi rflectas efficit̄. vii⁹ mod⁹. qd̄dā igr̄ utile iuſtū. quoniā ſupra dictū eſt: particular̄ dedicatiuū poſſe cōuerti. ¶ Quart⁹ modus ē: in quo cōficit̄ ex particulari dedicatiuo & uniuerſali abdicatiuo particulare abdicatiuū directi: ut eſt. quoddam iuſtū hōeſtū. nullū hōeſtū turpe. quoddā igr̄ iuſtū nō eſt turpe. reflecti nō pōt. Diximus. n. ſupra particulare abdicatiuū non poſſe cōuerti. ¶ Octau⁹ mod⁹ eſt: i quo cōficit̄ ex uniuerſali abdicatiuo & uniuerſali dedicatiuo particulare abdicatiuū reflexi: ut ē. Nullū turpe hōeſtū. omne hōeſtū iuſtum. quoddā igr̄ iuſtū nō eſt turpe. ¶ Non⁹ modus eſt: i quo cōficit̄ ex uniuerſali abdicatiuo & particulari dedicatiuo particulare abdicatiuū reflexim: ut eſt. Nullū turpe hōeſtum. quoddā honeſtum iuſtū. quoddā igr̄ iuſtū nō eſt turpe.

¶ De ſecundæ formæ primo modo.

¶ Secundæ formæ primus modus eſt: in quo cōficit̄ ex uniuerſali dedicatiuo & uniuerſali abdicatiuo uniuerſale abdicatiuum dire-

Videntur deeſſe in numero modorum & ſerie numerandi tres modi. ſ. Quintus. Sextus. & Septimus ſed non deſunt. Nam quinti fecit mentionē in primo ſtatim modo. & ſexti inuenies mentionē in 2. & ſeptimi in tertio. Nullus ergo modus deeſt. Sed notanda ...

figuræ p̄mæ modi. 9.
Primus. Barbara
Directim
Reflexim
Secundus. Celarent
Tertius. Darij
Quartus. Ferio
Octauus. Frīſeſmo
Nonus. Freſeſomorum
Secundæ f. modi. 4.
Primus modus. Ceſare

ctim: ut eſt. oē iuſtum honeſtum. nullū turpe hōeſtum. Nullum igr̄ iuſtum turpe. Hic reflexiōe ſi utaris: alius mod⁹ nō efficit̄: quoniam de utriſq3 ſit ſubiectiuis Illatio. ¶ Secundus modus ē: i quo conficit̄ ex uniuerſali abdicatiuo: & uniuerſali dedicatiuo: uniuerſale abdicatiuum directi: ut eſt. nullum turpe honeſtum. oē iuſtū honeſtum. nullum igr̄ turpe iuſtum. ¶ Tertius modus ē: in quo conficit̄ ex particulari dedicatiuo: & uniuerſali abdicatiuo: particulare abdicatiuum directi: ut ē. quoddā iuſtum honeſtum. nullum turpe hōeſtum. quodda igr̄ iuſtum non ē turpe. ¶ Quartus mod⁹ ē: in quo cōficit̄ ex particulari abdicatiuo & uniuerſali dedicatiuo particulare abdicatiuū directi: ut ē. quoddā iuſtum non ē turpe. oē malum turpe. quoddā igr̄ iuſtum non eſt malum.

¶ De primo modo tertiæ formæ.

Tertiæ formæ primus modus ē: i quo cōficit̄ ex duobus uniuerſalibus dedicatiuis particular̄ dedicatiuū directi: ut ē. oē iuſtū honeſtum: oē iuſtum bonum. quoddā igr̄ hōeſtum bonū. ¶ Secundus modus ē: in quo conficit̄ ex particulari dedicatiuo & uniuerſali dedicatiuo: particulare dedicatiuū directi: ut eſt. quoddā iuſtū hōeſtum. oē iuſtum bonum. quoddā igr̄ hōeſtum bonum. ¶ Tertius modus ē: i quo cōficit̄ ex uniuerſali dedicatiuo: & particulari dedicatiuo: particulare dedicatiuum itē directi: ut ē. oē honeſtum iuſtum. quoddā hōeſtum bonum. quoddā igit̄ iuſtū bonum. Quartus modus eſt: i quo cōficitur ex uniuerſali dedicatiuo & uniuerſali abdicatiuo: particulare abdicatiuū directi: ut eſt. oē iuſtū hōeſtum. nullum iuſtum malum. quoddā igr̄ honeſtum non ē malum. ¶ Quintus modus ē: i quo cōficit̄ ex particulari dedicatiuo ex uniuerſali abdicatiuo particulare abdicatiuum directim: ut eſt. quoddā iuſtum honeſtum: nullum iuſtum malū. quoddā igitur hōeſtum nō eſt malum. ¶ Sextus modus eſt: i quo conficit̄ ex uniuerſali dedicatiuo & particulari abdicatiuo: particulare abdicatiuū directi: ut ē. oē iuſtū hōeſtū. quoddā iuſtū nō eſt malum. quoddam igr̄ honeſtum non ē malum. oēs igr̄ modi certū ordinē tenēt: eiuſdēq3 ordis ratio eſt: quæ in ipſis formis demonſtrata eſt.

¶ Quid ſit conditionalis Syllogiſmus.

¶ Conditionalis Syllogiſm⁹ ē: cui⁹ ppoſitio: & plenū argumētū & plenū id de quo queſtio ē: contiet ita ut aſſumpto argumēto iā certū iferri poſſit: de quo qō erat ad hunc modū. Ponāus qōnē eē

Secundus. Cameſtre
Tertius. Feſtino
Quartus. Baroco
Tertiæ f. modi. 6.
Primus. Darapti
Secundus. Datiſi
Tertius. Diſamis
Quartus. Felapto
Quintus. Ferison
Bocardo Sextus
De ſyllogiſmis hypotheticis .i. conditionalibus.

utrum ſit utilis Rhetorica: & uolentes utilem ꝓbare: argumentũ ab huius diffõne capiauſ. q̄ eſt bene dicendi ſcia: ex huius argumento & illa qõne cõditioalis ſyllogiſm⁹ põit ſic. Si rhetorica eſt bene dicendi ſcia utilis eſt. Aſſumim⁹ argumentũ ita. Eſt ãt Rhetorica bñ dicẽdi ſcia: hæc duo q cõceſſit: ẽt iuit⁹ cõcedat neceſſe ẽ utile; eẽ rhetoricã qđ erat dubiũ: anteq̃ ꝓpoſitio & aſſũptio cõcedeẽ: Nihil tamẽ in aſſumptõe acceſſit extrĩſec⁹: qđ eſt ꝓpriũ prædicatiui ſyllogiſmi. Hic primus mod⁹ a dialecticis appellat̃: q eſt ab antecedentibus: ꝓpterea quoniã argumentũ queãdmodũ poſitũ eſt: ita & aſſũptũ: hoc tãtũ mõ dĩns: qđ cũ cõditiõe poſitu; eſt: & ſine cõditiõe aſſũptũ. Scđs mod⁹ eſt: q appellat̃ a cõſequentib⁹. ĩ quo ipſu; argumentũ qõne; ſequit̃: nõ qõ argumentũ hoc mõ. Si nõ eſt rhetorica utilis: nõ ẽ bene dicendi ſcia. Aſſũmit argumentũ a cõtrario. i. per negõnẽ ſic. Eſt ẽt bene dicendi ſcia: utilis eſt igr̃. Terti⁹ mod⁹ eſt: q appellat̃ a r̃pugnãtibus: ĩ quo demr̃at̃ nõ poſſe ſimul hoc eſſe: & illud nõ eſſe: In quo cũ fuerit aſſũptũ unũ: aliud necãrio tollit̃. i. cũ fuerit aſſũptũ eſſe: nõ eſſe tollat̃: hoc mõ nõ eſt bene dicendi ſcia rhetorica: & nõ eſt utilis. Eſt ãt bene dicendi ſcia: utilis eſt igr̃. Cõfertũ eſt utile eſſe: ſublato eo q̄ non eẽ utile ꝓpoſitũ erat: Hi tres modi ex uno argumẽto poſſunt confici: & unã rem oẽs ꝓbare poſſunt. Nec intereſt in ꝓpoſitione: quam parte; in primo ponas: utꝝ argumenti: utꝝ qõnis: dũ mõ conditiõis rõ conſuet̃. Cũ dixeris. Si rhetorica ẽ bene dicendi ſcientia: utilis eſt. põt & ſic ꝓponi: utilis eſt Rhetorica: ſi bene dicendi ſcia eſt. Hoc etia; in duob⁹ aliis experiri l;. Quart⁹ modus eſt: q per diſiunctione; efficit̃: ita ut uno aſſũpto: aliud necãrio negatum ſit: hoc mõ. Aut ſanus eſt: aut imbecillis. Sanus eſt aũt: non eſt igr̃ imbecillis. Quintus modus eſt: q etiam per diſiunctionem efficit̃: ita ut uno negato: aliud neceſſario negatum ſit: hoc mõ. Aut ſanus eſt: aut imbecillis. Nõ eſt aũt ſanus: igr̃ imbecillis eſt. Additi ſũt alii duo modi: qui per argumentũ iſtoꝝ duoꝝ fieri poſſunt. Nõ tamen per diſiunctione;: ſed per negõne;. Eſt ergo ſext⁹ modus: in quo demr̃at̃ non poſſe ſimul & hoc eſſe & illud. Aſſumunt̃ per uni⁹ confirmationem: Concludit̃ per alterius infirmatione; hoc modo: Non eſt ſanus: & imbecillis. Sanus eſt aũt: non igr̃ imbecillis. Septimus modus ꝓponit̃ ſic: & in eo aſſumit̃ ut in quinto: atque ita concludit̃ ad rem facili⁹ intelligendam. His quadam formæ coniũguntur: ita ut rebus ipſis non dictis rõcinandi uis intelligat̃. Eſt

Primus modus ab antecedentib⁹ — Propoſitio, ſiue aſſumptio — conclusio — Secũdus à conſequẽtibus — Tertius à repugnãtib⁹ — Quartus ꝑ diſiunctioné — Quintus etiam ꝑ diſiunctionem — Sextus — Septimus

Legendũ uidetur aſſumptũ

i. ad ſignificandos & facilius memoriæ mandandos prædictos 7 modos dantur quædam breues regulæ & formulæ

hoc p̄mo modo frequenter utitur philopon⁹

primi modi fo͞ra hæc. Si primũ: ſecundũ. primum ãt: ſecundũ igr̃.

Secundi hæc. Si nõ primũ: non ſcđm. Scđm ãt: & primum igr̃.

Tertii hæc. Nõ & primũ: & non ſecundũ. primum autẽ: non igr̃ & ſecundum. Quarti hæc. Aut primũ aut ſcđm. primum ãt. non igr̃ ſecundu;. Quinti hæc. Aut primum aut ſcđ;. nõ autẽ primu; igr̃ ſecundum. Sexti hæc. Nõ & primũ & ſcđm. primu; autẽ. non igr̃ ſecundu;. Septimi hæc. Nõ & primum & ſcđm. nõ primu; ãt. igr̃ ſecundũ. Sciẽdum tamẽ hæc ex uno argumẽto poſſe fieri tres ſuperiores modos. & ex uno argumẽto alios quatuor. Huius ãt ordinis ratio ẽ: ut primus modus ſit: qui appellatur ab antecedẽtibus: quia utiq; quod antecedit: prius ẽ. Secundus a conſequẽtibus eadẽ rõne: ut ipſe noĩe ſuo primũ ſe debeñ ſequi: ẽt in ordine uideat̃ oſtẽdere. Reſtat qui ſit tertius ĩ eodẽ argumẽto a repugnãtibus. Nõ. n. poſſum⁹ ad diſiunctionẽ trãſilir̃: quia; nõ põt ex eode; argumẽto fieri. Erit ergo quart⁹ modus quaſi ad aliud argumẽtum prim⁹. Et ibi utiq; anteceder̃ debet: in quo per cõfirmationẽ aſſummitur. prior. n. ẽ confirmatio negõne. Quintus debet eẽ idẽ: S; per diſiunctionẽ poſt eum ꝓpterea: quia in eo per confirmationẽ: ĩ hoc ãt per negõnẽ aſſummitur: Hoc in duob⁹ reliquis l; intelligi. Miſcẽtur ãt ſibi multis modis ſyllogiſmi: ut ĩ una rõcinatione & prædicatiui generis: & cõditiõalis formas agnoſcas hoc mõ. Si qõ ſit: utꝝ utilis ſit ipſa Dialectica: proponẽdum ẽ. Si bene diſputar̃ utile ẽ. Vtilis ẽ bene diſputãdi ſcia. At bene diſputar̃ utile ẽ. utilis ẽ igr̃ Dialectica.

Sane uidẽdu; ẽ in prædicatiuo ſyllogiſmo: quod de propoſitione ſibi aſſumptionẽ uindicet. Nã extrinſecus aliquid eã accipere maniteſtum ẽ. In eo autẽ: quod ſibi: ut diximus: de propoſitione uindicat attẽdendum ẽ: utꝝ recte ſibi uindicet propter ſ̃uatas: mẽorataſque formas. Efficit̃. n. ut quod in ꝓpõne ad declaratiuã partẽ pertinere uidebat̃: ĩ aſſumptiõe oſtẽdat̃ ad ſubiectiuã pertiner̃. Et itẽ ſi aliter aſſũmas: hoc ipſum pertĩebit ad declaratiuã hoc mõ. Notu; ẽ ĩ primi forma ita aſſũmi: ut aut declaratiua propoſitiõis ſubiectiua ſit aſſumptiõis: aut ſubiectiua propoſitiõis: eadem & declaratiua ſit aſſumptionis: ut ſi propoſueris ſic. Oĩs ars frequẽti exercitatiõe meditanda ẽ. Dictio ãt exercitatio ẽ Rhetoricæ. Rhetorica igr̃ frequenti dictiõe meditãda eſt. In propoſitione exercitatio ad declaratiua; partẽ pertiner̃ uidebat̃: ĩ aſſumptiõe ipſa exercitatio ita ad declaratiuam pertinet. Quomõ ergo forma ſ̃uata eſt? ſ. qa relictum ẽ aliqd

f. aſſumptione. i. minore, ſumit. n. extrem[...] alterũ terminũ q. n[...] erat in propoſition[...] — Ratio ordinis modo 7 ſyllogiſmor⁹ hypoteticor⁹ — Miſcentur ſyllogiſmi categorici & hypothetici nõnunqua[...] — Propoſitione uideti[...] appellare prima[...] ſumptũ. ut patuit [...] capite qd ſit ſumpti[...] & qd illatio — Nota in p.ª f.ª uel prædicatum maioris eſt ſubiectũ minoris. u[...] ſubiectũ maioris e[...] prædicatũ minori[...]

f. aſſumptio. i. minor ꝓpoſitio. ſ. maiorem itaq; & minorẽ propoſitionẽ uidetur duob⁹ nominib⁹ appellare. Primũ nomẽ eſt. Sumptũ prius, Sumptũ poſterius. Secundum nomen eſt. propoſitio & aſſumptio. Priorẽ. n. propoſitionẽ appellat propoſitione, poſteriorem uero aſſumptionẽ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in declaratiua ꝓpõnis: ꝙ nõ uenerit in declaratiua aſſũptiõis. unde poſſit fieri cõluſio: hoc ẽ meditáda ẽ. Ná ſi uellẽ ſic aſſuẽr: rhetorica aũt ars ẽ: totũ ſuabit ad cõcluſionẽ. Rhetorica igr̃ frequẽti exercitatiõe meditáda ẽ. Ex hoc apparet multa eẽ coia: quæ pñt uel ſubiectiue uel declaratiue adiũgi: ꝓut ſe hũerit aſſumptio.

Talibus inſiſtente Dialectica: & ad quædá nõ min⁹ iextricabilia q̃ caligoſa ꝓperáte: Pallas nutu Maiugenæ feſtinãtis interuenit.

Petita fandi iam progreſſum comprime:
Ne inflexa tortos ſtringat intimatio:
Et multimodos perpetui anfractus diu
Hymen recuſet: editum eſt compendio
Quicquid decenter docta diſputatio
Multo aſtruendum contulit uolumine.
Sat eſt profundæ frons decens ſcientiæ:
Quæ abſtruſa promit nil moroſum diſſerens
Prætervolando: nilque ignotum deſerens.
Nam quæ ſuperſunt fraude multa conſita
Quis falſa captos circuit deceptio:
Dum ambage ficta præſtruis ſophiſmata
Captentulique ludis illigantibus
Pellax Soritas cũque ſenſim congeris:
Forma ſue mendas comprobat quas ueritas:
Nefas tonantis garriat ſub auribus
Facinus dirum: quippe ſummi Cælites
Odere turpis omne falſum foeminæ.
Nam ſi reuoluas: quid cauilla ſatius!
Dudum locuta circulatrix indecens
Fies profecto Decipla: ſi abſtruxeris.
Faceſſat ergo uerſilis profunditas:
Reliquumque tempus linquens ſororibus.

His auditis Dialectica cunctabunda paululũ; tamen diuæ præceptis paritura reſpondit.
Venerandos mihi fatus: reuerendoſque ſecuta
Referam iuſſa pedem atque illicet exorſa ſilebunt.
Licet unam decuit iuſſæ præmittere culpam
Vt honoris precio cederet inferre relatus.
Populum Cecropidarum bene quo palliatarum
Bromius conciperet contumias noſſe dolore.
Mage q̃ crediderat uipeream noſcere poſſet.
Et iners Marſica dudum fieret præſtrigiatrix:
Neque me conſpiceret ſomnificam uel temulentam
Loca paſſim blatterantem Iouialibus ſuborſis
Tamen uni famulandum eſt tibi Virgo reticemus.

Hæc dicens uelut repreſſa conticuit: Compluresq; eam diuorũ: qui inter initia deriſerant: horruerunt.

Eiuſdem Liber Quintus de Rhetorica.

i Nterea ſonuere tubæ: raucuſque per æthram
Cantus: & ignoto cælum clangore remugit.
Turbati expauere Dei: uulguſque minorum
Cælicolum trepidat: cauſarum & neſcia corda
Hærent: & ueteris renouantur crimina Phlegræ.
Tunc amnes. Faunique Pales Ephialta Napeæ
Reſpectant proceres: nulloque aſſurgere motu
Cernunt attoniti: uicibuſque alterna profantes:
Mirantur placidam per pectora ſacra quietem.
Tunc primum poſita Syluanus forte cupreſſo
Percitus ac trepidans dextram tendebat inermem:
Bellaque compoſcens arcus: atque Herculis arma:
Portuni trifidam ſuſpirans flagitat haſtam:
Gradiui frameam non auſus poſcere falcem.
Saturni bello ſuetus diſquirit agreſti.
Diffidenſque ſui reſpectat tela tonantis.

s Ed dum talibus perturbatur multa terreſtriũ Plebs Deorũ: Ecce quædã ſublimiſſimi corporis ac fiduciæ grandioris: uultus etiam decore luculẽta: Foemina inſignis ingreditur: Cui galeatus uertex: ac regali caput maieſtate ſertatũ: arma in manibus: qb⁹ ſe uel cõmunire ſolita: uel aduerſarios uulnerarẽ: fulmĩea quadã coruſcatiõe renitebát. Subarmalis át ueſtis illi peplo quodá circa humeros inuoluto Latialiter tegebat. ꝙ oĩu3

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

figuraꝝ lumine uariatum cunctoꝝ ſchemata præferebat. Pect⁹ aūt
exqſitiſſimiſ gēmaꝝ coloribus ſub alteatū. Hæc cū in ꝓgreſſu arma
concuſſerat: uelut fulgureæ nubis fragoꝛ colliſo bombis diſſultan
tibus fracta diceres crepitare tonitrua. Deniq; creditū: ꝙ iſtar Io/
uis eądem poſſet etiam fulmina iaculari. Nam ueluti impotens reꝝ
omniū Regina & impellere quo uellet: & unde uellet deducere: &
in lachryma flectere: & in rabiem concitare: & in alios etiam uultus
ſenſuſque conuerteꝛ: tam urbes q̄ exercitus proeliantes: & quæcūq;
poterat agmina populorum. Hæc etiam Senatum: Roſtra: Iudicia
domuiſſe i gēte Romulea. Athēis uero curia: Gymnaſia: Theatra
q; ꝑ arbitrio reflexiſſe: ac totā fundit⁹ Græcia miſcuiſſe ferebatur.
Hac uero loquente: q uultus: uociſue ſonus: quantaq; excellen
tia: celſitudoq; ſermonis audire operepreciū etiam ſuperis fuit tā
tæ inuētionis ingenium: tam facundæ ubertatis eloquium: ta capa
cis mēoriæ: recordationiſq; theſauꝝ. Qualis diſponēdi ordo: q̄ pro
nunciandi congruens modulatio. Qui geſtus in motu. Qua profū
ditas in conceptu. Deniq; exilis immodicis. In mediocribus faci
lis. In elatiōe flammatrix. reddebatq; cunctos in ambiguis dociles.
In perſuaſione cedētes. In colliſiōe diſcordes. In laudibus arrogan/
tes. At uero cum qd cōmotū publici nois atteſtatiōe clamauerat/
fluctuare: e: permiſceri: ardere oia uidebātur. Hanc igiꝛ Foeminā au
ratæ uocis: & quaſdam diadematum gēmas: regnorumq; fundentē
ingēs illuſtrium uirorum ſequebatur agmen: Inter quos proximi
eide Duo diuerſo habitu nationeq; prænitentes: Quorū unus erat
pallio circumactuſ. Alterq; trabeatus. Diuerſus utriq; oris ſonus:
Demoſthenes
alius etia Athenis ſe diceret Graia didiciſſe: ac promptus gymna/
ſiorum ſtudiis: & reluctantibus ſemper Achademiæ altercatiōibus
hreꝛ. Ambo tn̄ noui protectiq; paupertatis ſinu. Et cū alteꝝ Qui/
rinalis eques: alium Fabrilis procrearet induſtria: ita præclues lin/
guæ excellētia floruerīt: ut p⁹ curiaꝝ fata: imeritaſq; morteſ uirtute
aſtra cōſcēderēt: imortalitate gloriæ Sæcula ſuperarēt. De uno tn̄
quem Athēarum popul⁹: ac palliata agmina ſequebanꝛ. hæc fama
conuenerat. ꝙ acerrimus idem & procellis indignantis Oceani: fre/
mituque uiolentior. Denique de illo uerſus huiuſmodi ferebatur.
Δεινὸς ἀνὴρ τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόωτο.
Cicero
Alter uero: quē conſularis purpura & cōiuratiōis extinctæ laurea
redimibat: mox ingreſſ⁹ curiam ſupeꝝ: & i Iouis gratulatus ē ſe ue

Pallium
Trabea

niſſe cōſpectū. clamare igiꝛ cœpit. O nos btōs. o Rēp. fortunatam. o
præclara laudē cōſulatuſ mei. Poſt hos tamen i diuerſiſ agmib⁹ ora
tores emeriti: ac præſeferentes inſigniū culmē: meritaq; linguaꝝ Ae
ſchinē: Iſocratē: Lyſiamq; cōſpiceres. Tū in togatis agmib⁹ Soſan/
tios: Gracchos. Regulū. Pliniū/ Frōtonēq;. Veꝝ āte cūctos atq; ip
ſam ducē oīum fœminā Senex/ qdā ſignū ac præuiā uirgā geſtans ui
ctoriſ Romulei præcedebat uſu: atq; i eiuſdē uirgæ culmīe: Corax
oris aurati uenientis foeiæ auſpicio præuolabat. Ille aūt q̄ geſtabat
uirgulā Tiſiaſ dictus: cunctiſq; uetuſtior atq; elatior uidebaꝛ. Na
& ſuos minores cæteros ipſam illa ducem reſpectās ſuperpoſitū cor
uum: cōe pignus filiaq; mēorabat. Quo argumento cōmoti q̄ plu
res deoꝝ eā qdā nobiliſſimā foeiam primā aut Apollis credider co
gnatā: ſi Graia ē. Aut ſi Romulea de gēte coruina. Cui enigmati il
lud adiectū: ꝙ intrepida fiduciæ ꝓmptioris: tā Palladis q̄ ipſius Cyl
lenii deoſculata pect⁹ cuidā propinquæ familiaritatis indicia patefe
cit. Deniq; nō nulli ſupeꝝ cū intrepidatiōe buccinæ præcinētis & ad
miratiōe aīcitiæ ſuperoꝝ incerti diuti⁹ Diuinatorē i hocbū cuperēt
ſciſcitari: nōdū Ioue maxīo diſqrēte tumultuariæ: quæ eēt inqrūt.
Ac tūc illa reſpectās ſuperos uniuerſos aliq̄to cōmotior ſic coepit.
Patrē maximū Iouē: cæteroſq; cælites: quos in cauſis pluribus ſæpe
ſum deprecata: atq; ipſum cōuentū ſuperæ cōſeſſiōis atteſtor: nihil
magis mihi incōſentaneū atq; indecēſ eſtimari: q̄ ut quæ ſemper i fo
ro: iudiciiſq; q̄ plurib⁹ accuſaueri multos: alioſq; defenderi: & uiri/
bus gloriā deluctatiōis annixa mihi de diſcriminū fatis ꝓmeriti euē
tus præconia cōpararim. Nūc apud uos ſuperi qs placere imortali
tatis iſtar ac preciū uidebaꝛ: inuita cōpellor ſcholariū iuuēiliū mo
nitus: & exilia decātatæ artis præcepta mēorare. Neq;. n. hoc nobis
aſcribit inopia: cū redūdātes turmæ ſuppetāt cōſequētiū. Nā abſq;
his q perturbātes pectora ſenſuſq; cūctoꝝ/ cognoſcentū quoq; per
fregeꝛ ſubſellia: Etiā alios habeā: q minutiaſ præceptoꝝ: & artis inti
mæ cōmēta perſcripſerit. Inter utrūq; uero culmē ſectatoꝝ prænite
at Tulli⁹ me⁹: q nō ſolū in foro: ſenatu: roſtriſq; grādiloquæ facul
tatis maieſtate tonuerit. Veꝝ ēt ipſi⁹ artis præcepta cōment⁹ libros
q̄ plures ſclōrū uſib⁹ cōſecrarit: Quod cū ita ſit: emeritæ grāditatis
pudor & celebrati q̄tū puto noiſ gloria: hec ichoamētoꝝ primordia
detrectaret excurreꝛ: ni hoc ad imortalitatiſ premiū ꝓficeīt: q iubēſ
ac fiducia perennitatis accēdat exeq: uel primora tn̄ Ioue cū ſuperis

Aeſchines
Iſocrates
Lyſias
Soſantij
Gracchi
Regulus
Plinius
Fronto
Corax
Tiſias
Tullius

imperãte. Accingar igiť hæc aridiora percurreř: minus qdem q̄ pu
blicitus ſoleo placitura: q̄q̄ ſi pallados aureſ: atq3 Archadiá ratione
beniuolæ maieſtatis participarit aſſẽſione. Nunc quidem apud uos
maximi cælites diſplicebo. Quippe ſum ipſa: quam alii arte3: uirtu
tem alii dixere: alteri diſciplina. Arte uero iccirco: quia doceor: L3
Plato huic uocabulo refrageť: Virtuté aũt dicunt. Qui mihi bene
dicendi ſciẽtiam ineẽ compererunt. Qui ediſci uero dicendi intima3
ratione & percipi poſſe non neſciunt: fidẽter me aſſerunt diſciplina.

De officio & fine Rhetoricæ.

Officium uero meum ẽ dicere appoſite ad perſuadẽdum. Finis
perſuadere id quod ẽ propoſitum dictione: Quæ qdẽ uerba mei Ci
ceronis atteſtor: cuius etiam exẽplis me per oẽs inſinuo præceptiõis
ductus conſequẽter uſurá. Vbi & Vnde.

Materies át duplex ẽ mihi. Vbi & unde fiat oro. Vbi: ut cũ ipſi
us mẽbra aggredior quæſtionis. Vnde cum res inuẽtæ: uerbaq3 ſo
ciantur. Quæſtio Rhetoricæ aut finita aut infinita.

Quæſtio ipſa aut finita ẽ: aut infinita. Finita ẽ: cum naſciť de cer
to facto: demrãtq3 perſoná: ut in Roſciana quæritur Ciceroniſ utrũ
interfecerit patrẽ Roſci⁹. Infinita ẽ: quæ generaliter quærit: utrũ ſit
aliqd appetẽdum: ut an philoſophãdum ſit: in Hortenſio diſputať
In ſuperiore aũt crebro: aſſidueq3 colluctor: atq3 ea3 græcis placuit
ὑπόθεσιν noiari. Infinita uero uniuerſitatiſ aſtruendæ ſibi fiduciá
uindicát: tunc potius uerſor: cum ociu3 ac diſputatiões aggredior:
l3 plerũq3 ẽt pars ipſa: quæ theſis dř: ĩ cauſis mihi elati⁹ ãheláti amẽ
tatas haſtas crebro: & pila plurimum ualẽtia miſtrarit. An aliud in
Scauriana ſuccurrit: cu3 ĩterpoĩta diſputatõe tractať. Ex qb⁹ cauſis
mors euẽiat repẽtia. Ac ꝑ Milõe ſimiliť: an mũd⁹ prudẽtia gubneť?
Deniq3 e meis ſectatorib⁹ qdá acri admodu3: ac ſubtiliſſima rõne cõ
moti nullá eẽ atteſtanť hypotheſim qõnẽ: Cunctaq3 in defenſiõe ꝓ
reis: contraq3 eos in accuſationib⁹ retractanť: ad generales qõnes po
terunt applicari. Quæ ſint partes officii Rhetoricæ.

Iá uero partes officii mei qnq3 eẽ nõ dubiu3 ẽ. Ná ẽ Inuẽtio diſ
poſitio. Elocutio. Mẽoria. Pronũciatio. Iudicatio. n. quã a nõ nul
lis dř: pars partib⁹ cũctiſ aſcribiť. Iccircoq3 ipſa pars nõ poť it rite cẽ
ſeri: l3 qd dicẽdũ qdue ſilẽdũ ſit diſpẽſatio iudicatõiſ examiet. Inuẽ
tio ẽ qõnũ argumẽtoꝝq3 ſagax: ĩueſtigatrixq3 cõprehẽſio. Diſpõ ẽ
quæ ordinẽ reb⁹ attribuit. Eloquutio: quæ arripit uerba uel ꝓpria:

uel tráſlata: quæq3 noua facit: ueteraq3 cõpoĩt. Mẽoria firma re
ru3: uerborũq3 cuſtodia ẽ. Pronũciatio uocis: mot⁹: geſtuſq3 ꝓ
reꝝ & uerborũ dignitate moderatio: S3 ex his Inuentioné certum ẽ
eſſe potiſſimá: cuius opus ẽ cauſæ quæſtiões excuteř: & argumẽta ꝓ
batu idonea reperire.

De Quæſtionibus principalibus & incidentibus.

Quæſtionũ uero duplex ſpẽs. Aliæ ſunt. n. pricipales: Aliæ in
cidentes. Principales ſũt ſtat⁹: ex qbus naſciť cá. Quas Tulli⁹ cõſti
tutiones appellat. Incidẽtes uero: quæ dũ tractat cá naſcunť. Du3
argumẽta uel ſcripta refutádo ĩ plures cá deduciť qõnes: ut ſit pri
cipalis: utrũ Clodiũ iure occiderit Milo. Incidens: uter utri ĩſidias
compararit. De Statibus: & unde naſcantur.

Principales igř ſtatus ſũt nũero tres. An ſit. Quid ſit. Quale ſit.
An ſit: cõiectura ẽ: ut an pře3 Roſci⁹ occiderit. Quid ſit: finis: ut an
maieſtatẽ minuerit Corneli⁹. Quale ſit: qualitas: ut an Saturnin⁹ iu
re necat⁹ ſit. Sed ne forſan moueat: ꝙ prætereo quartu3 ſtatũ: quem
Hermagoras inuenit: ſubtilior rõ eſt eũ nõ ſtatũ: ſed partem dicere
qualitatis: qđ in eius expoſitiõe mõſtrabo. Nũc dicendum eſt: quo
mõ ſtatus inueniant in cá. Inueniunť igř per intentioné & depulſio
nẽ. Intentio ẽ obiectio ei⁹ facti: qđ in iudiciũ uenit. Depulſio quæ
dã reſiſtens ĩtentiõi negõ: ut ſi dicať: occidiſti pře3: nõ occidi. Ex his
duabus ĩter ſe cõcurrentib⁹ uocib⁹ naſciť qõ: quæ dř ſtat⁹: ꝙ ibi qua
ſi ad pugnádũ actionũ acies ordinata cõſiſtat. Sed facile ẽ uideř: qd
obiecto crimini reſpõdeať. Illud facile nõ eſt qd debeat ĩtendi: utrũ
factu3: ut hoĩe3 occidiſti: an nomen facti: ut homicidiũ feciſti. Et l3
uideať ide3 eẽ: tamen ĩ ſuperiori obiectiõe ſi negabiť: cõiectura erit:
Cũ dixerit: nõ occidi. In hoc ubi rei nomẽ ĩtẽdiť: põt & finis uideri
ut ſi dicat: nõ feci hõicidiũ. An cũ qcũq3 hõ: an cũ ĩocẽſ occidiť: qđ
ſi nõ factũ obiicias: ſed crimĩs nomen negõne diuerſæ partiſ non erit
máifeſtum: q ſtat⁹ exiſtat. Neſcieſ. n. quid negat: q ita neget: nõ feci
homicidium. Vtrũ quia nullũ hoĩem iugularit. An quia tyranni
interfectio homicidiũ nõ uocetur. Eſt igř intendendum ipſũ illud
qđ factum eſt: ut ſi id negauerit aduerſari⁹: habeas cõiecturá. Si eo
conceſſo: nomen criminis excluſerit: intelligas finem. Quod ſi cõceſ
ſo fcõ: factiq3 uocabulo licuiſſe ſibi: uel oportuiſſe faceř dixerit: q̄li
tas in cauſa uerſatur: quæ aut de re: aut de actione congreditur.
De re: ut Miloni facere licuiſſet. De actione: an ſeruo uel addicto

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Translatio

Tribūnos liceat appellare:an hr̄e ignominioſo liceat cōcionē. Quæ
ſpēs qualitatis Tranſlatio noiatur. Itē cauere debemus:ne intēda
mus auditoris officium:& ſola ſtatus qualitas fiat. Nam q cām co/
gnoſcit:propoſitum hēt efficere aliqd.i.aut damnar̄ aliquē:aut ab
ſoluere. De generibus auditorum & cauſarum.

Auditoris autē ſunt tria genera. Vnum eius:q ſm̄ æquitatē ali
quid ſtatuit:& is ē perpenſe iudex. Aliud eius:q honeſtate uel uti
litate incerta dubius alienæ ſniæ perſuaſionē inexplicabilis delibera
tor expectat. Tertium genus eius eſt: qui facti honeſtatem:uel
turpitudinē libera extimatione perpēdit:hunc Extimatorē cōuēit

Causarū genera

nominari. Hæc igr̄ ſunt tria cāꝝ genera:quæ hypotheſi conti/
nentur.i.Iudiciale. Deliberatiuū:& Demonſtratiuū. Sed cum oēs

Iudiciale
Deliberatiuū
Demonstratiuū

prædictarum reꝝ auditores dubitatio ſui deducat officii:quærēdu;
diſcrimen ē:& ꝓprietas ſingulorum. Nam & iudex:cuius officium
ē damnare reum:uel abſoluer̄:Poſſeſſionē dare:uel auferr̄: priuſq̄
cognouerit cām:dubitat quo modo utatur officio. Et q deliberat:
ambigua mētis opīone differtur. Et laudationis arbiter: an rite qs
laudet:extimanti contēplatione diſpēſat. Sed cum in diuerſum
hæc diſtrahant officia:tunc illud maxime diſcrimē attēdim⁹:Quē/
admodum tēporibus uarientur. Nam deliberatio futuri tantū tem
poris cōtinet quæſtionem:ut ſi deliberet Cato:an ſe debeat: ne uicto
rem aſpiciat Cæſarem/trucidare. At uero Iudiciale genus tā præ
teriti q̄ futuri non nunq̄ temporis inuenit. Sed in ptō tātu; de facto
coniectura:Ex futuro qualitas frequenter innaſcit:ut ſuo loco ꝑm
ptius aſſeretur. Laudatiuū etiam genus in præteritis factis oē con
ſiſtit:S; a Iudiciali gener̄ fine diſcernitur. Nam aliud eſt abſoluere
innocentem æquitatis imperio:aliud laudibus proſeq glorioſu; in
ſignium cōtemplatiōe meritorū. Accedit/ꝙ in Iudiciali gener̄ am
bigit cognitor in rebus alienis. In Deliberatiuo uero qſq; tā de ſuis
q̄ etiam de rebus externis. In laudatiuo æſtimator auſcultat uera:
congruaq;:quæ memorent:l; nouella:etiā id contulerint blādimē/
ta:ut ſuæ prædicationis fiat arbiter:qui laudatur. Ergo oportet
attentius intueri:ne ea:quæ auditoris officiū habuerit: interdam⁹:
Vt ſi Verri:ꝙ damnandus ſit:edicatur. Ille quippe ſe dānandū nō
eſſe reſpōdet:& utrū dānandus ſit/ſola qualitas apparebit. Igitur a
facti obiectiōe naſcitur intentio:ut ſi eidem dicas. Sicilia; ſpoliaſti:
reſponſuro nō feci:coniectura cōponitur. Stultum qppe ē id: quod

in arbitrio manet iudicis. aut certe facti nomē:non ipſum crimen in
tendere. Cauendū æque:ne cu; lex ulla:uel ſcriptura in cā tractat:
intētio ſummatur ex lege. Vt ſi dicas. Lex te muꝝ uetabat aſcender̄
peregrinū. Sed illud potius dicēdum:Murū aſcēdiſti:ut ſi negaue/
rit:nō ſit pugna de lege:ſed de facto:cui accedit lex. Si cōfeſſus ex fa
cto:tunc cōtra legē feciſſe uideat. Cæteꝝ ſi negato facto fuerit lex:
uel quæuis ſcriptura recitata:ſuperflua uidebit cōtentio:quādo nō
iuris:ſed ueritatis altercatio cōtineat qōnem. Hoc uitio plerique fal
ſi ſunt. Sed & præter illos tres:quos ſtat⁹ aſſerui:alios quatuor:uel
qnq; deſcripti qualitate manātes eē dixerunt:qui l; ſuas in diuiſiōe
cauſæ partes obtineat:tamē nunq̄ principali loco naſcunt:quia niſi
fuerit:quod ꝓbet:nēo ad probādu; recitat legē:ut aliquam ſcripti

Status ex primo conflictu semper nascitur.

formam. Id autē quod ꝓbatur ſtatus ē:qui ex primo cōflictu ſem/
per exiſtit. Cæteræ qōnes cōtrouerſiæ uel incidētes ſunt perhibēdæ.

Quo modo Status facile inueniatur.

Sic igr̄ inueniēdi ſtatus facilis erit rō:cū neq; nomē admiſſi:neq;
auditoris officiū:neq; legē:aut ſcriptum aliquod intētiōis loco po
terit obiici. Itaq; talis ē intētio. Hominē occidiſti. Depulſio:nō oc/
cidi. Quæſtio ex his orit:an occiderit:in quo ſtatu erit cōiectura.

Questio
Qualitas

Sed cū intētioni ius facti oppoſuerit reus:fit qualitas: ut a Milone
non factū negatur:Sed de facti iure cōtentio eſt. Occidiſſe.n.ſe fate
batur Clodiū:ſed iure feciſſe. Huic Depulſiōi ſubiicit rō. Quæ nō
una ſimplex ue ſit. Nam pōt unum atq; idē factū ꝓpter uarias cās
uideri ꝓbabile:ut hoc idē:ꝙ inſidiatorē occiderat Milo:una rō fu/
it. Alia ꝙ hoſtē Reipu.& tyrānidis affectāe ſuccēſum ſe intereműſ
ſe mēorabat. In qbus aſſertis fit qdem qualitas. Sed diuerſæ ſpēs ei⁹

Qualitatis diuersæ species

erūpunt. Nā prima relatiua:altera cōparatiua qualitas fulget. ꝙ ſi
intētioni nō ius facti:Sed negō nois opponat:q̄uis negō depulſiōis
uice dicat:tamē non faciet coniecturā:qa non factū:ſed nomen fa/
cti deſtruit: Vt in hoc adulterii actio ſit. Cum repudiata uxore:
ſtupratorē:qui repudiauerat/maritus inuēit:accuſat adulterii. Re
us cōtradicit:nec factum negat: Sed adulterii nomen excludit. Et
quæritur quid ſit adulterium:quod ē diffinitiuæ controuerſiæ. Igi

Diffinitiua cōtrouersia

tur coniectura ipſius facti negō eſt finis non admiſſi:ſed nois. Iccir
co; etiam depulſio īgeſti crimis:quia cum facto aliud nomē im/
ponitur īminens:obiecto crimini periculum denegatur. Vt in hoc
obiectu. Pocula tēpli e ſacerdotis domo furatus es:ſacrilegium feci

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſti. Repellit: pocula quidem abſtuli: Sed quia de domo nõ de templo furtũ non ſacrilegium nuncupãdũ. In quo etiã facti alta quædam uidet eẽ negõ. Non. n. hoc ad deorꝝ iniuriã ſpectat admiſſum: ſed ad diſpendiũ ſacerdotis. cu; de domo pocula ſubtrahantur. Hic utraq; factũ diffõne tractandũ: ideſt & quid ſit ſacrilegium: & quid furtum. Qualitas eſt cum qualis ſit quæritur.

Nunc de Qualitate dicẽdum: cuius multiplex natura diuiſionẽ partiũ primo deſiderat: ut ea decurſa ſingularũ proprietas explicetur. Qualitas igr̃ aut de re: aut de actiõe ẽ. De re: cũ eius facti: qđ in iudiciũ uẽit: rõ cauſaue tractat: uel cum qđ fieri oporteat: diſceptatur: Vt an iure Clodiũ Milo iugulauerit. Vel an dom⁹ Tullio reſtituenda fuerit. De actõe aũt cum quæritur: an admittenda ſit actio: & iudiciũ faciendũ: Quæ pars: quoniã iuris æqtate perpẽdit: recte eam in ſpẽs qualitatis ſubtilius aggregãus. Aliã autẽ: quam Hermagoras quaſi cõſtitutionẽ noua: aut qualitatẽ diſtinguere: & tranſlationẽ uel perſcriptionẽ uocat̃ maluerat. Sed hæc poſterius: qualitas ut futuri tẽporis æſtimata: ita & præteriti Iuridicialis: Futuri negocialiſ. Qualitas in utroq; iuris aſſertio eſt: in Iuridiciali naturæ: in negociali legis aut cõſuetudinis aſſerta uerſant̃. Iuridicialis aũt diuidit̃ in abſolutã: & aſſumptiuam. Abſoluta ẽ: quæ factum ipſum ſui natura & iure defendit. Aſſumptiua: quæ cũ in fcõ ipſo nihil ꝓbabile reperiat: confugit ad ipſam cãm: eãq; iuſtã: ut facere deberet allegat. Vt cũ Milo non pot dicere hoiem licuiſſe iugulare: cãm occidendi aſtruxit inſidias Clodianas. Illic aſſũptiue nomen accepit: Quia cũ abſolute factum tueri non poſſit: cõfugit ad cãs. Hæc igr aſſumptiua partes hẽt quattuor. Relationẽ: Remotionẽ: Comparationẽ: Conceſſionẽ. Relatio ẽ: cum de facto confeſſo culpã in eu: qui pertulit: refert: Vt in Clodiũ Milo. Oreſtes in matrẽ. Oratius in ſororẽ: Qui iccirco a ſe perhibuit iugulatam: quia eius prouocatus iniuria: in facinuſ ſit coactus. Remotio ẽ: cũ obiectũ crimen in alterꝫ: uel in aliud ab eo: q̃ percellit: rẽouet̃ in aliũ: Vt Tiberius gracchus in Mancinũ: qui auctor faciendi foederis fuit: quod tã ſenatus q̃ populus improbarat. Itẽ in tali cã legat⁹ niſi intra. xxx. dies profectus erit: capite puniat̃. Quæſtor ſumptu; legato non dedit. tempus emenſum ẽ. Accuſatus contradicit: & crimen obiectũ remouet in quæſtorẽ. In aliud aũt remouet: ſi morbo tardatus: in infortuniũ ſuum cãm remoueat tarditatis. Remouet̃

Qualitas

Hermagoras

Iuridicialis ptes

Abſoluta

Aſſumptiua

Aſſumptiuę ptes

Relatio

Remotio

Comparatio

Conceſſio

uero aut ipſum factum: ſi ad alterius attinuiſſe dicitur poteſtatem: aut cauſa: Si alterius uitio quid accidiſſe dicat̃. Comparatio eſt: quam compẽſationem noui a poſterioribus perhiberi. Non cu; crimini beneficium alterius tẽporis ſubrogatur: ſed cum factum iure defenditur: ut ex eo aliqđ cõmodi ſequeret̃. Nam ſi meritũ alterius tẽporis uelut in cõpenſationis gratiam mẽoratur: ad deprecatiuam potius admouẽdum ẽ qualitatẽ: quæ ueniali ſpẽ continet̃. Hæc uero rite ſe feciſſe contẽdit: ut Verris illa reſponſio. Magno inquit de cumas uẽdidi: Quod factu; compẽſat utilitate beneficii. In hac qppe parte facti confeſſio ẽ: ſ; imanitatem obiectionis excludit allegatio promerendi. At in illa criminis factiq; una confeſſio eſt. Sed aut ab animo ſeparatur: aut purgatione ceſſante ad humanitatis miſerãdi reſpirat. Verum hæc qualitas uenialis in bina aſſerta diſcernitur. In purgationẽ & deprecationẽ. Nam purgatio ẽ cum confeſſo facinore aium uoluntateq; purgamus. Cuius modos tres eẽ non dubium. i. Imprudẽtiam: caſum: neceſſitatẽ. Imprudẽtia eſt: cũ a uoto ſciẽtiaq; noſtra aliquid dimouemus: ut qdam in uenando iaculum intorſit in belluã: & hominẽ deliteſcẽtẽ retibus interemit: Quæ pars error dr̃: atq; ei ſubdunt̃. Ignoratio: Vinolentia: Obliuio: Fatuitas: Dementia: cæteraq;: quæ errorem admittentis excuſant. Caſus uero culpam euẽtus exonerat: Vt qui cum uictimis ad diem ſacrum non occurrerit fluminis incremẽtis. Scelus autem neceſſitate commiſit: qui præcepto Duciſ inſontem hominem iugulauit. Inter quos modos hoc intereſt: quod imprudẽtia fallit. Caſus prohibet. Neceſſitas cogit. Deprecatio aũt nihil cauſatiõis aſſociat: ſed in exorandi humilitatẽ: preceſq; ſuſpirat. Cæteras qões: quas ſtatus dicunt incidentes aduertant: qui talium didicerunt. Sicut interius demonſtrationem formet primæ uocis ingeſtio. Plerũq;. n. ſecũda ui intentionis incutiet: ut in hoc Viro forti præmium: quod uolet q fortiter fecit: petit præmium nuptias uxoris alienæ. In quo qui petit præmium: quia nullum putat e diuerſo: nihil intẽdit: ſed marit⁹ cõtradictor intendit: l; ſecundo loco uideat̃ aſſurgere. Cui per depulſionẽ uir fortis obſtabit: tanq̃ petitionẽ præmii: quod popoſcerat accuſati præmium iuſtum eſſe contendens: tanq̃ ſi factum aliquod iure tueretur. Item qõnes legales: quas tanq̃ ſtatus cauſis incidere memoraui principalium qõnum intentĩe: uel depulſione non eadẽ regula percenſent̃. Quippe quæ in ſecũda conflictatione prorũpũt.

Comparatio

Compẽſatio

Deprecatiua ql

Venialis ſpeci

Venialis q̃lita

Purgatio

Deprecati

Purgatiois ſp

Imprudẽtia

Caſus

Neceſſitas

Queſtiones i. ſtatus incidentes

Queſtiones legales

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Nam prima qualitati tribuitur. Igr̃ illa intentionis ac depulſionis
regula in qualitatis prædicta parte turbatur.

De Examinatione: ideſt Iudiciali genere.

[τὸ κρινόμενον]

Nunc τὸ κρινόμενον: quod græci dicũt: cõſequenter aſſumimã.
Nam cũ intentio & depulſio ſtatũ conſtitutionẽq; ſignaret: Si con/
iectura fuerit Iudicationi præbebit pariter rõnem. Neq;.n.ẽ: quod
poſſit ponderari iudicio niſi ipſa negõ. In qualitate uero: uel ſine
alio loco q̃ ſtatus apparet: neceſſe eſt confeſſa depulſio facti habeat
rõnẽ: Quam item accuſator infirmet. & uelut ſecũdaria quæſtio ꝓ/
creatur per confirmationẽ impugnationẽq; rationis. Hic illud iu
dicabile poſſe uerſari: Idq; eẽ: quod æſtimator iuſti rõne perpẽdat
poſſe in quauis cã & oẽs ſtatus exiſtere. Et multæ rõnes: infirmatio
neſq; numeroſæ: perindeq; iudicationum ſemina copioſa. Cũ unu;
uidel; factũ multiplici ratione defendit: ut Tullius pro Milõe: q̃ i

[Cicero]

ſidiatorẽ: & q̃ hoſtẽ publicæ quietis occiderit. In his igr̃ ille ſtatus
potius apparebit. quẽ orator pro utilitate defenſionis ſumpſerit. Il
la etiam ratio ex oratoriſ plerũq; aſtructione colligit̃. Tuncque ue
lut rationes alii ſtatus emergẽt: ac ſic ad probationes ſcriptura ꝓfer
tur. Hinc Iudicatio legalis oriet̃: Cuius Spẽs ſunt qnq;. Vna eſt:

[Iudicatio legalis in 5 species]

cum ſcripto aliquod: pluraue ambigua continentur: Quæ a græcis
ἀμφιβολογία memoratur: ut ex comunione nois res plerũq; con/

[Amphibologia]

funditur: ut ẽ illud. Quidam taurum legauit: quo noĩe ſuum ha/
buerat admodum precioſum: Veru; illi hæres taurum. hoc eſt bo/
uem dedit: quia fecit nomẽ amphibolum qõnẽ. Itẽ ex nominu; di
ſtinctione per ſyllabã: Vt qui hũerit propinquos duos: unũ Leſiũ
noĩe: aliumq; Mileſium; hæredẽq; conſtituens: Sic locutus ẽ. Hæ/
res eſto mi Leſi: Qua diſtinctiõis ambage certamen exortũ: dũ hæ
res eſto mi: diſtinguit: q Leſius dicebat̃. Alius uero continua no/
minis iugitate Mileſiũ dicit hæredẽ. Sunt idẽ modi: quoſ dialectica
cõprehẽdit aſtructio. Itẽ ſpẽs ſcriptionalis ẽ qõnis: quæ ex uerbis

[Species ſcriptionalis quæſtionis]

& inia ſcriptionis emergit: ut in hoc: Peregrinus murũ ne aſcendat.
Quidam obſeſſa ciuitate conſcẽdit: hoſtemq; deiecit. Arguit̃ hic re
us legis ſentẽtia. Verbis nititur accuſator. Tertiu; quæſtionis ẽ
genus: cum contrariæ leges utrinq; ſecus colliduntur: ut ĩ illo: Mas

[Contrariarũ legũ colliſio]

tẽplũ Cereris ne ingrediat̃. Itẽ: Qui parẽtibus opẽ non tulerit pu
niatur. In tẽplo Cereris uapulanti matri ingreſſus opẽ filius tulit.
Accuſatur. Facit hic conflictũ diuerſitas legum. Quaꝝ interprata

tio collidit̃: ut cui poti' auſcultandũ fuiſſet appareat. Quarta de

[Queſtio de ſcrip... quæ dr̃ ſyllogiſmus in 5 modis]

Scripto qõ eſt: quæ dr̃ Syllogiſmus. Cum ex eo: quod ſcriptum ẽ.
Aliud quoq;: quod non ſcriptum ẽ argumẽtatione colligimus: ut
in hoc. Exulẽ intra fines deprehẽſum liceat occider̃. Quidã inuẽtũ
exulẽ uerberauit: accuſatur: a defenſore colligit̃: quod minus per/
miſſo ſit fieri debuiſſe. Huic inſunt modi quatuor: A ſimili: a cõ

[A ſimili]

ſequẽti: a maiore ad minus: a cõtrario. A ſimili ita: ut qa patris i
terfector culleo inſuit̃: hæc pœna maner̃ debeat matricidam. A cõ

[A conſequenti]

ſequẽti ſic. Tyrannicidæ præmium. Qui ſuaſit tyrãno deponere do
minatum: præmiũ petit. Colligit par eẽ meritũ: qa reddidit liberta/
tem. A Maiore ad min'. Supra dixi.n. Si exulẽ permittit̃ iugular̃:

[A maiore ad min...]

licet ẽt uerberare. A cõtrario: ſi uir fortis meret̃ præmiũ: deſertor di

[A contrario]

gnus ẽ pœna. Finitiua ſupereſt qõ de Scripti ambiguitate dema/
nans. Cum aliquod uerbũ in lege uel teſtamẽto dubium ẽ: & diffõ/

[Queſtio finitiu...]

ne clareſcit: ut nocte cum telo deprehẽſum liceat occider̃: quendam
cum fuſte nocte deprehenſum magiſtratuſ occidit: reus eſt cædis:
lege ſe quidem tuetur: Sed telum qd ſit inquirit: Quod qõnis genuſ
hoc a principalibus differt ſtatibus: qa nõ de facto: unde orta cauſa
tio ẽ: Sed de ſcripti tantũ diffõne diſquirit̃. Diſcutitur igr̃ ab his le

[Incidentes ſtatus]

galibus ſtatus pricipales eẽ diſcretos: & hos incidẽtes dici. Illos aũt
a quibus cã naſcit̃: uel cõſtitutiones: uel ſtatus certius appellari.

De Genere deliberatiuo.

Iam nunc decurſis Cõſtitutiõibus cõtrouerſiaꝝ: deliberatiui &
demõſtratiui generis Statum uideamus. Nam & cauſarũ tria gene
ra eẽ dubium non ẽ: & in omni cã ſtatum debet̃ uerſari: l; in delibe/

[In omni genere cauſe ſtatum verſari nota documentu...]

ratiuo quãdã qualitatem negocialẽ conſiſtere: quod de futuro deli
berat: exiſtĩarint. Tamen ita qualitas plerũq; cẽſenda ẽ: ut alii quo
q; ſtatus huic generi poſſe accidere non negent̃. Nunc ſtatus in tali
bus ita repperiri poſſe firmamus: ut nõ ex intẽtõis depulſiõe: quem
admodũ in cõflictibus mõſtratum ẽ: regulã teneãus. Quid.n. aũt
qs intẽdet uel ordine ſoluto perſuaſor diſſuaſorue cõfligent: cu; al
terũ deligere ĩn aſtructiõibus nõ uetemur: S; tamẽ accuſatoris par
tes diſſuaſor uidet̃ arriper̃. Qui.n. inhoneſtũ uel ĩutile illud: qd' diſ
ſuadet oſtẽdit: ꝑcerto ipſũ uidet̃ accuſar̃ negociu;. Perſuaſor uero
partes arripit defẽſoris: & negocii tractatũ q̃libet obiectiõe cõtrarie
tatis abſoluit. Ex quo & perſuaſor intẽder̃: & diſſuaſor depeller̃ me
morãdi. Ac ſic cõflictiõe partiũ fcã ſtatus poterit apparer̃: ut in ta

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

li cá crebro ad muros exercitu confugiente deliberat imperator utrum diruat muros exſcindi; cum dicit: Nonne uidetur: ſi fecerit accuſare. Deinde grauiter & ſeditioſe id exercitum perpeſſurum. In quo coniectura fiet de commotionis euentu. Ac mox ſi dicat uictoriam non uocandam: ſi præſidium ciuitatis exſcinditur. Finis acceſſit. Diffiniendum quippe qualis ſtatus moenium uictoriam faciat celebrari. Tunc ſi diſſuaſor addat ſine conſilio ſenatus id fieri non debere. Præſcriptio etiam uidetur accedere. Certum eſt igitur & intentionem diſſuaſori iure ſignari. Et deliberatiui cunctos ſtatus promptius apparere. Sciendum tamen: ne diſſuaſor uelut ſententiam dicens prohibeat tanquam iudex: cum eius officium hoc ſit: ne faciat perſuadere inhoneſtæ rei: uelut inutilis ratione monſtrata.

De genere demonſtratiuo.

Iam nũc in demõſtratiuo: quẽadmodũ ſtatus emergat: nõ eſt facile mẽoratu. Iccirco quia nõ ſtati laudẽ uituperatio conſectat᷑: ut quiſquis laudabilis non ẽ: uituperabilis hẽat᷑: uel contra. Qui uituperatiõe caruerit: laudib⁹ faſtiget᷑: Vt ſi laudabilis ex eo qs dicatur: qa homicidiũ non cõmiſit. Eſt ergo mediũ nomẽ: qđ priuationem placuit mẽorari: ꝓpterea quia laude priuat᷑. nõ cõfeſti uituperationi permittit᷑: uel cõtra. Sic tamen ſtatus demſ̃atiui generis apparet. cũ laudatorẽ: uituperatorẽq; cõſtituẽſ: & uituperatori accuſatoris intẽtionẽ laudatori defenſoris partes adiunxeris. Aut illud ſubtilius cõformat᷑: ut auditor inter laudẽ & uituperationẽ librat⁹ uelut aduerſanti loco ponat᷑. Nõ. n. ãteq̃ laudandũ quenq̃ laudabilem demõſtraris. Non illi talis intentio ẽ: ut laudabilẽ nondũ credat. Aduerſum quã intẽtionẽ laudatori certamen ẽ: uel uituperatori: ꝫ in ſuperiori aſtructiõe qdã cõflictus euidẽs approbet᷑; ut cũ ali⁹ quẽpiã laudat: & alter accuſat: Vt Catonẽ; Tulli⁹ laudãs: Et duobus uoluminibus Cæſar accuſans. Ex quo colligitur omnium cauſarum genera ſtatibus percenſenda. Hoc reperto: naturam cauſæ diſcuties: quæ aut ſimplici: aut duplici quæſtione: aut multiplici continetur. Simplex eſt: cum unum qđ in tota actione diſquiritur: ut Clodium Milo ne iure necauerit. Illud uero quod per indicationem poſteriore loco diſquiritur: uter utri inſidias compararit. Non eſt ſingulare: ſed iunctum ex duplici coniectura: quam

græci ἀντικατηγορίαν nominant. Sed incidens quæſtio genus cauſæ facere non poteſt. Duplex tum ex rebus fit: ut pro Cælio de auro & de uenẽo. Tũ collatiõe: ut ꝓ Roſcio: Fili⁹ ne patrẽ: an inimici iugularint. Multiplex uero ex plurib⁹ q̃õnib⁹ cã conſiſtit: ut repetũdarum omnes Verrinæ: Et pro Scauro de Boſtaris nece. De Arinis uxore: & decimis tribus exquiritur. Dehinc ductus cauſæ inſpiciendus eſt. Ductus autẽ eſt agendi per totam cauſam tenor ſub aliqua figura ſeruatus. Sunt autẽ ductus quinque. Simplex: ſubtilis: figuratus: obliquus: mixtus. Simplex: cum non aliud eſt in agentis conſilio: aliud in uerbis: Vt ſi bene meritum laudes: ac noxium accuſes. Subtilis: cum aliud uult animus: aliud agit oratio: Vt quidam abdicat filium: ꝙ amicos non habeat: Hic non uere abdicat: ſed ut amicos habeat: terret. Figuratus eſt: cum aperte quid dicere prohibet uerecundia propter obſcoena; & ſignificatione alia atque integumentis ueſtita monſtratur. Obliquus ẽ: cũ metus impedit aliquid dicere liber᷑: & per quoſdam faciendi cuniculos obiicienda monſtramus. Vt in hoc: Tyrannus: qui ſub abolitione tyrannidem poſuerat fortiter fecit: petit præmii nomine armorum arciſque cuſtodiam. Magiſtratus contradicunt. Mixtus autem ex utroque componitur: cum & pudor & metus impedit libertatem: Vt Tyrannus: qui duos filios habuit:: Quorum uni uxor iniqua infamis fuit: cuius maritus ſe ſuſpendit: Cogit alterum filium eandem ducere: contradicit. Hic non inceſtum libere: nec tyrannidem poteſt obiicere. Hi ſunt ductus artificioſe tractandi: & per totam orationem ſubtiliter diffundendi: qui color᷑ hoc ſeparantur.

Quod Color in una tantum parte: Ductus in tota cauſa ſeruatur. Ductus reperitur ex cauſatiuo litis: hoc eſt ex re: quæ controuerſiam facit: quæ aut præteriti temporis eſt: Vt an Aiacem Vlixes occiderit: quæ ductum ſimplicem tenet: Aut ſi præſentis uel futuri temporis fuerit: omnes ductus admittit. Ergo ductus de conſilio naſcitur. Conſilium ex cauſatiuo litis exoritur. Cauſatiuum litis eſt: quod facit dubitationem: ut in illo Tyranni: cauſatiuum litis eſt. Quod Tyrannus cuſtodiam & arcis poſtulat & armoruꝫ: Hunc ductum ſeruatum teſtatur prima Philippica: quæ mira ſubtilitate dominatum Antonii latenter inſimulat: ut omnia dicens: nil aſpere dixiſſe uideatur.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Argumenta

Fidẽ tribus modis fieri

De Argumentis.

Hiſ omnibus conqſitis argumenta uidenda ſunt: qbus ad qõnis ambiguũ fides ualeat adhiberi. Fides aũt tribus ſit modis. Conciliando: docẽdo: permouẽdo. Illa prior ethica. Sequẽs apoditica. Tertia Pathetica noĩatur. Conciliatõe: l; in tota cá uti couẽiat: Tãmen in principiis uberiuſ inſiſtẽdum: & in cõmouẽdo maxime uigere debet epilogus. Docere autẽ præ cæteris debet ipſa narratio: Quãuis diluẽdis qõnib⁹: obiiciẽdiſq; criminibuſ non diſſimiliſ operetur aſtructio. Nunc de argumentis incipiamus.

Argumentũ quid

De Argumentis iterum.

Argumentum ẽ rõ: quæ rei dubiæ fidem facit. Res dubia ẽ. Intẽtio & Depulſio: uel Rõ & Infirmatio rõnis. Cum .n. obieceris occidiſti: ut doceas argumẽtationem firmare: maxime cum negatur ẽt ipſum non occidi. Exigit argumẽtum: l; ad faciẽdam fidem etia; illa: quæ inartificialia noĩant: debeãt adhiberi: ut tabulæ: teſtimonia: qõnes: quæ poſt diſcutiẽda ſeruabo. Nunc argumẽta tractentur: quæ aut in negocio: de quo agitur poſita ſunt: aut illud attingunt. In ipſo: tum totum: tum pars eius: tum nota: quam græci ἐτυμολογίαν dicunt. Attingunt uero negocium: quæ ad id relatiuorum rõne dicuntur. Et ſunt numero .xiii. a Coniugatis: a genere: a Forma uel Spẽ: a Simili: a Differẽti: a Contrario: a Coniunctis: ab Antecedẽtibus: a Conſequẽtibus: a Repugnantibus: a Cauſiſ: ab effectis: a Comparatiõe. Cuius ſunt partes tres. Maiora: Minora: Paria. Apparet in oĩbus relatiuã ineẽ rationẽ. Nam coniugatum alterum alteri noĩatur: & genus & ſpẽs ad ſe relata fiunt. Ipſum ẽt ſimile alicuius aſſimile ẽ: & omnis loci argumẽtorum non ex ſe: ſed ex alio nomen accipiunt.

ἐτυμολογία

Omnes loci argumentorũ nõ ex ſe ſed ex alio nomẽ accipiũt

De Diffinitione.

Igitur totum: quod dubium diſcutitur: diffiniri primitus oportebit: & ſic argumenta tractare hoc modo. Sit res dubia: utrum utilis eloquentia uideatur. Eloquentia totum eſt. In toto igitur diffiniendum eſt ſic. Eloquentia eſt bene dicendi ſcientia. Bene dicere autem utile eſt. Vtilis eſt igitur eloquentia. Cui loco tractãdo ſubſidio eſt Dialectica: quam nuper audiſtis: per quam cognitum puto: Quid ſit Genus: Quid Spẽs: uel Dña: Proopriu;: Accidens: cæteraque: quæ eius præcepta tenuerunt. Tamen ut potero: hæc breuiter: ſtrictimque percurram.

De Genere.

Genus eſt igr̃ ad multas ſpẽs: differẽtiaſq; notio pertinẽs: ut aĩal quod referẽ ad hoĩem. pecudem. auem. piſcem: cæteraq;: quæ nõ tãtum numero: ſ; etiã ſpecie diſparant. ꝙ alia aerea: alia aquatilia: terrenaq;: alia rõnabilia: alia rõniſ expertia: quæ ſub uno noĩe collecta cũ fuerint: nomine generis appellantur.

De Specie.

Spẽs eſt: quæ a genere pendens alia cõtinet nũero tantummõ diſgregata: ut homo continet & Demoſthenem & Ciceronem: qb⁹ una ſpẽs eſt: ſed numero diſtant.

De Differentia.

Differentia uero eſt ſufficiens quæſtioni diſcretio: ut ſi quærat ĩter hoĩem: leonemq; quid ĩterſit? reſpõdeat: ꝙ hõ mitis: leo fer⁹ ſit: qd' qdẽ nec hoĩe; a mitibus cæteris: nec leonem a feris aliiſ diſtiguit animalibus.

De Proprio.

Proprium eſt: quod rem aliquã ab hoĩum cõmuniõe diſcernit: ut riſus. Hoc enim non eſt homini commune cum cæteris.

De Accidente.

Accidens eſt: quod in aliquo poſitum: nec pars eius eſt: nec ſeparari ab eodem poteſt: ut per ſe poſſit exiſtere: ut color in corpore: in animo diſciplina.

Argumentum a parte.

A parte uero argumentum: non ad totũ probandu; ducitur. S; ad aliam partem: quæ continet quæſtionem. Non .n. probata pars totum probat: utpote ſi oculus uidet: non ideo totum corpus uidet: cum refutetur totum uidere corpus. Sed dialecticus iſte tract⁹ eſt. Nunc quemadmodum argumentum a parte ad parte; ſumatur oſtenda;. Si pedes: ſi brachia tueri debemus: utique oculoſ diligenti⁹ aſſeruare. Cuius argumenti loco incurrere aliquando & aliud poteſt: quia a minore ad maius dicitur. Nec tamen ideo principalis argumenti ratio perturbatur: quia geminari aliquantum argumenta natura permittit: hoc ſæpe contingere & in figuris ſolet. De quibus poſtea nobis erit dicendum. Fit nonnunq̃ & in hoc modo a partibus argumentum: cum inducta partitione: & propoſitis partibus pluribus: cæteris refutatis aliquam concludimuſ partem: in qua ſit quæſtio conſtituta: Vt ſi dicas: equum hunc: quem habes: aut emiſti: aut dono accepiſti: aut natus eſt domi: aut fu-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ratus es. Nõ aũt emiſti: nec dono tibi traditus eſt: neq; natus eſt domi: furatus es igitur.

A Nota uel Etymologia.

A Nota uel Etymologia: ut græci dicunt: ſummimus argumẽtum ſic: Si conſul ẽ: qui conſulit Reipu. quid aliud Tullius fecit: cum affecit ſupplicio coniuratos? Quo in loco origine; uocabuli tãtum oportet attendere.

De Negocio.

Ab his uero: quæ negocium uident attingere: argumẽta ducuntur hoc mõ. Primũ a coniugatis: quo uno nõie propoſito principali per eius deriuatione; caſu aut tẽpore cõmutato aliqd approbamus: Vt ſi pietas uirtus ẽ: Quod pie factum ẽ: laudari oportet. Cõſtat. n. laudabilem eẽ uirtutẽ. Qui locus a ſuperiore hoc differt: qa aliud ẽ: unde nomen impoſitũ fuerit: perſcrutari. Aliud per cognationem uerbi ab alio deflexi argumenti uim ſummere.

A Genere ad Speciem.

A Genere autẽ: Cum quod in toto ualet/ ad Speciẽ quoq; deducitur: Vt ſi uarium & mutabile quiddam eſt foemina. Dido etiam uaria: mutabiliſque uideatur: poſſitq; ex amore in odium commutari. Hac rõne illud Ciceronis aſtruit. Nam cum oĩum prouinciarũ ſociorũq; rationem diligenter habere debeatis. Tum præcipue Siciliæ o Iudices: Hunc locum ille a toto uidetur imitari. Sed intereſt illud: ꝙ in illo a diffõne: hic ab ipſa ratione: qua genus ẽ: argumenta ducunt. Et qđ in genere totũ ẽ: quod totũ diuiſiõe perit: gen⁹ manet et partibus diſtributũ.

A Spẽ uel a Forma.

A Spẽ uel a Forma ducit argumentũ: ut fidem generali faciat qõni: ut Cice. in Philip. Eſt quadã actio lex. Actum. n. genus ẽ legis: quod a ſpẽ. i. lege lata a Cæſare cõprobatum ẽ. Quod ite; cõfirmat a ſimilibus. Quaꝛ acta Gracchi: leges Sẽproniæ ꝓferent. quaꝛ Syllæ: Corneliæ.

A Simili.

A Simili per ſe: ut Helẽa Troianis: Sic ciuibus belli ſemẽ tu fuiſti. Item ut ſæpe homines ægri morbo graui cum æſtu: febriq; iactantur &c. Huic diſſimilitudo cõtraria eſt: quæ a Cicerone differẽtia nominatur: Quæ res inter ſe diuiſas: non aduerſas oſtendit: Cuius Cicero ponit exemplum in Verrem. Sed tu idem feciſſe eris aſtimandus. Si eodem conſilio feciſti: Hoc & in perſonis oſtenditur: & in rebus: & in tempore: & in locis: & in aliis: quæ nunc memotare longiſſimum eſt.

A Contrario.

A Contrario: ut uita & mors: Ex quibus Terẽ. ſic. Nam ſi illũ obiurges: uitæ q auxiliu; tulit. Quid facies illi: qui dederit damnũ aut malum: Cicero in tertio Philippicaꝝ contra Antonium ecõtrario argumentatur dicens: Si ille conſul fuſtuarium meruerit: legiones quid? quæ conſulem reliquerunt.

A Coniunctis.

A Coniũctis autẽ fides petitur. Cum quæ ſingula infirma ſũt: Ea cõiũcta uim ueritatis aſſũmunt: Vt ſiqd accedit: ut tenuis antea fuerit: Quid ſi ut auarus? qd ſi ut audax? qd ſi ut eius: qui occiſus ẽ inimicus? Singula hæc: quæ non ſufficiunt: Iccirco cõgregata ponuntur: ut ex multis iunctis res aliqua confirmetur.

Ab Antecedentibus.

Ab Antecedẽtibus: ſicut Cice. Cũ ille nõ dubitauerit aperiꝛ: qd cogitauerit: Vos poteſtis dubitare quid fecerit? Præceſſit. n. pradictio: ubi eſt argumentum; ſecutum ẽ factum: unde ẽ quæſtio.

A Conſequentibus.

A Cõſequẽtibus uero cõuerſim: ut qõ in antecedẽtibus ſit argumẽtum in ſequẽtibus hoc mõ: ut ſi hoc ſecutu; ẽ: illud præceſſerit: Vt ſi peperit: cũ uiro cõcubuit. Exẽplũ de Verrinis. Si finẽ edicto prætoris afferunt Kalendæ Ianuariæ. Cur nõ initium: quoq; naſcit a Kalendis Ianuariis.

A Repugnantibus.

A Repugnantibus argumẽtu; ẽ: cum oſtendit duo ſibi cohæreꝛ nõ poſſe. Verbi cã: ut & Paraſitus qs ſit: & ridiculus nõ ſit: quæ per negatione ſimul eẽ nõ poſſe prædicant hoc mõ. Nõ & paraſitus ẽ gnato: & ridiculus non ẽ. Eius loci exẽplũ eſt in re magis ipſa q̃ forma uerboꝝ. Is igr non mõ a te periculo liberatꝰ: Sed etiã honor ampliſſimo ornatus. Arguit domi ſuæ te interficere uoluiſſe: & in Cornelia prima repugnaꝛ dicit: ut diuiſores: quos honoris ſui miſtros eẽ uoluerat: lege ambitus uellet affligere.

A Cauſis.

Cauſarum locus late patet: & multa diſputatione tractatur. S; nunc forma; eius ſatis fuerit demonſtrare ſub hoc exemplo. Sed cum ob tua Decreta: ob iudicia: ob imperia dabantur: Non eſt ita quærendu; cuius manu numeraretur: Sed cuius iniuria cogerent. Sic & Virgi. Me ne fugis?

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ab Effectis.

Ab effectis ſit argumētum: cū in cauſa dubitatio ē: ut fatū pro
betur ex eo: ꝙ hoīes ēt inuiti ſuabātur in uita. Fatū.n.ē cauſa uel
uitæ uel mortis. Illa uero effecta ſunt fato uiuere poſſe: uel mori:
Cice. hinc probat. Auli hircii uitam: quæ populo cara ē. ꝙ ei popu
lus plaudit: Hoc & Virg. Degeneres aīos timor arguit. Nam timor
ē cauſa: ut degener ſit aīus: quod timoris effectum eſt.

A Comparatione maiorum.

A Cōparatōe maiorꝫ qs dubitet a Siculis petiſſe pecuniā Verrē:
eū a Marco Octauio ligure poſtularet? Virgi. Tu potes unanimes
armare in proelia fratres. Ex hoc utiq; probat & aliēos poſſe quod
minus ē. Terē. Nam ꝙ mētiri aut faller inſtituerit patrē aut matrē:
audebit tanto magis & cæteros.

A Minorum Comparatione.

A Minorum Comparatione: ut eſt Publ. Scipio Pontifex Ma
ximus Tyberium Grac. mediocriter labefactantē ſtatum Reipub.
priuatus īterfecit. Deide iungit qōnē: ubi mod⁹ ē quidā. Catili
nam orbē terræ cæde atq; incēdiis uaſtarē cupiētem nos conſules per
feremus? Ex hoc Terē. loco illud. Hic paruæ conſuetudinis cā hu
ius mortē tam fert familiariter.

A Parium Comparatione.

A Parium Comparatiōe Cice. Et ſi non minus iūcūdi atq; illu
ſtres ſunt hi dies: qbus naſcimur. Et in Piſonē nihil intereſt utrum
ipſe conſul improbis contiōibus pernicioſis legibus Rempu. uexet:
an alios uexare patiatur.

His igr̄ breuiter demonſtratis: illa quæ non excogitanē ab orato
re: Sed a cauſa: aut a reis ſuggerunē. In tribus: ut diximus: rebus po
ſita ſunt. In ſcriptura: ut tabularum. In auctoritate: ut teſtium. In
neceſſitate: ut tormentorum.

A Scripto.

A Scripto argumētum petitur. Cum ad dubiæ rei probationē:
uel chirographum: uel teſtamentum tranſactionis: aut tabulæ reci
tantur: cæteraque hiuſmodi: Quæ ita nota ſunt: ut exempla de ora
tione non quærant.

Ab Auctoritate & Teſtimonio.

Ab Auctoritate uero: ut Africanum dixiſſe iure cæſum eē Tibe
rium Gracchū: aut cum teſtimonio: quo ueritas nudetur: affert:

ut Gneum Pomp. demiſſo frumēto celeriter teſtem nobis orator in
ducit. Auctoritas igr̄ aut iudicantis: aut teſtis eſt. Hūic parti ad
iunguntur oracula: cæteraque id genus.

A Neceſſitate.

Neceſſitas uero dat fidem ex tormētis aut ſomno: aut furorē: aut
uinolentia. Quæ uocem alicuius rei extorquet inuitis: Quæ omnia
cum ad cōiecturam cauſa: perſona: facto adduntur: ideſt ipſo teſti
monio: uel confeſſione: uel ſcripto capiūt fidē: uel amittunt. Nam
nec cauſa dicentis attenditē: & perſona tractatur. Et ipſi ſcripturæ ſe
cum: aut cum cauſa qualitaſ comparatur.

Sequitur ut ad ea: quæ conciliant: aut permouent auditores: in
tentionem ſuam flectat aſſertor. Quoniam ad fidem faciendam hac
quoq; pertinere prædiximus. Cōciliantur igr̄ animi: tum perſonæ:
tum rei dignitate. Perſonæ aut auditoris: aut Rei uel ipſius ora
toris: aut aduerſarii. Auditoris ſic. Quale, te antea Publicæ rei præ
buiſti: Cum huic eidem quæſtioni iudex præſes: talem te nobis &
populo Romāo hoc tēpore impartias. Rei uero: ut pro Deiotaro:
Quē ornare antea cuncto cum ſenatu ſolebā pro perpetuiſ ei⁹ in no
ſtram Rēpublicam meritis. Oratoris uero: cū de ſe nō ſuperbe: ſed
moderate loqtur: Quale illud eſt. Cū quæſtor in Sicilia fuiſſem o
iudices. Itaq; ex ea prouincia deceſſiſſem: ut Siculis oībus &cæ.

Sed hæc plenius in exordiorꝫ præceptis diſſeram. Ab aduerſarii
uero perſona conciliatio fit: dū illi⁹ iniquitate aut arrogātia demō
ſtrata nr̄a modeſtia cōmendatur. Sed hæc poſterius & in principiis
q̈q̄ nunc non oratiōis partes: ſed dicēdi formas: & faciēda fidei ſpēs
numeramus: Quo loco patheticæ quoq; dictiōis attendimus facul
tatem: cuius uis uel in comunibus locis: uel in epilogis maxime cō
tinetur. Mea primordia quidem apud ueteres hac animorū per
motione caruere: Quod tunc demonſtrabitur: cum ordiendi præce
pta tractabimus. Interim generatim: quibus mentes affectibus
incitentur: nulla partium diffinitione ſignabo.

De Commotione animorum.

Commouenē igr̄ auditores aut miſeratione: aut odio: aut inui
dia: aut metu: aut ſpe: aut ira: cæteriſq; ſimilibuſ. Miſeratione: cum
calamitates alicuius magno dolore tractamus. Cum iniquitatem
temporiſ uel periculi magnitudinē mēoramus: ut in ſeptima Ver
rinarum: Patres hi quos uidi. &cæ. Ab odio: cum aduerſarii fa

ctum uel uiris bonis: uel iudicibus oſtendiſ execrandum: ut cu; iu
dicum corruptio docetur a Verre iactari. Item cum in auaricia:
ſcelere: periurio uos ſui ſimiles eſſe arbitratur. Inuidia eſt; quæ
quodam liuore inficit auditores: Vt eſt. ꝙ ad tuam ipſius amicitiã
cæterorumque hominum magnoꝝ atque nobilium faciliorem adi
tum iſtius habet nequitia & audacia: q̃ cuiuſq̃ noſtrum uirtus & i/
tegritas. Item iſtum rebus omnibus undiq; ereptis impune eluden
tem circũfluere & abundare. Poteſt quidem & illa res auditorum
mentes incẽdere: ut ſi alicuius exaggeres tyrannicum ſpũm: aut po
tentiam non ferẽdam. Metum uero excitari uel propriis: uel comu
nibus periculis. Propriis: ut hoc ẽ. Iudiciũ: in quo uos de reo Pu/
blica res de uobis iudicabit. Cõibus autem: ut eſt. Videor mihi ui
dere hanc urbẽ lucem orbis terrarum: arcem omniũ gentium ſubi/
to uno incendio concidẽtem. Spe quoq; animi perturbanſ: cũ be
neficia aut obſequia permittunſ: ut cum fidẽ Milõis Pompeio pol
licetur: & Cælii in omni uita ſeruitium obſtrictum uobis ac liberiſ
ueſtris habebitis. Ira etiam uehemẽter aĩos turbat: ut cum exag
gerat & exclamat Tullius in curia ſedere ſocios Catilinæ. O Dii im
mortales ubinam gentium ſumus! Quæ Reſpubli. hic habetur. In
qua urbe uiuimus! hic hic &cæ. Similes alii permiſcẽtur affectus:
qui cum ad perſuadẽdum plurimum ualeant: extra cauſam tamen
ſunt: nec apparere in oratore manifeſtius debent; ne inſidiis iudicem
capere: non ratione deducere uideatur.

De Diſpoſitione.

His igitur ad fidem faciendam prudenter inuentiſ ordo rerum ẽ
ſociandus: Quæ pars Diſpoſitio uocitatur: qua quid dicẽdu;: quo
ue loco: quid penitus omittendum: Quomodo etiam: & quando:
& ubi prudenter inſpicimus. Duplex igitur huius partis eſt ra/
tio. Aut eni; naturalis eſt ordo: aut oratoris artificio comparatur.
Naturalis: cũ poſt principium. Narratio. Partitio. Propoſitio.
Argumentatio: Concluſio: Epiloguſq; conſequitur. Artificio
oratoris: cum per membra orationis: quæ dicenda ſunt digerimus.
Et hoc ex cauſæ utilitate: non ex temporis ſerie coaptamus: Vt pro
Milone factum: cum quæſtiones quaſdam ãte Narrationẽ: ut præ/
iudicia refutaret: induxit: Quod nõ ex ordine naturæ: ſed ex cauſæ
utilitate mutauit. Et pro Cornelio primo refutata ſunt crimina:
quæ ſecuta ſunt tribunatum. Poſt ad ipſum tribunatum recur//

ſus eſt factus: Quæ diſpoſitio artificialis: ut diximus: nominatur.
In Verrem autẽ naturalem tẽporum ordinem tenuit: ut primũ
quæſturam: tum legationem: Deinde duas ei præturas obiiceret ſer
u ita temporum ratione: Quam/ niſi cauſæ repugnet utilitas: neceſ
ſario proſequemur. At ubi maiora quæq; potiſſimũ & inuidioſio/
ra purganda ſunt. Ab his ſummitur refutationis exordium:
ut pro Cluentio coniecturæ partibus expeditis ad perſcriptionẽ le/
gis acceſſit ordine uidel; commutato: Ne ſi Cluentium legis aſſer/
tione non defenderet: fugere cauſam diffidentia uidetur.

De Elocutione.

Duabus his officii partibus abſolutis Elocutionis cura eſt inti
manda: Quæ cum conſtet in ſingulorum animaduerſione uerbo/
rum. Hoc ab eloquentiæ nomine ſeparatur. ꝙ illa totius operis ora
torii uirtus eſt. Hæc pars habetur officii: Cuius Cicero duo quaſi
fundamenta: duo dicit eſſe faſtigia. Fundamẽta ſunt latine loq:
planeq; dicere: Quorum unum grãmaticæ loquente didiciſtis: cu;
eius uobis inſinuata eſt ſubtilitas. Faſtigia uero ſunt copioſe: or
nateq; dicere: Quod non ingenii: ſed laboris ẽ maximi: exercitatiõis
etiam diuturnæ: Quia non ſolum uberior: ſed illuſtrior quoq; fa/
cultas acquiritur. Huius rei duplex ratio eſt. Vna: qua in ſin/
gulis uerbis lumen appareat. Altera ut dignitas eloquendi copu
lationis ipſius decore ſeruetur. In ſingulis uero rebus aut propri/
um/ aut tranſlatum: mutuatumq; conqritur. Propria ſunt uetu
ſta præcipue: Nam tũ: cũ proceres uel neſcirent hæc dicẽdi ornamẽ
ta: uel appetere non auderent: propriis utebantur. Sed quia uerboꝝ
ueterum iam exoleuit uſus: non ſunt audacius uſurpãda illa: quæ
cum ætate mutata ſunt. Itaque hallucinari: & cerritũ: & caperatũ:
ſimiliaq; prætereunteſ utemur hiſ: quæ conſuetudo recipiet. Nec ta
men ſordidis: niſi cu; rei: ſentẽtiæq; uis exigit: ut Cicero uolẽs cru/
delitatis inuidiã facere ait. Gurgulionibus eiectis reliquerũt: & uir
gis plæbem Romanã concidere. Nec indecore Virg. uitandæ humi/
litatis aucupio lychnos pro lucernis ait. ꝙ ſi ſua res propria uerba
non habeat: nouanda ſunt: aut alienis utendum. Nouantur au//
tem duobus modis uerba: aut quadam fictione uerborum: aut de
clinatione præſumpta: aut duorum. Quæ uſitata ſint coniunctio
ne compoſita. Finguntſ maxime: cũ transferim⁹: ut qui ποιότητα
qualitatem eſſe dixerunt: Quod nomẽ nunq̃ fuerat in latinis: quo

& auribus temperandum:& inſolentia fugienda: Quam uitans Ci
cero Soterem ſaluatorem noluit nominare. Et ait: Qui ſalutem de
dit. Illud enim nimis inſolens uidebatur. Deriuatione quoq; fiunt
uerba: quæ grammatici paragoga nominarunt: ut dicimus: Florea
rura:& campique uirentes oſſibus albent: ꝑ ſatis criſpa flexiõe Ora
tius albicant dixit. His plerũq; grãmatice utitur. l; Tullius glandi
feras poſſeſſiones dicat.& grandiloquos oratores. Huic diligentiæ
ſubiungitur tranſlatorum cura uerboꝝ: cum res aut ſua non inue
nit uerba: Aut cum uolumus ſplendidius aliquid explicari. Er
go aut inopiæ: aut decoris cauſa transferuntur. Inopiæ: cum dicim⁹
gẽmare uitem:& luxuriare ſegetes: lætaſq; perhibemus. Deſunt.n.
ꝑpria:& cõmodantur aſcita. Decoris uero: ut bellum ſubito ex
arſit: cum potuerit dici: extitit. Et item poſſumus ab omnibus ſenſi
bus mutuari: ut ab oculis lux libertatis:& odor legum. Et ſilent le
ges inter arma. Et a guſtu. O nomen dulce libertatis. Verum non
debet eẽ hæc tranſlatoꝝ: alienorumq; uerborum affectatio ſine mo
deratione captari. Nec longe petita debent eſſe tranſlata: Vt ſi dicas
Luxurioſam Charybdim. Vitandum quoq; ne turpis ſit ſimilitu
dinis uſurpatio: ut ſi dicas Caſtratam Africam mortuam Rempu.
Aut Clodium ſtercus Senatus. In hoc generẽ tranferẽdi etiam alle
goriam poetæ præcipue nexuerunt. Et Cicero: cum dicit ſenatum a
gubernaculis deieciſſes: Populum Romanũm e naui exturbaſſes.
Ipſe archipirata cum grege prædonum impuriſſimum pleniſſimis
uelis nauigares. Et in Piſonem: ut qui in maximis tempeſtatibus
ac fluctibus Reipublicæ nauim gubernaſſem: Saluáq; in portu col
locaſſem. Frontis tuæ nubeculam:& collegæ tui contaminatũ ſpiri
tum pertimeſcerem. Vſurpatis ergo his ſimiliter pluribus uer
bis elocutus eſt: quæ ſuis fortaſſe anguſtius aut humilius diceret.
Item tranſlata quodammodo ſunt: quæ aut ex parte totum: aut ex
toto partem: aut ex uno plures monſtrant: aut ex pluribus ſingula.
Ex parte totum: ut in puppim ferit unda. Aut me hiſdem pariet ib⁹
tuto eſſe tecum pro eadem domo. Hunc Tropum Metonymiã grã
matici memorauerũt. κατάχρησιν etiam græci: quã nos abuſionem
dicimus: Vt cum perhibemus naturam Deoꝝ pro ſubſtãtia. In
coniũctis uero uerbis orõniſq; cõtextu ſeruãda ſunt hæc: ut cõ ſtru
ctio coaugmẽtata & cõcluſio perfecta ꝑueniat. Et quodã ſchẽma
te dictio uenuſtet. Iam compoſitionis præcepta percurram: cu

ius uitium maximum eſt hiulcas & aſperas uoces. Frenos etiam Io
taciſmos. Metaciſmos. Labdaciſmos. Homœoproferõ. Diſprophe
ron & Polyſigma non uitare: uel cuiuſlibet litteræ aſſiduitatem in
odium repetitam: ut ſale ſaxa ſonabant. Et Caſus Caſſandra cane
bat. Metaciſmus eſt: cum uerboꝝ coniunctio. M. litteræ aſſidui
tate collidit: ut ſi dicas: Mammam ipſam amo quaſi meam animã.
Labdaciſmus ẽ: ubi. L. plurimum diſſonat: ut ſi dicas: Sol & lu
na luce lucet alba leni lactea. Iotaciſmus: ut ſi dicas: Iunio iuno
Iouis iure iraſcitur. Polyſigma: ubi. s. Ira crebrius geminat. So
ſia in Solario Soleaſſarciebat ſuas. Homoeoproferon ẽ: Cum dr̃
O Tite Tute Tati tibi tanta tyrãne tuliſti. Diſpropheron: ut ſi
quis dicat: perſuaſitrices: præſtrigiatrices atq; inductrices tygres.
Aſperæ inter penultimã: ultimamq; uerborũ maxime uitãdæ: cu
ius exemplum ẽ: ut ſi dicas. Phaleras ablatas gratis: aut ſi iuret au
riga per lora: per flagella: per frena. Hiulcæ ſunt: cum in ea par
te: quam diximus: ſimiles uocales: ac ſimiliter longæ colliſam: hian
temq; ſtructuram faciant: ut ſiquis dicat ſuſcepiſſe ſe liberos ſecun
do omine:& ut Tullius pro Milone ait: auctoritate publica arma
re. Quod qdem artem diſſimulans plerunq; appetit uoluntate. Vi
tandum ſimiliter ne in eodem loco tres aut quatuor longas: breueſ
q; continue ponamus: ne ue in notiſſimos uerſus:& maxime heroi
cos ſtructura fundatur. Iambicoſque uerſus: q̃uis eos Cicero non
euitet: cum dicit. Senatus hæc intelligit! Conſul uidet. Et heroici
uerſus finem uel initium non declinet: Cum dicit: O miſerum: cui
peccare licebat. Et in Academicis. Latent iſta omnia Varro ma
gis obſcurata & circũfuſa tenebris. Et in Verrinis: plenum uerſu;
una qdem ſyllaba mutilum fudit: Cum dicit: Cum loqueretur tanti
fletuſ: gemituſq; fiebant. Nec finem uitauit elegi: ſicut ait. Oderat
ille bonos. Incurrit etiam in endecaſyllabi phaleutici petulantiã
dum dicit. Succeſſit tibi Lucius Metellus. Hic tamen uir & longo
opere:& ipſa ſui maieſtate defenditur. Cæterum in clauſulis uitio
ſiſſimum reperitur. Animaduertendum autem ne cum ſimilitu
dinem uerſus effugimus: bonam clauſulam tranſeamus: ut ſi time
as dicere: ſtrepitumque plagarum: cum pla. longa ſit:& bonã clau
ſulam fecerit. Vitandum etiam in eodem loco Cacepharon uel in
terpoſitione: uel commutatione uerborum. Inhoneſta enim exem
pla ſunt: ut Arrige aures Pamphile: Atque ereptæ uirginis ira. In

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

his enim ſordeſcit oratio. Vitādi etiam freni: qui fiunt ex aſperrimis litteris in unum concurrentibus: ut eſt illud Terentii in Ecyra. Perpol q̄ paucos reperies meretricibus fideles euenire amatores Syra. Et ab iiſdem litteris incipientia: ut eſt: Non fuit iſtud iudicium iudicii ſimile Iudices. Et in eadem deſinentia: ut fortiſſimorum proximorum: fideliſſimorumq; ſocioꝝ in eodem uitio habētur. Itē penitus fugiendum breues ſyllabas continuarī q̄ plures: ut eſt illud Sereni. Perit Auipedis animula leporis.

Terentiꝰ

Sereniꝰ

De Pedibus.

His breuiter intimatis pedes ſunt aſſerendi: quibus clauſulæ decenter aptentur: Quos quidem Cicero quadam permixta confuſione perturbat: dum dicit Modo ditrocheo ionicum concludendum. Modo Peonem primū probat incipientibuſ. Modo finientibuſ: Modo Dochimum: qui conſtat breui: duabus longis: breui & longa: Cuius exemplum poſuit: Amicos teneſ. Item Amphimacruz pedem & rurſus dactylicum numerum laudat. Modo anapeſticum: Modo deuteriambicum laudat: nec tamen certa Scientia ē. Ego tamen compendioſiora percurram: ut in hac ſylua quibuſdam uidear præire tramitibus.

Cicero

De Monoſyllabis.

In Monoſyllabis inſpiciendum eſt: utrum finalis lōga breuis ne ſit: Si. n. longa eſt: præire debet Trochæus: ut ē illud Ciceronis. Nō ſcripta: ſed nata lex: Aut debet eſſe legum in Repub̄. prima uox: quæ tamē pendēte ſenſui apta cōcluſio. At uero ſi breuis fuerit monoſyllaba: Iambus aut Anapeſtus antecedat: ut ait Saluſtius: Tota autē inſula modica & cultibus inanis ē. Breuē uero breuis: aut longam longa non ſine uituperatione ſectatur: ut ſi dicas: Iſta res mea ē: aut contra: Quod Cicero pro Ligario: Nam tu euz patria priuarī qua caret: Sed uitā uis. Quod uoluntate orator non errore compoſuit. Verum hoc de monoſyllabo ſuperius præceptuz in Colo melius collocamus: aut commate non in fine ſententiæ.

Cicero

Salluſtiꝰ

Cicero

De Diſſyllabis.

Diſſyllabi uero iambico numero non iure clauduntur. Sz ſi penultimus Spondæus: mox Iambus aptetur: ut ſi dicas: Tenui ſuos meos. Aut Pyrrichius pro Iambo: ut Conſul uidet. At bona

clauſula eſt ex Iambo & Spondæo uel ultimo trochæo: ut ſiquis dicat. Patria continet bonos ciues: uel aſſerit caput legis. Cauendū eſt autem: ne aut duo iambi: aut iambus & pyrrichius in fine ponātur: ut ſi quis dicat pugnare iuuenes pro parentibus ſuis. Cauēdū etiam ne pyrrichius poſt pyrrhichium ueniat: & quatuor breues faciat: ut ſiquis dicat: perdidi bona mea. aut poſt pyrrichium trochæus: ſpondæuſue: ut ſi dicas: Conqueritur ſua fata. aut imputat ſibi demens. Sed & trochæus & iambus: uel pro iambo poſt trochæum pyrrichiuſ malam clauſulam faciunt. Hunc enim finem elegiaci pentametri turpiter reddit. Quid enim intereſt: utrum dicas: omnia nempe uides. An uero dicas: Aſpice facta mea. Bene autem ponūtur uel duo trochæi uel trochæꝰ. & ſpondæus in fine clauſulæ: ut ſiquis dicat: Hæc ē bonoruz ciuium magna cura. Aut hæc ſunt: quæ maximi principes ſola curant.

De Triſyllabis.

Triſyllabis clauſulam terminantibus lex eſt. Si modo eamueliſ leniter fluere: ut trochæo præcedente penultimam Moloſſus ſubſequatur: ſiue longam habeat nouiſſimam ſyllabam: ſiue breuem iure metrico: ut illud eſt Tullii. Mare fluctuantibuſ littuſ eiectis. Fit autem peſſima clauſula: Si pro trochæo penultimo ſpondæum prælocaueris: ut ſi dicas Mare fluctuātibꝰ rupeſ eiectis. Itē peſſima: ſi ꝓ trochæo pyrrichiū præmiſis: ut ſi dicas: mare fluctuātibꝰ Apis eiectis. Itē uitioſa ē cōcluſio: Si nouiſſimi moloſſi prima ſyllaba breuis fiat: q̄uis trochæo rite præmiſſo. Tunc. n. heroicū cōma naſcit: ut ſiquis dicat littus amicis. Item bona clauſula fit: Si pro nouiſſimo moloſſo ionicus minor ponatur poſt trochæuz: ut ſi dicas Mare fluctuantibus littus agitanti. Sed in hac clauſula cauendum: ne pro trochæo penultimo ſpōdæus ponatur: Nam tunc ſi ſolueris tertiam moloſſi: in uitium cadis: in quale incidit Cicero: cum dicit: Si te ſemel ad meas capſas admiſero. Si autem penultimo trochæo mediam moloſſi ſolueris: pulchram clauſulam feceris: ut ſi dicas: Littus Emiliæ. Item trochæo penultimo pulchre etiam tertia moloſſi reſoluitur: ut ſi dicas: Littus æquabile. Item ſi trochæi penultimi longam ſolueris: & primam Moloſſi ultimi: fit elegis clauſula: ut eſt: curas regere animorum.

Cicero

Cicero

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sententiarũm autem figuræ hæ ſunt.

Ironia eſt ſimulatio: in qua aliud uerbis ſignificamus: aliud re ipſa ſentimus: ut eſt principium pro Ligario. Nouum crimen. C. Cæſar. Paralipſis eſt præteritio: cum prætermittentes quadam nihilominus dicimus. Apoſtrophe eſt in aliquem diſtricta conuerſio: frequens apud Ciceronem ac nobilis figura. Hæc eſt: cum in aliquem ſic conuertimus actionem: ut ex ea iudices doceamus.

Diaporeſis eſt addubitatio: Qua figura utimur: cum ueluti dubitantes ab ipſis iudicibus inchoamenti conſilium poſtulamus: ut eſt pro Cluentio. Equidem quo me uertam iudices neſcio. Et pro Cornelia: Pugnem contra nobiliſſimorum hominum ſtudia: conſilia: rationeſque eorum aperiam &cæ. Erotema eſt interrogatio: qua figura utimur: cum interrogando aliquid coaceruamus: & exaggeramus eius inuidiam. Pyſma eſt quæſitum: quæ figura a ſuperiore eo differt: ꝙ interroganti una uoce tantum reſponderi pōt.

Quæſtio autem niſi pluribus reſponderi non poteſt: ut cum dicimus: Qua igitur ratione bellum geremuſ? quæ auxilia nobis parata erunt? Quis erit? Qui ſubuenire uelit? cum tam acerbe ſocios tractauerimus. Diatypoſis eſt deſcriptio uel deformatio: cum rebꝰ perſoniſq; ſubiectis: & formaſ ipſas & habitus exprimimus: ut Tullius pro Milone. Si hæc non geſta audiſtis: facta uideretis. & Milonem in Rheda ſedentem penulatum cum uxore. Item Clodium cũ equo & delectis uilla egrediẽtem & cæ. Antiſagoge contraria inductio. Hæc figura ẽ: cum aliqd difficile ẽ: & cõtrarium cõferimꝰ: ut Cicero de rege Ptolemæo. Difficilis rõ belli gerendi: at plena fidei: plena pietatis. Diaſyſmos ẽ eleuatio uel impræſſio in hac figura laudantes: quæ dicuntur: ab aduerſariis noſtris diſſoluimus: Qualis ẽ in Mureniana. Totus ille in Sulpicium locuſ de iure ciuili. Metatheſis ẽ tranſmotio quædam: hæc ẽ: Cu; rẽ a nobis alio trãſmoueus: Sed nõ ita: ut ibi totã eã; cõſtituamꝰ. alioqn ſtatꝰ incipit eẽ: nõ figura.

Quot modis fiat elocutio.

Hactenus de ſententiarum figuris: nunc ad elocutionu; figuras tranſeamus. Sed uolo breuiter mẽorar̃: quot genera ſint elocutiõiſ: Quotq; modis ea utẽdum ſit. Eſt igitur familiaris oĩs narratõis generi: quam græci ἐπιμονὴ λέξιν appellant: Quæ ita connectitur: ut ſuperiorem elocutionẽ ſemper proxima ſequatur. & hiſtoriæ cõuenit & narratiõi: & non cõuerſum: neq; circũſcriptũ eloquendi genus deſiderat: Sed diffuſum atq; cõtinuũ: ut illa ſunt in Miloniana Occidi occidi non ſpuriũ Meliũ: ꝙ annonæ leuãdæ iacturis & cæ.

Eſt alia: quam græci περίοδον appellant: quæ ſñiam quãdã circũſcriptione definit atque determinat. Quale ẽ in Ceciniana. Si q̃tum in agris lociſq; deſertis audacia poteſt: Tantum in foro: iudiciiſq; ĩpudentia ualeret: nõ minus nũc Aulus Cecinna cederet Sexti Ebucii impudentiæ: q̃tum in ui faciunda ceſſit audaciæ: Quæ multis cõſtat ex membriſ: quæ κῶλα græci dicunt: & Exceſis: quæ κόμματα appellant. Mẽbrum eſt pars orationis ex pluribus uerbis abſolute aliquid ſignificans hoc modo. Et ſi uereor iudices; ne turpe ſit ꝓ fortiſſimo uiro dicere incipiẽtem timere. Cæſum autem eſt pars orationis ex duobus aut pluribus uerbis: du; quicq̃ abſolute ſignificamus. q̃q̃ cæſam orationẽ dicamus: cum ſingula uerba quoduis ſignificantia proferuntur: ut eſt. Quis eſt Lolliꝰq ſine ferro ne nũc qdem tecum eſt. Quis eſt iſte Lollius? Armiger Catilinæ: Stipator tui corporis: concitator tabernarioru;: percuſſor: lapidator curiæ. Et in Verrinis: Comites illi delecti manus erant tuæ. Accenſi. medici. aruſpices. ſcribæ tuæ erant manus. Verum ſuperior Periodos cõſtat ex duobus membris: & ex tribus: & ex quatuor. Interdum & ſex. Quiuis ex uno membro putent non nulli poſſe compleri: que; μονόκωλον περίοδον appellant: Cũ ſit colon potius. Optima igitur oratio fiet: ſi nunc ex ambitu periodico. nunc ex illa cõtinuatione perpetuæ elocutionis aptetur. Nõ nulliſq; cæſis interrupta cũ fuerit: aliquãdo colo conſociet. Differt autẽ figura elocutionis a figura ſẽtẽtiæ hoc. ꝙ ſentẽtiæ figura immutato uerboꝝ ordine manet non poterit. q̃uis plerũque fieri pōt: ut ſentẽtiæ figuræ cõiungatur. Cum elocutionis figura: ut in Ironia: quæ figura eſt ſentẽtiæ. Epanaphora permiſcetur: quæ eſt elocutionis.

De Figuris Elocutionis.

Sunt igit̃ figuræ elocutiis aliæ ad ornãdũ tãtũ & quaſi pingẽdã orationem commodatæ. Aliæ uero ad ſignificationis uim intimãdam: qbus nunc utimur. Antiteton. i. compoſitum ex cõtrariis: cũ uerba pugnantia inter ſe paribus uocibus colliduntur. Vel paria paribus opponunt̃: ut ẽ Ciceroĩs domꝰ tibi deerat. At hẽbas? pecũia ſuperabat. At egebas? Aut ſi dicas: ĩ pace ad uexãdos ciues acerrimꝰ ĩ bello ad pugnandos hoſtes inertiſſimꝰ ἰσόκωλον exæquatũ mẽbris: Quod fit nõ impugnãtibꝰ inter ſe uerbis: S; paribꝰ exæquatis:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ut ſi dicaſ. Claſſem ſpecioſiſſimam & robuſtiſſimam extruxit. Exercitum pulcherrimum & fortiſſimum legit. Sociorum maximam & fideliſſimam manum comparauit. Pariſon proprie æquatũ. Hæc figura differt a ſuperiore: ꝙ ibi omnia membrorũ genera paria ſunt numero. Hic uno uel altero addito ĩ quouis loco cætera excurrũt.

Homæoptoton ſimile caſibus. Nam ex eo nomẽ accepit. ꝙ cola omnia in eoſdem caſus cadunt: ut eſt: Huic ſocios ueſtros criminanti: & ad bellum uos cohortanti: & omnibus modis: ut in tumultu eſſetis: uolẽti. Homoeoteleutõ ſimili modo determinatum differt a ſuperiore: quod illud & caſu & ſono ſimili poſtrema uerba determinat. Hoc uero ſoni tantum ſimilitudine ſub quacũq; uerbi enũciatione componitur. Paranomaſia leuis immutatio uerbi ac nominis: ideſt cum ſyllaba aut littera mutata diuerſa ſignificat: ut ſi dicas: Prætor eſt: uel potius prædo. Ploce: ideſt copulatio: ĩ qua idem uerbum aut nomen continuo poſitum diuerſa ſignificat: ut ẽ Sed tamen ad illam diem Memmius. Memmius ad illud tempus. Memmius in alio. Palinlogio iteratio. Hæc figura repetito uerbo aut nomine non diuerſa uult intelligi: Sed uehementiuſ repetita ſignificat: ut eſt. Nos nos: dico aperte: nos conſules deſumus.

Epanalepſis eſt repetitio: hæc figura a ſuperiore diſtat: ꝙ illa eadem parte orationis repetita coniungitur: aut uno altero ue uerbo interpoſito. Aut hæc non una parte orationis: Sed pro ut libuerit ſociatis uerbis: ut eſt. Non poteſt iam: non poteſt hæc libera ciuitas eſſe. Anadiploſis eſt replicatio optima: Cum ea: quæ in priore membro poſtrema ponuntur: In poſteriore prima repetunt: ut eſt illud

[Terentius]

Teren. Negat hanc ſibi cognatam Demipho. Hãc Demipho negat eſſe cognatam. Proapodoſis redditio orationis: ideſt cũ nomẽ in poſtrema parte membri: aut eadem quæcũq; pars orõnis redditur: Ex quo idem membrum cœpit: ut ſi dicas: Publica tibi calamitates imputare debes Reſpublica. Epanaphora relatio: quotiens per ſingula membra eadem pars orationis repetitur hoc modo. Verres

[Cicero]

calumniatores oppõebat. Verres de cauſa cognoſcebat. Verres pronunciabat. Antiſtrophe conuerſio: hæc figura hoc differt a ſuperiore. ꝙ illa ab eadem parte orationis ſæpius incipit. hæc in eadem terminatur: ut eſt pro Fonteio. Maximus numerus e Gallia pedita

[Cicero]

tus: ampliſſimæ copiæ e gallia: eqtes nũero plurimi e Gallia. Symploce cõnexio: nam & incipit ſæpius ab una parte oratiõis: & totiens

in unam atque in eandem deſinit: Vt eſt. Quis legem tulit? Rullus: Quis decẽ uiroſ quos uoluit creauit? Idem Rull'. Polyptotõ ex pluribus caſibuſ: cũ ſæpius initium ab eadẽ parte orationiſ fiat: illa ipſa pars declinatiõibus aut nũeris imutatur per caſus: ut eſt: Senatuſ iuſſit. Senatui placuit. Senatum certum ẽ præcepiſſe. a Sẽatu delectus ẽ. Synonima ẽ comunio nõis: quotiẽs uno uerbo nõ ſatis dignitatẽ rei aut magnitudinẽ demonſtramus. Ideoq; ad eandem ſignificationẽ plura conferimus. Tautologia eſt eadem pluribus uerbis ſignificatio. hoc differt a ſuperiore. ꝙ ibi ſinguliſ uerbiſ eadẽ res: in hac plurimis ſignificatur. Climax ẽ aſcẽſus: ut ẽ Cicerõis

[Cicero]

pro Milone. Neque uero ſe populo ſolũ: ſed etiã ſenatui commiſit. neq; ſenatui modo: ſed etiam publicis ſociis & armis. neq; his tãtu; ſ uerum ẽt eiuſ poteſtati: Cui ſenatus totam Rempub. cõmiſerat. Aſyntheton ẽ ſolutum: ut ademptis coniunctionibus: quibus uerba aut nõia connectuntur: ſingulatim unũquenq; nunciamus: ut ẽ: Expecto ui; edicti: ſeueritatẽ prætoris: fuco oratori: cupio: ſupplico octuplo danari Aphronium. Diezeugmenon diſiunctum appellamus: cũ diuerſis redditionibus uerboꝝ Cola diſiungimus: ſiue duo ſiue plura hoc mõ. Capuã colonis deductis occupabunt. Tadelã præſidio cõmunient. Numeriã cum hac multitudine ſuoꝝ obtinebunt. cætera oppida præſidiis deuinciẽt. Antizeugmenon iniunctũ: Hæc figura a ſuperiore hoc differt. ꝙ ibi ſingulis mẽbris ſingula diuerſa redduntur. Hic plura in uno coniungimus: ut eſt: Quorum ordo ab humili fortuna ſordida turpi ratione abhorret. Hoc enim poſtremum abhorret prædicta coniunxit.

Pleonaſmos eſt plus neceſſarium: cum uerba quædam dicimus non enunciandæ rei neceſſaria: ſed magnitudinis cumulatæ: ut ſi dicas. Antonius ille: cum ſuffecerit nomen dixiſſe: ad amplitudinem adiicimus ille. Eclypſis eſt detractio contraria ſuperiori figuræ cum uerbo aliquo minus dicto rem ſentiendam potius prætermus ipſa celeritate gratiſſima. Hæc ſunt elocutionis figuræ: quas quide; non oportet uelut ſtudioſe copulatas in unius conceptionis ſententiam conglobari.

De Memoria.

Nũc ordo præcepta mẽoriæ ſubmiſtrat: Quã qdẽ cõſtat eẽ naturalẽ: S; & arte adiuuari poſſe ñ dubiũ ẽ. Hæc arſ ãt breuib' preceptiſ ſ; magna exercitatõe forãt: Cui' artiſ hoc mun' ẽ: ut nõ tãtũ firma:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Verum ēt celeri comprehēſione res uerbaq; percipiantur. Tenēda
uero ſūt non ea tantum: quæ a nobis inuenta ſunt: ſed ēt quæ ab ad
uerſario in agendo tractata ſunt. Simonides huius rei præcepta iue
niſſe perhibeẽ poeta: Idēq; phūs. Cum. n. cōuiuii locus ſubito cor
ruiſſet: nec poſſent propinq obtritos internoſcere diſcumbētium or
dinem: noīaq; mēoria recordante ſuggeſſit: Quo admōitus intelle/
xit ordinē eē: q memoriæ præcepta conferret. Is uero in locis illu/
ſtribus meditandus ē: In qbus ſpēs rerum: ſentētiarumq; imagines
collocandæ ſunt: Veluti nuptiaꝝ uelatam flāmeo nubentē: aut ho
micidæ gladium: uel arma detineas: Quas ſpēs locis tanq̄ depoſitas
mēoria reddat. Nam ſicut id: quod ſcribitẽ cæra continet & litteris.
Sic ꝙ mēoriæ mandatur in locis tanq̄ in cæra paginaq; ſignatẽ. Ima
ginibus uero quaſi lr̄is reꝝ recordatio continetur. S; ut dixim⁹ ma/
gnam exercitationē res laborēq; conqrit. In qua illud obſeruari cō
pertum ē ſolere: ut ſcribamus ipſi: quæ facile uolumus retinerẽ. De
inde ut ſi lōgiora fuerint: quæ ſunt ediſcēda: diuiſa per partes facili
us inhæreſcunt. Tum apponerẽ notas rebus ſingulis oportebit his:
quas uolumus maxime retinere. nec uoce magna legenda ſunt: Sed
murmure potius meditanda: & nocte magis q̄ interdiu maturi⁹ ex/
citari memoriam manifeſtum ē. Cum & late ſilētium iuuat. nec fo
ras a ſenſibus uocatur intētio. Eſt qdem mēoria reꝝ atq; uerborū.
Sed non ſemper ediſcēda ſunt uerba: niſi ſpatiū meditandi tēpus in
dulſerit. Sat erit: cui res ipſas animo tenuiſſe: præſertim: ſi nihil eius
munere naturali prouenerit.

De Pronunciatione.

Actionē apud ueteres appellabam: quam nunc Pronunciationē
uulgo dici non neſcio. Ea præſtat orō: ut concilieẽ auditor: ut ad fi
dem perſuaſione ducatẽ: & aīorum motibus incaleſcat. Eius par
tes ſunt tres. Vox. Vultus. Geſtus. His: ut pleriq; putant: cultus
uel habitus oris accedit. Vox & natura cōſtat: & quadā ſcia modifi
cata ſeruatẽ. In natura qualitas uocis & quantitas diſpenſatur.
Sciētia uero quo mō ea utariſ aſſequitẽ: & quid oporteat obſeruare.
Bonitas uocis conſtat claritate: firmitate: ſuauitate: Quæ oīa nutri
untur cibi: potus: coitus obſeruantia. præcipueq : ut corpus deābu
lādo moueatẽ intra breue ſpatiū reditu maturato: Qui motus cū di
geſtionē facilem præſtet: ſine dubio purgat. Et uoce; nimia excur/
ſio: uel longa deambulatio extenuat ac fatigat. Poſt hanc deambu/

Simonides

lationem ſtatim nos ad ſtudia cōferamus priuſq; q̄ ſit dicēdum uo
cem lectione coloremus. Nec ab initio clamandum: ſed tenui mur
mure inchoandum: Quo in ſimilem uocem: poſſis efferre. Ad
curandam autem uocem pleriq; pertinere dixerunt: ut ſedentes pau
ciſſimos uerſus lenta & graui proferant uoce. Deinde per gradus
paulatim erigat ſonum: per eoſdemq; gradus recolligatur oratio:
quo ſine damno ad murmur uſq; perueniat. Vultus uero pro
ſententiæ dignitate mutandi ſunt: Sed non ita: ut hiſtrionibus mos
eſt: Qui ora torquendo ridiculos motus ſpectantibus præſtant. Si/
gnificanda enim nō ſpectanda ſunt iſta: quæ actio uultuſque com/
mendat: Sed oculorum in hac parte magna moderatio eſt: qui tum
hilaritate: tum intentiōe: tum minaci mouentur aſpectu: Nec nimi/
um grauioribus ſuperciliis præmendi: aut petentibus frontem nu/
dandi ſunt oculi: Quod in Piſone Tullius amare uituperat. Nec
mollius agitandi ſunt geſtus: Haud muliebriter latera deducenda
ſunt: Nec iactanda deformiter ceruix: ne in illas Hortenſii deduca/
tur illecebras: Quibus & ſi uenuſte: tamen non uidebatur uti uirili
ter. Ad ſummam non is geſtus oratori tenendus eſt: Quo ſcænæ
placere uidentur actores. Manus in contentionibus fuſa porrecti/
us. In ſermocinatione uel narratione contracta: præcipueq; in hac
parte præſtandum eſt: ut deceant cuncta. ꝙ prudentia magis q̄ ulla
præceptionis huius arte ſeruatur.

De partibus Orationis.

Iam nunc ordo admonet promiſſorum: ut partes orationis ex/
curram: Quas quidam ſubtilius duas. Alii quinq; non plures eſſe
dixerunt: Qui autem duas aſſerunt: Vnam: qua docemus iudices:
Aaliam: qua mouemus. Aduertunt & in docendo: tam narrationē
q̄ confirmationem partes aſcribunt. In mouendo autem prohœmiū
& epilogum nexuerunt: Quia & initio præparandus eſt: & commo
uendus ſententiam prolaturus auditor. Qui uero quinq; dixere
partes: rationalem ordinem perſequuntur. Nam eſt Exordiū: Nar
ratio: Propoſitio: Argumentatio: Peroratio.

De Exordio.

Exordium eſt oratio noſcendæ cauſæ præparans auditorem.
Eius uirtutes ſunt tres: ut attentum: ut docilem: ut beniuolum fa
ciat auditorem. Attentum facimus: ſi magnã rem geri: ſi nouā:
ſi publicam aut plurimam dicimus. Docilem: ſi de cauſa aliquid

Nec ab initio clamandum.

Cicero

Hortensij

Exordiū
Narratio
Propositio
Argumētatio
Peroratio

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſtricti: quo inſtruamus iudicem: proferatur. Beniuolum aut a re: aut a perſona facimus. A perſona autem: aut a noſtra: aut iudicu3: aut aduerſariorum. A noſtra: ſiquod fauorabile geſſimus: commemoramus. Aut ſiquid obeſt cauſæ diluimus: uel extenuamus. A iudicum: ſi eos nobis uel ex cauſæ ipſius blandimentis: uel extrinſecus conciliamus. Ab aduerſariorum autem perſona tribuſ modis: Si eos in odium: in inuidiam: in contemptum adducimus. In odium: ſi ſceleſtos crudeleſue doceamus. In inuidia3: ſi eos impotentes eſſe monſtremus. In contemptum uero: ſi humiles.

Cæterum exordiorum genera ſunt duo. Principium & Inſinuatio. Principium eſt: quo ſtatim ſimpliciter palamq3 conciliamus nobis auditores. Inſinuatio: cum inſidioſo exordio iudicem circūſcribimus. In quo modi ſunt quatuor. Primus: cum res ipſa mala eſt. Alter: cum aduerſum nos iudex aliquid contraria opinatione præſumpſit: aut fatigatus eſt. aut acclamatio uel irriſio ulla interuēit.

[margin: Principiū / Inſinuatio]

Ante cuncta diſcutiēdum: quæ ſit forma materiæ! Nam ſunt quinque. Honeſta: Turpis: Dubia: Humilis: Obſcura. Si honeſta e: aut principio non utendum: aut amplificatione exordium concludendum. Si turpis: Inſinuatione utendum. Si dubia: beniuolus faciendus auditor. Si humilis: attentus. Si obſcura: docilis. Inſinuatio uero quatuor modis explicatur. Cum aut perſonā rei ſubiectione mutamus. Aut rem perſona: aut rem re. aut perſonam perſona. Nam ſi in cauſa meretricis agendum eſt: Rem potius iudicibus ſpectandam eſſe dicimus. Aut ſi libertus alicui⁹: aut clienſ agat perſona3 patroni. Non huius conſiderandam eē admoneamus: atq3 ita cætera. Vitia uero exordiorum iſta ſunt. Vulgare: quod in omnes cauſas cadere poteſt. Cōmune: quo etiam aduerſarius uti poteſt. Contrarium: quo melius aduerſarius uteretur. Affectatum: quod aut uerbis inuſitatis: aut rebus externis profertur. Superuacuum: quod neq3 attentum: neq3 docilem: neq3 beniuolu3 facit auditorem. Fugiendum præterea ne ſatis longum & obſcuꝝ ſit.

De Narratione.

Narrationū genera ſunt quatuor. Hiſtoria. Fabula. Argumentum. Negocialis uel iudicialis aſſertio. Hiſtoria eſt: ut Liuii. Fabula neq3 uera ē. neq3 ueriſimilis: ut Daphnim in arborē uerſam. Argumētum eſt: quod non facta: ſed quæ fieri potuerunt: continet. ut in comœdiis patrē timeri: & amari meretricem. Iudicialis aūt narratio ē reꝝ geſtaꝝ: aut ueriſimilium expoſitio.

[margin: Negocialis uel iudicialis aſſertio.]

Narrationis aūt laudes tres ſunt: Vt lucida ſit: ut ueriſimilis: ut breuis. Et his contraria uitia uocanſ. Lucida ē narratio: ſi non confuſa: ſi uera: ſi uſitatis ſignificationibus: Si non longo circuitu rem monſtremuſ. Veriſimilis: ſi nihil affectate & quaſi ex natura expōeſ uideamur. Breuis: ſi non ultra q̄ res exigit: & prolixe fundaſ aſſertio. Narrationum: Aliæ ſunt ipſius cauſæ & negocii. Aliæ incidētes. Ipſi⁹ cauſæ ſunt: ſine qbus res: quæ agiſ: intelligi non poteſt. Incidentes: quæ aut ꝓbationis gratia: aut exēpli: aut agēdi: aut iuidiæ: aut uoluptatis extrinſecus afferunſ. Nōnulli qnq3 ſpēs Narratiōis eē dixerunt: ut Theodor⁹ Bixantius græce diſcernit. προσδιήγησιν. ὑποδιήγησιν. παραδιήγησιν. ἀναδιήγησιν. καταδιήγησιν.

[margin: Ipſius cauſe / Incidētes / Narrationes]

[margin: Theodor⁹ Byzanti⁹]

Narrationis ēt elementa ſunt ſex. Perſona. Cā. Locus. Tēpus. Materia. Res. Itē Narrationum: aliæ cōtinuæ: aliæ partiles uocanſ. Cōtinuæ: quæ perpetuo contextu ſine ulla interruptione dicunſ. Partiles: qbus: uel argumētum: uel digreſſio aliqua interponiſ. Narramuſ aūt modiſ ſex. Aut augētes aliqd: aut tenuantes: Fratereuntes: aut monentes. Docētes: Gratiam: uel inuidiam comparantes. Poſt narrationē quidem Digreſſionē: quā παρένθεσιν uocāt: oportet adiungeſ; Quo uel incitamus iudices: uel delinimus. Sed quoniā pars oratōis non ē: & non ſemper arripiēda ē: eā placuit præterire.

[margin: Parentheſis .i. digreſſio]

De Propoſitione.

Propoſitio aut noſtra ē: aut aduerſarioꝝ: aut comunis. Nr̄a: ut cæde3 obiicio. Aduerſarioꝝ: Cædē me feciſſe dicit. Comunis: Vter noſtrū cædem admiſerit: quæriſ. Propoſitiōes autem principalium quæſtionum ſunt: aut incidētiu3: aut ſimplices: aut coniūctæ: Simplex: ut Luxurialis es: meretricem amas. Coniunctæ aūt per partitionem maxime proponūtur. Quæ dupliciter fiunt: aut eni3 ſimpliciter quid dicturi ſumus: oſtendimus: aut ante q̄ nobis cū aduerſario cōueniat: Quid in dubium uocetur: edicimus. Propoſitiones aut nudæ ſunt: aut rōni ſubiectæ. Nudæ: ut affectaſti tyrannidem. Rationi ſubiectæ affectaſti tyrannidē: Arma. n. domi habes. Oēs aūt ſumunſ aut ſimpliciter: aut per inductionē. Simpliciter: ut ſi dicam: Docebo proditorem. Per inductionem: ut ſi ſuperioris meminimus: & ſequentem introducimus: ut ſi dicas: Quoniam docui iniuſtam legem: docebo inutilem. Proponimus autem aut per conceſſionem: aut per prætęritionem. Per conceſſionem: cum gratiam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

faciētes eius: quod diximus prius: aliqd introducimus: ut ſi dicas:
Concedo interim occiſum: Sed ab hoc interemptū nego. Per præ
teritionē: cum ita tranſimus ad alteram propoſitionē: ne ſuperiorē
interim concedamus: ut ſi dicas: Nunc quoniam docui ignominio
ſo actionē de priuatis rebus tantum negari: Docebo de proditionis
crimine non negari.

De Partitione.

PArtitio ē: quæ ordinē totius diuiſionis breuiter comprehēdit:
Cicero — ut ē pro Quintio. Negamus te Bona Publi Quīti poſſediſſe ex edi
cto prætoris. Et primo ſic incipit: Nullam cauſam fuiſſe poſtulan
dæ proſcriptiōis. Huic ſubiicit: ne ex edicto poſſideri potuiſſe ad ex
tremum: nec poſſeſſa eē. Hæc inquit tria: cum docuero: perorabo.
Animaduertis corpus totius orationis per hæc tria liniamenta dige
ſtum eē. Talis autem debet eē partitio: ut ſingulæ partes eius pluri
mas quæſtiones in ſe contineat. Nam ſi fuerint & per incidentes quæ
ſtiunculas deriuatæ oncrabitur ipſa partitio. Et ex hoc rebunt iu
Cicero — dices rerum copiam fugiēdam. Ideo & Tullius in eadē Quintiana
ſic partitus ē: ut ſingula capita plures quæſtionum articulos conti
nerent. Etenim primū illud non fuiſſe cām poſtulandæ proſcriptio
nis. Vide quanta contineat: ꝙ pecunia debita Sexto Neuio nō fue
rit: & aliter agi oportuerit. ꝙ Quintius Vadimoniū nō deſeruerit.
ſm ꝙ ex edicto poſſidere non potuerit. ꝙ & ꝓcuratorē habuerit: Et
abſens defēſus ſit: & nō latitauerit. & cæteri creditores Quintii ſint.
Et ꝙ ante miſſum ſit: ut fundo cōi expelleret: ꝙ proſcriptio eius im
peraretur. Et quia ui deiectus ſit: contra quā prætor iuſſerit. His
Intra partitionem questiones esse ponendas. — igr̄ manifeſtum ē intra partitionē quæſtiones eē ponēdas: quæ ī exe
cutione ſint deuulgandæ: ut iudex & nobis attētus fiat: & promiſſo
rum copia non grauet. Illud ēt inſpiciēdum: quæ nobis cum di
uerſa parte conueniāt: Quæ in controuerſiam deuocētur: & ea quæ
conueniunt tunc enumeranda: ſi nobis proſunt: ut Cicero pro. M.
Cicero — Rullo ait: Dānum paſſum eē. M. Rullum: Cōuēit mihi cū aduer
ſario: ut hoībus armatis rem geſtam eē non inficiantur. A fami
lia Publii Fabii commiſſam negare non audēt. Iā dolo malo factū
ſit ambigit. Vides ergo hoc in partitione a cōceſſis duxiſſe: quod ſi
bi proderat.

De Argumentatione.

Argumentatio — Argumentatio ē elocutio: qua argumēta ipſa uerbis exeqmur.
Argumētū — Argumēta uero: quibus cauſa probat. Argumentatio diuidit

in duas partes. In confirmationē & reprehenſionē. Argumētorū
genera duo ſunt. Artificiale & Inartificiale. Sed artificiale locos ha
bet principales quatuor. Ante Rem. In Re. Circa Rē. Poſt Rē. An
te rē uero diuidit in locos ſeptem. A perſona. a re. a cauſa. a tēpore. a
loco. a modo. a materia. In Re autē loci ſunt duodecim. a toto. a
parte. a genere. a ſpē. a drīa: per ſeptē circūſtantias: q locus recipit ī
ſe etiam a maiore ad minus. & a minore ad maius. a proprio. a diffō
ne. a noīe. a multiplici appellatiōe. ab initio ad ꝓgreſſionem uel ꝓfe
ctum. a ꝑfectione. ab initio uel conſumatione. Circa Rē loci ſūt
decē. A ſimili: cuius ſpēs ſunt quatuor. Exēplum. Similitudo. Fa
bula. Imago: ideſt ueriſimile: quod de comœdia ſummit. Addūt
Apologi æsopi — qdam & apologos: ut ſunt Aeſopi. Ergo circa Rē locos exequar:
Qui ſunt a ſimili. a pari. a cōtrario per ꝓpoſitionē & negētionē. ad ali
qd: quod figuratur caſibus quatuor. Gtō. dtō. actō. abltō. Ab īter
ſe collidētibus per habitionem & amiſſionē. a maiore ad min⁹. a mi
nore ad maius. a præcedēti ab eo: quod ſimile ē: uel a cōiunctis a cō
ſequētibus. Poſt rē loci ſunt duo. ab euētu. & a iudicato. Sūt
alii loci: ἀπὸ τῆς συζυγίας. i. a coniugatiōe: ſiue a coniugatis: qđ
quaſi iunctum ē perſonæ qualitati: ut eum: q hoſtilia ſentiat: hoſtē
eē dicamus. Itē a qualitate: ut ſi iracunde fecit: ſine rōne fecerit.
A ꝙtitate: ut ſi ſeru⁹ ē: Eodē modo factū ſit. A cōiunctis: ideſt:
ἀπὸ τοῦ πτώσεως καί συνθέτου: ut faſces & toga. Sella curulis
magr̄atuū ornamēta ſunt. Itē a partitione. i. ἀπὸ τῆς διαιρέσεως.
Per oēs circūſtātias. i. cū partimur perſonas. tēpora &c. quæ uarie
tas grata diſcriminat. Inartificialia diuidunt in præiudicia. In ru
mores. In tormenta. In tabulas. In iuſiurandū. In teſtes: Quæ ſimili
ter quēadmodū & artificialia tractat orator. In argumētis autē
cauendum ē: ne in aliqua parte nobis noceant: ne inter ſe diſcrepēt:
ne uulgaria ſint: ne cū aduerſario comunia: ne alte repetita: aut ſu
pra dignitatem cauſæ: aut infra dignitatem. De Confirmatione
breuiter memoraui. Nunc reprehenſionis præcepta uideamus. Re
prehenditur enim actio aduerſarii: aut redarguendo: cum aut to
tum argumentum: aut partes eius contrafacere monſtrabimus: aut
repugnando cum docemus falſa eſſe pro ueris aſſumpta: uel ex his
non offici. Aut compenſando: ſi contra argumentum: quod aduer
ſum nos eſt: aliud opponamus.

De Quæſtionibus.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quæſtionum duo ſunt genera. Dicit̃.n. προηγούμενος: quæ a nobis inducit̃ ut confirmet̃. Ab aduerſariis autẽ: quæ infertur: & repellenda ẽ: igitur dicit̃ ἀναγκαία. Verũ ſuperior: quæ a nobis quæſtio infert̃ modis fit duobus: ut aut ſingulatĩ ſeparatæ inducantur. Aut plures coniunctim. Ducimus autẽ eas uarie aut per ſimplicem propoſitionẽ. aut per præparationem: aut per figuras: quas διανοίας dicunt: Qui locus multiformis ẽ. Nam pene tot ſunt occaſiones inducẽdæ q̃onis in hoc genere: quot ſunt figuræ ſñiarum. Fit.n. & per ſolutionem.i. κατὰ διάλυσιν. aut per præteritionem. aut per conceſſionem. aut per reprehenſionem. aut per ſeiunctionẽ: aut per adiectionem.i. ἀφορισμόν. Aut per admonitionẽ. aut per diſſimulatam propoſitionem. aut per repetitam. aut per inſtructã. aut per partitam. aut per ſimilitudinem ſuperioris quæſtionis. aut reſponſionis. aut per inuerſionem.i. cum primam illam quæſtionẽ tractamus: quæ ſecunda eſt. Dehinc primam. Et eam q̃onem: quã aduerſarii intulerunt: hiſdem modis refutare poſſumus: & adiicere ſolemus: Cum aliquid aut obſcure aduerſarius poſuerit. Aut agẽdi potius cauſa dixerit q̃ probandi. Aut cum per hypophoram gradum facimus noſtræ propoſitionis. Aut cũ aduerſarii propoſitionem in noſtram partem conuertimus: quam periſtrophen uocãus. Aut cum ſecunda propoſita quæſtione primam tractamus. Et hoc faciendum uel cũ elegantiã uarietatis affectãus. uel cũ prima q̃o aduerſus nos ualde facit. Et non ẽ in primo loco ponẽda. In hypophora cauẽdum ẽ: ne plene & copioſe ponat̃: q̃q̃ aliq̃n irridendi aduerſarii cã: de quo nulla q̃o eſt: exaggeranda a nobis ẽ: ut qđ diſcrepat oſtẽdãus. Hypophoræ tribꝰ modis ſiminuunt̃. Adiectiõe uerborũ: imutatiõe: detractione. Hypophora aũt eſt intẽtio aduerſæ partis. Antipophora ẽ reſpõſio eius. Anacephaleoſis ẽ ueluti a capite cauſæ breuis repetitio q̃onum. anacephaleoſi nõ ſemper utẽdũ eſt: uidelicet quando aut partitionẽ facimus. aut quãdo in multas q̃ones cã proceſſit: ita tamẽ ut ſummã cuiuſq;: nõ parteſ partiũ retexamus: qua quidẽ utimur etiã in alia parte orõnis: cũ iudicis mẽoria fortaſſe ſuccumbet. Quæ res tunc Epimeriſmos uocat̃. anacephaleoſis tñ nulla pars orõnis eſt: Sed epilogi quãdã portio. Epilogus .n. tres hẽt partes: nũeratiõẽ prædictã: indignationẽ: quã dinoſin dicimus: miſerationem: quam ictoſin uel eleos mẽoramus: Sꝫ dinoſis ex locis argumentorꝝ. Nã his non tantũ res probamus. Verũ ẽt augẽus. Sed cõquæſtio.i. miſeratio his locis argumentorꝝ ſummitur: q̃bus & indignatio. Peroratiõe tamẽ non in fine tantũ orõnis utendum: Sed ubi materia permiſerit.i. in digreſſione principiorꝝ: aut narratiõis aſſiduæ: Sed & q̃onum non nunq̃. In Epilogo generaliter obſeruandum: ut breuis ſit. Siquidem commotus iudex ſtatim admittendus eſt ad ſententiam proferendam: Dum aut aduerſariis iraſcitur: aut tuis miſeretur lachrymis: aut rerum afflictione commotus eſt.

Sic adhuc aſſerenti innuit ipſe Cyllenius: ut ad Germanarum cœtum: nubentiſque tranſiret obſequium: Quo conſpecto aſſerta determinans ad Philologiæ conſeſſum fiducia promptiore perrexit: Eiuſque uerticem deoſculata cum ſonitu: Nihil enim ſilens: ac ſi cuperet: faciebat. Sororum ſe cõſortio: ſocietatiq; permiſcuit.

Tandem loquacis terminata paginæ.
Aſſerta curſim: qua tamen uoluminis
Vix umbilicum multa opertum faſcea
Turgore pinguis inſuit rubellulum
Quod ſi probatur: & caret faſtidio
Non nulla promet: quæ nouella texuit
Deditaque fient: quæ uetuſtas præterit.
Sin Sanna Typhi naris imum torſeris:
Pigebit arma horruiſſe Cælites:
Formidiniſque tunc locus mouebitur
Syluane falcem cum petis Saturniam.
At tu reclamans Rhetorum ſacrum tuba
Clangore uerſo Tulliana percrepans
In caſtra abibis: quo nec Oſor inuidens
Nec liuor ater te ſequatur præcluem.

Explicit Liber Quintus.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Eiuſdem de Geometria
Liber Sextus.

Irgo armata decenſ rerum ſapientia Pallas
Palladis laudes — Aetherius fomes mens & ſollertia Fati
Ingenium mundi: Prudentia ſacta Tonantis:
Ardor doctificus: noſtræq; induſtria ſortis:
Quæ facis arbitrium ſapientis præuia curæ:
Ac rationis apex: Diuũq; hominũq; ſacer νοῦς:
Vltra terga means: rapidi ac ſplēdentis olympi
Celſior una Ioue: flammantis circulus æthræ
ἑπτὰς in numeris: prior igni tertia luna
Quam docto aſſimilant habitu: qui Agalmata firmant.
Hinc nam tergeminæ rutilant de uertice criſtæ:
Pallas quomodo pingatur — Quod dux ſanguineo præſulque coruſca duello:
Vel tibi ꝙ fulget: Rapiturq; triangulus ignis.
Hinc tibi dant clypeum: Sapientia ꝙ tegat orbem:
Clypeus — Vel rationis opem: ꝙ ſpumea prœlia poſcant:
Hasta — Haſta etiam uibrans penetrabile monſtrat acumen:
Lymphaſeum magis eſt: & ſcutum circulus ambit.
Oliua — Hinc iam uernicomæ frondent tibi munera oliuæ:
Artes cura uigil per te ꝙ diſcat oliuo.
Noctua — Glaucam dant uolucrem: ꝙ lumine concolor igni es:
Tuq; ignis flos es: eluis & γλαυκῶπις ἀθήνη.
An mage noctiuidæ tibi traditur alitis uſus:
Quod uigil inſomnes ducat Sollertia curas.
Medusa in pectore — Pectore ſacrificam dicunt horrere Meduſam:
Quod pauidum ſtupidet ſapiens ſollertia uulgus.
In arcibus urbium templa — Arcibus urbanis Veteres tibi templa dicarunt:
Quod ratio amplificet: quodq; eſt elatior urbes.
Hinc de patre ferunt ſine matris foedere natam
Prouida conſilia: quod neſcit curia Matrum:
Virago unde — Conſultiſq; uirum Praſis: hinc dicta Virago.
O ſacra doctarum prudentia fontigenarum
Sola nouem complens Muſis mens omnibus una
Deprecor ad proprium dignata illabere munus
Inſpirans nobis Graias latialiter artes.

Ago tibi: habeoque Diua perſoluenſque præpetes debebo grateſ quæ optatis fulcida dignaris annuere. Noſco: ueneror q; quod uidi. Parent denique iam ingreſſuræ atteſ obſequio electiſſimæ fœminarum: quæ decentem quandam: atque hyalini pulueriſ reſperſione coloratam: uelut menſulam geſtitantes ad medium ſuperi ſenatus locum fiducia promptiore procedunt. Sed quæ iſtæ ſunt! Quidue geſtitēt gerēdorum inſcius non aduerto. Hic ut lepidula eſt: & quæ totam Fabellam ab inchoamentorum motu: liminéq; ſuſceperit Satyra iocabunda: ni fallor inquit Felix meus plurimum: aſſatimque oliui q̃tunque paleſtras perluere uel Sponſi ipſius poſſet: ſuperfluo perdidiſti: Diſpendiaque lini perflagrata canum deuorante Mulcibero: Qui tot gymnaſiorum: ac tantorum heroum mem philoſophiam non agnoſcis: ſaltem cum per eam Iupiter dudū cæleſtis conſultum ſenatus: tabulamque uulgaret: cũque ad Philologiæ conciliandā conſortia Procum aſſitim connubialiter allegaret: ne tunc omnia noſcere potuiſti! Sed quia nunc Archadicum ac Medinum ſapis: præſertimque ex illo quo deſudatio: curaq; diſtrictior tibi forenſis rabulationis partibus alligata acie, induſtriæ melioris obtudit: ammiſiſſe mihi uideris & huius Matronæ memoriã; etiam eiuſdem germanā uoluiſſe neſcit. Illa nanq; parili: quã accinctam cernis officio: παιδεία uocitatur. Foemina admodum locuplex: Et quæ illa Croeſias Dariaſq; præ ſuis opes: gazaſq; deſpiciat. Hæc utpote talentorum conſcia in omniũ rara congreſſuſ. Nec cuiq̃ facile primores ſaltem uultus ſuperba committens: plerũq; tamen adhæſit: arriſitq; pauperibus: magiſque illis quos aut pedibꝰ nudos: aut intonſo crine hiſpidos: aut ſordenti conſpexit pallio ſemitectos. Denique ſi Marcum Terentium, paucoſque Romuleos excipias conſulares. Nullus prorſus erit: cuius iſta limen intrarit.

Croesias Darias → gazas — *Marcus Terentius Varro*

Vides igitur utriq; foeminæ q̃ ſit faſtuoſa cenſura: Tamen utræque Mercurialis miniſtræ: quæ ueniet officio præparatꝫ. Illud quippe: quod gerulæ detulerunt: Abacus nuncupat̃ res depigēdis: deſignandiſq; oportuna formis. Quippe ubi uel lineares ductus: uel circulares flexus: uel triangulares abraduntur anfractus. Hic totum potis eſt ambitum: & circos formare mundi elementorꝫ facies: ipſamq; profunditatē adũbrare Telluris. Videbis iſtic depingi quicquid uerbis uiſum non ualeas explicare: Nimirũ inq̃ iſta: quæ

Fastuosa censura

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Apelles
Polycletus

ueniet Apellem: Polycletumque tranſcendit. Ita quippe memoratur: poſſe omnia effigiare: ut Labyrintheus Dedalus eam credendus ſit genuiſſe. Et cum dicto proſpicio quandam foeminam luculentam: radium dextra: altera ſpæram ſolidam geſtitātē: amictamq; leuorſu; peplo: in quo ſyderum magnitudines: & meatus circulorum menſuræ: connexioneſq; uel formæ: Vmbra ēt Telluris: in cælum quoq; perueniēs: uel lunæ orbes: ac ſoliſ auratos caliganti murice decolorans inter ſydera uidebat. Ipſam uero uernātis athræ colore refulgebat. Deniq; etiam in uſum Germanæ ipſius Aſtronomiæ crebrius cōmodatum. Reliqua uero uerſis illitum diuerſitatibuſ numerorum: Gnomonumq; ſtiliſ: interſtitiorum ponderum/menſurarumq; formis: diuerſitate colorum uariata renidebat: crepidas peragrandæ telluris cauſa: eaſdemq; parmēſo orbe cōtritas Viatrix infatigata geſtabat: Quæ quidem ingreſſa Senatū Deum: l; quot ſtadia e terris in cælum: quotq; ulnas: quot deniq; digitos permenſa ſit: inſtanter abſoluere: tamen Iouiali: cæleſtiumq; maieſtate contracta ad illam Abaci renudati menſulam circumſpectans: cameræ exterioris ornatum: & laqueata ſyderibus palacia properabat.

Conſtitit attonito ſpectans ſtellantia uiſu/
Et decuit criniſ: puluereique pedes.
Ipſa etiam leua Spæra fulgebat honora
Aſſimilis mundo: ſyderibuſque fuit.
Nam globus & circi: zonæque: ac fulgida ſigna
Nexa recurrebant: arte locata pari.
Tellus: quæ rapidum conſiſtens ſuſcipit orbem:
Puncti inſtar medio hæſerat una loco.
Hanc tenet & uitreis circumuolitabilis auris
Aer complectens imbrificabat aquis.
Quæ tamen immenſo: quo cingitur illa profundo:
Interriuata marmore tellus erat.
Texerat exterior: qui fulget circulus orbis
Aetheris aſtrifico lumina multa peplo.
Hinc nitidus rutilum Titan ſuccenderat orbem:
Moxque imitata pium lactea luna diem.

Hic igitur furuæ oculos ſplendeſcere noctis
Cerneres ex auro: ut ſacra flamma micat.
Sic Cypris oceani perfuſo ſydere lymphis
Lucifero annuerat lumina tota ſuo.
Omnia compar habet paribus ſub legibus ordo:
Nec minus hæc mira eſt q̄ domus alta deum.
Hanc mundo aſſimilem ſtupuit Trinacria tellus
Archimedæa aſtrificante manu.
O felix cura: & mentis prudentia maior
Corpore ſub noſtro æquiparaſſe Iouem.

Tandem igitur reglutinatis ab æthræ interuibrantis admiratiōe luminibus decenti colluſtrans diuos: Conſpectanſq; cēſura: cū oībus reuerēda uenerabili dignitate: & magiſtra caterarum: quæ notæ ditiis ſunt artibus diceret: exquiſitum ē eruditionis arcanum: ut ab ipſis præceptionis cunabulis auſpicata depromeret. Tum illa remoto paululū obſtaculo cōtracti crinis a facie: oriſq; luculēta maieſtate reſplēdenſ: atq; Abaci ſui ſuperfuſu; puluerem mouenſ: ſic exorſa. Licet Archimedem meum inter philoſophos conſpicata: Euclidemq; doctiſſimum inaſtruendæ præceptionis excurſus potuerim ſubrogare: ne impolitum quicq̄ ſubſiſteret aſſertorꝶ: aut profunditas caligaret: Tamen congruentius ipſa uobiſcum: quia Cyllenium excludit ornamen. Illi etiam Helladica tantummodo facultate nihil effantes latialiter atticiſſant: Quæ etia; ipſoſ edocui: Quod nunq̄ fere accidit: Romuleis: ut potero: uocibꝰ intimabo: ac prius uocabuli mei promenda ratio eſt: ne indecenter exquallentior peragratrix cælicolarum auratam curia;: & interſtrictum Cylindris gemmantibus pauimentum rurali reſperſura puluere credar intraſſe.

Archimedes
Euclides
Helladica facultat

GEOMEtria dicor: ꝙ permeatam crebro: admenſamque Tellurem: eius quoq; figuram. Magnitudinem: Locu;: Partis: & ſtadia poſſim cum ſuis rationibus explicare. Neq; ulla ſit in totius terræ diuerſitate partitio: quā nō mēoris curſu deſcriptiōis abſoluā. Quo dcō: quoniā fuerāt in Deoꝶ ſenatu q̄ plures: q neq; toti terris eſſent: neque ipſi unq̄ dicerent ſe calcaſſe tellurem. Ipſe etiam Iupiter curioſius totius terræ latebras uellet exquirere: credo ne necubi decētes puellas: iſto quoq; ſæculo is uerſiformis cupitor audiret.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Hoc igitur promere Geometria primum iubet: ac demum cætera aſtruendæ præcepta artis aperire. Tū illa. Formam totius terræ non planam: ut æſtimant: poſitōi: q eam Diſci diffuſioris aſſimilāt: Neq; concauam: ut alii: qui deſcendere Imbrē dixere telluris in gremium: Sed rotundam: globoſam etiam ſicut ſecundus Dicearchus aſſeuerat. Nāq; ortus obituſq; ſyderum non diuerſus pro terræ elatione: uel inclinationibus haberetur: Si plana diffuſis mundanæ conſtitutionis operibus uno eodemq; tpe ſupra terras & æquora nituiſſent: Aut item ſi emerſi ſolis exortus cōcauis ſubductioris terræ latebris abderet. Sed quoniam poſterior aſſertio mage deſpicabilis opinationis caſſæ uilitate tenuatur: Illam priorē: cui ēt phyſicus Anaxagoras acceſſit: præſtat exigere: Quāuis non nullas credatur aſtruere rōnes. Quippe dicit planā terram ortu occaſuue ſolis: aut lunæ perſpicue comprobari: Qui mox: ut primi lumis fulgor emerſerit: confeſtim ad obtutus noſtros directis lineis diriguntur: Quod magis indubitabilis probamenti fiet: ſi in littore conſiſtentes obſtacula montium relinquamus: Quod ſi ita eſſet: cunctis ſupra terras degentibus: eodē tempore emergētia uiderentur: occaſuſque uno obitu condita cunctas ualerent tenebrare terras: ac falſa Romulei Vatis exploderet aſſertio: qua docet:

Noſque ubi primus equis oriens afflauit anhelis:
Illic ſera rubens accendit lumina ueſper.

Quin etiā cunctæ noctes ac dies ſimilibus interſtitiis: horiſque ſemper paribus conuēirent: Nulliq; parti telluris uel apparerēt certa: uel alia ſydera negarētur. At cū Arctoa conuerſio ſupra uerticem uoluatur heſperiæ apud Troglodítas Aegyptūq; cōfine ignoto occultoq; penitus ſydere neſcit. Cū Canopū ac Berenices crinē ſtellas admodū prænitētes Scythiæ: Galliæq;: atq; ipſa prorſus nō cernat Italia. Cū illæ antarcticis terris conſpicuæ ac prænitētes: & uelut perpēdiculatæ capitibus ſuſpectētur. In Alexandria etiā Canopos quarta parte Interſtitii ſignilis ultra terras emineat: Trioneſque geminos & deuexa non cernat. Cum in Arabia Nouēbri mēſe ſub noctis auſpicio helice nō conſpecta ſecunda uigilia proſpectet.

In Meroe ſolſtitio tātū exiguaq; breuitate conſpicitur: Vbi circa ortū Arcturi cum die naſcitur. Quæ itē; in India patauitano portu prima tantum parte noctis aſpicitur: In qua etiā in Maleo mōte qndecim tantū diebus annuis uidet. Quis igitur dubitet & globi

[Marginalia: Dicearchus · Forma terræ · Anaxagoras · Canopus · Berenices crinis · Alexandria · Arabia · Meroe · Patalitanus portus in India · Males · lege patalitano ex plinio libro 2. ca 75]

[Marginalia: qui deceptus fuisse uidetur depravatis plinij uerbis acceptis q appellatiuis nominibus pro nomine proprio auctoris lege secundi lib ei caput 172 · plinio 2. ca 172 & cornelio tacito libro 14]

deuexiori ſoppoſitu: Alia incōſpicua fieri: atq; alia uelut ſpæræ curuationibus eminere. Addit ad fidē globi rotundioris ambigētibus aſſerēdū: q ſolis lunæq; deliquia in occaſu facta orietis incolæ nō uiderunt. Itemq; in ortu ſi accedant: a tota Britānia atq; occaſiuis regionibus ignorant: ēt in mediis plerumque regionibus horarum diuerſitatib⁹ uariant: Sicut in magni Alexādri uictoria lunā noctis ſecunda hora defeciſſe Seruius nobilis in Arabia nunciauit: Quod in Sicilia in exortus primi ſplendore conſpectū Alpiano & Fonteio Conſ. undecimo Kalēdas Maii defectus ſolis fuit: Qui in Cāpania diei ſeptima uiſus. In Armenia eiuſdē diei undecima comprobatur. Quod factum ē utiq; ſpæræ circuitu moras per inflexus rotunditatis ſubinde uariāte. Deniq; ipſa uaſa: quæ Horoſcopa: uel horologica memorant: pro locoꝝ diuerſitatibus immutata cōponuntur. Alio q Gnomone ultra qngenta ſtadia diſcernuntur. Vmbris p locoꝝ aut elationibus celſis: aut inclinatiōibus infimatis. Hinc ēē q in Meroe longiſſim⁹ dies duodecim æqnoctiales horas & alteri⁹ Biſſem ſecat. Alexādriæ quatuordecim. In Italia quindecim. In Britānia decē & ſeptē. Solſtitiali uero tēpore: cū cæli uertice ſol inuect⁹ ſubiectas leuorſum terras perpetui diei continuatione colluſtrat. Itemq; brumali deſcenſu ſemiannuam facit horrere noctem. q in inſula Tile compertum Pytheas maſſilienſis aſſeruit. His tēporū diuerſitatibus aſſertum: ni fallor: globoſam rotunditatis flexib⁹ habendam eſſe tellurem. Seqtur: ut quem mundi locum: quāue granditatem ſortita ſit: approbemus. Circulum quidem terræ ducentis quinquaginta duobus milibus ſtadioꝝ: ut ab Heratoſthene doctiſſimo gnomonica ſupputatione diſcuſſum. Quippe Scaphia dicuntur rotunda ex ære uaſa: quæ horarū ductus ſtili in medio fundo ſui proceritate diſcriminat: Qui ſtilus Gnomō appellatur: Cuius umbræ prolixitas æquinoctio centri ſui extimatione dimenſa: uigies quater cōplicata circuli duplicis modum reddit. Heratoſthenes uero a Syene ad Meroen per menſores regios Ptolomæi cert⁹ de ſtadiorum numero redditus: quotaq; portio telluris eſſ aduertēs: multiplicanſq; pro partiū ratione circulum: mēſuramq; terræ incunctanter quot milibus ſtadiorum ambiretur: abſoluit.

De Poſitione Terræ.

Comperta eſt terræ breuitate rōnabili: magnitudo locuſ eiuſdē ac poſitio doceat: Quā in medio imoq; mundi imobilē ſtare mul

[Marginalia: Rotunditas terræ probatur ex eclipsibus ex plinio libro 2. cap · Seruius nobilis · Alexander M. · Vipsanius · Fonteius · Coss · Horoscopa · Horologica · vasa · Gnomon · Meroe · Alexandria · Italia · Britannia · Pytheas massiliensis · Tyle · Scaphia uasa que supra appellauit horoscopa siue horologica · Gnomon qd]

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Terra in medio

tiplicibus monſtraſ aſſertis:quæ ſibi ante cōſtitutionē mundi in eo
dem loco fuerit:exquo moueri non potuit. Ac dehinc diuulſis a cō
fuſione primæ commixtiōis elementis undaru; imenſa & uolubilis
latitudo:aeriſq; halitus undique ſecus circa terræ ſtationem diffu/
ſus arctarit:mediumque fecerit:Quod teres ac uolubilis circūclu
ſit:ſiue q̄ i ſpæra efficitur imum omne:quod medium ē:dum pari/
bus ab extimæ rotunditatis ambitu lineis qcqd eas ſubſtinet:conſti/
patur. Imum uero iam neceſſe ē ſui extremitate conſiſtere:qa iferi
us:quo decidat:non eſt. Oia ēt pondera in eam deſuper cadunt: ut
Imber:grando:nix:fulgura.atq; ipſe:q in eius penita præcipitatur
Oceanus:& fluenta latentia:quæ fundo uoluuntur i imo. Vides
igr̄ eas:quæ undis:cunctaque ſuſtētat:arctatá ex oibus nihil ſubii
cere:quo ſecedat. Medio igr̄ credenda ē:qa poſtrema:q̄ præſerti a q
noctialis temporis iterſtitia manifeſtant. Nam pares horarū metas
tam ante meridialium q̄ ēt poſtremarum: & tam diei q̄ noctis horo
logia manifeſtát:Quo documento clarum ē:tantundem undiq; ſe
cus ab terris abeſſe cælum:Quod item duobus circulis edoceſ: ſol/
ſtitiali & brumali. Nā utiq; qtum iterſtitii dies h;:cum cæli culmi
na ſol elatus illuſtrat:tátum ſpatii longior nox:Cum ſol i bruma;
decidens repreſentat. Itēq; qcqd ſingula ſigna zodiaci itercapedine
loci cōtulerit:tantūdem ſole econtrario rutiláte umbris noctis igno
ſcunt:Quod utiq; undiq; uerſum probat tantundem circulos ſyde
raque diſtare:mediamq; tellurem eē. Quod utiq;:ſi congrue uideſ
aſſertum:iam partes eius:quas ipſa permenſa ſum:perhibebo.

Meridialiū

De quinq; Zonis Terræ.

Orbis terræ in qnq; zonas:ſiue melius faſceas dico:pro reru; di
uerſitate diſcernit:Quaꝝ tres intēperies multa a cōtrarioꝝ nimieta
te relegauit. Nā duæ:quæ axi utriq; cōfines algore imēſo & frigori
bus occupatæ deſertiōis cás pruinis mergētibus præbuere. Media
uero flāmis atq; anhelis ardorib⁹ torridata ꝓpiquantes aiantū ibu/
rit acceſſus. Aliæ aūt duæ uitalis auræ halitu tēperatæ hitationē aia
libus idulſerūt:quæ qdē per toti⁹ rotunditatē telluris icuruæ tá ſu
pernū hemiſpæriū:q̄ iſerius ambierūt. Ná utiq; terra duas ſibi par
tes hemicycliorū quadá diuerſitate deſpicit.i. uná hēt ſupernate;:
quá nos hitamus:& ambit oceanus. Et aliá infernatem. Sed hæc ſu
perior initiū hēt a ſolari ortu. Illa ichoat a ſolis occaſu:quē circu
lum græci ὁρίζοντα perhibēt. Veꝝ qa illæ zonæ uolubilitatē utri

Zonæ — Idē — Faſceæ

Nimietate

Indulſerunt

Supernate — Infernate

Orizon

uſq; partis includunt:decē utrinq; circulo ſuo faciūt regiones: e q
bus hæc:quæ a nobis hitaſ:ē una:atq; ad aqlonē uerſus & ſeptētrio
nes aſcendit. Altera:quæ ecōtrario ad meridiē atq; auſtrū ferſ:quā
habitare illi æſtimanſ;qui uocanſ ἀντοίκοι. Similiter ex infernati
bus duæ:Sed hi:qui nobis obuerſi Antipodes mēorant:qui contra
illos:quos ἀντοίκους diximus: Antichthones appellant. Sed nos
cū illis diuerſitas tēporū uelut quadá cōtrarietate diſcriminat. Na;
cū æſtate torremur: illi frigoſ cōtrahunt. Na; cu; hic uer pubeſcit
florētibus pratis:illic edomita æſtas tēporibus autūneſcit. Hic bru
ma:ſolſtitiū illic apparet. Nobiſ arctoa lumina ſpectare permiſſu;:
illis poenitus denegatū. Antipodes aūt nři unū nobiſcū tractū per/
ferunt hyemis:& flagrantia cōis æſtatis;ſed noctē; diuerſam: dieiq;
cōtrarios:l; æſtate grandes dies:prolixaſq; hyeme noctes. Nobiſq;
ſeptētrio cōſpicabilis illos lateat ſine fine. Ita ēt his:q ἀντοίκοι uo/
canſ:Antipodes ſui quatuor anni tēpora nouē cōia:ac polū: qui ē
ad auſtrū antipodib ſuis:nobiſq; penitus ignoratū ſoli ſuſpiciunt:
Qui át in media faſcea ſunt:Hii quotidie ortus:occaſuſq; mutanſ
Et ſupra quos ſol eſt:his citius exoriſ: Tardiuſq; merſat. Aequo/
ctiali aūt tpr̄ & oriēs & occidens ſimiliter apparebit: neq; ulla aſtra
ſunt:quæ illoꝝ obtutibus denegenſ:& quæ una illis oriunſ:ſimul
ueniūt in occaſu;:Hi dies cūctos pares ſuis noctibus intuenſ:Nec
ullas meridiáno die metiunſ umbras:Eorūq; antipodes dies:nocteſ
que ſub eadē lōgitudine patiunſ. Cū aūt ſolſtitii ꝑperātia peragen
di per eoſdē tranſeat/& iá brumá itidē ſol reuertēs ſimiliter per illos
iter ducat:& ꝓcul ab his utrinq; ſecedat. dubiū non ē:quin bis hye
mem:& ſecūdo patianſ æſtatē:Quibus cū ortus ſolis ē:eoꝝ antipo
dibus apparet occaſus. Veꝝ illæ duæ regiōes:quas faſceas ite; dixi:
quarū una uicinátis plauſtri algore cruſtaſ. altera trás auſtrini ha
litus deſertione cōtrahiſ:antipodas ꝓprios nō hēnt:ſed ipſa ſibi in/
uicē cōtraria fiunt hitatiōe. antipodæq; nullos ortus ſydeꝝ abſque
planetis utrinq; nouerunt:quæ qde; illis nō ſupra caput eūt :ſed de
medio lateris oriunſ. Stellæ ēt fixæ cæli ſex eis uidenſ mēſib⁹. ſex iti
dem non apparent:ortibuſq; circulus æquinoctialis illis ē. Senaq;
ex zodiaco ſigna cōſpiciūt. Deniq; ſex menſibus:dieſq; nocteſq; pa
tiuntur:ut utriſque poli:axiſque termini ſupra uertice; uideátur:
Sed hæc prior ſeptētriōis. altera Canopi ſtellæ illuſtrata fulgoſ:cæ
tera non nouerunt.

αντοικοι.

Antoeci

Antichthones

Antipodes

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De Circuitu Terræ.

Quarū Regionum habitus prodidit doctiſſimus pythagoras.
Sed ego ipſa peragraui: nequa mihi ignota uideret portio ſupereſſe
telluris: Cuius terræ totius ambitus oīs: plenuſq; circuit⁹: ut Ro/
manorum dimenſione percēſeam: qcqd ſtadiorum ſupputatiōe me
moraui: ē in milibus paſſuum trecēties & qndecies cētenis. Quo lo
co non puto tranſeundā opinationē Ptolemæi i Geographico opeř
memoratam. Idem qppe zodiaci tractum: oēmq; cōplexum trecen/
tis. lx. cæli partibus ſecat: Quas ſingulas i telluris centrum ita æſti/
mat prouenirē: ut unius partis latitudo iſtic qngentoꝝ ſtadioꝝ mē/
ſura tendat. Singula uero ſtadia. cxxv. paſſibus explicata: quæ octo
millenos paſſus abſoluunt. Vnde qngēta ſtadia: quæ ſunt partis uni
us: milia paſſuum colligunt ſexagita duo: paſſuſque qngētos. Ve
rum illa ſtadia qngēta trecēties ſexagies cōplicata faciunt ſemel mi
lies octingētieſque ſexcēta ſexaginta ſtadia. Ex qbus milia paſſuū
partitiōe prædcā collecta faciunt ducenties uicies qnquies centena.
Hoc de totius terræ globo oportuit intimari.

De Longitudine Terræ.

Cæteꝝ eius lōgitudo ab ortu ad occaſum: hoc eſt ab ipſi⁹ Indiæ
extremitate uſque ad Herculis colūnas gadibus ſacratas octuagi/
es quinquies cētena ſeptuaginta octo milia ſunt: ſicut ēt Artemido
rus auctor aſſeruit. Nā Iſidor⁹ nonagies octies dicit & decē & octo
milia. Veꝝ Artemidorus dimenſiōi prædictæ adiicit: qcquid a gadi
bus pcurrit: Nā per Sphenis frōtē circuitu ſacri pmōtorii ad aliud
finale pmontorium: quod Artabrū nominatur: procedeř dicit ter
ram in nongenta nonaginta unum milia.

Alia Dimenſio Terræ.

Quæ dimēſio itē fieri cōpendioſior pōt: ſi per maria quis uectus
excurrat. Nā a gange fluuio: oſtioq; eius: quo ſe in Eoum effun/
dit Oceanum: per Indiam Parthienenq; ad Myriandrū urbem Sy/
riæ in Iſſico ſinu poſitā: quinquagies bis. xv. milia. Inde proxia na/
uigatione Cyprū inſulā: Paterā Lyciæ: Rhodū Aſtypaleā in Car
patio mari. Itē in iſula ſtenaꝝ Lacōicæ: uñ Lilibæū Siciliæ: & Cala/
rim Sardiniæ tricies quater qnquagita milia. Inde gadibus quadra
gies bis quinquaginta milia: Quæ menſura uniuerſa ab eo mari ef/
ficit octogies quinquies ſeptuaginta octo milia.

Item alia Terræ mariſq; Dimenſio.

Poteſt item aliud terra marique iter duci per Gangen: Eufraten
que fluuium. Cappadociam. Phrygiam. per Aegeū pelagus & La
conicū mare. Itemque per ſinus alios uſq; peloponeſſum: leucadē:
Corcyram: acroceraunīū: Brunduſiū. Romam: alpes & galliā per
pyrenæos ēt montes in oceanum ueſpertinum hiſpaniæ oram: traie/
ctumque per gades & omnis menſura. Atteſtāte Artemidoro aſſer/
tionibus meis habet milia octuagies ſexties centena octoginta quin
que. Habetis longitudinē multipliciter memoratam.

De latitudine Terræ.

Latitudo autē eius a meridiāo ſitu in ſeptētriōis caput plurimū
minor eſt. Nam utrinque intēperati aeris nimietate contrahiť. Eo
accedit ꝙ a ſeptentrionis plaga: Sarmatarum gens: copioſaque bar/
baries acceſſum indagandæ dimenſiōis excludit. Attamē quicquid
intrepidi permeare quiuit excurſio competēter admenſum: reperta
que latitudo habitabilis terræ pene dimidio minor: q̄ dcā ē collegiſ
ſe longitudo. Nā colligitur in quinquagies quater centena ſexagin
ta duo milia. Quippe a littore æthiopici oceāi: qua hītabilis primū
eſt ad Meroen. Inde Alexandriā. Rhodum. gnidum. Choum. Sa/
mum. Chium. Mytilenem. Tenedum. Sigæumq; pmontoriū. Os
Ponti. Carābim promontorium. Os Mæotidis. Oſtiū Tanais præ
dicta dimenſio comprobatur: Qui quidem curſus: ſi per maria trā
ſeatur in cōpendium ducit milia ſexcenta ſeptuaginta octo. Nunc
uſq; compertū progreſſum Arthemidorus aſſeuerat. Sed Iſidorus
adiecit duodecies centena quinquaginta milia uſq; ad Tilen ultimā
tendi: Quæ quidem opinatio mihi uidetur incerta. Nā ipſi tantūdē
latitudinis ineſſe dico: q̄tum longitudinis comprehēſum. Neq; .n.
cum rotundum telluris orbem aſtructio ſuperior: ratioq; mōſtra
rit: Impar latus globo poterit peruenire: Sz ſupradicti ſcriptores ha
bitabilem dixere tellurem.

De Rotunditate Terræ.

Rotunditatis autē ipſius extima circūfuſus ambit Oceanus: ſi
cut nauigatus undique comprobatur. Nam a gadibus per Hiſpaniæ
galliarumque flexum occidentalis plaga omnis hodieq; nauigatur
Dum autem Diuus Auguſtus claſſe germaniā circuiret: ſeptētrio
nalem totum permeauit Oceanum. Nam primum in cimbricū pro
montorium ueniens magno dehinc permenſo mari: ad ſcythicā pla

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

gam:ac rigẽtes undas uſq; penetrauit. De cõſinio item ab orientis
principio & Indico mari. Pars quæ pergit in caſpium mare: a mace/
donum claſſibus remigata: dum Seleuchus & Antiochus regnauiſ
ſent. Palus uero meotica eiuſdẽ ſinus hẽtur oceani. Item leui late/
ris circumflua mẽorentur. Ab ipſis itaq; columnis Herculis: quæ
in gaditano ſunt littore conſecratæ uſq; in arabicum ſinum meridia
nus omnis permeatur oceanus: Sicut plurimis aſſeueratur exẽplis.
Nã eius maximam partem magni Alexandri ſulcauere uictoriæ.
In eodem arabico ſinu cõſtituto. C. Cæſare Auguſti filio: hiſpana/
rum nauium naufragio & eiectæ fragmentorũ reliquiæ paruerũt.
Itẽ Hãno: dũ punicũ floreſt imperiũ: Mauritãiæ circuitu: ac dehĩc
meridiani flexus excurſu in Arabiæ terminos prolixa admodũ na
uigatione peruenit. Corneliuſ auctor affirmat quendam Eudoxũ
fugientem Regis inſidias ex Arabia in gaditana perueniſſe refugia.
Cælius Antipater ſe hominem uidiſſe confirmat: Qui negociatiõis
ardore in Aethiopiam ex Hiſpania nauigaſſet: Idẽ Cornelius poſt
captos Indos per germaniam nauigauit.

De Diuiſione Terræ.

Oſtenſum puto ambitum ſuperioris terræ: permẽſo in circulũ
mari undiq; ſecus nauigatũ. Nunc ipſius diuiſionẽ: q̃tum patitur
ſuccincta inſinuatio: memorabo. Circulus omnis ſuperæ habita
biliſq; telluris: Sicut pleriq; teſtantur: in tres partes ẽ diſtributus.
Europam: Aſiam: Africamq;: Quarum primam atque ultimã in
terruptio diſſecat oceani. Nã athlantici profundi ex gaditano fræ/
to uis interſecans profunda telluris: lybicum Ibero latus abſcidit.
Et confeſtim ſe in propinq maris fluenta diffudit. Quippe a gadita
no oſtio ingreſſum interioris maris per lẽgitudinem curſus uix qn
decim paſſuum milia numerãtur. Latitudo uero ubi anguſtior qn
que: ubi diffuſa ſeptem: ubi prolixior decem milibus explicatur.
Hinc defluxere per diuerſos ſinus ſubſidenteſq; campos tot maria:
tot fragores: & q̃tũ per diuerſa æquora tumeſcit. Vndarum uero
illa proruptio interfluentis oceani leua Europam facit. Lybiamq;
dextra: & montibus utrinq; concluditur. Nam Europa Calpe: afri
ca Abyla monte deſpicitur: Qui utrinque prominẽtes dici Colum
næ Herculis meruerunt: Quod teſtimõio uetuſtatis laboris hercu/
lei limes in illis ſit conſecratus. Siquidem ultra eum progredi con/

ſumptæ telluris inuia prohibebant. Deniq; etiam hoc de eius ſa/
cræ uirtutis poſſibilitate perſuaſum: quod cum antea natura terris
maria diſpararet: Ac tanto cingi circuitu firmaret oceani montium
prædictorum effoſſis radicibus: diuulſoq; confinio camporum de
uexis: lacuniſque terrarũ in ꝓpulſum pelagus in uſũ impigræ mor
talitatis admiſit: permutans orbis faciem naturæq; diſcrimina. Hoc
igĩ fræto leuorſum Europa diſtendit uſque in Tanais fluminis gur
gitem: a quo inchoans aſia Nili itidem alueo limitaſ: qui qdem Ni
lus eandem africamq; diſrumpens telluris complexum interſecans
multitudine fluuiorum. Europam tamen interminari Propõtidis
faucibus dixere q̃ plurimi: Quæ Propontidis per anguſtam deſcen/
dens ad Meotidem quoque perfertur.

Europæ tamen principium: inchoamentiq; limen hiſpaniæ con
tributum fertili fragum: opimæq; ꝓuinciæ metalloꝝ auriq; fœtu/
ra miri marmoris: gẽmarumq; muneribus prædicandæ: Quæ qdẽ
ꝗ Iberi fluminis interriuata tractu amnis ſui meruit cognomẽtũ:
cuius illa portio: quæ athlantico confinis Oceano in gaditani fræti
littus excurrit: Bethica perhibetur. Etiam ipſa uocabulum pro/
prii fluminis nuncupatione ſortita. Quæ ab Vrcitano fine: qua ci
terior meat: Tarraconenſis dicitur a Tarraconenſi urbe: quam Sci/
piones condiderunt. Nam Pœni fundauere Carthaginem: Condi/
tas ubicunque urbes amico ſibi nomine præſignantes. Sed prædi/
ctum latus a pyrenæi Iugis in aliam prouinciam diſſecatur: Siqui/
dem Bethycæ a Septentrionali confinio Luſitania ſociatur: Cui no
men fabula a luſu Liberi patris: uel cum eo Bachantium ſociauit.
Hæc quoque cognoĩs ſui fluuio permeaſ: lʒ eam Tagus quoq; ha
renis illuſtret auratis. Oliſſiponẽ illic oppidum ab Vlyxe conditũ
ferunt: ex cuius nomine Promontorium: quod maria: terraſque di
ſtinguit. Nam ab eius ambitu inchoat mare gallicum. Et facies ſe/
ptentrionalis oceani. Athlanticus uero & occiduus terminaſ ocea/
nus: q̃tum Hiſpaniæ limitatur excurſibus. In eius quoque confi
nio equaꝝ fœtura uẽtis maritãtibus ĩoleſcit. Volucres ꝑli curſus
ipſo ſpirate fauõio. Veꝝ Bethica cũctas ubertate fœcũditatis añue
nit: quæ qdẽ hẽt Iuridicos cõuẽtus duos: Gaditanũ: Cordubẽſẽ:
Oppida cẽtũ ſeptuagintaqnq; hitantium multitudĩe frequentata:
Eadẽ uero longitudĩs dimenſione diſtenditur a Caſtulonis oppidi
fine ĩ Gaditanum oppidum ducentis qnquaginta milibus amplior

æſtimatur. Latitudo quoque in ducēta uiginti quatuor milia excurrit. At uniuerſa prouincia habet conuētus ſeptē. Carthaginenſem: Tarraconenſem: Cæſarauguſtanum. Clunienſem. Aſturum. Lucrenſem. Bracarum. Ciuitates uero in Hiſpania præter inſulas: atque alias contributaſ ducētaſ nonaginta quatuor tota complexione dinumerat. Tenditur autē per longitudinem q̄tum Agrippa dinumerat milibus quadringētis ſeptuaginta quiq;. latitudine ducentis. xxiiii. Cum finis Carthaginē uſq; protenderet: Quæ opinio Agrippæ non exiguum admittit errorem. Nam hiſpania omnis citerior a Pyrenæo in Caſtulonis finem per ſexcenta ſeptem milia longitudine protrahitur: Cuius ora paulo amplior æſtimatur. latitudo autem a Tarracone ad littus larſonis trecētis ſeptē milibus inuenitur. A radicibus pyrenæi: ubi utriuſque maris propinqtate cōcluditur. Nā paulatim diffuſior adiacet in latitudinis excremētu;.

De Monte Pyrenæo & prouincia Narbonenſi.

Idem igr̄ pyrenæus ex alio later Galliarum finibuſ admouetur: a cuius radicibus quicquid interiacet uſque Rhenum: & item inter Oceanum & montes gebēnam & Iuram gallicis regionibus attributum. Narbonenſis autem prouincia appellatur: quæ interno mari alluitur. Hæc Bracchata antea dicebatur: quæ ab Italia Iugis alpium atque amne Varo diſcernitur: cuius longitudo: ſicuti Agrippa dimenſus eſt trecenta ſeptuaginta milia paſſuum. latitudo autē ducenta quadraginta octo. In hac prouincia Rhodanus fluuiuſ ex alpibus ueniēs: per Lemannum lacum meat. Et cauſas fertilitatis ĩportat terræ germinibus ac fœcundis: Cuius ora diuerſis noīb' appellata. Nam hiſpanienſe unum: alterum Metapinum: tertiu;: quo plenior meat: Maſſalioticum nuncupatur. prouincia uiriſ opibus. frugibus memoránda: Vnoque tráſcurrēda piaculo: q illic fas fuerat hoſtias humani generis imolare.

De Italia.

Sed poſt alpium montes: qua facieſ prominentiſ naturæ ortui ſolis illuminatione perfunditur: inchoat: ac deſcendit Italia longe ante alias omnes laudibus ueteru; in urbis Romæ gratia prædicanda: Cuius principium Ligures tenent. Dehinc: quæ ubertate Soli ſacrata occupauit Hetruria Regio tam Indigetis Aeneæ fœdere: q̄ remediorum origine: atque ipſius Tagetis exaratione celebrata

exaratiōe celebrata. Vmbri mox Latiumque: atque oſtia Tyberina Dehincq; ipſa caput gentiu Roma armis: muriſ: ſacriſq;q̄ diu uiguit cæliferis laudibus cōferenda. Hæc a mari. xvi. paſſuū milibuſ diſparaſ. Dehīc littus in Volſcorꝫ nomē: ſorteq; cōceſſit. Mox Capania picēteſq;: ac lucanū littus: brutiūque cōiungit. Cuius ꝓmōtorium in meridiē auſtrūque reſpectāſ in mare ꝓcurrit. Leuaq; ala interioris ſinus fluēta cōplectit: ut ſi a primis alpib' dextrū lat': Et ꝓlixi mōtis brachiū cōtēpleris: ꝓminētias utrinq; cōponēs theatrū quoddā ſpectare uidearis undarꝫ. Lunata qppe & quodam hemicyclio: in ꝓmōtorium mēoratū circūfert. Italia deniq; ab ipſis gadibus: qua ſe fauces fræti interfluētis aperiunt. In brutiū ſinū: q ē primus Europæ: emiſſa maria cōqeſcunt. Interior uero tellus: quæ in ſuperꝫ mare: Boreāque perfert: græciæ ora ſalētinis. pediculis. apulis. pelignis. Iſtris. Liburnis: & cæteris populis obſcurioribus hītatur. Leuorſum quoq; ſe flectit. Et itē duob' ꝓmōtoriis Peltæ amazonicæ formā reddit. Dextro cornu Leucopetra tendēs: leuo lacinium. Vnde cū longa ſit ab alpibus prætoriis auguſtæ per urbē Capuam: & Rhegiū oppidum abſque recuruo flexu decies centena: & xx. milia paſſuū. Nuſq uero. ccc. latitudo eius excedit. A ſolo igr̄ Italico Liburnia Iſtriaque diſcretæ ſunt cētenis milibus paſſib': q & ab Epiro & Illyrico qnquagita. Ab Africa itra ducēta milia: ut Varro cōmēorat. Ab Sardinia. cxx. a ſicilia mille qngētis. a Corſica minus. lxx. ab Iſſa qiunquaginta. Verum omnis Italiæ circuitus tendit uigies cētena. xlix. milia. Eius umbilicus ĩ agro dicit Reatino. anguſtior plurimū eſt ad portū: quē Hanibalis caſtra dicunt. Nā uix ibi. xx. M. paſ. lata ē. Verꝫ Italia et Pado flumīe mēoráda: Quē Græcia dixit Eridanum: Hunc amnē mōs Veſulus iter mōtes alpiū elatior gignit fonte mirabili: q in ligurꝫ finibus flumē crcat: ac dehīc fluuius merſ' ĩpenita telluris ĩ parte agri Vibiēis emergit. canis ortu diffuſior. Nā ſolutis alpium niuibus: flagrátia ſolis æſtiui exuberat ultra gurgitis ripas: nullique gloriæ amnium nobiliu; cedēs. xxx. receptis flumībus adriaticū mare magna opimus gráditate perfundit. Cætera Italiæ memoranda nec poetæ tacēt: ut Scyllæum oppidum cū Crathide flumine: quæ Scyllæ pater fuit. Caribdiſque Voraginem ac Vertiginem tortuoſam Peſtana Roſaria Scopulos Syrenarum in Campaniæ amœnis antiquitus nemora Phlegræi dehinc campi: habitatioq; Circeia: Terracina prius

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

inſula nunc iuncta. Rhegium: quæ ab Sicilia cõtinẽti ſeparata: atq; in cõpenſationẽ cõnexæ telluris in iſulá religata. Formiæ ẽt Læſtrigonũ hitatione famoſæ.

De cõditoribus Vrbiũ.

Hoc loco poſſe; ẽt urbiũ percurrere cõditores: ut a Iano Ianiculum. a Saturno Latiũ. a Dane Ardeá. ab Hercule Herculaniũ ad radicem Veſuuii: a quo haud procul Põpeios: Cum boũ pompá duceret Iberorũ: ex cui⁹ laboribus in Liguria cápi lapidarii ſunt appellati. q eodẽ dimicãte ſaxis ferunt pluiſſe cælũ: Idem ẽt Ioniæ nomẽ dedit. Ná Ionẽ Naulochi filiá obſidẽtẽ uiaſ latrocinaliter iteremit.

Iapygas Iapyx Dedali filius cõdidit. Corá Dardanus. Agyllaſ pelaſgi. Tybur Cathyllus præfect⁹ claſſis Euádriæ. Parthenope dicta ab Syrenis ſepulcro hoc noie uocitata: quæ nũc Neapolis appellatur. Præneſte ab Vlyxis nepote præneſte. I; alii uelint Caculũ cõditorẽ: quẽ pignus aſſerunt fuiſſe flámarũ. Arpos & Beneuẽtũ Diomedes. Patauiũ Antenor. Pylii Metapõtũ condidere: Sed nil mea intereſt origines urbium perſcrutari.

De Inſulis Tyrrheni Maris.

Nunc quoniá cõtinẽtis terræ limes interfluẽtis frati coertione diſtinguit. Nõ alienum ẽ interfluẽta emergẽtes terras: quæ q in ſalo ſint inſulæ uocitant: præſertimq; nobilel cõmonẽr. Neq. .n. moroſa debet eẽ percurſio. Tráſco itaq; Pityuſas a Sylua pinea mẽoratas: quæ nũc Ebuſ⁹ appellat: in cõfinio Carthaginis nouæ. Baleareſ ẽt duas: colubrariá: & quá gymnaſiaſ græci dicũt: uel capraliá naufragalem. In galliæ quoq; ora: in Rhodani oſtio Metina: quæ Blaſcorum uocatur. Et tres Stoechades: quarum hæc ſunt nomina ſingularũ: Prima Themiſta. ſecunda põponiana. Tertia Hypæa: ceteraſ quee exiguas aduerſum Antipolim. In liguſtico át Mari ẽ Corſica: quá Græci Cyrnon appellauer: lõga. cl. milibus paſſuũ: lata. l. Circuitus eius oĩs diſtendit milibus. ccc. xxv. hẽt ciuitates. xxxiii. Stipa aũt citra ẽ Oglaſa iſra in ſexageſimo Corſicæ planaſia fallax nauigãtiũ: metieſq; ppinqtas. Vrgo itẽ & capraria: quá ægilõ grci dixerũt. Itẽ Igiliũ Dianiũ. Itẽ colũbaria uẽaria. Item ultra tyberia oſtia. In Antiáo palmaria: Sinõia: & in Firmiáo põtiæ. pádataria: prochyta. Ab ẽneria. Inarime a græcis dcá pithecuſa: & Megaris ẽt ĩ neapolitáo ſa ſurrẽto. In octauo miliario capreæ ſenaria dcá & Telẽtea. Item Leucothea iam africum mare ſpectans a Corſica. in octauo

De Sardinia.

~~In octauo~~

// et ænaria. uel potiꝰ ab homero inarime a græcis dicta pithe eẽ plinio euidenter

Lego Prima Prote, Meſe ſecunda quæ & pomponiana. Tertia hypate. ex plinio. l. 3. c. 5. circa finẽ

Sardinia eſt: in quo ágũſto fræto ſunt paruæ inſulæ: quæ cuniculariæ perhibentur. Item Pinton & foſſæ. Veru; Sardinia a Sardo filio Herculis appellata: habet formam humanæ plantæ. Deniq; Sandaliotes ẽ appellata: & Signoſa: q utrinq; ueſtigii formá ſignat. Verum ab oriente cẽtũ octuaginta octo milibuſ patet. Ab occidẽte centum ſeptuagintaquinq;. a meridie ſeptuagintaſeptem. a ſeptentrione centũ uigintiqnq; milia hẽt. a gorditano pmontorio inſulas duas: quæ Herculis mẽorantur. a Sulchenſi enoſin. a Caralitáo Ficariam galatamq;. Quidam itẽ non longe Balaridas dicunt: & Callode: & Heraſ lutra. Contra Peſtanũ Leucaſia ẽ: a Syrene ibi ſepulta nominata. Contra Veliam Oenotrides. Contra Vibonem Itaceſiæ: ab Vlyxis ſpecula dictæ.

De Sicilia.

Hinc Sicilia memorãda: quæ a Thucydide Sicáia: a multis Trinacria perhibetur. Sicania a Sicano rege: Qui cũ iberica máu in eandem terram ante bella troiana peruenit. Dehinc Siculus Neptunni filius: a quo nomẽ eidem cõmutatum. Na; Trinacria: q tribus promontoriis triangula cenſeat. Quippe unũquodq a Pachynno in Peloponneſſum in Meridiem uerium ſpectat quadringentis quadragĩta milibus a græcia diſparatur. Pelorus autem occaſum: Italiamq; inſpicit: quæ fræto mille qngentis paſſibus ſeparatur. Lilybæum Africæ fines uidet in centu octoaginta milibus. Ipſa autem promontoria inter ſe terreno itinere diſparant. Sic a Peloro Pachynnu; milia cẽtũ ſeptuaginta ſex. Inde Lilybæũ. cc. Inde pelorũ. cxliii. Coloniæ in Sicilia qnq;. Vrbes ſexaginta tres. Fluuii tõteſq; q̃ plures. Ac mõtis Aethnæ miracula noctibus totis uomẽtis incẽdia: Cui⁹ Crater ſtadiis. xx. patẽs fauilla Taurominiũ Catinamq; reſpergit. Magno ſtrepitu mugiẽs: & imẽſos fragores intonãs obluctatione flammarum.

De Inſulis Siculi frati.

In Siculo ẽt fræto inſulas eẽ nõ dubiũ ẽ: Africam uerſus: gaulos Melita. a Camarina. lxxxiiii. M. paſ. a Lilybæo. c. xiii. Coſſura hieroneſoſ: Cœne: Lopaduſa: Aethuſa: quá alii Eguſa dixer: & cæteræ ſũt aliæ citra ſiciliá. Ex aduerſo Metauri amnis in. xxv. M. ab Italia vii. æoliæ appellatæ. a nris Vulcáiæ. Cũ diuerſis noib⁹ prima dr̃ Lipara. ſcd'a theraſia. tertia ſtrõgile: in q̃ Aeol⁹ rgnaſſe fer: & a flãma in pxio prũpẽte: uel ei⁹ fumo: q uẽt⁹ flatur⁹ eẽt: intellexiſſe: qd' hodie quoq; ei⁹ loci icolas certũ ẽ præſentir. Quarta uero iſula ẽ didyme. Quinta Ericuſa. Pexta phoenicuſa. Vltima Euonymos.

De primo Sinu Europæ.

Hic primus Europæ ſinus Auſonii maris patet nonagitaſex mi
libus: Quiq; tres ſinus habet: Italiæ frons incipit: quæ magna Græ
cia appellata ē: Vbi amnium & oppidorꝝ copia: ac tunc portus: qui
Hannibalis caſtra dicunt: Vbi latitudo Italiæ uiginti ſolis milibus
æſtimatur.

De ſecundo Sinu.

Dehinc a lacinio ꝓmontorio ſecundus incipit ſinus Europæ ma
gno ambitu flexus: & acroceraunio Epiri terminatus ꝓmontorio:
a quo abeſt octogintaqnque milibus oppidum Croto. Ex hic præ
ter oppida: ſinuſq; q̄ plures: In mare Italia plurimū pergenſ: in Hy
druntum urbē ueit: Vbi ſuperū inferūq; mare decē & quatuor mi
libus diſparatur. Vnde in græciam breuiſſimus tranſitus: Ac dehic
Italia per populos: ſinus: urbes: fluuioſq;: montes barbaroſque q̄
plures ducitur in fines Illyrici: cuius a flumine Arſia ad flumen
Driniuꝫ longitudo pergit octingēta milia: a Drinio ad promonto
rium acroceraunium cētū ſeptuagintaduo milia. Ora Illyrici hēt
inſulas ultra mille.

De tertio ſinu Europæ.

Tertius aūt Europæ ſinus ab acrocerauniis inchoās montibuſ:
helleſponto terminat: ac ſinus hēt decē & nouem: prouinciaſque q̄
plures. Nam ibi ſunt Epirus. Acarnania. Aetolia. Phocis. Lo
cris. Achaia. Meſſenia. Laconia. Argolis. Megaris. Attica. Boe
tia. Item ab alio latere: alioque mari Phocis & Locris. Doris.
Phthiotis. Theſſalia. Magneſia. Macedonia. Thracia. Græcia oīs.

Epiros autē incipit acroceraunīis mōtibus. In qua primi Chao
nes: a qbus dcā Chaonia. Deinde mōs Pindus. Driopes Moloſſiq;
Dodonæi Iouiſ Fano inclyto celebrati. A tergo inter cæteros po
pulos Ponto iunguntur. Meſia ac Mædia Thraces uſq; ad Pontū.
Rodope mox & Hemi uidet excelſitas. Tunc colonia Butrotum:
Ambracius ſinus faucibus anguſtis æquor accipiens: in quo defer
tur amnis Acheron infernæ fabulæ error famoſus. Poſt aliquot gē
tes etiam Actium colonia cum Apollinis templo. Ex quo ipſi quo
que Deo additū cognomentum: Ciuitaſq; Nicopolitana. Egreſſos
ſinu ambracio in Ionium excipit diuerſitas populorum & oblique
apud quos inter cæteras urbes oppidum in confinio maris noīe Ca
lidon Diomedis: Tidæique ꝓgnatione notiſſimum. Dehinc influēſ
ſin⁹ Aetoliā ac Peloponeſſum diuidit. Mox in acarnania aracyn

tus. In Aetolia Ozolei: apud quos oppidum Oeanthe: in quo por
tus Apollinis. Tunc deinde in Phocidis campis oppidū Cirra. Por
tus Caleon: a quo in ſeptē milibus paſſuū introrſus oppidum Del
phos ſub monte Parnaſo clarum oraculis Apollinis. Fons ibi Ca
ſtalius. Deinde in intimo ſinu Angulus Boetiæ montē heliconem
iuxta peloponeſſum peninſula inter duo maria: Aegeum & Ioniū:
anguloſos receſſus obducens: in circuitu habēs qngenta ſexaginta
tria milia paſſuū. & per ſinus pene tantūdem anguſtiæ: unde ꝓcedit
Iſthmos appellat: in qnque milib⁹ paſſuū diuerſa maria utrinq; col
lidunt: ac latera meat⁹ abradūt. In medio hoc īteruallo: qd̄ Iſthmō
appellaui: Colonia ē Corith⁹ ſexagenis ab utroq; littorē a Piſa ſū
ma arce: quæ dē Acrocorinthos: utrūq; mare proſpectans. Ab Iſth
mo āt Achaiæ ꝓuinciæ nomen incipit: quæ ante Egialos uocabat ꝓ
pter urbes in littore per ordinē conſtitutas. Ibi q̄ pluresſ ſinus. port⁹
mōtes. urbes: & populi. Ab ipſius Iſthmos anguſtiis Hellas icipit:
a nr̄is Græcia dcā. In ea prima Attica antiqtus Acte uocitata. Con
tingit Iſthmū ſui parte Megaris dcā. In ora autē portus: cui nomē
Seyronia ſaxa. xxvi. longitudine. latitudine qnq; milibuſ paſſuum
a Myrtoo recedētibus Athenæ atq; Atticæ. Fontes ibi multi: inter
quos Callirohe prædicat. Nec athenis cedunt Boetiæ. In qbus Epi
grane arethuſa: hyppocrene: aganippe: gargaphie. poſt oppida mō
tes populique q̄ plures.

De Theſſalia.

Sequitur Aemonia: cuius a tergo mōs Oetha: Eaq; ēt Theſſa
lia nūcupat. Ibi natus Rex noīe Græcus: a quo græcia dcā. Ibi Hel
les: a quo Hellenes appellati: In Theſſalia montes notiſſimi. Olym
pus Pierius oſſa: Cui⁹ ex aduerſo pindus & othriſ Laphytarꝝ ſedes:
occaſum uerticibus intuētes. Nā pelios ortū uidet. Hi oēs montes
theatrali more curuant: ante quos ſeptuaginta qnque urbes ſūt me
morādæ. Theſſaliæ uicia Magneſia: cui⁹ fons ē Libetris poetici hau
ſtus noīe celebrat⁹. Lōgitudo Theſſaliæ habet milia quadringenta
octoginta. latitudo ducēta nonaginta ſeptem.

De Macedonia.

Macedonia poſtea. CL. populorum maximis regibus inclyta:
præſertiq; Alexādro: Qui Philippo cuꝫ nat⁹ crederet: ei⁹ mr̄ Olym
pias dracōe eū cōceptū eē mēorabat: uictor orbis: nā eaſdē peragra
tiōis & uictoriæ metas hūit: quas Liber & Hercules. Hæc tamē Ma

cedonia populos: q Edonii dicebanť: totamque Migdoniam: Pieri
am: Emathiamq; recepit in nomen. Hæc in Thracium limitem ter/
minum ducit. A Meridie Epirotis habitať. A ueſpera. A Dardanis
& Illyriis. a Septētrione paphlagonia ac peonia. Inter ipſa; & Thra
ciam amnis Strimon pro limite eſt: ab Hemi montis uertice deſluēs
In ea Rhodope: quem Mygdonium aſſerunt montem: & Athos ab/
ſciſſus a continēti Xerxe uiribus utente perſarum. Et horeſtiadam
terram ab Horeſtis & Hermionis filio: Quam uocitari non dubiu;
ē: Ibi phlegra nunc ciuitas: tunc gigantū: proeliorumque immani/
um temeritate famoſa: Quæ ſola etiam diluuio mūdi aſſeritur non
operta: quod utique præſtitit montium celſitudo.

De Thracia.

Sequitur Thracia: cuius incolæ Bardi appetitum habent maxi/
mum mortis. Et q̄ dextra parte Strimonis degunt Beſſi: & Denſe
latæ: Neſtuſque amnis: qui pangæum ambit. Nam hebrum Odry/
ſiæ niues complent: qui inter diuerſos barbaros fluens etiam Cico/
nas perluit: Quorum confinio Hemus ſex milibus paſſuum cacu/
men extollens uicinia perflatur aſtrorum: Cuius item terga diuer
ſæ gentes tenēt: inter quas gentes Sarmatæ: ſcythæ. Dein pontum Si
thonia gens hēt: quæ gloriam Orphei pgeniti uatis perfectiōe ſorti
ta eſt. Nam in Spartio promontorio ille uitam: aut ſacris: ut aiunt:
impendit: aut fidibus. Mox regio Maronea: ac Tyrida oppi/
dum: in quo equi diomedæi ſtabulati. Circa eum Abdira: Cui con
ſtructæ Diomedis ſoror ſuum nomen aſcripſit: Quod oppidum
Democriti phyſici ortu potius decoratum. Eandem Thraciam po
lydori ſepulcro ſignatam nec poetæ prætereunt. Illic promontoriu;
Ceraſchryſeon Byzantio oppido celebratū: quod a Dyrrachio. de
exi. diſtat. Eo enim interſtitio a ſe utraque maria receſſerunt: ideſt
Adrias & Propontis. Illic Helleſpontus anguſtior per ſtadia ſepte;
ab Europa Aſiam diuidit. hic quoque duæ ciuitateſ: Quaru; una:
ideſt Seſtos Europæ eſt. Abydos Aſiæ. Deinde promontoria con
traria Cherroneſi: in quo terminatur Europæ ſinus tertius. Et
Aſiæ ægeum: in quo Cynoſema dicitur locus hecubæ ſepulcro tu/
mulatus. In confinio inſula Tenedos: a qua uſque in Chium diſ
fuſior ſinus interiacet: Cuius dexterior antandros exiguitas inſula
rum. denique nauigantibus capræ ſimilitudine diuulgatur: ab eaq;

Aegeum pelagus appellatūr: ſed in Corcyræ phalario promonto/
rio effigiem nauis ſcopulus imitatur: In quem Vlixis nauim uer/
ſum fabuloſa confinxit auctoritas. Nam Creta cētum urbibus opu
lenta in ortum occaſumque porrigitur: Cui nomen ſuum Heſperi
dis filia nympharum pulchra conceſſit. Aut Curetum Rex Cre
tes: a quo Creta primo: mox Curetis nuncupata. Deinde propter
cæli temperiem Macatoneſos eſt appellata. Hæc in longitudinē ten/
ditur milibus ducentis ſeptuaginta. Latitudo quinquaginta milia
non excedit. Circuitus oīs. dlxxxviii. milibus patet montibuſ Idæo
& Dictinæo ſublimibus. Euboea uero a Boetiæ continenti mo/
dico: atque ita exiguo mari interfluente diſcernitur: ut plerūq; pon
te iungatur duobus promontoriis ad attica; uerſus Geraſto: & ad
Helleſpontum Caphareo decoratur. Huius latitudo ultra ſecūdu
miliarium intra quadrageſimum contrahitur. Longitudo toti
us Boetiæ ab attica uſque Theſſaliam centum qnquaginta milibuſ
numeratur. Circūferentia uero trecentis ſexaginta qnque milib⁹ ex
plicata. Huius oppidu; Calcida ex aduerſo Aulis & Cariſtos mar
moreis fluctibus concolora. In Myrtoo autem mari ciclades: qua
rum notiores Delos & Antandros: Quæ nomina a circulata ordina
tione ſortitæ. Item ſtrophades: quarū Naxo Homeri ſepulchro
uenerāda. aliæq; q̄ plures per ſeptuaginta longitudinem: & per du/
centa latitudinem ducunt: Inter cherroneſum & ſamothracen quæ
dam loca uaſta: nunc Barbarica.

De Quarto Sinu Europæ.

Quartus uero & magnus Europæ ſinus ab helleſponto incipiēſ
Meotis oſtio terminať. Nam arctum mare inter Europam & Aſia;
in anguſtias ſeptem ſtadiorum interfluens coartatur: Quas angu
ſtiaſ Helleſpontum dicunt. Xerxes Perſidis rex aggregatis naui
bus ponteque conſtructo exercitum duxit. Verum hac anguſtio
ra quadam interriuatione per octuaginta ſex milia diſtenduntur:
ac rurſum diffunditur mare latiſſimum: Iterumq; contrahitur. ſ;
maris illa diffuſio Propontis dicitur: ſecundæq; anguſtiæ Boſpho
ros appellantur: quæ quingentis paſſibus patent. Item hac Darius
Xerxis pater copias ponte tranſmiſit: Cuius ab helleſpōto longitu
do ducentis triginta nouem milibus inuenitur. Deinde ſcythicus
diffuſi maris ſinus: in quo Meotis oſtio iungitur: lacus Cimmeri⁹
Boſphorus id os uocatur: Is duobus milibus & quingentis paſſib⁹

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

latus: Inter quos Boſphoros: ideſt cimerium & thracium latus in/
terpatent milia quingenta. Circuitus uero totius ponti uicies ſe
mel quinquaginta milibus: ut Varro non reticet: Quia dicit Eu/
ropæ totius longitudinem habere ſexagies ter triginta ſeptem milia/
paſſuſque qngentos. His Hiſter fluuius ortus in Germania de ca/
cumine mõtis ad nouem ſexaginta amnes aſſumens: etiam Danu/
bius nocitatur. Dehinc Littus ſcythicum conſertum multipli/
ci diuerſitate Barbarica. Nã illic Getæ. Daci. Sarmatæ. Amacrobii.
Troglodițæ. Alani: germaniæque omnis tractus. Ab Hiſtro ad
Oceanum bis decies centum milium paſſuum eſt in latitudine mili
bus quadringentis uſque ad armæniæ ſolitudines. Nec procul flu
uius. lacus. oppidum: ſub uno cuncta nomine boryſthenes propter
Achillis inſulam eius ſepulchro celebratam. Introrſus degunt au
chetæ: apud quos Hypanis naſcitur: & Neuræ: apud quos boryſthe
nes: geloni: agatirſi: anthropophagi. Et a tergo eorum arimaſpi.
Tunc Riphæi montes & Regio caligantibus tenebris inumbrata.
Poſt eoſdem montes trans aquilonem hiperborei: apud quos mun
di axis continua ratione torquetur. gens moribus: prolixitate uitæ
Deorum cultu aeris clæmentia: Semeſtri die fine etiam habitatio/
nis humanæ prædicanda. Verum Sarmatæ: Scythæ: Tauricæ tra
ctus in longitudinem habet milia noningenta octuaginta. latitudi/
ne ſeptingenta decem. Iam nil in Europa æſtimo memorandum:
Quoniam & hiperboreos ſibi aſia uindicauit.

Alia Dimenſio Europæ a Septentrione.

Si autem leuorſum poſt Riphæos montes redeas per Oceani Se/
ptentrionalis tractus te denuo per germaniæ galliarumque & hibæ
ros populos in gaditanum oſtium reuocabis. Arimphæi quippe
iam in aſia conſtituti parilem hiperboreis uitam degunt cunctis gẽ/
tibus uenerandi: ut ad eos uelut ad quoddam aſylum confugiant
metuentes. Vltra hos Cimerii & amazones ad Caſpium mare: qa
in confinio ortum eſt: ibi ſcythicum perrumpit Oceanum. poſt pli
xa terrarum & hyrcania reperitur. Cæterum in athlanticum litus
Oceani remeantes per aquitaniam extremam: Extremaque Euro/
pæ in britanniam reuertuntur: Quæ inſula iacet inter ſeptentrionem

& occaſum longa milibus octingentis: lata trecentis. Circuitus tri
cies octies uigintiqnque milia tenet. In ultimo eius ſylua Calido
nia: Inſulæque q̃ plures: Inter quas Orchades quadragita pene iun
ctæ. Item Electrides: in quibus electrum gignitur: Sed ultia om/
nium Tile: in qua ſolſtitiali tempore continuus dies: Brumalique
nox perennis exigitur: Vltra quam nauigatiõe unius diei mare cõ
cretum eſt: ſed infra confinis eſt galliæ hiſpaniæque: qbus: niſi ocea
ni Athlantici prohiberet irruptio: Africa miſceretur. Nam Velo
nenſis Bethicæ ciuitas triginta tribus milibus a Tingi oppido diſpa
ratur. Quæ Colonia eſt mauritaniæ Cæſarienſis: huius auctor op
pidi Antæus dicitur.

De Africa.

Africa uero ac Libya dicta ab Afro Libe Herculis filio: in con
finio eſt Eliſſos Colonia: In qua Regia Antæi: luctamenq; cũ Her
cule celebratur: & heſperidu; horti: Illic æſtuarium flexuoſu;: quẽ
draconem uigilem rumor ueruſtatis alluſit. Nec longe mõs athlas
de gremio cacumen proferens harenarum: Hunc incolæ adirin uo/
cant. Is uſque in confinia lunaris circuli euectus ultra nubium po
teſtatem: qui ab occaſus parte littora proſpectat Oceani: nemoroſ'
fontibus ſcatens: ſed rupibus infoecundus. Qua uero africã ſpe
ctat opim' omnis: arbores præterea gignit Cupreſſo ſimiles: odore
graues: quæ lanam obducunt inſtar ſerici precioſam. Per diem ſi
let: nocte & ignibus micat & tybiis: fiſtula: cymbalis: tympaniſque
percrepat ſatyris: ægypaniſque bacchantibus. Vltra ipſum ad oc
caſum littus per quadringenta nonaginta ſex milia ſaltus feris lybi
cis occupati. Nec plurimum diſtant ſeptem montes: qui paritate ca
cuminis fratres ſunt appellati: ſed elephantorum pleni ſunt: ac ul
tra prouinciam tingitanam: cuius longitudo centũ ſeptuaginta mi
lium eſt. Item Siga oppidum eſt e regione Malacam urbem Hiſ
paniæ contemplatur. In littore quoq; Carcenna maiuſque oppi
dum Cæſarea. Item Iocoſium æque Coloniam. Item Ruſconie &
Ruſcurius: Saldæ et: cæteræque ciuitates: atq; Igilgili: & Ruſarus.
Flumen uero ampſaga abeſt a Cæſarea. cccxxii. milibus.

De duabus Mauritaniis.

Vtriuſq; mauritãiæ longitudo decies. xxxviii. mili. latitudo. cc
cclxvii. ab ampſaga Numidia ẽ noie celebrata. Numidæ Nomades

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dicti:cuius in mediterraneis Colonia Cirta:& interius Sicca atque
Bulla regia. In ora uero littoris Hippo regius ac Tabracha: Inte/
rius zeugitana regio:quæ ꝓprie uocat̃ Africa:hẽt hæc tria promõ
toria:Apollinis aduerſum Sardiniã:Mercurii reſpectãs Siciliam:
quæ in altum ꝓcurrentia duos efficiũt ſinus ab hippone Diarrytho
Deinde promontorium Apollinis.& in alio ſinu Vtica Catõis mor
te memoranda. Flumẽ Bagrada:ac ꝓpinqua Carthago inclyta pri
dem armis:nunc fælicitate reuerenda. Demũ Maxulla:Carpi: Mi
ſua:Clypeaq; in promõtorio Mercurii.Item Curubis: Neapolis.

De Secundo Sinu Africæ.

Mox alia diſtinctio Libyæphoenices uocant̃:q Bizãtiũ ĩcolũt:
quæ regio.ccl.milibus paſ.circuit:cui⁹ ſatio centeſimo meſſis incre
mẽto foenerat̃.Hic oppida Pupput.Adrumet⁹.Leptis.Ruſpæ.Ta
pſus.Thenæ.Macomades.Tacape.Sabrata cõtigẽs ſyrti miorẽ:ad
quam numidiæ & africæ ab ampſaga longitudo ſunt Milia.dlxxx.
latitudo.cc.

De Tertio Sinu.

Tertius ſinus diuiditur in geminos duarum ſyrtiũ receſſ⁹ uado
ſo ac reciproco mari:Sed minor ſyrtis a Carthagine abeſt.ccc.mili
bus; ad maiorem uero per deſerta pergitur:Quæ ſerpentibus diuer
ſis ac feris hitatur. Poſt hæc Garamantes:ſuper hos fuere Pſylli. In
deflexu ciuitas Oeenſis & Leptis magna. Inde ſyrtis maior circui
tus ſexcentorum uiginti qnq; miliũ. Tunc Cyrenaica regio:eadẽ ẽ
pentapolitana Ammonis oraculo memorata.ꝙ a cyrenis abeſt.cc
cc milibus paſſuum. Vrbes maximæ ibi qnque Berenice: Arſinoe:
Ptolomaida:Apollonia:ipſaque Cyrene. Berenice autem in extre
mo ſyrtis cornu: Vbi heſperidum horti fluuius Lethon. Lucus ſa
cer abeſt a Lepti trecentis ſeptuaginta qnque milibus. Ab ea Arſi/
noe.xliii.& deinceps Ptolomais uiginti duobus:proculque Cata/
bathmon & marmarides. Et ĩ ora ſyrtis Naſamones. Deinde mareo
tis maretoniũ. Inde Apis ægypti loc⁹:a quo parethoniũ ĩ.lxii.mili/
bus. Inde Alexãdria.cc.milia. Toti⁹ aũt africæ a mari athlãtico cũ
inferiore ægypto tricies.xl.milia. Ab oceão ad Carthaginẽ magnã
undecies milies. Ab ea ad Canopũ Nili proximũ oſtiũ ſexdecies mi
lies octuaginta octo milia.

De Interiore Africa.

Interior autem Africa ad meridiem uerſus interuenientibus de/
ſertis habet Leucas æthiopes:Nigritas:& cæteros monſtruoſæ no/
uitatis:Poſt quos ſolitudines fugiendæ ad orientem uerſus. Fluui

us Niger eius cuius nilus naturæ eſt prorſus. Inter ſolitudines de
gunt Athlantes: Qui neque ulla inter ſe nomina habent: & ſoli im
precantur:ꝙ eos cum meſſibus ſemper amburat. Hi nunq̃ ſomnia/
re uidentur. Troglodytæ in ſpecubus manent:ueſcunturq; ſer/
pentibus.ſtriduntque potius q̃ loquuntur. Garamantes uulgo
foeminis ſine matrimonio ſociantur. Augilæ inferos colunt. Gã
phaſantes nudi & imbelles externis nunquam miſcentur. Blemiæ
ſine capite ſunt:atque os & oculos in pectore gerunt. Satyri hoĩu;
nihil hẽnt:niſi faciẽ. Aegypanes quales pingunt̃ exiſtũt. Himãto
podes debilitate pedũ ſerpũt poti⁹ q̃ ĩcedũt. Pharuſi comites Her
culis fuer.p⁹ hos finis ẽ africæ. ¶ De Aegypto:quæ ẽ aſiæ caput.

Aegyptus dehinc:hoc eſt Aſiæ caput:Quæ una ab oſtio Cano
pi ad oſtium Ponti habet uicies ſexies lxxxviii. milia paſſuum.
Ab ore autem Ponti ad os Meotis ſedecies cẽtena ſeptuaginta qn
que milia paſſuum. Verum ægyptus introrſum ad meridiem ten/
dit:donec a tergo æthiopes obuerſentur.cuius inferiorẽ ſitum Nil⁹
dextra leuaque diuiſus amplectit̃: ut ægyptum Nili poſſis inſulam
uocitare. Nam ab ambitu circumfluentis amnis etiam Deltæ litteræ
figuram credit̃ detinere:Sed a principio fiſſuræ ipſius fluuialis ad
canopicum oſtium milia centum quadraginta ſex. Summa autem
eius pars contermina æthiopiæ oppidorum multas præfecturas ha/
bet:quas Nomos uocant:Inter quas Menelaitem alexandriæ regio
nem. Itẽ Lybiæ Mareotim. Heracleopolis autem inſula Nili eſt: In
qua oppida Herculis arſinoita & memphita:quæ ad ſummum Del
ta perueniunt. Nilus autem ipſe incertis ortus fontib⁹ creditur: Cũ
Iuba rex eũ a monte inferioris Mauritãiæ de lacu Nilide oriri ſigni/
ficet:ꝙ animalibus hiſdẽ & argumẽtis foeturæ parilis approbatur.
In omni autẽ Delta Nili oppida.ccl.fuiſſe Artemidorus atteſtat̃.

In littore ægyptii maris præſtantior urbium Alexandria conſti/
tuta ab Alexandro magno:condita a canopico oſtio in duodecĩ mi/
libus paſſuum iuxta Mareotim lacum:qui cõplures inſulas habet:
traiectuſque quadringẽtos:cuius tã longitudo q̃ etiã latitudo cen/
tena quinquagena milia paſſuũ tenent. Vnde ultra peluſiacũ oſtiũ
arabia ẽ ad rubrum pertingens mare:quod Erithræum ab Erithra
rege Perſæ & andromedæ filio uocitatum:a colore etiã dictũ rubrũ.
Nam fons eſt in littore:quẽ cũ greges biberint:in rubrũ colorem
incipiant mutare lanas:Huius maris oppidum Arſinoe.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De Arabia & Syria.

Verū Arabia tenditur uſq; ad odoriferam ac diuitem terra;:
Sed iuxta eſt Syria multis diſtincta noibus. Nā & Paleſtina ē: quę
contingit arabiam. & Iudæa & phoenicia: & q̃tum interior habetur
Damaſcene. In Meridiem uergens Babylonia. Ex eadem Meſopo-
tamia inter Eufraten & Tygrin: Qua uero tranſit Taurum mon-
tem Sophene: Citra uero etiam Comagene. Et ultra Armaniam
Adiabene Aſſyria añ dcā: & ubi Ciliciā attigit Antiochia. Lōgitu
do ei⁹ inter Ciliciā & Arabiā quadringentoꝝ ſeptuaginta Mi. paſ.
eſt. Latitudo autem a Seleucia ad oppidum Eufratis Zeuma. dxx
v. Mi. paſſuū. Oſtracinæ Arabia finitur a peluſio ſexaginta ſex mi
bus paſſuum. Apollonia Paleſtinæ per centum octuaginta octo mi
lia paſſuum procedens ſupra Idumæam & ſamariam in Iudæa lon-
ge lateque funditur. Pars eius ſyriæ iuncta galilæa uocatur. A
cæteris eius partibus Iordane amne diſcreta: Qui fluuius oritur de
fonte paneade. Secunda elatio Iudææ ab Hieroſolymis: In quo
latere eſt fons Callirhoe: ab occidente Heſſeni: Qui ſine concubitu
& cunctis cupiditatibus uiuunt. Hinc aliquanto interius Maſa
da caſtellum: In quo Iudææ finis eſt: iungitur Decapolis dicta a nu
mero ciuitatum. Redeuntibus ad oram phoeniciæ: Colonia Pto
lemais: a tergo Libanus & Antilibanus montes: & interiacentibus
campis Bargiſus item mons ſedet. Item ſyria deſinente inter op-
pida phoeniciæ Antiochia: quæ Oronte amne diuiditur. ſuper eam
mons nomine Caſius: cuius altitudo quarta uigilia ſolem per te-
nebras uidet.

De Eufrate magno fluuio.

IN Syria fluuius Eufrates naſcitur a monte qui uocatur Capo
tes: ibi quoq; Marſyas ali⁹ amnis inter Syriā & Parthiā oppidū pal
mira: Moxque Eufrates fluuius: Cuius decem dierum nauigatio-
ne in ipſam ſeleuciam parthorum urbem maximam peruenitur.
Sed ſciſſus Eufrates leuorſum in Meſopotamiam uadit: & Ty-
gridi infunditur. Dextro autem meatu Babiloniam petit: quæ
Caldææ caput eſt. S; redeundum ad oram ſyriæ: cui confinis eſt Ci-
licia: in qua oppidum Veneris & Cypros inſula: fluuiuſq; paradi-
ſus: Ciliciæ pāphilia ſociat: cui⁹ ultima phaſelis: dehĩcq; Lycaonia

in aſiaticam iuriſdictione; uerſa: Quæ ab illa parte: qua Galatiæ cō
termina eſt: habet ciuitates quatuordecim: Verum Pamphiliæ iun-
cta Lycia: a qua incipit mons Taurus pene mediatenus orbis con
ſcius: quem peragraret: niſi maria reſtitiſſent. Quæ aliquando fle
xuoſus euadit: & in riphæorum montium iuga ſub noium diuerſi
tate ꝑtenditur. Nam inter cætera noia ide; Nypetes eſt. caucaſus &
ſarpedon portarum ēt nomie cenſent: & alibi armaniæ. alibi caſpiæ
& idem hyrcanius: coraxicus: ſcythicus: ceraunius appellatur. Ly
cia alius mons chimæra noctibus flagrans: hæc habuit oppida. lxx.
nunc. xxxvi. ſunt. Telmeſus oppidum dr̄: quo finitur hinc aſiati
cum ſiue Carpatiu; mare: & quæ proprie uocatur Aſia: cui ab oriē
te phrygia & lycaonia. a ſeptentrione paphlagonia eſt. Huius longi
tudo. cccclxx. Mi. paſſuum. latitudo. ccc. Armænia altera ab orien
te a ſeptentrione pōtica. In proximo Caria eſt. Mox Ionia. ultra ea;
Aeolis: Media Doride. In phrygia celene antea in apamæam cōmu-
tata. Illic Marſyas & natus: & occidit: & fluuio nomen dedit: & cu;
Apolline decertauit. Denique pars eius Aulocrene: unde Meāder
amnis exoritur.

De Phrygia prouincia.

Phrygia Troadi imminet: ab Aquilone Galacia eſt: A Meridie
Lycaonia & Pyſidiæ Mygdoniæ cōfinis ē. Ab oriente Lyciæ. A Se-
ptentrione Miſiæ Cariæ. Dehinc Tmolus loco florens: Amniſ-
que Pactolus Ioniæ Miletos caput: Ibi etiam Colophon Craculo
Clarii Apollinis celebrata. Meoniæ principium Sipylus Smyr
na etiam Homero notiſſima: Qua; circumfluit meles fluuius. Na;
ſmyrneos campos Hermus interſecat: Qui ortus Dorilao Phrygi-
am Cariamque diſpartit. Iuxta Ilium ſepulchrum Memnonis ia
cet. Supra Troadem in mediterraneo Teutrania eſt; Quæ Regio
myſorum fuit. Ciuitas uero Teutrania Caico flumine alluitur.
Ibi inter omnes Aſiæ ciuitates Pergamum clarius. Nam Bithynia
ĩitiū Pōti ē: & ab ortu Thraciæ aduerſa a Sagari flūie prios hirato
res h;. q fluui⁹ alii fluuio Gallo miſcet: a quo galli dicunt miniſtri
matris deum. Hæc & bebricia & mygdonia dicta ē. a Bithynio rege
Bithynia. In ea ciuitas pruſias: Quam Hylas inundat Lacus:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quo puer eiuſdem noīs dicitur interceptus: Ibi Libyſſa Ioeˀ Nico
mediæ proximus. In eo ſepulchrum hannibalis memorat̄. Dehinc
Ponti ora fauces Boſphori. Et amnē Rheſum: Sagariq; ſinus Ma/
riandini: in quo Heraclea ciuitas portus Acone: Vbi herba ueneni
aconitum pereat̄. Specus Acheruſia: qui mergit̄ in profunda tellu
ris. Inde Paphlagōia: ubi a tergo Galatia ē: Sed hic Henetoſa etiam
ciuitas: a cuius ciuibus in Italia ortos uenetos aſſerunt: Ibi promō/
torium Garambis: quod a ponti oſtio abeſt milibus paſſuu3 .ccxx.
t intunde a Cimmerio: ibi etiam mons Cytorus & ciuitas Eupato/
ria: quam Mitridates fecerat: ſed eo uicto Pompeiopolis appellata.

De Cappadocia.

Cappadocia autem intro uerſus recedit: quæ leuorſum ambas
Armanias Comagenemq; traſcurrit. Dextrorſum plurimes Aſiæ
populoſ ambiens ad iuga tauri ſuccreſcit in ortu: praterit Lycaoni
am Piſydiam. Ciliciam ſuper tractum Syriæ means: Antiochiæ par
tem Scythiſſin pertendens ab Armēia maiore diuiditur Eufrate flu
uio: quæ Armænia inchoat a mōtibus pariedris. In Cappadocia
multæ urbes eximiæ: Inter quas Melita: quam Semiramis condi/
dit: & Mazaca: quam dicunt urbium matrem: Cui Argæus mons
īminet: qui niues uerticis albicantis ne æſtiuis quidem ſolibus ſu/
perfundit. In hac Cappadocia longitudo Aſiæ undecies cētena qua
draginta milia.

De Aſſyria.

Aſſyrii Adiabene incipiunt: quos excipit Media ī proſpectu Ca
ſpii maris: quæ Caucaſeis montibus cingitur: ſed Caucaſus portas
habet: quas Caſpias dicunt: cautium præciſiones etiam ferreis tra/
bibus obſeratas ad externorum tranſitum cohibendum: Quanuis
uerno etiam ſerpentibus occludantur: a quibus ad pontum ducen/
ta milia paſſuum eſſe non dubium eſt. In Ponto autem ſunt In/
ſulæ Symplegadeſ. Mox regio Margiana ſola in eo tractu uitifera
incluſa montibus ſtadiorum mille quingentorum. Difficilis aditu
propter ſolitudines arenoſas: quæ ſunt per cētum uiginti milia paſ/
ſuum. Regionis prædictæ amoenitatem Alexander magnus delege
rat. Et ibi primo noīs ſui condidit ciuitate3: quæ exciſa ē. Et ab An
tiocho Seleuci filio reparata: cū noīe pr̄is eiuſdē: cuiˀ circuitˀ h3 ſta
dia. lxxv. Inde Oaxus amnis: q circa Bactrā eiˀ oppidū noīs fluuio
q; ultra Pāda oppidum ſogdianorum: ubi Alexāder tertiam Alexan/

driam cōdidit: ad conteſtādam itineris prolixitatem. Quippe emēſi
a Libero: dehīc ab Hercule aræ ſunt conſtitutæ in teſtionium labo/
ris īmenſi: Illam terrarum partem Iaxartes fluuius ſecat: q Tanais pu
tabatur: Quē Dæmodamas dux tranſcendit: Aliumq; eſſe perdocu
it: Et ultra Dydimæo Apollini aras extruxit.

De Perſide.

Hic perſicus limes Scythis iungit̄: Sed ſcythico Oceano & Caſ/
pio mari: qua in oceanū Eoum curſus ē ꝓfundæ in exordio niues.
Dehincq; longa deſertio. Poſtq̄ anthropophagi excurſus inuios
reddidere: poſt quos Seres: q undis aſpergunt arbores ſuas: ut lanu
go: quæ ſericum creat: poſſit admitti: hi aliarum gētiū hoīes aſpernā/
tur. Et appoſitionem merciū ſine colloquio gaudēt implere contra
ctum. Hinc Attacorus ſinus hyperboreis beatitate conſimilis: quo
incolæ gratulant̄: q circuitu uallium auras neſciunt peſtilētes.

De India.

Dehinc India. Nam ciconas in medio error aſtruxit: S; a mediis
montibus inchoat India. Nam in eoū mare a meridiano porrecta ſa
lubris Fauonii uegetabilibus flabris. Secunda æſtate annis ſingulis
uegetat̄: biſq; frugē metit. Pro hyeme Eteſias perfert: Quinque
milia habuit oppidorum: & mundi pars tertia credebat̄. Liber primuſ
ingreſſus Indiam triumphauit; In ea maximi fluuiorum: Indus: &
Gāges: S; ab ſcythicis mōtibˀ gāges uēit: Et hypanis ibi amniſ īmo
dicus: q Alexandri magni iter incluſit: Sicut in eius ripa locatæ te/
ſtantur aræ. Latitudo gangis ubi diffuſior. xx. Mi. paſſuum: Vbi
anguſtis octo profundus pedibus cētum milia: ibi reges: gentium/
que diuerſitas: tam exercitibus q̈ elephantis copioſa. Vltra Palibo
tram urbe; mons Maleus: in quo hyeme in ſeptentriōes umbræ: In
auſtros æſtate cadunt. Senis alternatæ menſibus. In eo loco per an/
num quindecim diebus tantum ſeptentriones apparent. homines fu
ſciores: Nam Pygmæi montibuſ habitant: & qui confines Oceano ſi
ne regibus degunt. Pandeam gentem fæminæ tenent: Cui prior Re/
gina Herculis filia. In eo tractu etia3 Nyſam urbem eſſe Libero pa/
tri ſacrā: monteq; Merū Ioui. Vñ fabula ē: eū Iouis ſemie ꝓcreatū
ibi ēt īſulas duas auri argētiq; metallis ac fœtura prædicādas ēt uo
cabulis apꝓbat̄: nā una Chryſera: argyrea alt̄a nūcupat̄. Oēs Indi
comarum fuco decorant̄. Alii cæruleis: alii crocinis fulgoribus tincti/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

gemmis comunt. Funerat oēs negligunt. Elephantiſq; uehi eximiū
putāt: Sed in Taprobāe iſula maiores elephāti q̄ Indici. Ampliores
enim Margaritæ ſunt: quæ p; in longitudine ſtadiorꝝ ſeptē milibus
in latitudine qnq; milibus. Scindit fluuio iterfluēte: atq; Indiæ præ
tenta ē: In quam ſeptē dierꝝ iter: ut Romāis nauibus approbatum.
Illic & illud mare abſq; canalibus profundis ſenum paſſuū altitu/
dine deprimit: Ibi ſeptētriões nō apparēt: Vergiliæ nunq̄. Luna ab
octaua in. xvi. tantū ſupra terras uident. Ibi ſydus clariſſimum Ca
nopos. Sol ortiuus ī leua conſpicit. In nauigando nullu; ſydus ob/
ſeruant: auium: quas uehunt: uolatus ſequunt: quaternis per ānos
menſibus nauigant. Hoīes ibi corpore grādiores ultra hoium men
ſuram: rutilis comis: cæruleis oculis: truciori ſoni. Nullo linguæ
comercio gēti alteri ſociant. Cū negociatoribus aliis ī ripa flumīs
merces apponunt: ac uix complacitas mutarēt. Aetas illis ultra hu
manam fragilitatē prolixa: ut imature pereat: q centenarius morit.
Nulli per diē ſomnꝰ: annona eode, ſemper tenore. Aedificia humi
lia paruaq;. Vitē neſciunt. Redundant pomis. Herculē colunt. Re
ge n eum q mitior: grauior: ac ſine ꝓle fuerit: eligunt. Et ſi in regno
ꝓlem ſuſceperit: remouent: hæreditarium formidātes imperiū. Cū
quo tamē alii. xxx. cognoſcunt. Et ſi fuerit ꝓuocatū. lxx. iudices ſi
unt. Rex Liberi patris cultu componit. Et ſi peccauerit iterdcō oī
uſu & colloqo iugulat. Culturas & uēatus amāt, Verū Tygridu;
aut elephantorum piſcatōibus delectant: præſerti teſtudinū: quarꝝ
ſuperficie domos familiarꝝ capaces operiunt. Dehīc hītant Ichthio
phagi: quos Alexāder ueſci piſcibꝰ uetuit. nec lōge inſula ſolis: quæ
dr: & nympharꝝ cubile rubēs: In qua oē aīal ui feruoris abſumit.
Mox hytanis Carmaniæ fluuius: a quo primū aſpici Septētriones
incipiunt. Deinde tres Inſulæ: in qbus hydri marini uigenū ſūt
cubitorꝝ. In his rubrū mare littoribus ſinu gemio diſparat. Veru;
orticus perſicus dr ꝓpter hitationē perſarꝝ: q ſinꝰ uicies &. lx. Mi.
circuitu patet. Ex aduerſo alter arabicus uocat. Carmania quoq;
perſis adiungit: quæ ab Inſula Aphrodiſia inchoat: quæ trāſlata eſt
in parthicū nomē. Littore quoq; occaſui obiacet: milium eſt qngē
torū qnquaginta. Oppidū ibi nobile Suſa: In quo tēplum Dianæ
Suſæ iuxta Carbile: ſiue Babytace in. cxxx. milibꝰ: In qua ſunt ho
mines: q aurū in profunda defodiunt: ne cui ſit in uſu. Parthici ue
ro regni. dcccexliiii. Mi. paſſuū. Verꝝ oīs media Parthia & Perſida

ab oriente flumine Indo: ab occidēte Tygri: a ſeptētriōe Tauro Cau
caſo: a meridie rubro mari terminant: quæ oēs per latitudine; patēt
terdecies. xx. Mi. paſſuum: per latitudinem. dcccxxx.

De Babylonia.

Sed Caldææ gentis Babylonia caput eſt. Denique Aſſyria & Me/
ſopotamia propter illius claritatē Babylonia uocatur. Vrbs ipſa
lx. Mi. paſſuum muris amplectit: qui. cc. paſſibus alti: Quinquage
nis lati ſunt: niſi q amplius. Nam terni digiti ſingulis menſuræ nræ
pedibus applicant. Hæc interluit Eufrate: Ibi Iouis Beli templum:
q inuentor fuit diſciplinæ ſyderalis. Hæc nunc ad ſolitudine; rediit
exhauſtæ Seleuciæ. Itē in hunc uſum ēt Theſiphonte; tertio ab ea
lapide condidere. Parthia nunc caput regnorum ē: hitantur ēt abdi
ta æthiopiæ: & aduſta Trogloditarum: & Ichthiophagorum genti
bus: Sed primi feras curſu prætereunt. Alteri nando marinas bel/
luas uincunt. Sunt & Gorgones inſulæ obuerſæ promōtorio: quod
uocatur Heſperionceras: Has incoluiſſe Gorgonas ferunt: In quas
a contināti biduo nauigat. Vltra has Heſperidum inſulæ: quæ i in/
timo admodum mari ſunt. Fortunatas autē inſulas in leua Mauri
taniæ conſtitutas inter meridiem: occaſumq, non dubium eſt: Qua
rum prima Ombriona dr. Secunda Iunonia. Tertia Theode. Quar
ta Capraria. alia Niuaria: quæ aere nebuloſo & concreto eſt. Mox
Canaria canibus īmenſæ magnitudinis plena: omnes auibus plenæ:
nemoroſæ: palmiferæ: nuce pinea: mellis copia: amnibus: ac ſyluris
piſcibus abundantes.

Item Breuis repetitio.

Percurſus breuiter terrarum ſitus: l; ignobilia quæq; præter/
uolans imorari non potuerim. Tamen ut orbē terræ: mariaq; admē
ſa cognoſcar: menſuram oēm breuiter intimabo. A gaditano fræ
to per longitudinem directo curſu ad os Meotis triciel & ter. xxvii.
Mi. d. paſſuum. Vniuerſus autem circuitus ab eodem exordio per
ſinus dictos intra Mæotin lacum. clvii. Cu; ipſa uero mæotide cen/
ties octies bis. xc. Europæ ſolius menſuræ octogies bis. xciiii. Afri/
cæ longitudo tricies ſepties. xciiii. Latitudo in cyrenaicam eius par/
tem. dcccc. &. x. Aſiæ uero lōgitudo ſexagies ter. dccl. Latitudo ab
æthiopico mari ad Alexandriam iuxta Nilum ſitam per Moeroem
& Syenē decies octies. xxv. Expoſita eſt terræ: qua; ipſa peragraui:
æquorūq; mēſura. Nūc ad artis præcepta: ut iuſſum ē: ueniemus.

legendum
Canopos ſtella
Sol ortiuus in læua conſpicitur
Teſtudinū ſuperficies
Alexāder
Perſicus
Arabicus ſinꝰ
Belus
Heſperiōceras
Gorgones inſul

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Dixerat:at Paphiæ paulo contractior ore
Mora intricante læditur.
Nixaque mox famulis marcentia terga reclinat:
Magis quod laſſa pulchrior.
Hic dudum roſeas inter reſoluta puellas
Voluptas inquit anxia.
Vnde hæc tam duris immitis ruſtica membris
Peregit orbis circulum:
Et tantos montes: fluuios: freta: compita currens
Delere uenit tædia.
Hanc ego crediderim ſentis ſpineſcere membris.
Neque hirta crura uellere.
Nanque ita puluerea eſt agreſti & robore fortis
Iure ut putetur maſcula.

Quo dicto Iocus miniſtris Veneris ſuſcitať:ipſique Cythereæ: Cui de ꝓximo ſuſurratim decẽter arriſit:Quã Archas nutu hylaro:Et quo eã ſolit' intueri ꝓpter diuũ reprehẽſiões circũſpectus inhibuit. Veꝝ pronuba ꝓpter aſſidẽs. Nihil miꝝ:inqt:Si propere Venus cũ deliciis famulitioq; tã comi appulſa ẽ laſciuire.nã & nuptialiter lata ẽ:& blãda ſemper arridẽte Cyllẽio. Et cũ deõ Geometria præcipitur ad promiſſa ꝓperať.Sed ita:ut ſumma quæq; perſtrigẽs faſtidium non ſuſcitet tarditate. Tunc illa.

Omnis mea:quæ in infinitũ peragrať aſſertio:nũeris lineiſq; diſcerniť:quæ nunc coporea:tũ incorporea cõprobanť.nã unũ; ẽ:qđ aĩ ſola cõtẽplatiõe cõſpicim'. Aliud:quod ẽt oculis intuemur. Verum prior pars:quæ nũeroꝝ regulis:rõnibuſq; concipiť:Germanæ meæ Arithmeticæ deputať. Alia ẽ liearis:atq; optica hui' pulueris erudita cognitio:quæ quidẽ ab incorporeis,pcreata:ac ſenſim ĩ multiplices formas effigiata:tenui,ac uix intellectuali principio ĩ cælum quoq; ſubuehiť.Quod quidẽ incorporeũ: inuiſibileq; ꝓtimordiũ cõe mihi cũ Arithmetica reperiť.Nã Monas eiuſdẽ inſecabilis procreatio nũeroꝝ ẽ:mihiq; ſignũ uocať.Quod utpote incõprehẽſibile parte nulla diſcerniť.Apud illã Dyas linea facit:mihi linea in lõgitudinẽ ducta latitudini nil prorſus acqrit. Superficies itẽ mihi tã lõge lateq; diffuſa ſine ꝓfunditate cẽſeť.Illi nũer' :q cũctis accedeť ſpẽbus gregatim:ſigillatimq; pẽt:niſi rebus accidat: incorpo/

reus inueniť.Ergo incorporea utriuſque principia.

De planis figuris.

Veꝝ primæ apđ me formãdoꝝ ſchematũ parteſ duæ. Vna quæ dř Planaris:quã ἐπίπεδον græce ſoleo mẽorare. Alia Solida:quã ςερεὸν dicimus. Et prioris principium ẽ σημεῖον:qđ punctũ uel ſignũ latialiter appellať.Cõſequẽtis ſuperficies:quæ ἐπιφάνεια dř. Punctũ uero ẽ:cuius pars nihil ẽ:Quæ ſi duo fuerint:linea interiacente iunguntur. De Lineis.

Linea uero ẽ:quam γραμμὴν uocamus ſine latitudine longitudo. Lineaꝝ aliæ directæ ſunt:quas εὐθείας dico. Aliæ in gyrũ reflexæ:quas κυκλικάς. Nõ nullas ẽt ἑλικοειδεῖς. Alias καμπύλας pro obliqtate diſcrimino.Quæ tamen lineæ punctis utrinq; ſecuſ includunť:Sicuti ipſæ quoq; ſuperficiẽ circũcingunt. Superficies ẽ: quæ lõgitudinẽ & latitudinẽ tantũ hẽt: profunditate deſeriť:ut eſt color in corpore.Hanc ἐπιφάνειαν Græci dixere:& ut dixi eiuſ terimini ſunt lineæ ſiue planæ:ſiue ſinuoſæ.

De Plano Angulo.

Planus autẽ angulus fit in plãicie duabus lineis ſe inuicẽ tãgẽtibus:& nõ unã facietibus ad alterutrũ inclinationẽ. Quando autẽ æque intra ſe tenẽt angulũ lineæ:& directæ fuerint:directilineus dř angulus:ut græcæ εὐθύγραμμος. Quãdo aũt directa ſuper directã iacente; ſtans dextra leuaq; angulos æquales fecerit: directus uterq; ẽ angulus:Et illa ſuperſtãs perpẽdicularis dř:Sed græce κάθετος. Angulus maior directo obtuſus dř. Minor directo acut'. Diffinitio ẽ res:quæ alicuius ẽ terminus. Forma ẽ res:quæ ex aliquo:uel aliqbus terminis cõtineť. Circulus eſt planaris figura: quæ una linea cõtineť. Hæc linea περεπιφάνεια appellatur:ad quã ex una nota intra circulum poſita omnes directæ ductæ lineæ æquales ſunt. Punctum autem eſt circuli media nota.

De Diametro.

Diametros ẽ directa linea quædã per punctũ ſupradictũ ducta: quæ orbẽ æqualibus partibus diuidit. De Hemicyclo.

Hemicycliũ ẽ figura:quæ diametro & Perepiphania media:quã eadẽ diametros diſtinguit:cõtineť. Lineæ tres directæ diuerſa poſitione faciũt trigonũ.Quatuor tetragonũ.Multæ polygonum. Et hæ planæ figuræ dicunť:Quaꝝ ſunt genera tria: Quoꝝ unum directis lineis claudiť:qđ græci εὐθύγραμμον uocãt. Aliud:quod

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

inflexis:quod καμπύγραμμον dicunt. Tertium:quod directis ſi
mul curuiſq; lineis aptat:quod μικτὸν dicunt. εὐθύγραμμος igr̃
& τρίπλευρος & τετράπλευρος & πολύπλευρος dr̃. τρίπλευρος
tres h; formas. Nã trigonus ẽ:aut ἰσόπλευρος.qđ latine æqlate
rum dicitur :qđ tribus paribus lineis:lateribuſq; concurrit. Aut
ἰσοσκελής:qđ ex tribus lineis duas æquales hẽt:qbus quaſi crurib⁹
inſiſtit: Deniq; æquicruriũ uocitať:aut σκαληνόν.ꝙ oẽs tres line
as inter ſe inæqualeſ habẽt. εὐθύγραμμος. Itẽ τετράπλευρος qnq;
ſpecies hẽt: Primã:quæ quatuor æqualibus lineis & directis angu
lis ſubſiſtẽtať:quod ſchema tetragonũ dr̃. Secunda ſpẽs:quæ Dire
ćtiangula eſt:non æqlatera.& diciť ἑτερόμηκες. Tertia æquilate
ra eſt:non tamẽ directiangula.& dr̃ ῥόμβος. Itẽ quæ ex aduerſo
ſibi latere æqualia & contrarios angulos inuicẽ ſibi æquales habeat
& neq; oĩa latera inuicẽ ſibi æqualia:neq; angulos directos.& diciť
ῥομβοειδής. Itẽ quæ nec latera ſibi inuicẽ æqualia:nec angulos
directos:ſ; acutos & obtuſos.& dr̃ ἀμφίπλευρος. Extra has forās
quicquid quadrilaterum ẽ:τραπέζιον uocať. Paralellæ ſunt dire
ćtæ lineæ:quæ in eadẽ planicie cõſtitutæ:atq; productæ in infinitũ
nulla parte in ſe incidũt. Dictũ de tetrapleuris: Quorũ ſimilitudo
polypleura ſchemata põt dicere. In his autẽ pentagona: exagona &
cætera eutigrammi generis continentur.

De Genere Schematis Secundo.

Sequiť ſecundũ Schematũ genus:quod curuis lineiſ informať:
Quod καμπυλόγραμμον appellatur: Cuius ſpẽs duæ ſunt: Vna
quæ integri circuli rõnes tenet. Nã integer ẽ:cum ad eius circumfe
rentiam ab uno centrali lineæ protentæ undique æquales ſibi ſunt.
Alia:quæ obducti circuli diuerſitates oſtendit. Tertium genus ẽ
planoꝝ Schematũ:quod μικτόν uocant:quod partim curuis line
is:partim directis includitur:ut eſt ſemicirculus:cui⁹:ut ſupra di
xi:gyrum curua linea facit. Et alia directa:quæ linea: ſicut dixi:
διάμετρος dicitur:latĩe diſtermina:quæ ſi in circulo pleno ſit: per
centrum eius ad utranq; circumferentiam peruenit.

De Ergaſticis Schematibus.

In his generibus planoꝝ alia Schemata dicunť Ergaſtica. Alia
Apodictica. Ergaſtica ſunt:quæ faciẽdæ cuiuſlib; formæ præcepta
continent. Apodictica:quæ probandi:quod aſſeuerant:afferũt do
cumenta. Veru; græcis nominibus ſic appellanť. prim⁹ ὑστατικός.

Secũdus ἰθυματικός. Tertius ἀνάγραφος. Quartus ἔγκραφος.
Quintus περίγραφος. Sextus παρεμβολικός. Septim⁹ προσευρη
τικός. ὑστατικός ẽ:q docet qbus argumẽtis lineas præcidam⁹ad im
peratũ modũ. ἰθυματικὸς dr̃:quo docetur:qbus argumẽtis pro
poſitæ lineæ adiungi & aſcribi poſſint. ἀνάγραφος dr̃:quo doceť:
quo mõ concludendũ ſit reliquum Schema:quod imperatum eſt.
ἔγγραφος ẽ:q monſtrat:quibus argumẽtis dato circulo uerbi gr̃a
Imperatum trigonum:uel quid aliud ĩ medio poſſimuſ cõuenieter
aſcribere. περίγραφος tropuſ ẽ:q docet queadmodũ datũ circulu;
uerbi gr̃a quadrato concludamus ſchemate. παρεμβολικός ẽ. q
docet queadmodũ uerbi gr̃a Dato tetragono imittamus datũ tri
gonum: ut tetragoni ſpacia creſcát:nõ ſchema mutetur. προσευρη
τικός tropus ẽ:qui docet:queadmodũ uerbi gr̃a inter datas impa
res lineas inueniamus media:quæ tantũ cedat maiori lineæ:qtũ præ
cedit minorẽ. Hi ſunt tropi generales Ergaſticoꝝ ſchematũ. Apo
dictici autẽ tropi ideo tranſeunť: cũ mihi cu; Dialectica:quam au
diſtis: cõe ſint. S; oĩa ſchemata quinq; partibus cões intexunt : quæ
a græcis ſic appellanť. Prima πρόθεσις. Secũda διορισμός. Tertia
κατασκευή. Quarta ἀπόδειξις. Quinta συμπέρασμα. latine át ſic
poſſum⁹ interpretari. Prima ſchematis ꝓpoſitũ. Secũda determina
tio qõnis. Tertia diſpoſitio argumẽtoꝝ. Quarta demõſtratio: com
probatioq; ſentẽtiæ. Poſtrẽa cõcluſio. Hoc de generibus planoꝝ
dictũ ſit. Ad thoreumatũ mẽbra redeamus. Nam utiq; mẽbra ſunt
Linea & Angulus. Anguloꝝ natura triplex ẽ. Nam aut iuſtus
ẽ:aut anguſtus:aut latus. Iuſtus ẽ:qui directus & ſemper idẽ. An
guſtus aũt acutus ẽ :& ſemper mobilis. Latuſ uero obtuſus: mobi
liſq; ſimiliter. Na; cũ latior fuerit directo ſiue multũ: ſiue exiguu;
obtuſus tamẽ erit: Et cũ moueris: in eadẽ forma permanebit. Quæ
mobilitas ĩ lineis cõſtat: Cũ maioreſ mĩores ue formanť. Huius au
tẽ collatiõis quatuor ſunt ſpẽs. Prima dr̃ ἰσότης. Secũda ὁμολο
γος. Tertia ἀνάλογος. Quarta ἄλογος. ἰσότης ẽ: cũ collata cõ
ſẽtiũt. ὁμολογός: cũ duæ lĩeæ pares uni mediæ: duplo: pariliue cõ
ferũtur. ἀνάλογος: cũ linea ab alia duplo uicta: aliá tantũdẽ ſupe
rat. ἄλογος uero ẽ: quæ neq; æqualitatẽ: uel media: tertiaue parte:
neq; duplo: triploue alteri ulla ue parte cõſentit: Oĩs aũt lĩea: aut
ῥητή dr̃: aut ἄλογος. ῥητή aũt illa ẽ: quæ prior ꝓpõiť: aut quæ ꝓ
poſitæ lineæ cõi mẽſura cõferť. ῥητόν aũt dr̃ quicqd cõuẽit. Pro

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

poſita autem linea: q̄uis collata non ſit: tamē quia adhuc nō ē ἄλογος collata. & hēt quiddam: quod ex ſe ſola perficiat rationabiliter appellatur ῥητή. ἄλογος autē iam collata linea efficit: Si diſſonare per oīa reperit. Lineal āt: quæ ſibi cōſentiūt: συμμέτρους dicim⁹: que nō cōſentiunt ἀσυμμέτρους: & nō menſura ſola: ſed & potētia συμμέτρους facit. Et dicunt δυνάμει σύμμετροι. In mēſura aūt pares μέσαι σύμμετροι appellant. Ergo cum tā mēſura q̄ potētia conferantur: oēs quæ uel potentia uel menſura diſcrepant: ἀσύμμετροι ſūt. Ex his Alogæ. xiii. fiūt: Quaꝝ prima dr̄ μέση ἄλογος. Secūda ἐκ δύο μέσων ἄλογος. Huius ſpecies ſunt ſex: Quaꝝ prima dicit πρώτη ἄλογος. Secūda ſimiliter δευτέρα. Itē τρίτη & ceteræ deinceps. Item tertium genus dicitur ἐκ δύο μέσων πρώτη ἄλογος. & ſimiliter ut ſupra.

Quartum ἐκ δύο μέσων δευτέρα ἄλογος.

Quintum genus dicitur μικτὴ ἄλογος.

Sextum ἐκ δύο μέσων δυναμένη ἄλογος.

Septimum δὶς μέσα δυναμένη ἄλογος.

Octauum ἀποτόμη ἄλογος. Huius ſpecies ſunt ſex.

Prima. Secunda. Tertia. Et deinceps dicuntur: ut ſupra.

Nona μέση ἀποτόμη πρώτη ἄλογος.

Decima ἀποτόμη δευτέρα ἄλογος

Vndecima ἐκ μέσων ἄλογος.

Duodecima μετὰ ῥητοῦ μέσων τὸ ὅλον ποιοῦσα ἄλογος.

Tertiadecima μετὰ μέσου ὅλον ποιοῦσα ἄλογος.

Hæ omnes mixtæ ceteris lineis: dum aut trahūt ſuas: aut aliēas uires accipiunt diuerſis rationibus certos ſpaciorum modos: Quos Græci χώρας appellant. demonſtrant.

De Solidis Figuris.

Hæc de planis dixiſſe ſufficiat: Nunc de ſolidis: quæ στερεὰ dicimus: uideamus. στερεὸν ſchema lōgitudine: latitudine: altitudine cōſtat: cuius extremum ſuperficies eſt: ut in plāis linea. Subſiſtit autem ſolidum ſchema planorum ſchematum ſuperficie. Nā ſubiacenti trigono pyramis imponitur: circulo conus: aut chelindros: quadro cubos: & cætera ſimiliter.

Spæra ſane intrinſecus capax omniū circulis ſubſtitit: In quos reſoluitur. Soliditas uero efficit ſchemata generalia: quæ dicuntur a græcis pyrames. Item priſma: ideſt ſectio: quæ inſtar ſchematis ē. Item cubus. Item conus. Item chelindrus. Item ſpæra. His adduntur nobilia ſchemata ex his compoſita Octedros: Item Duodecedros. Item Icocedros: Quæ cuncta cum ordine ſuo monſtremus In puluere. hæc primitus concedenda. Fas ſit ab omni ſigno ad oē ſignum directam lineam ducere & terminatam: directam per continuum indirectam emittere. & omni centro & interſtitio circulū ſcribere: Et omnes directos angulos inuicem æquales ſibi eſſe: Et oēm directam lineam terminatam q̄tum uidetur producere: Et ſi in duas directas lineas directa linea incidens intus. & eadem parte duos angulos duabus rectis minores faciat: ex illa parte: qua ſunt minores: duabus directis directas lineas conuenire. Cōes animi conceptiones ſunt tres: quæ eidem æqualia ſunt: & inuicem ſibi æqualia ſunt. ſi æqualibus æqualia addas: tota æqualia eſſe. Et ſi æqualibus æqualia adimas: æqualia ſunt reliqua.

Hæc cum permiſſa conſpiceret: lineam in Abaco rectam ducēs: ſic ait. Quemadmodum poteſt ſuper datam directam terminatā lineam Trigonum æquilaterum conſtitui. Quo dato complures philoſophi: qui undique ſecum conſtipato agmine conſiſtebant. Primum Euclidis Theorema formarī eam uelle cognoſcerēt: Confeſtim acclamare Euclidi: plauderecq; coeperunt. Cuius laudibus etiam ipſa Geometria plurimum gratulata ſe perſectātis gloria ſublimari proueheique cognoſcens ab eodem libros eius: Quos caſu apportari conſpexerat: feſtina corripuit. Atq; in cœteræ aſtructionis doctrinæ documentū: Ioui ac Senatui cælitum offerēs intimauit. Quo facto & doctiſſima cunctarū & benigniſſima cōprobatur.

Explicit Liber Sextus.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Eiuſdem Liber Septimus
De Arithmetica.

Oſtq̃ conticuit prudens permenſio terræ:
Innuba ſollertes curamque inſtigat in artes
Sic Abacum perſtare iubet: ſic tegmine glauco
p Pandere puluereum formatũ ductibus æquor.
Altera tunc etiam Gerularum accire iubetur
Germanam: doctæ mũdũ quæ admẽſa ſororis.
Nec mora digredit. Tũc rurſus Dia Voluptas
Ipſius æthærea Cylleni immurmurat aure:
Cum doctas ſuperis admirandaſque puellas
Approbat omnipotens: Tu optati lentus amoris
Gaudia longa trahis: captumque eludis honorem?
Seria marcentem ſtupidant cõmenta maritum.
Talia complacita ſpectat faſtigia Virgo:
Nec te cura thori: nec te puer ambit herilis:
Nec mea mella rapis: quæ nam hæc hymenæia lex eſt:
In Veneris agro Pallas ſibi uindicat uſum:
Quam melius thalamo dulcis petulantia feruet.
Caſta maritalem reprimit Tritonia mentem:
Et nuptæ non æqua uenit: poſcenda Dione eſt:
Conueniẽſque tibi potius celebrare Priapum.

His Athlantiades auditis: lꝫ riſum inhibere uix poſſet: ne infacetus tamen & impar lepidus haberetur: hylaro ſuſurramine ſic reſpondit.

Licet urgeas Voluptas
Thalamos inire ſuadens
Tamen exeret peritas
Breuis ambitus puellas
Demumque nec iugalis
Ceſſator intricatus
Tardabo fulcra lecti
Et ſiquid illa noſtræ
Veneris feret uoluptas:
Nec uobis abnegabo:
Furtis modo allubeſcat:
Vt clam roſeta paruæ:
Liliaque det papillæ:
Ne nunc ſexus iugalis
Cura ferale morſum:
Et uulſa pellis acre
Laceros trahat capillos.

Quo dicto renitens: Et plus ſolito lætior uoluptas ad Venerem regreſſa: cũcta ei⁹ aurib⁹ intimauit: quæ delitioſa mollicie: & iterrũpẽte genas rubore pene ꝑdidit ſuſurrata. Tuncq; marcidulis decenter peta lumib' Maiugenã cõſpicat: & quodã aſpectu ꝑmittẽtis illexit: Quã Saturnia de ꝓpinqnquo uelut deprehẽdẽtis caſtigabat obtutib'. Quæ dũ gerunt: Padiaq; egreſſa dudũ cũ alia ſocia miri decoris ingredit: Cui quædã maieſtas nobiliſſimæ uetuſtatis: & ipſi⁹ Tonantis natalibus: ortuq; præcelſior uultus ipſius lumine renidebat. Quæ etiã miraculis q̃buſdã capitis reuerẽda uidebat. Nam primo a frõte uno: Sed uix intelligibili radio cãdicabat. Ex quo item alter erũpẽs: quadã ex primo linea deſfluebat. Dehinc terti⁹ & quartus: tũq; et nonus: Decuriatuſq; primus: Honore reuerendũq; uerticẽ duplis tripliſq; uarietatibus circulabant. Sed innumerabili radios multitudine prorũpentes in unũ denuo tenuatos miris q̃buſdã defectibus contrahebat. Huius ãt multiplicẽ: pluriformẽq; ueſtem quoddã uelamẽ: quo totius naturæ opera tegebant: abdiderat. Digiti uero Virgis recurſantes: & quadã incõprehenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati. Quæ mox ingreſſa ſeptingentos decẽ & ſeptem nũeros cõplicatis in eos digitis Iouẽ ſalutabũda ſurrexit. Tũ Philoſophia: ut Tritonidẽ propter aſtabat: Quid nũero tali Arithmetica intuliſſet: exquirit. Cui Pallas: Proprio: inq̃t Iouem nõie ſalutauit. Ac tunc illi radius primus emerſerat: q collircata lucis nitore porrecto; ipſius Iouis uerticẽ luminauit: Quibus miraculis radiorũ innumera repente multitudine prorumpẽte non nulli telluriſtres: ſyluicolæq; Diui Herculẽ conſpicati opinãtes eam hydreo germine pullulare. Ac tunc aborto Terrigenis muſſantibus murmure puer ille Piceus iuſſus admonere ſilentium. Verum fœminã Pythagoras: ut inter ſapientes aſtabat uſque Abacum conſecutus: idemque iam artem promere cupienti: quandam lactei luminis facem officioſo conſiſtens munere præferebat. Tum illa anteq̃ iuberetur: qd apportet: ex ꝑmerẽ ſic exorſa. NON ignota cælo: nec reb⁹ mũdãis ignorata: q̃s genui aduẽi: ſuper ueſtrũ q̃dẽ nihil dedignata cõciliũ: q̃uis ſingulos uos: uniuerſoſq; rẽcẽſeã ex meis ramalib⁹ germiari: tuq; potiſſimũ quẽ pricipalis añ cũctos ꝑerauit emiſſio: tuæ ſingularis primigenæq; naturæ fontẽ Iupi recognoſce. Nec deſpicabilẽ ueſtrũ oĩum matreꝫ: Mercuriale quod hẽo me fixit officium: cum ꝑſapiam archanæ artis: originiſq; primordialẽ uobis ſtudeam

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

comprobare:Quæ cum in terris exerceot:aſtroꝝ populus recogno
ſcat honorandã ſuæ multitudinis genitricẽ.

De Monade.

Præ cunctis igr̃ affata ſacra monas eſto:Quã añ cuncta uibrantẽ
ſociati poſtmodũ numeri principia docuerunt:Quæ ſi ſpẽs eſt:acci
dens cuilibet extantiũ. Primo priuſq; ẽ:quod nũerat:q̃ illud nu
merandũ:rite eam ante ipſum:quẽ principem dixere:uenerantur.
Nec diſſimulabo:ꝙ monaſ retractantibꝰ unũ ſolũ ipſa eẽ:ab ea atq;
cætera procreari:oiumque numerorũ ſolam ſeminarium eẽ:ſolam
que menſuram:& incrementoꝝ cauſam: ſtatumq; detrimentoru;:
Quæ tamen ubique pars ẽ:ubique totu;:dum per cũcta perpetua.
Neq;.n.quæ eſt ante extantia:& quæ poſt abſumpta non abſcõdit:
poteſt non eẽ perpetua. Hanc igr̃ partem oium Iouẽ rite eẽ mẽo
ratum:Quod quidẽ Idæalis illius intellectualiſque ſpẽi uis cauſa
tiua teſtatur.Ad cuius exemplum unũ Deum:unũ mundũ: unũ
q; ſolẽ:ſingularemq; lunam:elementa ẽt in quo extant ſingula me
morari.L; Ariſtoteles unus e ſectatoribus meis: ex eo ꝙ unum ſo
lum ipſa ſit:& ſe quæri ſemper uelit:Cupidinẽ aſſerat noiatam:ꝙ ſe
cupiat. Siqdem ultra nihil habeat:& expers totius elationis:aut co
pulæ in ſe ꝑprios detorquet ardores.Hãc quoq; alii Cõcordiã:hãc
pietatẽ amicitiãq; dixer̃.ꝙ ita nectat̃:ut nõ ſecet̃ in partes. Tamẽ re
ctius Iupiter nũcupat̃:ꝙ ſit idem caput ac pater Deorum.

De Diade.

Deniq; cũ unũ fcã ĩ quodcũq; defluxe
rit:l,ei linea iſecabilis:ac ſine latitudĩs ſignificatiõe fundat̃:Diadem
tñ facit:Quæ Dias:ꝙ ſit pria ꝓcreatio a nõ nullis Geneſis dcã.ꝙ ãt
inter eã ac monadẽ prima cõiunctio ẽ:cõſortiũq; cõſimile Iuno per
hibet̃:uel cõiunx:uel germana præcedẽtis. Eſt ãt medietas capax.
Nã bõa malaq; participat.Eadem diſcordia & quæ aduerſa oriant̃:
utpote quæ prima poterit ab adhærẽte ſeparari. In bõis uero eade;
iuſtitia:ꝙ duobus æqs gaudeat pariter põderatis. Eadẽq; ſocietas:
ꝙ uinculũ:quo media cõnectant̃:hẽat̃ utriq; cõe:Ab hac nũerꝰ au
ſpicat̃.Et ẽ opinabilis corporatio:motuſq; primi ꝓbamẽtũ.Elemẽ
torũ ẽt mr̃.Nã de diade quartus elemẽtoꝝ nũerus ꝓcreat̃: Prima
que forma paritatis eſt.

De Triade.

Trias uero pricepſ ĩpariũ nũerꝰ:perfectuſq; cẽſẽdꝰ.nã prior ini
tium:mediũ:finẽq; ſortit̃:& cẽtrũ medietatis ad initiũ finẽque in
terſtitiorũ æqualitate cõponit.Deniq; fata:gratiarũq; germanitas:
& quædã Virgo:quã dicunt.Cæloque:hereboque potentem: huic

numero colligatur.Ex eo etia; perfectus:ꝙ perfectos gignit ſenari
um:nouenariumque:cuius auſpicio preces tertio ac libamina repe
tuntur.Tres ſymphonias continet Harmonia:ideſt Diapaſon: He
miolion: Diateſſeron. In tria ſe ſpatia temporis curſus alternat.
Ideoq; tribus diuinatio memoratur. Idem mundana perfectio eſt.
Nam monade; fabricatori Deo: Diadem materiæ procreanti:triadẽ
idealibus formis conſequenter aptamus. Animã uero ratiõis & ira
cundiæ cupiditatiſq; diſtribuere tricario.

De Tetrade.

Quid Tetradem dicam! In qua ſoliditatis certa perfectio.Na; ex
longitudine ac profunditate componitur.Decaſque plena his qua
tuor numeris gradatim plicitis integratur: ideſt uno :duobus: tri
bus:quatuor. Item Ecatontas a decade quaternario cumulatur
ideſt.x.xx.xxx.xl.qui ſunt centum. Et item a centum quatuor
numeri reddunt mille.i.centum:ducẽti trecẽti quadringẽti. Sic de
cem milia:cæteraque excrementa complentur. Quid:ꝙ quatuor
anni tempora:fronteſq; cæli:elementorumque principia eſſe non du
bium eſt. Hominum etiam quatuor ætates:quatuor uitia:qua
tuorque uirtutes.Hic numerus quadratus ipſi Cyllenio deputat̃:
ꝙ quadratus Deus ſolus habeat̃.

De Pentade.

Sequit̃ Pentas:q nũerus mũdo ẽ attributus. Na; ſi ex quatuor
elemẽtis ipſe ſub alia forma ẽ quintus: Pentade eſt rõnabiliter inſi
gnitus:Qui qdẽ permixtione naturali copulat̃.Nã conſtat ex utri
uſque ſexus nũero. Trias quippe uirilis ẽ:Dias fœmineꝰ exiſtimat̃
Etiã apocataſticus dr̃.Et ſiue cũ aliis imparibus:ſiue cũ ſuo gener̃
ſociatus ſe ſemper oſtẽdit.Nam qnq; per quinq; habes.xxv.Et qn
quies terni.xv.Et qnquies ſepteni trigies quinquies.Et quinquieſ
noueni quadragies quinquies. Itẽ zonæ terræ qnq;. In homine
ſenſus quinq;: Totidẽque hĩtatores mũdi generibus:ut hoĩes: qua
drupedeſq;:reptãtes:nãtãtes:uolãtes.Hunc nũeꝝ quis neget eẽ dia
metrũ.Nam decadis perfectio:circuluſque huius hemiſperio diſſe
catur.

De Hexade.

Senariũ aũt perfectũ:analogicũq; eẽ quis dubitet!cũ ſuis parti
bus impleat̃.Nam & ſextam ſui intra ſe continet: quod eſt unus: &
tertiam: quod duo. Et medietatem: quod tria. Item natura
lia officia: ſine quibus eſſe nihil poteſt: ſunt ſex.Magnitudo:Co
lor: Figura:Interuallum: Status: Motus. Item motus totidem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

differétiæ ſunt: Nam mouemur prorſum retrorſumue. dextra le/uaque: ſurſum deorſumque. Nam ille æternus quidam motus eſt circuli. Hic auté numerus Veneri eſt attributus. ꝙ ex utriuſq; ſe/xus commixtióe conficitur: ideſt ex triade: Qui mas: ꝙ impar é numer⁹: habetur. Et Diade: quæ fœmina paritate. Nam bis terni ſexis faciunt. Solida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet.

Totius harmoniæ toni ſunt ſex: ideſt qnq; toni: & duo hemitonia. Idem per primũ motum: hoc é Diadé collatus. xii. facit. Inter quos duos nũeros duo medii inueniunt: ideſt. viii. & ix. Quorum unus ex meo noie: regulaque céſetur. Nam Arithmeticus méorat idé nouenarius. Eodé.n. nũero ſuperat a. xii. quo nouenari⁹ nũeris ſuperat ſenarium. i. tribus. Alius aũt numerus: ideſt. viii. muſica rõne confert: Ea eni parte ſuperat a. xii. qua ipſe ſuperat ſextum. i. tertia. Nam ſexti tertia duo ſunt. duodecimi tertia. iiii. Quod geometrica rõne componit. Ea eni; poſt collationem media: ideſt. viii. per ix. quæ extrema: ideſt ſex per. xii. Nam utraq; faciunt. lxxii. Ité & in maioribus numeris media extremorum rõnibus cõponunt ſub prædcá ſenaria rõne. nam ſexies ſeptuageſſis dipondius qngentos ſeptuageſſis ſexis. Item nouies. lxxii. faciunt qngétos. xlviii. Similiter duodecies faciũt. dccclxiiii. Quæ media inter ſe multiplicata reddũt nũeros extréo℞ inter ſe cõueniétiũ. Hic primus numer⁹. i. ſenarius harmõias oſtédit genuiſſe. Quippe ſex ad duodeci eſt ſymphonia Diapaſon. Sex ad noué hemiolios. Sex ad octo: Epitritos: ideſt ſymphonia Diateſſaron. Vnde Ven⁹ harmoniæ mater perhibetur.

Ité hic ſenarius quadrato & ſolido quaternario ſociatus horas diei noctiſq; dimetitur: ná quater ſeni uieſſis quadruſſis faciunt.

De Eptade.

Quid auté te Eptas uenerandá cõmemoré! Quæ qđ naturæ opera ſine foeturarum contagione conformas. Inter Deos Tritoniæ uirginis uocabulum poſſediſti. nam cum oés numeri intra decadé poſiti aut gignant alios: aliiſque gignant: aut procreentur. Hexas octas generantur tantũmodo. Tetras autem & creat & creatur.

At Eptas ꝙ nihil gignit: eo par Virgini perhibetur: Sed ꝙ a nullo naſcitur: hic Minerua eſt. Et ꝙ ex numeris ta; maſculinis: ꝙ foemininis conſtet: Pallas Virago é appellata. nam ex tribus & quatuor ſeptem fiunt: Qui numerus formam lunæ complectitur. nam primo eſt corniculata: qua; μονοιδῆ Græci uocant. Deinde medi

lunia: quá dicunt διχότομον. Dehinc dimidiato maior: quá dicũt ἀμφίκυρτον. Mox plena: quæ dr̃ πανσέληνος. Item tres formas prædictas deficiens repetit hic nũerus lunæ curſum ſignificat. Nam unũ. ii. iii. iiii. v. vi. vii. xxviii. faciunt. Item ſepté ſunt circuli: & tot planetæ: tot dies: totq; tranſfuſiones elemétorum. Nam ex informi materie primus ignis: ex igni aer: ex aere aqua: ex aqua terra.

Ité fit aſcenſio: & ex terra aqua é: ex aqua aer: ex aere ignis: ex igni in materiem incomprehéſam iam non poterit perueniri. Quid oiu; natura. Nõne huic probat numero deſeruire! In principio ſeptimani partus hominé abſolutum perfectũq; dimittunt. Dehinc iõ homo ſepté meatus hét in capite ſenſibus præparatos: duos oculos: aures: & nares totidé: & unum os. Dehinc méſe ſeptimo paruulis dentes emergunt: ac ſeptimo anno mutantur. Ité ſecunda ebdomada pubertaté mouet: gignendiq; poſſibilitaté. Tertia florem genarum. Quarta incrementa ſtaturæ finiunt. Quinta iuuenalis ætatis plena perfectio é. Septia ét natura abſtruxit membra uitalia. Linguá. Cor. Pulmoné. Lién. Iecur: & duos renes. Ité ſeptem corporis partes hominé perficiunt. Caput tenus imo collo: pectus uentré. duas manus: totidemq; pedes. Totidem ſtellæ in uertice axis cæleſtis.

De Octade.

At octonarius nũerus primus cubus é & perfectus Vulcano dicatus. Nam ex primo motu. i. Dyade: quæ Iuno é: conſtat. Na; dyas per dyadé facit tetradé. At hæc bis ducta facit octadé. Perfect⁹ item ꝙ a ſeptenario tegitur. Omnis. n. cubus ſex ſuperficies habet. Ité ex imparibus conſecutis implet. Ná primus impariũ trias ſecũdum pétas: ambo octadé faciunt. Ité cubũ: ꝙ a triade uenit. i. xxvii. ſequétes impares reddũt. i. eptas: enneas: & xi. qui oés faciũt. xxvii.

Ité tertius cubus: ꝙ a tetrade uenit. i. lxiiii. Ná quater quaterni xvi. ſunt. Hoc quater. lxiiii. fit. & hic ex imparibus. iiii. qui ſuperiores ſequunt: ideſt. xiii. xv. xvii. xix. fiunt ſimul. lxiiii. Et ſic omnes cubi per impariũ incrementa inueniunt ſui duntaxat nũeri. Sane hic octonarius cubus ita oium cubo℞ primus é: ut monas omniu; numero℞. Cubus aũt omnis etiam Matri Deum tribuit. Na; ideo Cybele nominatur.

De Enneade.

Enneas quoq; perfecta é: & perfectior dé: quoniá ex triade perfecta forma multiplicata perficitur. Deinde ꝙ primi uerſus finem re

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

net:& ideo Mars appellata:a quo finis oĩum reꝝ. Quadratus quo-
q; finis eſt eorum:quæ per collationem augent. Nam & harmõiæ
ultima pars eſt. Ad Ennadem enim ab Octade Collatio percuſſio
nis ſonus efficit. Non minus nouẽ muſas dixere. In mundo etiã
nouẽ ſunt zonæ:ideſt ſpæræ:& deorum ſeptem & terræ.

De Decade.

Decas uero ultra oẽs habenda:quæ oẽs numeros diuerſæ uirtu
tis ac perfectionis ĩtra ſe habet:Quæ ſ; primi uerſus finis ſit:ſecũdæ
monadis implet auxilium. Hæc primi uerſus numerorum regulas
analogias:genera:ſpẽs:drias:perfectiones & imperfecta concludit.
Daturq; Iano:q̃uis eam plurimi Apocataſtaſim memorarint.

Quid ſit Numerus.

Dictum breuiter:qui numer⁹ primũ uerſum facit:quos Deoꝝ
contineat:quaſq; uirtutes. Iam nunc quid ipſe nũerus ſit: qualue ĩ
ter ſe analogiãs ſeruet:& formas breuiter ĩtimabo. Numerus eſt
congregatio monadũ:uel a monade ueniẽs multitudo:atq; in mo-
nadem deſinẽs. Sunt autẽ nũeri ſimplicis regulæ quatuor. Pria
ẽ:quæ appellat a paribus par. Secũda a parib⁹ ĩpar. Tertia ab impa-
ribus par. Quarta ab ĩparibus ĩpar:quas ĩferius mẽorabo. Sunt
ẽt:qui primi nũeri appellant:qui a nullo nũero diuidi poſſunt: ni
ſi a monade tãtũ nõ diuidi:ſ; cõponi uidentur:utputa. vii. xi. xiii.
xvii. & cætera ſimilia. Nullus eni eos nũerus diuidere uno ordine
põt:Quapropter primi appellant:Quoniã a nullo nũero exoriun-
tur. nec æquis portõibus diſcernunt. A ſemet igr̃ nati alios ex ſe cre
ant nũeros. Quoniã ab ĩparibus paria fiunt:a paribus ĩpar fieri nul
lo mõ põt. Ergo & primi nũeri neceſſario hẽndi pulchriq;. Sʒ oẽs
nũeros primi uerſ⁹ ſub his regulis retractẽus. Monas qdẽ numerus
non ẽ. Dyas par eſt. Trias & ordĩe & uirtute primus. Tetras a pari
bus par. Pẽtas primus. Exas a paribus ĩpar:& ab ĩparibus par. Vñ
& perfectus noiat. Eptas primus. Octas a paribus par. Enneas ab
ĩparibus ĩpar. Decas ab ĩparib⁹ par:Sicut ĩ prĩo uerſu:Ita & ſequẽ
tibus hæ regulæ colligunt. Primus igr̃ uerſus ẽ a monade uſq; ad
Enneadẽ. Secũdus a Decade uſq; ad. xc. Tertius uero ab ecaton-
tade uſq; ad. dcccc. Quartus:qui & ultimus a mille uſque ad no-
uẽ milia:lʒ nõ nulli Græci etiam μυρία adiecisſe uideant. Mihi uero
ſolus numerus approbat: qui digitis coercet. Alias quadam bra
chiorum contorta ſaltatio ſit:quæ fit ut numeros Germanæ præce

dentis formis ac lineis cõcinamus. Nã mihi in primo uerſu monas:
illi ĩ ſigno principium:quod non habet partes. In ſecũdo uerſu
a. x. numeri uelut linea diſtẽduntur. In tertio uerſu quadrati ex
centũ:reliquiſq; finiunt:quæ uelut latitudo primæ longitudini ſo
ciatur. In quarto uerſu iam cubi ſunt:ideo ex mille: reliquiſque
ſocietas. Finis ergo uel limites mihi ſunt Monas. Decas. Ecatõ-
tas & mille. Geometriæ uero nota:linea:figura:ſoliditas. Nam Mo
nas ita indiuidua eſt: ut nota. Decas uero in nũeris:ut linea longi
tudinis ſolius. Ecatontas quadratus:q eſt ſuperficies:& in latitudi
nẽ & in longitudinẽ diuiditur. i. decas:per decas fit cẽtum quadra-
tus. Hoc per decẽ fit cubus mille. Oĩs impar ꝓgreſſus a Monade
per ſingulas poſitiões neceſſario quadratos efficit. Prima ipſa monas
fecit. iiii. Primũ quadratũ. aſſocias. v. feciſti Secundũ quadratũ.
aſſocias. vii. & nouẽ feciſti. xvi. quadratũ tertium. Adiicis item no-
nas:& perficis quadratum. xxv. Eodẽ modo progreditur rõ uſq; ĩ
infinitum. Sed ad ſuperius diuiſa regrediar. Oẽm numerũ aut pa-
rem:aut imparẽ eſſe:& utroq; finiri. Quicqd numero adiiciatur:fi
nito finitum adiici:neq; ex infinitis finitum fieri poſſe.

De pari & impari:ex iiſque compoſitis.

Omnis uero nũerus aut par:aut impar ẽ. Par eſt: q in duas æq̃s
partes diuidit:ut. ii. iiii. ſex. Impar:q in duas æquas partes diuidi
non põt:ut. iii. v. vii. Deinde ex imparibus: qdam ex imparib⁹ tã-
tum impares ſunt:ut. iii. v. vii. Quidam ẽt multitudine conſtãt:ut
ix. xv. xxi. quos περισσάκις περισσούς græci appellant. At in his:
qui pares ſunt:plura diſcrimina ſunt:an pares ſunt: & diuidi poſ-
ſunt. Cæteri uel ex paribus pares:uel ex parib⁹ impares:uel ex im-
paribus pares. Et illos græci ἀρτιάκις ἀρτίους:uel περισσάκις ἀρ-
τίους:uel ἀρτιάκις περισσούς nominat. Pares ex imparib⁹ ſũt
iiii. qa ex bis binis. viii. qa ex bis quaterniſ cõſtãt. Pares ex imparib⁹
ſunt:qui pares impari multiplicatõe fiunt: ut bis terni ſexis. aut qn
quies quaterni uies:quod genus græci περισσάκις ἄρτιον uocant.
Et hi qui imparem numerorum multitudinem pari multiplicatio
ne conſumant:ut cum bis terni ſexis:& quater quini. xx. fiunt: qd
genus ἀρτιάκις περισσόν græci uocant:Qui numeri q̃uis idẽ ſũt:
rõnes tamen in creſcendo diuerſas recipiunt:atq; ex his ipſis quidã
in duas partes diuiſi protinus in impares numeros recidunt:Qui-
dam ſemel ſæpius ue per pares replicati citra ſingularitatem in impa

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tes reſoluuntur: Nam.xii.& uiginti ſemel per pares diuidi poſ
ſunt. At.xlviii.nimirum bis uicenos quaternos: Inde bis duode
nos. Deinde ſenos omnes adhuc pares efficiunt: nouiſſime in ternos
impares decidunt. Itaque nemo longius procedere ſimili multi
plicatione poteſt: Quin ut duplicatione reuoluta aſcenditur: ſic
per replicationes. Item in plures partes digeritur. Nam uiginti & bis
dena ſunt &.v.& quaterna: & decies bina.

De Quatuor Speciebus Numerorum.

Quatuor deinde ſpecies numeros excipiunt. Quidam enī ſunt
per ſe incompoſiti: quidam per ſe compoſiti. Quidam inter ſe incō
poſiti: quidam inter ſe compoſiti. Ex quibus duo priores primi nu
meri duo ſequentes ſecundi nominantur. Sed ea rei: quo facilius ad
diſci poſſit: planius iudicanda eſt. Prima & mīma omnis numeri
menſura ſingularitas eſt: Quia nullus numerus non in ſingula di
uidi poteſt. Deinde eum etiam alia menſuræ excipiunt: ut duplica
tiones: quæ duplo. Triplicationes: qua triplo increſcunt. Cum
hoc ita ſit: qbuidam numeris in ſingularitate ſola menſura eſt: qui
niſi in ſingula digeri non poſſunt. Quales ſunt tres: tātum impares
tres ſunt. Quibuidam uero & in aliis quales ſunt quatuor &.ix.
Nam bis bina quatuor. Ter terna.ix. ſunt. Ita illa duplicatione:
hæc triplicatione metitur. Ac ſæpe una quidem talis menſura nume
ros habet plures. Siquidem octo metiri & quadruplicatione & du
plicatione facile eſt. Cum & quater bina & bis quaterna octo ſunt.
Inter quæ euidens eſt: quicquid aliqua multiplicatione metimur:
metiri nos etiam ſingularitate poſſe. Sed non ubicunque ſingulari
tatis menſura eſt: eē alicuius ēt multiplicationis neceſſe ē. Ita ſingu
laritas oībus menſura cōis qbuſdam unica eſt. Et cū hoc ita ſit: per
ſe incompoſiti numeri dicantur: qui nullam menſuram hn̄t niſi ſin
gularitatis. Per ſe uero compoſiti: quos metiri nō tantum ſingu
laritate: ſed alia quoque multiplicatione: l. & hæc quidem ſingulo
rum numerorum æſtimatio ſit. Bini uero pluresue iuncti inter ſe
incompoſiti eſſe dicuntur: qui nullam cōem menſuram niſi ſingu
laritatis habent: ut.iii.& quatuor. Neque enim intereſt an quatu
or dupli menſuram habeant: Cum eadem illa in tribus non ſit. At
inter ſe compoſiti ſunt: Quibus alia quoque q̄ ſingularitatis mēſu

ra comunis eſt: ut.ix.&.xii. Quorum utrūq; triplicatione metiri:
cum ter terna.ix.ter quaterna.xii.fiant. Cum uero alii numeri in
ſingula tantum: alii etiam in aliquos ſolidos numeros diuidantur:
ut re ipſa diſcreti ſunt. Sic etiam uocabulis diſcernam: ne qua inde
legentibus confuſio oriatur. Et cuiuſq; nūeri membra nominabo
ſolidos numeros: in quos is deduci poterit: ut in.xii.fiunt. At ſin
gula: & ſiq etiam ſolidi numeri minoris ſingulis inſerentur: partes ap
pellabo: ut in ſeptē uel totidem ſingula: uel etiam bis terna ſingulo
adiecto.

De nūeris perfectis & imperfectis & pluſq perfectis.

Ex numeris quidam perfecti ſunt: quidam ampliores perfectis:
qdā iperfecti. τελεους & ὑπερτελ ους & ὑποτελ ιος græci appel
lāt. Perfecti ſunt: q partibus ſuis pares ſūt. Ampliores perfectis: q
plus in partibus ſuis q in ſeipſis habent. Imperfecti: in quorum parti
bus minus q̄ in ipſis eſt. Et exempli cauſa ſummamus ſex: Hi & in
ſingula diuidi poſſunt: & in bina: & in terna. Cum ex ſexies ſingula
& ter bina: & bis terna fiat ſex. Ergo partes eius ſunt unū: duo: tria.
Nunc in unū hæ conferunt: fiant ſex: Hoc eſt eſſe parem partibus
ſuis. & hoc numeri genus in aliqua uirtute eſt. Cætera in uitio: uel
exuperāte uel ex deficiēte: utputa ſummamus.xii.& duodecies ſin
gula: & ſexies bina: & ter quaterna. Et bis ſena.xii ſunt. Itaq eius
partes ſunt.i.ii.iii.iiii.vi. Quæ iunctæ in unū ſexdecim efficiuntur.
Hic amplior perfecto nūerus eſt. At.xvi fiunt: iūctis ſingulis ſex
decies: octonis bis: binis octies: quater quaternis. Neq pariter has
ſi facias ulla eius numeri menſura eſt. Collati autē in unū.i.ii.iiii.
viii.non ultra faciunt q̄.xv.minus eo: ex quo orti ſunt. Hic imper
fectus numerus eſt.

De Planis & ſolidis Numeris.

Alii ēt plani nūeri ſunt: alii craſſitudinē quoq; in ſe habēt. Pla
num nūerum eē græci dicunt: q a duobus nūeris continetur. Id eiuſmoi
in rōne mēſurarū tātū de norma cōtieri: qtum a toto quadrāgulo.
Cuius parsī ea norma ſit: exiſtimāt: ideſt ad nūeros plāi referunt:
Qui ī duo latera ordinant: Sic ut rectū angulū faciāt: & normæ ſi
militudinē repreſentēt. Igr̄ ſi ī alterum latus.iiii.in alterum.iii. porrigū
tur: Hi duo nūeri lege eorum.xii.capiunt: planūq eum nūerum noiant.
At craſſitudinē aiūt a tribus nūeris. Sint in alterū puta latus.iiii.in
alterum.iii.ſupra deinde quatuor adiiciunt: His numeris altitudi
nem quoq; ſuper inferiorē normā impleri dicunt: includiq; xxiiii.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

In quibus obſcuritate & ſuperuacuo quæſita euidentiſſimu; ē pla
num eē numeꝝ. Sic ſingulis iunctis: nequid ſuper alterum ſit craſ
ſitudinem fieri nūeris ſuper numeꝝ impoſitis. Ipſa aute; planicies
uarias formas habet nūeris ad ſimilitudinē aliquaꝝ figuraru; or
dinatis: quæ incipiunt. Alia ēt uel triangula ſiut: atq; ea: quæ qua
tuor angules habent: uel quadrata ſunt: uel altera parte longioreſ:
quas ετερομηκεις græci appellāt. Præterea plures quoq; āguli poſ
ſunt interdum ēt inæqualia nūeri latera eē: Et cum deinde craſſitu
dinē inſurgat: figuraſq; plures efficiat: Teſſera perfectiſſima eſſe in
ter eas uidet. Eſt autē triangulū in pauciſſimis tribus: quadratum
in pauciſſimis quatuor. Id aut: quod imparia latera hēt in pauciſſi
mis qnq; altera parte longius quadrāgulu in pauciſſimis ſex. Craſ
ſitudo item: qua teſſera in pauciſſimis. viii. Na duo ſimplicē ordi
nem faciūt: tres ſic cōponi poſſunt: ut totidē angulos habeat. iiii. in
quadrum poſiti in oēm partē binos habent. Quinq; ſic colliguntſ:
ut in altero latere duo: in altero. iii. ſint. Sex quadrangulū faciunt:
q in duobus lateribus binos: in duobus ternos hēt. At ſi quatuor
ponunt: & craſſitudo orit: & paria oia latera in planicie atq; altitu
dinem ſunt binis in oēm parte ordinatis: Similes autē plani numeri
ſunt: quoꝝ latera eadē rōnem hēnt: ut. vi. & . dc. Cū illis i altero la
tere duoſ: & in altero tres: his in altero. cc. altero i later. ccc. ſint. Eo
dēq; mō ſimiles ēt in craſſitudine nūeri ſunt: quoꝝ latera ſub eadē
rōne ſunt: ut. xxiiii. & . xcvi. Nā ut i illis alteꝝ lat. iiii. & alteꝝ. iii.
hēt: quo fit: ut plāicies. xii. craſſitudo. xxiiii. capiat: Sed i his alteꝝ
latus octo: alteꝝ. vi. recipiat: Quo fit: ut plāicies. xlviii. craſſitudo
xcvi. cōprehēdat: Quod ē aūt inter duos & tres: hoc iter. cc. & . ccc.
Rō: quæ ē inter. iii. & quatuor: hæc ē inter ſex & octo. Māifeſtū erit
ſimul æque rōnes: quæ iter nūeros ſunt: ſubiacer. Ois eni numerus
pars ē alicui nūero.

Quo mō fiat maior minore nūerus.

Maior aūt multiplicatiōe pcedit: aut rōne mēbroꝝ: aut partiū:
aut ſimul & multiplicatiōe & rōe mēbroꝝ uel partiū. Rō mēbrorū
i uno mēbro pluribuſue. Rō partiū i una parte pluribuſue ē. mior
uero ē nūer aut replicatiōe minuit: aut rōne mēbroꝝ uel partiū.
Interdū ēt ſimul replicatiōe & rōne aut mēbroꝝ: aut partiū. Neq;
ulla ratio nūeri ad nūerum: quæ non intra hæc ē. Græci multiplica
tionis numeros πολλαπλασιους replicates υπολλαπλασιους
mēbro: mēbriſue antecedētibus επιμεροις appellant. Binis deinde

noibus utunt in his: in qbus binæ rōnes ſunt. Cū hoc ita ſit: nume
rus cōparē rōne; hēt æqualitatis: quā ισοτητα græci uocat: ut. ii.
ad duos. iii. ad. iii. Quæ rō ēt perfcō nūero ad ſuas partes ē. Ideoq;
is nūer potior cæteris hētur. Quid eni æquo eē meli pōt! At ubi
alter nūerus maior: alter minor e: ptinus inter eos diſtantia ē: qd i
oibus ſit: q rōe mēbroꝝ uel partiū: aut ātecedūt: aut antecedūtur.
Ideo q; hi nūeri priores ſūt: inter quos parteſq; eoꝝ aliqd diſcrimē
eſt. S; ut diſtātia inter duos nūeros: maiorē minorēq; eade; eſt: Sic
rō inter eoſdē cōtraria ē. Tātūdē eni; diſtat inter. iii. & quatuor: q
tū inter. iiii. & . iii. At rō inter hos ipſos diuerſa ē. Eaq; quæ ſit: itra
patebit.

De multiplici uel ſubmultiplici nūero: & de rōe nume

Cū propoſuerim uero primas in multi roꝝ uel partiū.
plicatioe rōnes eē. multiplicatiōis rō eſt ſenioni ad ternionē: octona
rio nūero ad quaternariu;. Cōtra replicatiōis ternioi. Ad ſenionem
quaternario nūero ad octonarium. Mēbroꝝ uero rōnē uincit is nu
merus: q ſolido mēbro: mēbriſue antecedit: qualis ē nouenari ad ſe
nariū. Ternioē eni uincit: quæ eadē uis i ſenario nūero inueit. Cō
traq; mēbroꝝ rōne uincit nouenari a ſenario. At partiū rōne uin
cit: q in ſe & ipſum minorē nūeꝝ hēt: & aliquā parte; eiuſ: parteſue
ut ſi. vii. cū quatuor conferant: Siqdē in ſeptenario nūero & quat
or ſunt: & hoꝝ. iii. Cōtra ergo partiū rōne uincunt. iiii. a ſepte. At
idē nūer & multiplicatiōe & mēbroꝝ rōne ātecedit: utputa: ſi. viii.
iūgunt & . iii. nā octo & bis terna hāt: & præterea mēbꝝ i duob. Et
multiplicatiōe uero & partiū rōe uicūt. v. ſi cōferant cū duob. Nā
i. v. bis bia ſt: & præterea duoꝝ pars una. Cōtra his ipſis nūeris mi
nores a maiorib ſimul & replicatiōe uincunt: & aut mēbroꝝ rōne:
aut partiū: Sed ut genera rōnū iter nūeros hæc ſunt: Sic ſpēs in ſin
gulis plures. Nā ut ad multiplicationē primū: replicationēq; ueia
mus: Inter hos aut dupli rō eſt: aut tripli: aut quadrupli. Ac pcede
re quoq; ultra multiplicatio pōt: per eoſdēq; rurſ grad idē nume
rus replicat. Ergo rōne; hēnt duplo maiorē. ii. ad. i. iiii. ad. ii. octo
ad quatuor. Duplo minore;. i. ad duoſ: duo ad quatuor: quatuor
ad octo. Item triplo maiorem. iii. ad unum. viiii. ad. iii. Triplo mi
norem: unum ad. iii. tres ad. ix. Quadruplo maiorem. iiii. ad unu;.
xvi. ad quatuor. Quadruplo minorem: unum ad. iiii. iiii. ad. xvi.
Eademque in ulterioribus multiplicationibus: & incrementi dimi
nationis ratio eſt.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De Super particulari.

At ubi inter maiores: minoreſq; numeros ratio membrorum eſt maior: aut ſuper dimidio uincit: quem ἡμιόλιον. Aut ſuper tertio: quem ἐπίτριτον. Aut ſuper quarto: quem ἐπιτέταρτον graeci uocant. Et ſic ad ſuper quintum: ſuper ſextum: ulterioreſque ratio procedit. Superdimidius eſt: qui ipſum aliquem numerum & dimidium eius habet. Supertertius: qui ipſum aliquem & tertiam eius. Superquartus: qui ipſum aliquem: & quartam eius. Eademq; in ulterioribus ratio eſt. Contra ex hiſdem numeris minor maiori. Aut ſubdimidius eſt: quem ὑφημιόλιον. Aut ſubtertius: quem ὑπότριτον. Aut ſubquartus: quem ὑποτέταρτον graeci appellant. Superdimidii rationem habent. iii. ad duo. ccc. ad. cc. Quorum ſupra facta eſt mentio. Contra ſubdimidii duo ad tria. cc. ad. ccc. At ſupertertii. iiii. ad. iii. viii. ad vi. Qui ipſi quoq; ſupra poſiti ſunt. Subtertii. iii. ad quatuor. ſex ad octo. Superquarti quatuor. ad. v. octo ad. x. Subquarti. iiii. ad v. octo ad decem.

De Super partienti.

Partium uero ratio proxima in quibuſdam numero ſuper tertio eſt: in quibuſdam ſuper quarto. Idq; procedere ultra poteſt. Super tertio ſimilis eſt: ubi maior numerus minorem ipſum: & aliquas eius tertias partes comprehendit. Super quarto: ubi & illum ipſum & quartas eius. Summamus. v. ad tria: & . x. ad ſex. Antecedit quinarius ternionem: quod & illam ipſam: & eius duas tertias habet. Item in decem ſunt & ſex: & de ſex duae tertiae. At proxima ſupra quarto ratio eſt inter. vii. & quatuor. Inter. xiiii. & octo. In. vii. & ipſa quatuor ſunt. Et eius iii. quartae. Atque ut ea ratione: quae ſupertertia & ſuperquarta proxima eſt: maiores in his numerum uincunt: ſic ratione proxima ſubtertia & ſubquartae minores cum maioribus habent. Illo neminem decipi conuenit: ut in aliquam partium rationem ſuperdimidia ſimilem putet. Nam ſi numerus aliquis numerum aliquem & dimidium eius habet: ſuperdimidius eſt. Si numerum aliquem & eius duo dimidia habet: pars eſt. Nam ut duae quidem tertiae rationem ſuper tertio proximam habent: ſic duae quartae rationem ſuper quarto proximam recipiunt. Nam ſiquis ipſum & eius duas quartas habet: ſuperdimidius eſt: Ut ſi ſint. vi. & quatuor: In. vi. enim & quatuor ſunt & eius duae quartae. Contra uero ut ea ratione quae ſupertertia & ſuperquarta proxima eſt: maiores in his numeri uincunt.

ſic rationem proximam ſubtertiae & ſubquartae minores cum maioribus habent. Eademque ratio procedit: ſicut ſuper quintae ulterioribuſue ſimilis eſt.

De multiplici ſuper particulari & ſuper partienti.

Hinc rurſus plura diſcrimina oriuntur: Siquidem unus numerus poteſt duplo geri: aut ſuper dimidio: aut ſuper tertio: aut ſuper quarto: ulterioribuſue & multiplicationum & membrorum rationibus. Ponamus. iiii. & . x. Ex his decem duplo. & ſuper dimidio aucti ſunt. Nam bis quaterna. viii. ſunt. Deinde dimidium quatuor ſunt in duobus. Apponamus quatuor & . xiiii. Ex his. xiiii. & triplo & ſuper dimidio aucti ſunt. Nam ter quaterna. xii. ſunt: Deinde dimidium iiii. ſunt in duobus. Progrediamur ultra uſque quatuor & . xviii. Ex his. xviii. quadruplo & ſuper dimidio increuerunt. Nam quater quaterni ſexdecim ſunt; Deinde dimidium quatuor ſunt in duobus. At ſi ſint. iii. & ſeptem. Ex his. vii. duplo aucti ſunt: Et ſuper tertio. Nam bis terna ſex ſunt: Deinde pars tertia trium ſunt in uno. Sint. iii. & decem. Ex his decem triplo increuerunt: & ſuper tertio. Nam ter terna nouem ſunt: & deinde pars tertia trium eſt in uno. Ponantur. iii. & . xiii. Ex his tredecim quadruplo aucti ſunt & ſuper tertio. Nam ter quaterna duodecim ſunt: Deinde pars tertia trium eſt in uno. Accipiamus nunc quatuor & . ix. ex his nouem & duplo plus habent & ſuper quarto. Nam bis quaterna octo ſunt. Deinde. iiii. quarta pars eſt in uno. Quatuor uero & . xiii. tripli & ſuperquarti ratio eſt. Item quatuor & . xvii. quadrupli & ſuperquarti ratio eſt. Idemque in ulterioribus numeris fit: per quae numeri minores ex his. Et replicationes alicuius & ſubdimidii: uel ſubtertii: uel ſubquarti: uel alicuius ulterioris rationes cum maioribus habent: ut apparere ex his potuit: multiplicatio a minima ratione incipit. Et ſubinde ad maiores maioreſque tranſit: Ratio membrorum: uel partium replicatio a maxima ratione incipit: & ſubinde ad minores minoreſque tranſit. Maior ratio dicitur qua plus: minor: quae minus adiicit. Ergo maior ratio tripli quam dupli: maior quadrupli quam tripli eſt. Contra: minor dupli quam tripli: minor tripli quam quadrupli eſt. Incipit igitur multiplicatio a duplo: inde ad triplum: ad quadruplum: ſemperq; ad maiores rationes tranſit. At ratio membrorum incipit a ſuperdimidio: Deinde ſuper tertium: ſuper quartum: ſemperq; ad minus & minus peruenit: quae omnes rationes inter duos: inter rationem membrorum & par

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tium:uel īter duos nūeros fines ſunt:ita nūeri ſūt:utpūta dupli rō
ē iter.ii.& unū. Tripli inter.iii.& unū. Quadrupli iter.iiii. & unū
Et ſub iiſdē noīum rōnibus fines mimi:iuaq̧ comparatiōe multo
minores:uel ſub duplo q̄ duo & unū:uel ſub triplo q̄ tria & unum
uel ſub quadruplo q.iiii.&.i.poſſunt. Super hos deinde q̄tulib; iiſ
dem rōnibus ſoli⁹ fines his nūeris augent. Ideoq; eas fines:qua mi/
nime eunt:Pythagoric⁹ Thermacides noiat:quod ut uas ſuper ſu/
um fundum:ſic nūeri rōnis eiuſde ſuper iſtes adiungunt. Ideq; et
rōne mēbro℞:mimi enim fines ſunt: Super dimidii iter duos &.iii.
Super tertii iter tres &.iiii. Super quarti iter quatuor &.v.tū deīde
ſub hiſdē rōnib⁹ nūeri cœpient. Neq; alia conditio ē:quæ ipſa inci/
pit a tertia parte:ſicut mēbro℞ rō de hemiolio. Deinde primū mini
mas fines comprehēdit. Tū ad maiores tranſit. Ex his autē uerisi/
mile ē:primā multiplicationē eſſe iuentam. Deinde rōnē mēbrorū:
tū partiū. Neq; eni difficultas ad duplū:deinde triplū & quadru
plum apparuit.tum ex duplo ſuper dimidii fcā conditio. ex tripo
ſuper quarti ē. Idēq; in ulteriorib⁹ icedit. Nā qui duplū uidebat:
hoc ipſo cœpit intelligere dimidiū:qa ut duplū.iiii.duorum ſunt.
Sic dimidiū quartæ rōnis duo. Vt igr duobus duos adiiciēdo.iiii.
fecit. Sic rurſus quaterniōi duos adiiciendo fecit ſuper dimidium.
Vtq; ex duobus triplo ſexis ipleuit:ſic ſenario nūero duos adiicien
do ſuper tertiū iuenit. Idēq; in ulterioribus icidit. Deinde cū incur
rerent nūeri ſine iudicis qdem rōnibus poſiti. Quaſitū ē quot quot
ea partes alterius numeri in altero eēnt. Et his eo uentum ē:ne cui⁹
numeri nō aliqua ratio ad alium numerum exploratis ultima ſit.

Item de pari & impari:& ex his compoſitis.

Poſt hæc non difficillima animaduerſio gemina rōne in nume/
ris fluxit:quoniā genera numero℞:rationūque inter eos orientiu;
expoſui. Rurſus ad ea ſingula reuertar. Et quæ in quoq; anim
aduerſiones ſint:indicabo. Incipiam de paribus & imparibus.
Par omni multiplicatione ſic procedit:ut par maneat:duplo augē
tur.ii.iiii.viii.&.xvi. Triplo.ii.vi.xviii. Quadruplo.iiii.xvi.&.
lxiiii.&.cclvi. Idēq; in ulteriorib⁹ fiet. Impar pari multiplicatione
protinus interit:& in nūerū parē recidit. Impar impari multiplica/
tione increſcere poteſt:ut impar māeat. Nam bis terna ſex. Item bis
quaterna.viii.fiunt. Eodemque modo quater terna.xii. Quater

qna.xx. At ter terna.nouem:& ter.ix.xxvii. Item quinquies terna
xv. Quinqes quina.xxv. Idemque in oībus multiplicatōibus enēit
Quo fit ut ſiue par ſiue impar:parium numeroru; multitudo eſt:
id quod conſumatum ē:par ſit:ut.ii.iiii.vi.viii. Quæ par numero
rum multitudo ē:fiunt.xx.ii.iiii.vi.quæ impar numero℞ multi/
tudo eſt.xii. Ambo numeri pares. Itē pari impariū numero℞ mul
titudo pares facit. Ergo tres & quinque fiunt octo:qui pares ſunt.
Impar tantūmō impariū multitudo imparē ſeruat. Na.iii.& qnq;
& ſeptē fiunt.xv. Illi quoq; impares eadem de cauſa quotiēſ par nu
merus uel parē uel imparem multiplicat:is q efficitur par eſt. Nam
duplicatio ſiue multiplicatio:ſiue duo multiplicauit fecit quatu/
or:Siue.iii.fecit ſex ambos pares. At impar numerus:ſi pare multi
plicat facit parem. Si imparē:tum demū imparē reddit. Nam tripli
catio ſi duos multiplicat efficit ſex. Ipſos quoq; pares:ſi tres:efficit
ix. Qui impares ſunt. Tū ſi pari par adiicit:par manet: ut ſi duo/
bus.iiii.adiiciant:ſunt ſex. Si impari īpar adiicit fit par: Vt ſi trib⁹
v.adiiciantur:ſunt octo. Vno aūt mō impar nūerus procedit:ſi nu
mero nūerus non adiicit:eiuſdē generis. Sed par impari:& par pari
Na; ſiue quatuor qs adiectis tribus auxerit:Siue.iii.adiectis.iiii.fi
ent.vii:Qui impares ſunt. Deinde nūero pari quale demit:tale ſu/
pereſt. Nūero impari contrarium ē:ne qd demitur ſuperſit. Ergo
ſi pari par demit:id quod ſupereſt:par ē: Vt ſi ex octo duo auferā/
tur:ſuperſint.vi. Si nūero impari impar demit:id quod ſupereſt
par ē: Vt ſi ex.vii.iii.auferant:ſuperſint quatuor. Si nūero īpari
par demit:id quod ſupereſt/īpar ē:ut ſi ex.vii.duo auferant:ſuper
ſint qnq;. Par deinde ex paribus ē nūerus:qſquis dimidiū par hēt:
ut ē i.xii. Quorum dimidium in ſenario ē numero:ipſo quoq; pa/
ri. Itē par ex paribus ē:quiſqs a duobus duplo īcreuit:ut.iiii.viii.
xvi. Aut qſquis ab aliis ſic increuit:ut recidet in parē poſſit. Quod
uenit etiam quadruplo uel octuplo:ſimilibuſque auctis. At quiſ
quis numerus dimidium impar habet:par ex imparibus eſt:ut ſe/
nio:cuius dimidium in tribus eſt. Siquis uero neq; duobus per
duplicationem increuit: Nec dimidium impar habet. Par quidem
ex paribus eſt:oritur tamē ab eo:Qui par ex imparibus eſt:ut.xii.
Hic enim numerus neq; per duplicationem ortus eſt: neque dimi/
dium impar habet:ſed a ſenario numero per duplicationem incre/
uit. Ille autem par ex imparibus:ideſt ternis eſt.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De Incompoſitis numeris.

Tranſeamus nunc ad numeros incompoſitos:quos etiam prios
ſecundoſq; nominare propoſui. Incompoſiti per ſe numeri nulli
pares ſunt:exceptis:ut ſupra poſui:duobus. Cæteri quicunq; per
ſe incōpoſiti ſunt:oēs impareſ ſunt:ut.iii.v.vii.viiii.xiii.xvii.xix.
ſimileſq;. Per ſe uero compoſiti numeri ſunt oēs pares:q uel ex pa/
ribus:uel ex imparibus ſunt. Nā &.iiii.atq;.viii.duplicatione meti
mur:Quorū alter numerus in binos:alter in quaternos replicat.
Et idem facere in.vi.aut.x.facile eſt. Cū ille in ternos: hic in qnos
reſoluatur: Præter hos multi impares per ſe compoſiti ſunt.i.q cū
impari numero multiplicantur. Nam ſiue ternio: ſiue quinarius
nuer': ſiue quis alius impar impares nūeros multiplicauit Qui ſit
effectus impar ē:& per ſe compoſitus:multiplicet ternio ſeipſū:Fi
unt ter terna.ix. Multiplicet qnariuſ nūeruſ ſeipſum. Fiūt qnqes q
ni.xxv. At multiplicet uel ternio quinariū numerum: uel quinari
us numerus ternionem fiunt.xv. Omneſq; hi nūeri.ix.xv.xxv.
per ſe compoſiti ſunt. Et quicunq; impares partis eiuſdē ſunt. In
ter ſe uero incōpoiti nulli duo pares ſunt:Siue ex parib':ſiue ex im
paribus ſunt:Quia non nulli alia q̄ cōem menſura habent. Nā ut
ſūamus duos pares nūeroſ:Alterꝝ ex paribus:alterū ex imparibuſ:
id eſt.iiii.&.vi.tamen inter ſe cōpoſiti ſunt:quia cōis his duplicatio
ē:quia bis bina.iiii.bis terna ſex ſunt. At impares primū omnes
qui per ſe incōpoſiti ſunt:Neq enim poſſunt aliqua cōem mēſurā
præter ſingularitatē habere. Qui ne propriam quidem ullā habent.
Ergo.iii.v.vii. Similesq; oēs:ut per ſe:ſic etiam inter ſe incompoſi/
ti ſunt. Et in eadē ſorte is quoq; nūerus eſt:qui par ſub eodem iurē
eſt:id ē.ii. Nam ne hic quidē cum.iii.aut.v.aut conſimili cōponit
Tum qſquis ex his nūeris qui per ſe incōpoſiti ſunt: iungit cum al
tero nūero:quis per ſe compoſito: Efficit ut hi duo numeri inter ſe
incompoſiti ſint:ut ſi.iii.&.iiii.iungant. Quid.n.intereſt:ſi in alti'
mēſura aliqua pars & eadē ſingularitate ſit:Si alteri nō ē:Ac lz etiā
duo:pluresue numeri: non per ſe tantum:ſed etiam inter ſe com/
poſiti ſint. Incompoſitus efficit: ut omnes inter ſe incompoſiti ſint:
Quia q̄uis aliqua menſura pluribus cōis:nulla tamē oibus præter
ſingularitatē eſt:quod euēit:ſi.iiii.vi.viii.& qui licet ſimiles ponā
tur. Adiiciant deinde duo ſiue tres. Nā q̄uis treſ prioreſ numeri in/
ter ſe cōponi poſſint:tamē hi duo inter ſe nō cōponuntur. Nō tan/

tum uero adiectio ei' nūeri:q per ſe incōpoſitus ē:efficit:ut plures
nūeri int ſe n̄ cōponant. Sz pōt ēt euēit:ut q per ſe cōpoſiti ſt: ī unū
dati iter ſe icōpoiti ſint: Vbi q̄uis aliquas mēſuras diuerſas tn̄ rcipi
unt. Idq; euenit:& inter impares duos numeros:& inter parem atq;
imparē. Sūmam'.ix.&.xxv. Horꝝ uterq; per ſe compoſitus ē. Ha/
bet enim menſuram nouenarius nūerus. In ternione hēt.xxv. In q/
nario numero. Inter ſe tamen hii nō cōponunt:quia neq; nouem q
narii numeri menſurā:neq;.xxv.ternionis admittunt. Idem fit in
ter octo &.ix.parē atq; imparem numerꝝ. Nam neq; duplicatione
aut quadruplicatione.ix. Neq; ternione octo metiri poſſum'. Ita/
q; per ſe ēt inter ſe incompoſiti ſunt. qui per ſe componuntur:non p
tinus etiam inter ſe componi poſſunt.

De Compoſitis.

Compoſiti uero inter ſe ſunt oēs pares:ut apparet ſupra quoq;
potuit. Quicunq; uel ex paribus uel ex imparibus ſunt. Deinde q/
dam impares:ut.ix.&.xv. Cū uterq; numerus in ternos recidunt.
Tum qdam pares & qdā impares:ut nouē &.xii. Siquidē his quo
que triplicatio cōis eſt ter terna.ix.ter quater.xii.ſunt. Illud aiad/
uerſione dignum ē:q cum impari numero nunq̄ is par cōponi po/
teſt:q ex paribus:ſed q ex imparibus ortus ē: Adeo mutata quo/
q; ſorte:iuris tamen aliqua ſocietas ſupereſt. Ergo.ix.neq; cū qua
tuor:neq; cum octo:neq; cum.xvi.neque cum ullo ſimili nume/
ro componi poſſunt. Componunt uero cū.xii.&.xxiiii. quæ a tri/
bus initiū ſumpſerunt. Ac ne cum oibus quidem:qui pares ex im/
paribus ſunt:componi pōt. Ois impar numerus: qui per ſe compo
ſitus eſt:quia poteſt non in eandē menſuram recidere. Ergo.ix. &
l.componi non poſſunt:quia.l.nullā triplicationē recipiūt. Quæ
nouenario numero ſola præter ſingularitatem menſura eſt. Euenit
āt hoc:quia ne.xxv.qdē:quæ duplicata qnquaginta fecerit:ternio
nem recipiebant. Ergo ſi quando impar nūerus:ex quo par factus
eſt:eandē menſurā:quā alter impar tenet:habuerit. Totum demū
cum illo impari par:qui ex hoc factus eſt:componi poteſt: Vbi il/
lud non āteceſſit: Ne hoc quidem ſequit. Ideo.ix.&.l.inter ſe non
cōponunt. At.ix.&.xxx.inter ſe cōponunt. Orta.n.ſunt.xxx.du/
plicatis.xv. Iam āt.ix.&.xv.inter ſe componi poterant: Cum co/
munis menſura his in ternione eſt. Et ex his cætera oriuntur: quæ
ad hoc numerorum genus pertinent.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De duobus nũeris inter ſe incõpoſitis: & per ſe cõpoſitis.

Ex duobus numeris inter ſe incompoſitis: ſiue uterq; ſiue alter per ſe compoſitus eſt mẽſura alterius cũ altero non cõponit. Sint iii. & ix. Hi per ſe compoſiti: inter ſe incõpoſiti ſunt. Mẽſura ẽ quatuor in duobus: nouẽ in tribus ẽ. Neq; duo uero cum. ix. neq; iii. cũ quatuor cõponunt. At ſi ſint quinq; & .iiii. alter per ſe incõpoſitus mẽſuram quaternio h; in .ii. Duo aũt & .v. nõ componũtur. Si duo numeri inter ſe incompoſiti ſunt: & alter ex his ſeipſũ multiplicabit: Is qui ſic effectus ẽ: cum prior illo nõ componit. Sint iii. & .iiii. Hi inter ſe incompoſiti ſunt. Siue ternio ſe multiplicarit. ix. & .iiii. Siue q̃ternio idẽ fecerit. xvi. & .iii. Inter ſe icõpoſiti erũt.

Si duo numeri inter ſe incompoſiti ſeipſos multiplicarint: qui ex his fiet: inter ſe incompoſiti erunt: ut ſi eoſdẽ .iii. uel quatuor ſumpſerimus: & uterq; ſe multiplicarit: nouẽ quoq; & .xvi. inter ſe incõpoſiti erunt.

Si duo numeri inter ſe incompoſiti ſunt: & alter ex his ſe multiplicabit: effectuſq; ſic numer⁹ rurſus ipſe ſe multiplicabit. Qui ſic effectus ẽ numerus cum altero illo nõ componitur. Sint duo & iii. Vterlibet numerus ſe multiplicet: fiunt bis bina .iiii. Ter terna ix. Rurſus hos numeros idẽ multiplicẽt: fiunt bis quaterna octo. ter .ix. xxvii. Summant nunc duo & .xxvii. uel duo: uel .ix. atq; e inter ſe incompoſiti ſunt.

Si duo nũeri inter ſe incompoſiti ſunt: & uterq; ſe multiplicauerit. Deinde effectũ ex ſe rurſus multiplicauerit: Hi quoq; qui ſic effecti ſunt: ut in his ipſis: q̃ ſupra poſiti ſunt. Nã ex .ii. viii. Ex .iii. xxvii. ſic facti inter ſe non componuntur.

Si duo nũeri inter ſe incõpoſiti ſunt: & in unũ iungunt: Hic numerus: q̃ ſic effectus ẽ: cõponi cũ alterutro ex prioribus nõ põt. Si iii. & .v. in unum iungantur: fiunt octo: Hi neq; cum .v. neq; cum tribus cõponi poſſunt. Si nũerus in duos inter ſe incõpoſitos diuiſus ẽ: cõponi cũ alterutro eorum nõ põt. Diuidant .ix. in .iiii. & .v. neque cum .iiii. neq; cum .v. componi .iiii. poſſunt.

Si duo nũeri cũ tertio iũcti ſic fuerint: ut oẽs inter ſe incõpoſiti ſint. Deinde ex duobus alter alterum multiplicat: qui ſic effect⁹ erit uterq; cum eodem illo tertio componi non poterit.

Sint duo nũeri .iiii. & octo adiciant: his tribus inter ſe incõpoſiti ſunt. Multiplicẽt duo priores: alter alterũ. quater .viii. aut octies

quaterna fiunt .xxxii. Hi & .iii. inter ſe incompoſiti ſunt.

De per ſe incompoſitis.

Omnis nũerus: q̃ per ſe incõpoſitus ẽ: cõponi cũ altero nõ põt: niſi cũ ipſo mẽſura ẽ. Ergo cõponunt .iii. ad .ix. v. ad .xv. quia ter terna .ix. q̃nquies terna .xv. ſunt: In quo nũero q̃d eius nõ hẽbunt: cum eo componi non poterunt.

Si duobus nũeris poſitis mĩor e maior detrahat: & is q̃ ſupereſt: non ẽ mẽſura eius: q̃ proxim⁹ ante eũ demptus ẽ: Hi nũeri inter ſe incõpoſiti ſunt. Sĩt .iii. & octo. Tollant ex maiore nũero terni quotiens poſſunt: ſuperſunt duo: In his trium menſura non eſt. Ergo iii. quoq; & octo inter ſe incompoſiti ſunt.

Si .iii. iuncti ſunt ex oĩb⁹: q̃ ſub eadẽ rõne ſunt: ex his duobus q̃libet in unũ dati cũ tertio nõ cõponunt. Sint .iii. nũeri .ix. xii. xvi Hoꝝ inſequẽs ſemper priori ſupertertius eſt. Nec ulli tres mĩores duo iuncti reperient: confundantur in unum .ix. & .xii. fiunt .xxi. Hi cum .xvi. non componuntur.

Si impar nũerus cũ aliquo cõponi nõ põt: Nec cũ duplicato q̃dẽ eo cõponit. Sint .v. & octo: hi inter ſe incõpoſiti ſunt: duplicentur octo: fiũt .xvi. nec cum his quidẽ quoq; cõponi poſſunt.

Si duo & alteri duo nũeri ponunt: ſic ut neuter ex priorib⁹ cũ alterutro ex inſequẽtib⁹ cõponi poſſit: Nec is qui de duob⁹ priorib⁹ factus ẽ: cõponi cũ alterutro inſequẽtiũ põt. Sint duo nũeri .iiii. & octo. Itẽq; alii duo .v. & .vii. neuter ex priorib⁹ cõpõi cum altero inſequentiũ poteſt. Cõfundantur in unum .iiii. & .viii. fiunt .xii. Ne hi quidem cum .v. aut .vii. componuntur.

Minimi nũeri ex his: q̃ ſub eadẽ rõe ſũt: inter ſe incõpoĩti ſũt: ut in dupli rõne mĩmi ſunt .ii. & .iiii. In triplici .ii. & .vi. Hiq; inter ſe nõ cõponunt. At q̃uis magni numeri ſummant: q̃ inter ſe incõpoſiti ſunt mĩmis ex oĩb⁹: q̃ ſub eadẽ rõne ſunt. Sint ut duo ad unũ .cc. & .c. hi inter ſe nõ cõponunt. Eſt aũt inter eos partiũ rõ: quod .cc. & .c. & .i. dimidio & .xcix. partib⁹ añcedũt. Neq; id eẽ inter ullos minores nũeros põt. Cũ uero mẽſuræ rõ efficiat: ut q̃da; per ſe icõpoſiti cõpoſiti ue: q̃dã inter ſe incõpoſiti cõpoſiti ue ſint: nõ alienũ uidet documẽtis ꝑtinus ſubiicer. Oĩs nũerus aut per ſe incõpoſit⁹ ẽ: aut ſi per ſe cõpoſit⁹ ẽ: ĩ aliquo per ſe icõpoito mẽſurã h;: ut .iii. Quiq; ab eo per triplicationẽ increſcũt ĩ trib⁹. Itẽ .xv. in .v. S; eoꝝ q̃ pares ex parib⁹ ſunt: mĩma mẽſura ĩ duobus ẽ. Eoꝝ aũt: q̃ pares

ex imparibus:aũt ẽt impares ſunt:minima mẽſura ẽt in maioribus
numeris ẽ:Oĩbus tamẽ imparibus: Vnius aũt compoſiti menſura
uel minima uel maxima facile reperit̃. Replicato.n. nũero ꝓxima
menſura maxima ultra minima ẽ:utputa ſint.l.hi replicent̃. Dimi
dia pars eoꝝ.xxv.In his menſura maxima ẽ. Rurſus aĩaduertamꝰ
quas inferiores mẽſuras hẽat.Sunt aũt decies qna.l. Itẽ quinquies
dena. Item bis quina uicena:Nec ulla ex his minor eſt:ea: qua ex
duobus ẽ:Hæc igr̃ minima mẽſura quinquagenarii ẽ.

At ſi duo nũeri inter ſe cõpoſiti ſunt:maior & mĩor:quo mõ re
periatur cõis.His maxima minimaq; menſura quæri pt̃. Oportet
ãt maiori nũero minorẽ detraher quotiens pt̃.Deinde q̃tũ ex prio
re ſupereſt:tantũdẽ demer̃ ex minor quoties pt̃. Qui ſic interierit
nũerus:is eorũ erit nũeroꝝ mẽſura maxima.Sint.n.duo nũeri.ccc
l.&.c.demant̃ ex.cccl.quotiẽs poſſunt cẽteni ideſt ter. Reliqui ſũt
l.ex altero cẽtenario nũero detrahant̃.l.ſupererũt ex eo.l. Hic nu
merus.cccl.&.c.cõis mẽſura maxĩa ẽ.Nã quinquagies bina.c. qn
quagies ſeptẽa.cccl.ſunt. Ex hoc ẽt illud apparet:ꝙ quiſquis nu
merus minor maximũ in ſupradictis numeris metit̃: uno quoque
eoꝝ mẽſura metiet̃.Minima aũt mẽſura eorũdẽ nũeroꝝ ſic inuẽit̃
Vbi maxĩa reperta ẽ:illius ipſius mĩma quærit̃:Eadem ẽt prioribꝰ
nũeris cõis minima ẽ: Vt hic quoq; minima qnq̃genoꝝ mẽſura in
duobus ẽ.Igr̃ eadẽ ẽt prioꝝ nũeroꝝ minima mẽſura eſt.

At triũ nũeroꝝ:qui inter ſe cõpoſiti ſunt :maxima minimaq;
mẽſura ſic inuẽit̃.Duoꝝ mẽſura maxima quærit̃:Si & tertio quo
que eoꝝ mĩmo cõis ẽ repertũ id:qd' deſideratum ẽ. Si non ẽ medii
minimiq; maxima mẽſura eodẽ modo requirit̃.Eaq; tribus oĩbus
cõis ẽ.Sint tres nũeri.cccl.c.lxxv.quæ ſit mẽſura maxima cõis his
qui.cccl.& his:q.c.ſunt.Repertaq; ſit in qnquagenario nũero.Cõ
ſideremus an hic tertiũ illũ:q.lxxv.hẽt:metiat̃. Si metiret̃: oĩbus
tribꝰ cõis eẽt.Nõ metit̃ aũt.Ergo iungaĩuſ.c.&.lxxv.& hoꝝ maxi
mam mẽſurã ꝛ̃quiraĩus. Demo ex.c.lxxv.ſuperſũt.xxv.Hoſ quo
tiens poſſum demo ex eo nũero:qui.lxxv.hẽt:ideſt bis. Superſunt
xxv.hic nũerus maxima mẽſura ẽ cõis his:qui.c.& his:qui.lxxv.
ſunt.In his ẽt oĩum triũ nũeroꝝ maxima mẽſura communis eſt. Nã
uicies qnquies terna.lxxv.ſunt.Vicies qnquies quaterna.c. Vici
es quinqes quaterna dena.cccl.Cõſideremꝰ nũc hoꝝ.xxv.quæ mi
nima mẽſura ſit:Ea peruẽire neq; ad duos neq; ad tres:neq; ad qua

tuor pt̃:Sed eſt in qnario nũero.Et hæc eadẽ menſura mĩma cõis
oĩbus tribus ſuperioribus nũeris reperit̃.Nam.ii.q &.cccl.&.c.me
tiunt̃.lxxv.nõ metiunt̃.iii.qui.lxxv.metiunt̃.cccl.&.c.nõ metiũ
tur.iiii.cẽtũ metiunt̃:Qui rurſus.cccl.&.lxxv.ñ metiunt̃:Quiq̃
primum omnes illos metiri poſſunt:qa qnquies quina dena.lxxv.
Quinquies uicena cẽtum.Quinquies ſeptuagena.cccl.ſunt.

Duobus uero nũeris datis:quẽ mĩmu illi metiant̃ ſic inuenit̃.
Sint dati nũeri.ii.&.iii.Hi inter ſe incõpoſiti ſunt: Ex his alter alte
rum multiplicet.Bis terna uel ter bina fiunt ſex.Hic mĩmus nũerꝰ
ẽ:quẽ illi duo metiant̃.Maximũ:quẽ metiri poſſint:nemo dixe
rit:Sed oẽm idem nũeri metient̃:quicunq; ſenario numero multi
plicato fiet.Addant̃ duo numeri inter ſe compoſiti.ix.&.xii.Simili
multiplicatiõe eodẽ nõ peruenit̃.qa pt̃ ẽt mĩor nũerꝰ:q̃ q ſic efficit:
in his mẽſurã aliã habere.Igitur uia reperiundum ẽ. Videamus:
qui mĩmi nũeri ſub eadẽ rõne:qua hi ſint. Eſt aũt in nouẽario nu
mero mĩmus rõnis eiuſdem tres:in duodenario duo. Nunc multi
plicet ex minoribus nũeris uterlibet nõ ſuũ nũeꝝ: ſed alienũ.i.uel
tria.xii.uel.ii.ix.Ter duodena.xxxvi.bis nouena.xviii.Ex his cõ
ſideremus an mĩor nũerus:qui ẽ.xviii.mẽſuram hẽat & in.ix. & i
xii.Hẽt aũt in.ix.& in.xii.non hẽt:Dimittat̃ igr̃:& maior apprehẽ
ditur:q eſt.xxxvi.Hic mĩmus ẽ:quẽ metiri &.ix.&.xii. poſſint.
Nam & nouies quaterna:& duodecies terna.xxxvi.ſunt. Eadẽ rõe
oẽm nũeꝝ:qcunq;.xxxvi.multiplicitatis fiet:idem dũ duo nũeri
metiunt̃. Tribus aũt nũeris datis:Nũerus:quẽ mĩmũ illi metiã
tur:ſic inuẽit̃.Sint dati tres nũeri.ii.iii.iiii.Sũmus is nũerus:q mi
nimus & in duplicatiõe & in triplicatiõe mẽſuram hẽt: Is ẽ ſenariꝰ
nũerus.Conſideremus an hic etiã tertiũ ex tribus idem quaternio
nem metiat̃: Si metiret̃:repertũ id eẽt:quod requiſitum ẽ:Nũc nõ
metitur. Aſpiciamꝰ ergo quẽ mĩmũ.iiii.& iii.metiant̃:Is eſt.xii.
Ergo is ẽ minimus:quẽ oẽs illi tres metiri poſſunt. Nã & bis ſena:
& ter quaterna:& quaterna terna.xii.fiunt.Et hic quoq; oẽm nũe
rum:qui.xii.multiplicatis fiet:idẽ illi numeri.iii.metiantur.
Vbi duo nũeri numeꝝ aliquẽ metiunt̃:q mĩmus in illis duobꝰ mẽ
ſurã hʒ:eiuſdẽ illius nũeri mẽſura ẽ. Sint dati.xii.Hos & ii.& iii.
metiunt̃. Mĩmus aũt nũerus:quẽ illi duo metiunt̃:ſenariꝰ. At qn
iſdem ẽt.xii.metit̃.Nã ſexies bina.xii.ſunt.Idẽ fit in eo nũero:quẽ
tres aliq metiunt̃.Nã hic quoq; metit̃:q mĩmus in illis tribꝰ mẽſu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ram hẽt. Ponanſ.xxiiii. Hos &.ii.&.iii.&.iiii. metiunſ. mĩmus ãt
nũerus: qui ẽxii. in iidẽ illis trib' mẽſura hẽt. At qn hic quoq; eos
qui.xxiiii. ſunt metiſ. nã duodecies bina.xxiiii.ſũt. Si binis nu
meris maiores minoreſq; ponũtur: Sicut eadẽ rõ inter maiores mi
noreſq; ſit: Quotiens maior minorẽ: totiẽs minor minorẽ metitur.
Sint nũeri.ii.& tres. Deinde.viii.&.xii. Eadẽ inter maiores mino/
reſq; nũeros rõ eſt. Nã &.iii.ii.&.xii. his: qui octo ſunt ſuperdimi/
dii ſunt. Metiuntur autẽ.iii. eos: qui.xii. ſunt quater: Nam ter qua
terna.xii. ſunt. At qui duo quoq; eos: qui.viii. ſunt: quater meti
untur. Nam quater bina octo ſunt.

Quotiens ſingularitas aliquẽ numeꝝ metiſ: totiens alius nũer'
eũ etiã metieſ. Eueniet ut quotiens ſingularitas ex ſecũdis ulterio/
rem nũeꝝ metietur: totiens is: qui ante in ſingularitatis mẽſurã ue/
nerit: ulteriorẽ numeꝝ metiatur. Sint.i.&.v.&.vi.&.xxx. Singu
laritas quinariũ numeꝝ quinquieſ metiſ. Inde facit ſenio in.xxx.
Rurſus ipſos ſex ſingularitas ſexies metitur. At quinarius quoq;
numerus ſexies metitur eos: qui.xxx. ſunt.

Si duo numeri: alteri alteꝝ multiplicant. Eum uero numerũ: q
ſic effectus ẽ aliquis: qui per ſe incõpoſitus ẽ: metitur. Idẽ neceſſe ẽ
ẽt utrunq; ex prioribus metiaſ. Multiplicet decus octonarius nu/
merus: fiunt.lxxx. hos.ii. metiunſ. Nã bis q̃dragẽa.lxxx.ſt. At qn
idem ſi.viii. quoque & decem metiuntur. Cum bis quaterna octo:
bis quina decem fiant.

Quotiẽſcũq; nũeri portiõis eiuſdẽ: quã ἀναλογίαν grẽci uocãt
ĩ ordinẽ ponũſ. Prim[illegible] ultimũ metit[illegible] & de[illegible]
metiſ. Si ſcd'm metiſ: ultimũ quoq; & medios metieſ. Si quẽlibet
deniq; unũ metieſ: oẽs metieſ. Cõtra ſi ultimũ nõ metiſ: ne ſcd'm
qdẽ: neq; quẽq̃ aliũ. Si ſcd'm nõ metiſ: ne ultimũ qdẽ: aliũ ue. Si
quẽ mediũ ñ metiſ: ne aliũ qdẽ. Sit.iii.&.ix.&.xxvii.&.lxxxi.&.c
cxliii. iter hos oẽs tripli rõ ẽ. Ternio ãt metiſ eos: q.ccxliii.ſt. Ter
octogeni & ſinguli.ccxliii.ſũt. Idẽ ergo metiſ nouẽariũ nũeꝝ: cũ
ter terna.ix. ſint: & q hunc metiſ: ẽt ultimũ. Et qa utrũlibet: ẽt cæ
teros. Et qa mediũ quẽuis ex illis: & prioꝝ quoq; & ulterioꝝ. At
duo qa nõ metiunſ.ccxliii. ne.ix. quidẽ: aut medios: quia.ix. ñ me
tiũtur: ne.ccxliii. quidẽ: aut medios: quia nullũ ex mediis metiun
Si quotlibet ab.i. nũeri cõueni/ tur: ne ulteriores quidẽ.
unt portiõis eiuſdẽ: quot per ſe icõpoſiti nũeri ultimũ nũeꝝ totidẽ
ẽt eũ: q ab uno ꝓxiuſ ẽ: metienſ. Sit nũeri; q duplo icrẽſcũt.i.ii.iiii.
viii.xvi. Ex his eos: q.xvi.ſt.ii.& idẽ ſeipſos metiunſ. At ſit i.xii.
cxliiii. in milibuſ.dccxxviii. Sunt per ſe incõpoſiti nũeri.ii.&.iii. qa
bis octingẽta.lxiiii. i milib'.dccxxviii.ſũt: Itẽq ter qngẽta ſeptua
gena ſena. At qn idẽ.ii.&.iii.&.xii. quoq;: q ab uno ꝓximi ſũt: me/
tiuntur: Cũ bis ſena & ter quaterna.xii.ſint. Si quotlibet ab
uno nũeri portiõis eiuſdẽ ſunt: minor nũer' maiorẽ ſemper per ali/
quem alioꝝ: qui ſub eadẽ portiõe ſunt: metiſ. Sit.i.ii.iiii.viii.xvi.
xxxii.lxiiii. Ex his.ii. eos: qui.iiii. ſunt.iiii. eos: qui.viii.ſũt. & cæ.
duplicatiõe metiunſ. At.ii. eos: qui.viii. ſunt: quadruplicatiõe me
tiuntur: Eadẽ eos: qui.xvi. ſunt metiunſ.iiii. Itẽq; octuplicatiõe
metiunſ.ii. eos: qui.xvi. ſunt: iiii. eos: qui.xxxii. ſunt.viii. eos: qui
lxiiii. ſunt. Neq; inueniſ nũer': q nõ & maioreꝝ metiaſ: & nulla alia
menſura id facit: q̃ quæ in hiſdeꝫ numeris eſt.

Si quotlibet ab.i. nũeri portiõis eiuſdẽ ſunt. Et is: qui ab.i.ꝓxi/
mus ẽ: per ſe incõpoſit' ẽ. Maxim' ex his i mẽſurã nõ ueniet: niſi qui
eiuſdẽ portiõis erit. Sint.i.iii.ix.xxvii. Inter hos tripla portio eſt: &
uni ꝓxim' nũer' per ſe icõpoſit' ẽ. Igr eos: q.xxvii.ſt null' nũer' me/
tiri põt niſi aut.iii. aut.ix. qa ſub eadẽ portiõe ſt: ꝙ ñ ita eueniet: ſi qñ
ab.i.ꝓxim' nũer' cõpoſit' eſt. Sit.i.iiii.xvi.lxiiii.ꝓxim' ab.i. nũer'
per ſe cõpoſit' ẽ. Ergo ultim': q ẽ.lxiiii. Aliaſ quoq; mẽſuraſ: q̃q̃ in
hac ſerie ſt: admittit.& ii.& viii.& xxxii. cũ bis.xxxii. Octies octo/
ni bis: & tricies bina.lxiiii. faciãt: quẽ mĩmuꝫ nũeꝝ duo per ſe incõ
poſiti metiunſ: Eũ null' ali' per ſe impoſit' metieſ. Sumat.v.&.vii.
Nullũ miorẽ nũeꝝ.xxxv. metiunſ. Nã qnqes.vii.& ſepties qna.x
xxv.ſt. Atq; null' ali' nũer' per ſe icõpoſit' hũc metiri põt.ñ.ii.nõ
iii.nõ.xi.nõ.xiii.nõ.xvii. multo uero min' ulteriores nũeri. Si
q̃drat' nũer' q̃dratũ metiſ: i lateſ quoq; ei' alteri' mẽſura ẽ. Sit.ii.q̃
drati nũeri.iiii.&.xvi. metiſ: eos: q.xvi.ſt: q̃ternio. Quater.n.iiii.
xvi. At q i lateſ.iiii.ii.ſũt: i lateſ eoꝝ: q.xvi.ſt.iiii.ſũt.ii. metiunſ
q̃ternionẽ. Bis.n.bĩa.iiii.ſũt. Ex hoc ẽt illud apparet ex.ii.q̃dratis
nũeris: ſi i alteri' lateſ mẽſura ẽ: i ipſo quoq; q̃drato nũero alteriuſ
quadrati menſuram eſſe.

Si q̃dratus nũerus q̃dratũ nõ metiſ: ne ĩ latere qdẽ: alteriuſ mẽſura
alterius ẽ. Sint quadrati nũeri.iiii.&.ix. Quaternio nouẽarium
nũeꝝ ñ metiſ. Ergo ne.ii. qdẽ: q i lateſ q̃drati ſt.iii. q i lateſ nouẽa
rii nũeri ſunt: metiunſ. Ex hoc ẽt illud apparet ex.ii. quadratis nu
meris: ſi in alterius latere alterius lateris menſura nõ eſt: ne in alio
quidem quadrato nũeri alterius quadrati menſuram eſſe.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Si teſſera teſſerã metiť: in lateř quoq; alterius lateris menſura ē.
Sit. ii. teſſeræ. viii. lxiiii. Eos: qui. lxiiii. ſunt: octo metiunť. Siqui/
dem octies. viii. lxiiii. ſunt. At quin ſi in lateř eiꝰ teſſeræ: quæ octo
h;. ii. ſint: i lateř eiꝰ teſſera: quæ. lxiiii. h;. iiii. ſūt. ii. quaternarii mē
ſura ſūt. Ex hoc etiã illđ apparet: Si ex duabꝰ teſſeris. ii. alteriꝰ latꝰ:
alteriꝰ menſura eſt lateris: eiꝰ quoq; teſſeræ alia teſſera menſura eſt.
At quin ſi teſſerã teſſera nō metieť: ne in lateř qdem apparens la/
teris alteriꝰ menſura eſt. Sit. ii. teſſeræ. viii. &. xxvii. eoſ: qui. xxvii.
ſunt. viii. nō metiunť. Ergo cū in latere eiꝰ teſſera: quæ octo habet:
duo ſint. In eius: quæ. xxvii. habet. iii. ſint. Duo ternione non me/
tiuntur. Ex hoc etiã illud apparet: ꝙ ſi in latere teſſeræ non eſt men
ſura: ne ea quidem teſſera eam teſſeram metitur.
In omni uero nūero: qui menſurã in aliqno nūero habet: ex eo
dem & menſuræ nomen acquirit: qui menſuram facit. Sint. ix. Hos
ternio metiť: & eſt nouenarii numeri tertia pars. In tribus ſint. xvi.
Hos quaternio metiť. Et eſt quarta eoꝝ: qui. xvi. ſunt quaternio.
Idemq; in cæteris oībus nūeris reperiť. Sequiť ãt: ut ſi nūero mem
brum ſit: in eo nūero menſuram is habeat: cui cum eo membro co/
mune nomen ſit: ut nouenarii numeri membꝝ in ternione eſt: cum
que tres metiuntur.

Hos ſat erit curſim numeros memoraſſe modoſque
Cætera Cecropias æquum perhibere cathedras.
Si tamen ullus ineſt noſtris ſuper alitus aris:
Aut rite in ueterem cultum replicantur abollæ:
Me ſpatium admonuit iam claudere fatibus orſa:
Ne ſuperum noſtri capiant faſtidia cætus:
Et uetus aſtrigero pellar numeraria cælo.
Sic ait: ac reticens propriori adiuncta ſorori eſt.

Explicit Liber Septimus.

Eiuſdem Liber Octauus.
De Aſtronomia.

q

VAe dum geruntur: & Deorum ſacer Sena
tus illos numerorum cōcinētium: repugnã/
tiumq; admirať anfractuſ: ipſamq; fœminã
quadam uenerabilis excellētiæ celſitudine re
uerēdam: non caſſum parentē ſuperum credi
tum recognoſcit. Multitudo ēt: quæ iuſſa cō
ſtiterat: ſapientum præſertimq; Pythagoras
cum ſectatoribuſ cunctis: Platoq; Timæi ſui
caligoſa diſcriminãs arcanis eam laudibus uenerantur. Nupturam
que Virginem ſæpius cōſpicabunda Pallas: quid ſuperdotalis eru/
ditione fœminæ comprobaret: exquirit: & ipſa nutum admirantis
aſſocians. Cyllenius autem nullius magis alumnæ ſplendore ac
luculentia gloriatus: huius ſe fœminæ euehit granditate: Sic Phoe
bo diutulæ aliam dotalium intromitteř remorante: Ne prioris Pro
feræ admiratio laberetur: Sacrum paulum fuit: reuerēdumque ſilē
tium. Sillenus interea: ut Euan cōſecutuſ pone uietus atq; accli
nis aſtabat. Seu marcore confectus ætatis: ſiue anxia inter doctæ uo
cis miracula inuentione comprehenſus: an alias poculis turgens.
Tunc etiam nuptialis gratia nomine prolectatus inundãtis ſe terre
ti infuſiõe proluerat. Iam dudum laxatus in ſomnos: forte repente
blandum itertens ranæ ſonitum deſorbentis increpuit. Quo terrore
& rapiduli ſonitus raucitate concuſſi eodem ſe q̃ plures conuerteř
diui: Seniſq; proſtantis ſomnum atq; humentis crapulæ exundatio
ne conſpecta: riſus circūſtantium: eo maxime: quo claudebatur ex
cuſſus. Tunc quoniam credita iocos nuptialis licentia non uetare
famulitium Veneris: uernaculæq; Bromiales tantos cachinnos cō
cuſſis admodum tulere ſingultibus: ut q̃ plures alios conniſos co/
hibere riſum: hoc maxime impetulantis proruptionis ſonitum: ef/
fuſique cachinni licentiam prouocarint. Denique ut ſemper impa/
tiens atq; inuerecundis procax ac proteruus aſſultibus ad eum ala
cer Cupido atque hylarus accurrit: atque ut depile rubellumque
caluitium ſenex baculum acclinatus affixerat palmæ uerbere per/
crepantiſ applosō: Eoque ſonitu reclamantis riſum uelut etiam per
miſſum pene omnibus ſuſcitauit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Tunc uix Senex recluſis
Creperum uidenſ ocellis
Circunſpicit ridentes:
Ictuque ſuſcitante
Stupidum dolens tuetur:
Frictuque palmulari
Madida detergit ora.
Tunc motus increpante
Baculum rapit Lyæo:
Ac dum mouere greſſum
Cupit aduocante Lyde.
Tandem recepta luce
Superum uidet Senatum
Percellitur repente:
Silicerniumq; nutant
Tentat celere curſum

Tunc motibus negatis
Magis inuolutus aſtat:
Ceſimq; formidantes
Abeunt pedes tremore:
Titubanſq; molienſq;:
Hæret: redit: recurrit.
Tunc uicta palpitanſq;
Turgens cadit ſenectus.
Fit maior inde riſus.
Neſcit modum uoluptas.
Donec iubente Baccho
Satyrus rapit iacentem:
Scapuliſque dat ſupinum:
Vuidumq; Iachi membrẽ
Colloque complicatum:
Vtribus parem reportat.

Hac iocularis licentiæ alacritate feruente Satyra illa: quæ in eos
ſemper curæ habuit informare ſenſus: Ne tu ait infælix uel Capel/
la: uel quiſquis es: non minus ſenſus q̃ nominis pecudalis huius in
congrui riſus adiectione deſipere uel dementare cœpiſti? An tãdem
non diſpenſas in Iouiali cachinnos te mouiſſe concilio: uerendum/
que eſſe ſub diuum Palladiaque cenſura aſſimilare quenq̃ uel cerri
tulum garrientem. A quo etiam tempore Cupido uel Satyrus
petulantis auſus procacitate diſſiliunt. Nempe cum Virgo ſyde/
rea: pulchriorque dotalium in iſtam uenerabilem curiam: ac Deo/
rum uentura conſpectus. Apageſis nec poſt ad hæc iugales auſus
lege hymenæia & culpæ uelamine licentis obnuberis. Saltem Prie/
neiæ auſculta nihilũ grauatæ ſentẽtiæ. Et ni
Tam triſtibus aſperiſque Satyræ alioquin lepidulæ uerberibus de
mulcatis: cum excuſamentis admiſſi uelut procacis inuolutuſ tan
dem: quæ puellarum intromittẽda paratur: inquiro. Ac ſic illa nõ/
dum ſtomaco ſeneſcente: quo in me inuehebatur: exorſa.

Aſtrigeræ iam ſedis iter: curſumque polorum:
Et ſacra multiuagos: qua tollunt ſydera flexus:
Dicere tempus adeſt: uideo ſplendeſcere pulſu

Icti coruſciferi: quo tunc laquearia cæli:
Illic bis ſeptem ſolitus ſeruare Triones
Plauſtro hyperborea reſplendet luce Bootes.
Hinc: qua deuexo tellus ſubducitur axe:
Ignoto Canopos ſeſe infert fulgidus aſtro:
Phoebeos pariter currus: rapidoſque meatus:
Et totiens uariæ flammantia cornua lunæ.
Quin etiam medios: quos nectunt culmina circos
Obliquæ & rutulis: quo ſe rapit orbita ſignis
Cernere iam uideor: tu fingere ludicra præſtas.
Viliaque aſtriloquæ præfers commenta puellæ.

Talia adhuc canente Satyra uetitus ille: ac duriſſime caſtigat⁹:
denuo me riſus inuaſit. Euge inq̃: Satyra me ante poetriam fecit co
lere. Cœpiſti me Parmiſſiaci Gurgitis ſitire fontes. Iam ne fulgores
præuides & uultus Deorum? Vbi illud repente diſceſſit: ꝙ irriſoria
ſemper: lepidiq; uerſutia: Inter inſana ſemper deridebas Vatum tu
mores Dicabulis cauillantibus: Saleque contenta? Nec minus Poe/
tarum: Rhetorumque coturno inter lymphatica derelicto. Eſt ꝙ
rapido feruebis cerebroſa motu: ac me Sileni ſomnũ ridẽtem cenſo/
rio clangore ſuperciliosior increpabas. Ergo nec figmenta dimoue/
am: & nihil leporis: iocique permixti tædium auſcultantium recrea
bit. Peligni decætero iuuẽis uerſiculo reſipiſce: & ni tragicu; corru
garis. Ride ſi ſapis o puella ride. His me Satyraq; mea alterna diu
tulæ obiurgatione rixatis aliam dotalium Virginum: Delius intro
miſſurus egreditur. Et ecce Globus quidam luciſ ætheræ. & cõ
caua perſpicui ignis aggeſtio: ut apparebat intra ſe quandam uirgi
nem claudens miti uertigine ſenſim uolutus illabitur. Quo cando
re luminis propinquantis plures irradiati refulſerẽ Diui: fataleſque
maxime: Quorum ẽt habitus motuſque. Et quicquid in his igno
tum credebatur: emicuit. Tunc & ipſa extimi cæli contextio eiuſ/
dem lucis fulgorib⁹ reuibrauit: Quo miraculo ſtupefacti aerii: ter/
reſtreſque: mariniq; Diui: & ſiquoſ clauſa telluriſ operiunt: Aſtre
antemque Vranien certe Libyſſam apparuiſſe rati locum conſeſ/
ſionis honoratiſſime præbuere. Et ecce ſubito proſilit quædam
gemmata: nec minus totis artubus decenter oculea. Huic ſy/
dereus uertex: uibranteſque crines. Verum alæ cum pẽnis hyalinis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

& uolitādi per mundū remigia crebrius aurata criſpātur. Geſtabat
in māu cubitalem fulgētemq; menſuram. In alia libꝝ: in quo præ/
metata diuum itinera: & curſus recurſuſque ſyderei cum ipſis po/
loꝝ cardinibus prænotati ex metallis diuerſi coloribus apparebat.
Quæ ubi in medium q̄ pluribus ſibi diis arridentibus uēit. Cæteris
pulchritudinem: ſplēdoremq; eius admirātibus ita cœpit.

Multa admodum rationis nec eiuſdem deſpicabilis tenēdaq; con
tuitu me: liqua ſunt induſtriæ nſæ opera: conuenerat reticere. Hac
enim uerecūdæ arbitror ꝓbitatis mot⁹: curſuſque ꝓprios ipſis ediſ/
ſerere. Qui mouentur docereq; deos uelle quod faciunt. Tamē et ꝙ
per immenſa ſpacia ſæculorum: ne ꝗ fama loquacitate uulgarer ægy
ptiorum clauſa adytis occulebar. Quippe per quadringēta ferme
anoꝝ milia illic reuerēti obſeruatione delitui. Atque utinam poſt
diluuialis cōſternationis excurſum Athenarꝝque urbem longa inter/
capedine reſtitutam. Nulla me in græcia terreſtres illecebra. Nec ia
ctantes crinitoꝝ ſcopas palliolos non tegēdam potius q̄ diuulgan/
dā cognouiſſent. Nunq; ꝓfecto itineris rationes: redituſq; uel in ꝓ
titiam: ac mortalium curaꝝ illuuiē peruēirent. Sꝫ quoniam utcū/
q; in graiā notitiā hoiū; errabūda perueni: ſufficere oportuit: quod
ab Heratoſthene: Ptolomæo: Hypparcho: cæteriſq; uulgatum. Ne
me ultra loquendi neceſſitas ingrauaret. Tamē quia me alumnan/
tis erudiētiſq; Cyllenii reticere non permittit officium: nriq; ſtudii
ſecreta diſcluder. Sollertia quoq; nubentis inuitat. Apud uos ſuper
ri cæleſteſq;: qui ueſtra recenſebitis metacula: non tacebo.

De Mundo.

Mundus igr̄ ex quatuor elementis: iiſdemque totis in ſparæ mo
dum globatus: Terra in medio: imoq; defixam æternis cæli rapti/
bus circūcurrens circulari quadā; rōne diſcriminat. Qua āq̄ auſcul
tare phyſicis in ipſo aſtruendi limine nō dedigner: q ſubtiliū corpo
rum teneritudinem ſuis coactibus circūductam in quaſdam ſectaſ
uias. & circuloꝝ intercapedines non æſtimāt diſparari: Sed ſuis flu
ctibus adhærentes naturas undiq; ſecus globoſo ambitu orbibuſq;
diffundi: Quarꝝ circa medium: quod dixer̄ centron: aqua primum
aeriſque ſequens: Tertiū ignis Cyma cōmemorat: Et tunc quinto
quodam corporeæ ſubſtantiæ temperamento æthereos circūuolare
fulgores. Quo loco ſolis ac lunæ: ac ſyderꝝ ſigniferiq; orbis ſe obli/
quitas circūducit. ꝙ Cido: Foreticus: Cyma gymnaſia retulerūt.

Cuius naturæ tranquillitas etiam illum extimum tenet: ambitorē
que curſum: qui ex eo ꝙ nullis ſyderibus occulat̄: ἄναστρος per
hibetur. Si igit̄ ſui ſimilis omnis circūagentium naturarꝝ ambitus
reperitur: nulli poſſunt æthereum tractum circuli uariar̄. Nos igr̄
circulos non ita dicemus: ut liquētis naturæ diſcrimina corpulēta
fingamus: Sed ut aſcenſus deſcēſuſq; ad nos errātiū demōſtremus.
Neque.n. uel axē: poloſque: quos in Spæra ænea: quæ Circite dici/
tur: ad intelligentiæ cōpendia affixere mortales. Ego robori mūda
næ rōnis apponā: cū; nihil ſolidius terra ſit: ꝙ eā; ualeat ſubſtiner̄.
Deīde cum poli uelut perforatæ exterioris ſpæræ cauernis emineāt:
& hiatus qdā: cardineſq; fingant̄: Quod utiq; ſubtilibus æthereiſ/
que accidere non potuiſſe cōpertum. Sicubi igr̄ intelligētiæ ediſſer/
tandiq; ꝓpoſito uel axem: uel polos: uel circulos perhibebo: Idæali
quadā prudentia: nō diuerſitate cæli diſcreta: ſed ſpacioꝝ rōnib⁹ diſ
penſetur: Sicq; hēatur: cum euexum: deuexūque mundū dixero:
cum ſimilis cūctis ſuis partibus ſit: ſublimeturq;: uel lateat pro cō
ditione orizōtis: poſitiōeque terrarum.

De Quinque Paralellis.

Hoc igr̄ præmonito illud inſinuo: ꝙ quidā Romanoꝝ non per
omnia ignarus mei: Stellas a ſtando: Sydera a conſidendo: Aſtra ab
Aſtræo dcā fuiſſe cōmēorat: fabuloſiſq; cōmētis graii cōpleuere cæ
lū. Ego præcepta poti⁹ ediſſerā diſciplīæ: ac decē dici mūdi circuloſ
aſſeuero: Quoꝝ alii paralelli: quos equidiſtātes latine poſſum⁹ me/
morare: eoſdē polos hēnt: quos ipſe mūdus. Poli.n. ſunt: qui a
centro circuli linea uſq; in circūferentiaſ ducta medietatiſ ſectæ mē
ſurā æqua rōne diſcrimināt.

De Primo Paralello.

Veꝝ ex paralellis primus is ē: qui & ſemper apparens: Et cōtin/
gens cōfinia Finitoris nunq̄ merſus aſſurgit: qui ſeptētrionalis cir/
culus perhibet̄: Ex eo ꝙ cū; cæteris: quæ ꝓmenſ̄: ēt gemina ſydera
ſeptētriōis includit.

De Secundo.

Secūdus aūt ex paralellis maximus ſolſtitialis ē: ad quē ſol æſti
uus accedēs Solſtitii fine repulſ⁹ abſcedit.

De Tertio.

Terti⁹ æqnoctialis medi⁹ maximuſq; cunctoꝝ: per quē ſol ſecū
do: uel cū ī æſtiuā flagrātiā ſurgit: uel cū ī hyberna deſcēdit: qua
dam mundi medietate peruectus menſurā; noctis lucis æqualitate
compenſat.

De Quarto.

Huic ꝓpinquus brumalis: ī quē hyemali fine perueniēs in aqlo

r

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nem. Dentio rurſus aſſurgit.

De Vltimo.

Quintus át: ideq; ultim⁹ auſtralis: Quiq; antarcticus perhibeť.
Hic merius: ac uix altiore circuli extremitate orizõtis defixa contin
gens tãti tũ ſpacii: q̃ti ſeptẽtrionalis circulus rõe mõſtratur: ci etia;
inuen tur oppoſitus.

De Coluris.

Cõſequens reor coluros demr̃are: Quoꝝ pars deſuper quadam
alia in imo ueriať occulta. De q̃bus nõ neſcio ſcriptoꝝ uariať diffi
nita. Nã alii a ſeptentriõali cardine i meridianũ duci circulum per
hibeat: Exindeq; ſub terras meantẽ: denuo in arcticũ apicem ſubli
mari. Alii uero cõtra a cardine meridiano inchoamenta circuli per
hibentes: eundẽ per arcticũ uerticem: unde ort⁹ dentio rettulerũt.
Qui q̃dem aliũ ab ortu circulũ decuſantes in. iiii. q̃dras mundi ãbi
tũ diſcreuerunt. Veꝝ: ego: q̃d Hypparchus nr̃ ſcriptoꝝ ueritate
cõplex⁹: hos dico a ſignis zodiaci Cycli uenientes: & tã inter ſe ſecũ
do cõiunctos: q oẽs paralellos angulis æq̃les perſecantes in cardineſ
peruenire. Nã unus ab arietis octaua parte natus ãbito mundo per
poloꝝ uertices ad eandẽ recurrit. Ali⁹ ſimili cõplexu mundũ a Cã
cro exort⁹ includit: q̃d plani⁹ poſtmodũ faciem⁹.

De Obliq̃s.

Veꝝ nunc obliq̃ ſunt edicendi: Quoꝝ ſignifer. xii. diſcriminibus
interſtinct⁹ ex paralellis duos: ſolſtitiale; brumaleq; cõtingens æq
noctialem mediũ ſecat. Secundo nũc ad pares angulos aut ſindit:
aut ſindit: q ſoli lunæq; iter præbet cũ; .v. ſyderib⁹.

Galaxias ue
ro lactẽ obliquoꝝ multo maior ãbitu porrect⁹ ẽt uiſibus approba
tur. Nã cõmo ſeptentriõalis circuli nat⁹ in finitore; antarcticæ re
gionis acclinãs pene totũ; uideť permeať cælum: que; quidem mihi
deſiper uidantur: qui circulum negauerunt.

Supereſt iã unus e
circulis: que; q̃dem: q̃ locis momentiſq; oĩbuſ uariať: dubito quid
appellem. Hic tamen nouiſſima ſupernaq; diſcriminans: atq; undi
que in ſuperficiem telluris lineæ flexu ãbientis incũbens: Orizõ uel
finitor: uel oriens perhibeť.

Item de Septentiriõali circulo.

Sed quonia; expoſiti circuli breuiter claruerunt. Nunc coꝝ ſpa
cia unde prio cœpera;: perhibebo. Ac pri⁹ ad Septentrionalis circuli
redeã gráditatẽ: In quo moř geometrico duo prio ſigna cõpoſui ad
circulũ perducẽdũ. i. unu;: q̃d centrõ. Aliď: q̃d Spara; demr̃aret.
Itaq; in ipſo mundi cardine poſui clariuſ ſydus. Atq; ab eo ad Dra
conis caput: q̃d iam notauera;: uſq; ad finitoris circulu; peruenire
lineam duxi: Qua; poſtea manente centro mente circũagens circu

lum deſignaui: atq; ab omni parte ſpatiũ æq̃le cõplexa. Per hæc ſy
dera per ſparã circũducta peruenit a capite Dracõis & dextro pede
eius: q appellatur Engonaſis ad mediũ Cæphei pectus: tunc ad pe
des priores maioris Vrſæ: inde rurſus ad Draconis caput.

De Solſtitiali.

Huic circulo cõfinis ſoſtitialis: quẽ itidẽ lineari dimẽſiõe a car
dine mundi in octauã Cancri partẽ ducta: quo ſol acceſſerat: ſolſti
tio reperimus eundẽ circulũ ambitu potiorẽ. Per hæc tamen ſigna
curuari incipit ab octaua parte Cãcri: Cuiuſ oẽ corpus in lõgitudi
nem ſecat ad Leõis pectus ac uentre;. Inde ad Ophiuchi humeros.
deinde ad caput Cygni. Deinde ad ungulas equi: ac protinus ad de
xtram Andromadæ manũ. Deinde ad ſiniſtru; Perſei crus: eiuſdem
q; ſiniſtꝝ humeꝝ. Inde ad utraq; Eniochi genua: & proxie ad Ge
minoꝝ capita: a q̃bus rurſus ad octauam Cancri ipſius partem.

De Aequinoctiali.

Aequnoctialis demũ circu
lum bis admẽſus a poli termino circũactus tã in Arietẽ q̃ in Librã
linea permeante: per hæc ſigna circulu; includit. Ab octaua parte
Arietis per totũ corpus eiuſdẽ ad reductu; tauri pedẽ. Inde ad me
diam Oriõis aluũ. Deinde per editas curuatiões Idri: Crateraq;: &
Coruũ. Ad octaua; Libræ partem inter duas lucidas ſigni illi⁹ ſtel
las. Inde ad utraq; Ophiuchi genua. Ac tum per Aq̃lam ad Pega
ſi caput: a quo rurſus ad octauã Arietis partem.

De Brumali.

Brumale; uero circulũ ſimiliter ſigno ĩ octaua Capricorni par
te defixo per hæc meař cõperimus. Ab octaua parte Capricorni per
totũ corpus ei⁹ ad pedes Aq̃rii. Inde ad Cæti ultimã caudã: ac dehĩc
ad Leporem: prioreſq; Caniculæ pedes. Inde per argo: terguſq; Cẽ
tauri ad Scorpionis aculeũ. deinde per Sagittæ ultimam partem ad
octauã Capricorni parte; circulus reuocať.

De Antarctico.

Vltimus ex Paralellis: q uocať Antarcticus tãtũdem ſpacii: q̃tũ
Septentriõalis includit: Quem q̃dem meantem: q̃bus ſyderibus cir
culeť: Ego poteram memorare. Neque. n. mihi ulla cæleſtis globi
portio habeť incognita. Sed quonia; per ignotas ſuperiores partes
uiſibus hoĩum diſtenditur: diceř prætermitto: ne incõperta falſita
tem admiſcere uideatur aſſertio.

Item de Coluris.

Melius Coluros demr̃emus: l; ipſi quoque aliq̃d curuationis
abdentes: nõ ſe totos uiſibus repræſentent: tamen q̃a coniectura non
erat: poterunt demr̃ari. Atque ita coꝝ primus: q ab æq̃noctiali par

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

te ſummit auſpicium ab octaua Arietis parte cõtingẽs ultimũ Del
totos angulũ: ac mox ſummũ contingẽs perſei caput: dextrumque
eius brachiũ: ꝓxime manũ ſecans per ſeptentrionalẽ circulũ ad car
dinem mundi peruẽit: A quo per caudam dracõis ad ſiniſtꝝ Arcto
philacoſ: proximeq; ad Bootis ſtellá ductus: dextꝝ Virginis pede;
ſiniſtrũq; contingit: In quo octaua pars libræ ẽ. Vnde ad dextram
manum Cẽtauri: qua pãtherá tenet: diuiſus haud ꝓcul ab eo loco:
quo ſiniſtrá cẽtauri ungulá tetigit: ĩ regionẽ incõſpicuæ nobis par
tis obruit. unde emerſus infra cœtũ per corpuſ eius: euerſiq; cerui
cem ad caput: Atq; inde ad octauá partẽ Arietis redit.

Alter autẽ Colurus: q ẽt Tropi/ De Tropico.
cus dr̃: ab octaua parte Cancri conſurgit ad ſiniſtꝝ ex priorib᾽ Vr/
ſæ pedẽ per ipſum pectus eius ceruicẽq;: Inde ad Cardinẽ peruenit
mundi: Atq; inde per clunes minoris Vrſæ: & bis per draconẽ ad ſi/
niſtram ala Cygni ceruicẽq; perductus: ultimũ Sagittæ ſpiculum
& ꝓxime roſtru Aqlæ contingit: a qua ad octauá partẽ Capricorni
deſcẽdit. Inde haud procul merſus in regionẽ incõſpicuá: infra Ar
gonẽ reſurgit: cuius & gubernaculũ & rectá puppi ſecás ad octauá
partem Cancri redit. De Signifero.

Duos iá ſupereẽ circulos dubiũ non hẽtur: quos qdẽ obliquos
dici ſuperius mẽoraui: quoꝝ un᾽ Signifer: nõ ut cæteri: quos lineali
ter feci: Sed latiſſimus oĩum cẽprobaſ: Quẽ cũ in. xii. ſpacia diſcer
nerem: ſingulis. xxx. partes: nõ neſcia rõnis aſcripſi. Veꝝ eius lati/
tudinẽ circuli tetẽdi in. xii. portiões: ut tantũdem ſpacii hẽat latitu
do quãtũ lõgitudini. xii. parteſ attribuũt: Quod cũ factũ ſit: facile
ẽ: loco eo: quo de Sole loq cœpero: demſ̃are: Qui per mediá circuli
eiuſdẽ lineam ſolus fert: Cuius circuli ambitũ per. xii. ſigna admo
dũ clara circũagi dubiũ; nõ habet. Ná Galaxias non magis rõne q̃
oculis approbat: Cuius ultra regulá: & plerũq; deficiens latitudo
a Caſſiopeæ aſtro in Scorpiõis aculeum latitudine compenſatur.

De Orizonte.

Supereſt circul᾽ ſolus finitor: q ex eo ꝙ ſemper ſurgẽtiſ demean
tiſque mundi diuerſitatibus uariet: certũ aſtroꝝ ordinem non po/
terit retinere. Quid ſit ſpacii inter circulos.

Iá nunc inter circulos uniuerſos qd interſtitii: uel ſpacii interca
pedo naturalis immerſerit: æquum explicare. Ná inter Septẽtriona
lem circulũ; quẽ in ſpacia. viii. reſecaui: & inter ſolſtitialẽ interpa/

tet tantũdẽ q̃tũ intereſt inter. viii. &. vi. Ná ide; interiectus ſpaciis
ſimilibus continet. In quo fit: ut maior ſit circulus ab eodẽ interie
ctu pari ſpacio: & eiuſdẽ tertia portione. Alia intercapedo inter ſol/
ſtitialẽ æquinoctialẽq; circulos minor eſt a ſuperiore interiectu q̃/
tũ. iiii. nũeri ad. vi. Ab æqnoctiali ad brumale; ſimilis. A brumali
aũt ad auſtrinũ talis ẽ: q̃lis illa: quæ inter ſeptẽtrionalẽ ſolſtitialẽ/
que circulos interiecta: circuluſq; ipſe auſtrinus tantũ hẽt ad car/
dinem ſuũ: q̃tũ ſeptẽtrionalis oſtendit. De Fixis ſignis.

Peracta iá ſpacioꝝ circulorũque breuiter rõe cætera: quæ appel
lantur inerrantia: percurramus. Dubium. n. nõ eſt. xxxv. ſignis oẽ
cælũ ſplendeſceſ: niſi forte uelit qſque coꝝ geſtamina ſociare: l; aia
lium uocabulis cenſeant: ut Capra: quæ Eniocho ſuperpoſita: aut
hædos: q eius hũeris ſubſtinent: uel ſerpentẽ: que; ophiuch᾽ tenet.
Aut Panthera;: quá centaur᾽ geſtat: quæ ſydera uelut partes hũdæ
ſunt potioꝝ. Hæc igr̃ qnq; & triginta ſigna circuli interiacẽtis am/
bitu diſcernunt. Ná alia ſunt Aqlonia: alia Auſtrina. Regione qp/
pe zodiaci: quæ Septentriones uerſus depicta ſunt: Aqlõia perhibẽ
tur. Interius át nũerant auſtrina. Aqlonis igr̃ hñt parte utraq; Se
ptentrio Draco: q inter utráque flexuoſus illabit. Arctur᾽: quem
alii Bootẽ appellant. Corona Ariadnes: Niſuſq;: quem alii Engo/
naſin dicunt. Lyra. Cygnus. Cæpheus. Caſſiopia. Perſeus. Delto/
ton. Eniochus. Andromada. Pegaſus. Ophiuchus. Delphin᾽. Aq
la. Sagitta. Auſtrina aũt hæc ſunt. Idrus. Crater. Coruu᾽. Pro/
chion. Orion. Canicula. Lepus. Eridanus. Qui ab Oriõis pede de
fluit. Cœtus. Centaurus. Nauis. Argo. Piſcis auſtrinus. Ara. Na;
& Aquá: quæ ex crateſ Aquarii fluit: meli᾽ partẽ ſigni credimus.
Et ſtellá: quam qdá Canopũ: qdam ptolemæũ appellant: quæ ſu/
perioribus incõſpicua in cõfinio Alexandriæ incipit appareſ: ut par
tem Eridani flumis extimabo. Hæc diſcernit zodiacus: q qde; æq̃
les. xii. ſignoꝝ integrat portiões: Sed. xi. hẽt ſigna. Scorpius. n. tam
ſuũ ſpatiũ corpore: q̃ Cheliſ occupat Libræ: Cuius ſuperiore; par
tem pedes Virgis occupit. Maiorẽ uero ſcorpi᾽: deniq; chelaſ: quá
Librá dicim᾽: qdá dixere graii. Hoꝝ ergo ſignoꝝ. xii. noĩa: ꝙ uul/
go nota ſĩ: prætermitto. Quod diuerſis circuliſ diſtribuanſ quo

Intelligo ordinis hoc fuiſſe: ut rundá partes ſignoꝝ.
quo circulo: ſpacioue: quæ ſigna ſint: demſ̃are;: S; & magnam par
tem aſtructiõis exqrit cõtra ꝓpoſitũ breuitatis. Et ꝙ mediaten᾽ ter

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tia ue parte: quædam ſigna defixis circulis diuerſis ſua membra diſ
crepant. Hanc obſcurã caliginẽ derelinquo. Quippe ut cætera tran
ſeam⁹. Manus interior Arcturi intra ſeptentrionalẽ circulũ ponit.
Reliquũq; corpus parti alterius deputat. Caphei corpus mediate/
nus ſeptẽtrionali thorace partito: & diuerſis circulis attributo. Ni/
ſus uero ſiniſtro pede ſeptentrionalis dracõis uerticẽ calcans capite
ſolſtitialẽ circulũ aſcendit: unũ brachiũ Lyræ: alterꝝ dans coronæ
& alia huiuſmodi non minus inſuauia q̃ moroſa.

Quibus ſignis ſurgentibus: quæ oriant: quæ occidant.

Illud potius attẽdendũ: q̃bus ſurgẽtib⁹ ſignis: quæ ortũ faciãt
occidantq;. Nã oriẽte cancro occidunt Corona Ariadnes. & auſtri
ni piſcis pars dimidia: ophiuchus a pedibus uſq; hũeros: ſerpenſq;
quẽ detinet præter fauces caputque totum: Bootis ẽt medietas. Ori
untur uero Orion totus Eridaniq; principiũ: & in lingua canicu/
læ lucida ſtella. Cũ autẽ Leo orit: coronæ reliqua contegunt. Au
ſtrinuſq; piſcis & Opiuchi ſerpẽtis: Bootiſque partes. Itẽque Aq
la Niſiq; pars dextra. Oriunt uero Idri caput: Lepus & Prochion
Caniculæq; pars prima. Oriente aũt Virgine occidũt Lyra. Delfi/
nus: Sagitta Cygniq; pars potior: Eridaniq; pars ultima. Et caput
ceruixq; Pegaſi. Oriunt autem Idri pars prior uſq; ad Craterem
Caniculaq; tota. & Nauis Argõis: Puppis. Libra ſurgẽte occidũt
pegaſi & cygni reliquæ portiões: Andromadæq; caput: Cæpheique
humeri. Cætus & flexus fluminis Eridani. Oriunt coronæ medie/
tas: Niſi dexter pes: & Bootes: & Idri reliquũ præter ultimã caudã
cẽtauriq; pars: quæ in eq ſpẽm figurat. Scorpione autẽ naſcente
occidũt Andromadæ pars reliqua. Item Caphei pars: quæ extra ſe
ptentrionalem circulũ poſita: & Caſſiopiæ: & Orionis pars: Eodẽ
tempore oriuntur Ariadnes corona tota & caput Eniochi: Niſiq;
corpus omne præter ſiniſtram manũ. Idri cauda ultima: & Centau
rus totus præter priores pedes. Sagittario naſcẽte mergitur oriõ
& canicula: & Eniochi pedes. Oriunt uero totus ophiuch⁹ & Niſi
ſiniſtra manus: & Lyra & Cæphei caput: humerique: & centauri pe
des priores. Capricorno oriente occidunt Eniochus totus: & ei⁹
capra hædique. Perſei pars ſiniſtra: & Argonis puppis: & prochiõ.
Inuicẽ oriuntur Cygnus & Aquila: & Sagitta: & altariũ. Aqua
rio oriente occidunt Centauri pars equina: Idri caput: Oritur &

equus pegaſus. Piſcibus ortis occidunt Idruſ totus: & centau/
ri pars reliqua: & crater. Præterea oriuntur Andromadæ pars dex
tra: & piſcis auſtrinus. Arietis ſigno ſurgente occidunt pedes eẽ
tauri & altarium. oriuntur uero Andromadæ ſiniſtra pars & perſei
caput uſque ad aluum & Deltoton. Signo Tauri oriente occi/
dunt Bootis pedes: ophiuch⁹ a pedibus ad genua uſque. oriunt au
tem Cæti pars reliqua & ſiniſter orionis pes.

Quibus temporibus oriantur aut occidant.

Temporum quoque ipſorum: quibus oriuntur: aut occidunt:
habenda diſtantia eſt. Nam quæ tranſuerſa oriuntur: & recte occi/
dunt: celeriores ortus habent q̃ occaſus. Contra autem: quæ recta
oriuntur: & tranſuerſa conduntur: tardius oriuntur. Nam Cancri
ſignum recte oritur: inclinatumque merſatur. Id hoc in capricorno
parua inflexione curuet. Oritur autem duabus horis: & duodeci
ma parte horæ. & hora occidit: ac deunce minima in iſto diſtãtia ẽ.
Leo autem oritur duabus horis & tertia parte horæ. occidit ue
ro hora ſemis & ſexta parte horæ. Virgo oritur horis duabus &
dimidia & ſexta parte horæ. occiditq; hora & tertia parte. Similiter
Libra. At Scorpius diminuit ortum: & auget occaſum. orit enim
horis duabus & tertia parte: occidit hora ſemis & ſexta parte horæ.
At Sagittarius oritur horis duabus: & duodecima parte horæ: occi
dit & deunce horæ. At inuicem quæ tranſuerſa oriunt: & recta occi
dunt: breuiores ortus occupant q̃ occaſus. Denique ex his ẽ ſignũ
Capricorni: quod orit hora & deunce. occidit duab⁹ horis & duo/
decima parte horæ. Aquarii uero primum ſignum oritur hora
& dimidia & ſexta parte horæ. Occidit horis duabus: & tertia parte
horæ. Sequens hos piſcium ſignum oritur hora & tertia parte ho
ræ. occidit duabuſ horiſ & dimidia & ſexta horæ parte. Eandem mẽ
ſuram Aries utriuſque temporis ſeruat. Taurus orit hora & di
midia & ſexta parte horæ. occidit duabuſ horis & tertia parte horæ.
At Gemini oriuntur hora & deunce. Occidunt duabus horis &
duodecima parte horæ.

Quod pro diuerſitate Signorum dierum no/
ctiumque fiat Inæqualitas.

Hæc ẽ Inæq̃litas: quæ dierꝝ ſpacia noctiũq; diſcriminat. Nã cũ
ſolis lumẽ eorꝝ ſignorꝝ principiũ: quæ tardi⁹ oriunt: ingredit: dum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſe quentia ſigna naſcunt̃:diei ꝓlixitas ꝓcurat̃. Vbi uero hæc ĩtrarit:
quæ cito orta demerſant̃:tardi⁹ diebus exiguis noctes efficit grãdio
res. Deniq; hæc rõ & illis reſpõdet:q uelut mirã efficiunt qõne;:ta/
lia proponentes. Si ſpaciis æqualib⁹ omnia ſigna percenſent̃: ac ne
ceſſe eſt diebus noctibuſq; cunctis ſena ſigna ſupra terras eẽ: oẽs di
es noctesque pares eẽ debuerunt. Sena aũt ſigna ſuperſtare nõ dubi
um eſt: totidemque delitescere: Dieſquoq; noctesque uariari diuer
ſitatibus ſpacioꝝ. Nam Solſtitialis dies hẽt æquinoctialis menſu/
ræ horas.xiiii.& ſextantẽ. Brumalis uero horas.ix.& dimidiam ac
tertiã portionẽ. Viciſſim brũales noctes Solſtitialis diei tpr̃ib⁹ por/
rigunt̃: Cuius lucis tpr̃a ſuſcipit nox æſtiua In tanta uarietate di/
uerſitateq; tpr̃oꝝ. Illud ꝓfecto colligit̃: Signa æq̃lia nõ hñda. Cui
concluſiõi & reꝝ uarietas & nr̃a regula refragat̃. Multiplici.n.cle
pſydraꝝ appoſitiõe mõſtratũ: oĩa ſigna paria ſpacia cõtinet̃. Cũ.n.
diuerſa ſpacia in ortu hẽant atq; occaſu: tamẽ ſi oĩum ortus occa/
ſuſq; cõpenſes: uidebis ad plenũ collata menſuris æqualibus reſpõ/
dere. Veꝝ hac qõne conſumata: alia ſubtilior de ſpaciis imparibus
obiectat̃. Dicunt.n.ſi ſpacia ſignoꝝ æqualia ſint: aut Sol tardiore
curſu quædã ſigna trãſcurrit: aut in dieꝝ rõ diuerſitate mẽtit̃. Sed
cõſtat Solẽ Gemioꝝ ſignũ.xxx.& duob⁹ dieb⁹ excurret̃. Sagittarii
ãt.xxviii.cæteriſq; ſignis aut adiici aut detrahi aliq̃s portiones: qđ
ꝓfcõ ñ fieret. Si aut Sol æquali curſu ferret̃: aut ſigna ſpaciis pari/
bus tẽderent̃. Sol aũt eadẽ ac perpetua celeritate feſtinat. Relinq
tur ut ſignis ſpacioꝝ æq̃litas deneget̃. S; hunc quoq; errore; opio
inueterata cõpoſuit: quã oẽs hactenus credidere. Quẽadmodũ ipſi
mundo ſpæræq; poſtremæ centron eſſe terram: Ita & ſolaris circuli
eãdẽ cẽtron eẽ: quod oĩo falſum eẽ nõ dubium. Nã ut diuerſa ſpa/
cia ſunt cæleſtis ãbit⁹ circuliq; medialis: ita & diuerſis cẽtroꝝ ſigniſ
punctiſque torquent̃: Quo fit: ut terra ſolaris circuli centrũ nõ ſit
Sed eccẽtros habeat̃. Per uices.n.propinq̃tates deſcẽſuſq; ad terras
ſolaris orbita curſuſque ſummittit. Itẽque ꝓ ſignoꝝ cõditiõib⁹ ſub
limatur: & cũ medietatẽ linearẽ in latitudine; zodiaci ſol libratus
excurrat: Orbẽ tamẽ ſoliſ obliq̃tas meat⁹ aut imprimit: aut extollit
Quis.n.dubitet cãcrũ gemíoſq;: uerbi gr̃a: ĩ mũdi ardua ſublima/
ri? Rurſumq; ſagittariũ capricornũq; pererratis deflexib⁹ ĩfirmari?
Quod cũ ipſe zodiac⁹ ſignaq; cælo cohærẽtia tãtũdẽ a terris ũdiq;
ſecus interſtitii detineãt: Solaris tamen circulus: qui ſubtermeat:

aut euehitur: aut deſcendit. Hinc uenit: ut a ſole ſigna cum dierum
tranſcurri diuerſitatibus uideant̃. De Planetaꝝ orbibus.

Tranſcurſa rõ eſt ſignoꝝ cæleſtiũ atq; ẽt circuloꝝ. Nũc plãeta
rũ orbes differã: quos qdẽ nõ ab errorib⁹ ſuis. Nã hiſdẽ ſolis rõni/
bus cõmeantes nihil licere patiunt̃ erroris. Sed qa diuerſa uarietas
mortalibus caligines intẽtionis effundit: nõ planetas: ſed planẽtas:
ſicut Orator aſſerit: mẽorabo: l; eos ꝓpriis noĩbus inſignitos ẽt ali/
is noĩbus appellarint. Nã Saturnũ Phænona uocant: Iouẽq; Phæ
tonta: Pyroin Martẽ Venerem Phoſphorõ Mercurium Stilbonta
noĩarunt. Soli uero Lunæq; diuerſitaſ gentiũ innũera uocabula ſo
ciauit. Hoꝝ igr̃.vii. illa eo maxime cõfixis ſyderibus hñda diſtan
tia. ꝙ illa cæli tantũmõ curſibus cõmouent̃ propria ſtatione orna/
ta. Hi uero tã mũdanis raptibus auferunt̃: q proprìis curſibus cõ/
mouent̃. Nã q̃tũ eos retulit diei noctiſq; rotatio: tantum nitunt̃ di
uerſis cõpenſare tpr̃ibus. i. aut mẽſe: ut Luna. aut anno: ut Sol. aut
xxx. annis: ut Saturn⁹: & cæteris tpr̃ibus attributis ꝓ ſpacioꝝ: quæ
circũeũt latitudine: aut breuitate: Quæ cũcta ſydera: l; in ortũ per
gere uideant̃: non tamẽ aduerſu; mundu; rigido motu: ſ; obliquo
per zodiaci defixa moliunt̃. Alioqn ex cõtrario partiũ ſuaꝝ motu
mundus ſtare non poſſet. Deniq; ẽt peripateticoꝝ dogma cõtendit:
non aduerſũ mundũ hæc ſydera promoueri: Sed celeritate mundi:
quã ſeq non potuerũt: præteriri: Quod qdẽ: etiã ut ueꝝ ſit: meis ñ
poterit rõnib⁹ obuiari. Siue.n. Saturnus nimia cũ mundo celerita/
te cõcertãs: uix exiguis curſibus ſuperat̃. Ac lũa ꝙ tardius incedat
intra trigeſimũ diẽ a mũdi parte eadẽ præterit̃. Siue contra mundũ
nitentib⁹ ideo celerior: quia breuiore ambitu orbẽ circuit luna: tar/
diuſq; Saturnus propter latitudinẽ orbis effuſi: Vtꝝ uelis: meis re
gulis non obſiſtit: Siquidem ſuis motus iſtorum rationibus diſpen
ſatur. Quibus tamen.vii. ſyderibus unus ẽ comunis motus: ꝙ oẽs
ortum petunt. Alius ꝙ tempoꝝ oẽs diuerſitatibus atq; accidẽtibuſ
uariant̃. Nã ex his.v. ſydera: ſtatiões: recurſuſq; patiunt̃. Sol ue
ro: lũaq; curſu cõtinuo rapiunt̃. Itẽ hæc lumina uicib⁹ obſcurant̃.

Quinque uero ſydera neſciunt obumbrari. Tria item ex his cũ
Sole Lunaque orbem Terræ circũeunt. Venus uero ac Mercuri
us non ambiunt Terram.

Quod Tellus non ſit centrum omnibus planetis.

Licet generaliter ſciẽdũ cunctis orbib⁹ plãetaꝝ eccẽtron eſſe Tel

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

lurem:hoc ē:nō tenet̄ medium circuloꝝ:qđ mūdi cētrō eſſe nō du
bium. Et illud generale.vii.oibus aduertēdū.ꝙ cū mund⁹ eiuſdē
ductus rotatiōe unimoda torqueat̄:Planetæ quotidie tā loca:q̄ di/
uerſitates arripiant circuloꝝ.Nā ex his nullū ſydus ex eo loco:unī
pridie ortū ē:eleuat̄.Quod ſi ē:dubiū nō ē.clxxxiii.circulos hr̄e
Solē:per quos aut ab ſolſtitio i brumā idit.aut ab eadē i ſolſtitialē
linea ſubleuat̄.Per eaſdē qppe mutationes cōmeat circuloꝝ.Sȝ cū
ſol prædictū numerꝝ hēat:Mars duplos circulos facit:Iouis ſtella
duodecies excreſcet̄:octies uicies cumulatis:Saturn⁹ eos circulos:
q̄ paralelli ēt dicti ſunt:circūcurrēs:Qui motus oīum cū mundo
ꝓueniūt:& terrā ortib⁹ occaſibuſq; circūeunt.Nā Venus Mercu/
riuſq;:lȝ ortus occaſuſq; quotidianos oſtendāt:tamen eoꝝ circuli
terras oīo nō ambiūt:Sȝ circa ſolē laxioꝛ ambitu circulant̄.Deniq;
circuloꝝ ſuoꝝ cētrō i ſole cōſtituūt:Ita ut ſupra ipſū aliquādo:
Infra plerūq; ꝓpinqoreſ t̄ris ferant̄:a quo qdē ſigno uno & parte di
midia Ven⁹ diſparat̄.Sȝ cū ſupra ſolē ſunt:ꝓpinqor ē ei Mercuri⁹
cū intra ſolē Venus:utpote orbe caſtiore diffuſioreq; curuet̄.Naȝ
Luna:quæ ꝓpinqor terris ē:per quos ferat̄ anfractus:interius me/
morabo.Poſt cuius orbē alii Mercuriū Venerēq;:Alii ipſius cir/
culū ſolis eē cōcertant.Deinde Martis Iouis ac Saturni:Quos oēs
ut ſuis āplitudib⁹ metiāur:qđ nō facile aſtrologi uoluere:ab uno
Geometriæ conceſſo aſſertio ē inchoanda:Quod & ipſa ſuggerit in
præſenti:& ab Heratoſthene:Archimedeq; perſuaſū in circuitu ter
ræ eſſe.ccccvi.milia ſtadiorū &.x.ſtadia.

Quod circul⁹ Lunæ maior ſit q̄ terra:& ipſa Luna mīor q̄ tell⁹.

Ita ergo ut ab hoc indubitatis rōnibus approbet̄:Lunæ circulū
centies terra eſſe maiorē:Qui qdē circulus ipſa lūa ſexcenties poti
or inuēit̄:Quæ duo ex defectib⁹ ſolis aſſiduis quātū umbræ Luna
ſubiecta reddiderit:& ipſius umbræ collatiōe cū ipſo lunæ corpore
uera dimēſiōe mōſtrant̄.Quæ niſi moroſa ſit:quēadmodū dimen/
ſa ſim:demōſtrabo. Crebro in climate Diameroes ꝓueniēs ſo
lis defectus:eiuſdē ex oī parte totū obumbrauit orbē.Sed ꝓpīquo
climati.i.Diarhodii portio obſcuratiōis apparuit.In climate uero
Diaboriſthenis nulla obſiſtēte parte Sol totus eluxit.Vnde:quo/
niā clima Diarhodii quot ſtadia cōtineat:māifeſtū ē.Repperi duo
deuigeſimā partē t̄ræ ūbrā:quā lūa fecerat:cōtiet̄.Sȝ quoniā mai⁹
corp⁹ ei⁹ ē:qđ umbra metaliter iacit̄:q̄ ipſa ūbra ex cliatib⁹:qb⁹ ꝑ

parte Sol obſcurabat̄:dextra leuaq; cōpertū ē triplo maiorem eē
ipſam Lunā umbra ſua.Ergo collectū eſt lunā ſexies minorē or/
be terræ prædictis rōnib⁹ inuēiri. Quod Lūa mīor ſit orbe ſuo.

Luna aūt minor ē orbe ſuo ſexcēties:qđ clepſydris intelligi po
teſt.Duobus.n.uaſis æneis fuſilibus poſitis unū uacuū infer⁹:ali
ud ſuperius aqua plenū pone.Obſua autē lunæ ortū:& ſtellā fixā
ſimul cū ea orientē.Et cū cœperit corpus lunæ ex ſuperiore parte
ſupra terras apparere:cito ſuperioris uaſis aqua:uidelȝ plei cētrū
aperi:ut ſimul cū incipiēte luna oriri aqua fluere in uas inferius in
cipiat:& dōec totū corpus appareat:fluat. Cū aūt tota ſupra ter
ras apparuerit luna.Statim primū uas:in qđ aqua fluxerit:ſubtra
has:& aliud apponas:in qđ aqua fluat:donec nocte alia renaſcat̄ il
la ſtella:quæ i priore nocte cū lūa oriebat̄.Et cū illa orta fuerit:ſu
peri⁹ uas:unde aqua fluxerat:tollas.Deīde metire totā aquā:quæ
in ſpatio.xxiiii.horaꝝ fluxerat ad menſurā illā primā:quā cū cor
por lunæ pri⁹ i primū uas fluxerat:& iuēies ſexcēties aquā excreſcēt̄
qđ in lūæ circulo fieri nō dubiū ē.i.ſexcēties ſuperat̄ ſpaciū corp⁹
lunæ.Vñ colligas circulū eius toties eē maiorē.Lūa at mīor ē or
be ſuo ſexcēties:quot clepſydris fuſile īpōas:Atq; emerſa oī ſubtra
his primū:& aliud uas appōas:dōec nocte alia renaſcat̄:adiecto ad
circuli ſpatia.& quot excurrit partibus:& ipſo item lunæ corpore:
quoniā de circulo hoc quoq; eē nō dubiū ē:iuēies ſexcēties aquā
excreſcet̄:unde colligas circulū ei⁹ toties eē maiorē.Si ergo ipſa lu/
na maior ſexies terra:ſexcēties circul⁹ ei⁹ maior lūa.Vides lunæ cir
culū cēties maiorē eē tellure. Quoꝝ plāetaꝝ orbes Luna ſu

Quo mōſtrato alios circulos uideamus.Sed qs du/ percreſcāt.
bitet ſolarē circulū duodecies q̄ lūæ eē maiorē:Cū q̄ illa mēſe ille
xii.percurrat.Martiſ uero circul⁹ uicies q̄ter potior iuēit̄.Iouiſ cē
ties & q̄dragies q̄ter.Saturni trecēties tricies & ſexies.Vñ ſi nūerus
intētiōib⁹ ſupputet̄.Et quot ſtadia Saturni circulus hēat.& quota
ei⁹ portio oīs terra ſit:inuēit̄.Nā ſi cētieſ lūæ circul⁹ maior ē terra.
Lūæ aūt circulo.cccxxxvi.maior ſaturni.Maior ē igr̄ Saturni cir
culus oī terra triceſies ter milies & ſexcēties. De Lunæ meatu.

Nunc iā lunæ meatū:quæ terræ propinqor ē:uideamus:quā
quidem menſtruum habere lumē phyſicoꝝ aſſertione perſuaſū ē.
Cum ꝙ ſit ſemper pleni orbis eſſe non dubiū eſt.Nā ſi ab illa parte
q̄ ſe ſubiicit Soli:omni hemiſperio colluſtrat̄ et trigeſima nobiſcū
nullū lumen oñdit:Superne q̄ ſolē ſpectat plēo lumine reluceſcit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Deniq; cũ diſcedens a ſole a latere cũ cœperit intueri: pro parte etiã
inferius lumen acquirit: donec e regiõe poſita ab hac parte: quæ no/
bis eſt uiſibilis: colluſtret. Circuit.n.eius globũ undiq; ſecus ſolis
nitor: & ei parti: quã totã tũc aſpicit: lumẽ idulget: cui⁹ lumĩs radii
ĩ terras quoq; luculẽtiores peruẽiunt: ut ſiquis ex ſpeculo lumine
repercuſſo effigiẽ lucis excipiat: Quæ quidẽ luna: cũ eũ in oriẽtis
partib⁹ cõprehenderit: obſcurat: & cũ in occaſu deſeruerit: luceſcit.
Cuius primi luminis effigies quibuſdã uelut cornib⁹ circulata μο
νοειδὴς dr̃. Cũ uero.xc.partibus a ſole diſcedens orbe; ei⁹ mediate
nus ideẽ radi⁹ luminarit: διχότομος perhibet. Sed prædictis parti/
bus cũ alias.xlv.adiecerit: perhibet ἀμφίκυρτος.i. maior dimidia:
minor plena. Cũ uero.clxxx.partibus a ſole diſceſſerit: cõtrario po
ſitã totã parte;: quã terris oppõit: illuminat: πανσέληνος perhibe/
tur. Ac de hĩc deficiẽs ſuat tũ prædictis partib⁹ noĩa mẽorata: Quæ
quidẽ.xiii.orbis ſui partes die nocteq; tranſcurrit: cum pro latitu/
dine circulorũ: quos obeũt eodẽ interſtitio Mars dimidia;: Iupiter
duodecimã unius partis: Saturnus.xxviii.uni⁹ portiõis: excurrat.
Verũ luna circuit totum ſignifeŗ.xxvii.diebus & biſſe. Sed Solem
xxix.diebus: & media diei noctiſq̃ue parte cõſeqtur: quod ideo tar/
dius ꝑuenit: quia cũ ſuũ peregerit circulũ: Ex quo ſol ab eodẽ lo/
co: quo ei lumẽ dederat: excucurrerit: & in ſigno ꝓximo: aut ẽt al/
tero reperit. Nã ſi in Libræ: aut Scorpii: aut Sagittarii ultima parte
lumen acceperit: Nõ eũ in ſequẽti ſigno: ſed in altero conſequitur:
Hæc.n.aliquãdo tria ſigna trãſcurrit: Quẽadmodum his cõtraria
plerũq; bis inuenit. Nã quoniã ibi ſol.xxx.diebus & in gemĩs.xxx
ii.morat. Luna: quæ.xxix.diebus & dimidia parte eũ; cõſequitur
ibi utiq; poterit inuẽire. Verũ eadẽ luna aliquãdo.xiiii.dieb⁹: aliqñ
xv. plerũq;.xvi.plenũ perficit lumẽ; Ita tamen ut in eodẽ deponen
do cõpenſet. Na; ſi.xiiii.die lumen impleuerit.xv. diebus amittit:
ut dierũ rõ integra concludat. Verũ eadẽ luna implet annũ ſuũ.ccc
liiii.diebus. Nã.xii.ei⁹ coitus hoc nũero peragunt. Sicq; fit: ut an
nus ſolaris dieb⁹.xi.maior habeatur: quod intercalationum diuer/
ſitatibus compenſatur.

De.XII. Partibus Latitudinis Zodiaci.

De Latitudĩs partib⁹: per quas Luna cõmeat: edicãus. Nã ĩ zo
diaco.xii.eẽ latitudinis partes ſuperius intimaui: per quas diuerſis
modis ſydera ſpaciant. Nã alia per.iii.partes. Alia per.iiii. Alia per

viii.quædã per oẽs.xii.deferunt. Sol.n.in nullã excedens partẽ in
medio librameto fert abſq; ipſo Libræ cõfinio. Nam ibi ſe aut ĩ au
ſtrum aquilonẽq; deflectit ad dimidium fere mon..tum. Lũa au/
tem per oẽs.xii.currens nunc in aquilonẽ prouehit: nũc in auſtrũ
deueniẽs infimat: utriq; momẽtis excurrẽs: Sicut Hypparch⁹ quo
q; cõſentit. Deniq; obliqtati ei⁹ uocabulũ cõſtitutũ: ut fere ἡλιοει/
δὴς dicat: ita tamẽ ut deſcẽdẽs aſcendẽſq; ipſam ſolarẽ lineã: quã
mediã iter ſenas utriuſq; lateris partes eẽ mõſtraui: aut acutis: aut
ſpacioſis angulis ſecet: nec poſſit tamen ad idẽ: hoc ẽ ita: ut ẽ poſita:
eodẽ mẽſe: eadẽ parte ſic ad Solẽ reuerti eadẽ latitudis portiõe: niſi
menſe.ccxxxv.hoc ẽ anno.xix. Nã ut ſub eadẽ die atq; hiſde; ꝓpin
qtatibus ſyderũ inerrantiũ ad idẽ redeat: faciũt ãni.lv. Vt uero etiã
planetarũ hiſdẽ rõnibus ſub eadẽ ſpẽ cõtingat: anni magni ꝓlixitas
ſpectanda. Verũ eadẽ luna cõſecãs ſolarẽ lineã in aqlone ſcadit: uo/
catur ὑψουμένη. Cũ ab aqlõe ad ſolarẽ lineã redit dr̃ ὕψος ταπεινουμένη. Cũ a ſolari in auſtrũ deſcẽdit: ταπεινός ταπεινουμένη.
Cũ deinde rediẽs ad ſolẽ reſurgit ταπεινός ὑψουμένη. Sed idẽ aſcẽ
ſus deſcẽſuſq; faciũt utriuſq; lumĩs obſcuratione. Nã cũ luna ſcã
dens deſcendenſq; in ſolarẽ lineã inciderit: ſi trigeſima ẽ: Hoc eſt oĩ
corpore ſubiecta Soli: obſcuratione Solis terris facit. Suo.n.corpo
re ſubter ſe poſitis obſcurat aliis partibus terræ Sole: qua nõ tegitur
relucẽte: Quã obſcuratione eade; nõ cunctis mẽſibus facit: qa non
ſemper trigeſima in eadẽ ſolari linea reperit. Sed aut ſurſum aut de
orſum poſita: ne poſſit obſtare: tranſmittit.

De Defectu Lunæ.

Itẽ Lunæ defectus fit: cum in cõtrario Luna poſita: hoc eſt.xv.
in eadẽ linea Solis umbra terræ metaliter infuſcat. Nã Sol umbra;
terræ in ſuã lineã mittit: Quã ſi Lunæ corpus intrarit: Quoniã ui/
dere lumẽ Solis terra obſtãte nõ poterit: lumĩs ſoliti adẽptõe furue
ſcit. Alias cũ in ſuperiore aut interiore latitudinis loco fuerit pleni
lumĩs effigie reluceſcit. Deniq; ideo intra.vi.mẽſem defect⁹ non po
tuerunt iterari: qa aut.xv.aut prima in eadẽ Solis linea per.xii.par
tium latitudinẽ ſpaciat. Deinde nõ poterit inuẽiri. Vnde ſi ab Aq/
lone rediens ad ſolẽ in later proximo poſita non obſiſtit παραυξά
νην σύνοδον facer perhibet: Quæ ſi a later Septẽtriõis traſcurrẽs
coit: & obſiſtit παραυξάνης βόρειος σύνοδος memorat. Si ab
Auſtro ueniens: nec obſiſtens lumen acceperit παραυξάνην σύ/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

νοδ̃ον νότιον feciſſe dr̃. Si aũt ad ſolarẽ circulũ ueniens ab Au
ſtro obſtiterit Soli ἀναβιβάζον συνδ̃εσμον feciſſe dr̃: Hæ ſpẽs di
uerſitateſque lunæ ſuperæ mutabilitatis uarietate confunduntur.

De Curſu Solis.

Nam Sol: quem gemino diximus meare motu: quippe ab ortu
aut cũ mundo corripiť: aut ipſe ſuũ circulũ contra mũdũ per obli
qua diſtendit: Verũ ex ea parte: qua cũ mundo uoluiť: quotidie or
tus ſui lineá mutat. Et quoniá oẽs ductus: per quos uoluiť: circu/
los appellamus. clxxxiii. eoſdẽ eſſe dubiũ nõ habeť. Ná ſiue a Can
cro deſcẽdat: per eoſdẽ uſq; ad brumalẽ circulũ currit: Siue a Bru
ma in Solſtitiũ ueniat: per ipſos denuo reuoluiť: Qui qdem ſecan/
tes ſecũdo zodiacũ: cõtrariis ſignis perpetuo lineanť. Ná prim⁹ arie
tis circulus primus ẽ Libræ. Itẽ trigeſimus arietis trigeſimus ẽ Li/
bræ. Itẽ Tauri prior: Scorpiõis eſt primus. Sic igr̃. ccclxvi. partib⁹
fiunt. clxxxiii. Circuli: quos oẽs paralellos appellam⁹: & ex cõtra/
rio: ut dixi: ſigna hiſdẽ partibus ſecant. Ergo his hos circulos ánu/
os. ccclxv. diebus & quadrante diei peragit: ſiue ad ſolſtitialẽ circu
lum tendat: ſiue exinde reuertať. Illud ẽt nõ tacendũ. ꝙ cum duo
ſint hemiſperia: Vnũ ab æqnoctiali circulo in ſeptentrionẽ: Aliud
in Auſtrũ ab eodẽ æqnoctiali: tamẽ Sol diuerſa utrũq; rõne diſcur/
rit. Cũ: ut dixi: paria ſint ſigna partis utriuſq;. Verũ id: qd' ad ſol/
ſtitialẽ cõſurgit. clxxxv. diebus & quadrante diei noctiũq;. Id aũt:
quod ad brumalẽ deprimiť. clxxx. diebus peragiť: quod utiq; illa
res facit: ꝙ eccẽtron ſolis circulo dixi eſſe Tellurẽ. Et in ſuperiore
hemiſperio alteri⁹ tolli: in inferiore ad terræ cõfinia ꝓpinquare. Du
bium aũt nõ eſt citiuſ trãſcurrere breuiorẽ ſinũ: tardiuſq; diffuſũ.
Verũ ſol: cũ ad Cancrũ ab æqnoctiali parte cõſcendit: æſtatẽ praſtat
hoibus: quos inter ſolſtitialem ſeptentrionalemq; uiuere: dubium
nõ habetur. Cũ ab eodem Cancro in æquinoctialẽ Libram de
ſcenderit: Autũnum facit. Cum uero ad brumalem lineã recedit:
Hyems habetur. Propterea ꝙ calore dimoto torpor inuadit. Rur
ſum cũm a Capricorno hyemali in æquinoctialem arietem ſurgit:
Vernum tempus arridet. Exhinc denuo in Cancro Aeſtas torrida
renouatur. Sed econtrario perferre oĩa non dubitatur Antipodas:
quorum æſtatem Capricornus facit: hyemẽ Cancer: Sol tenens æq
noctia utrique parti temperiem.

De Acceſſu Defectuque dierum ac noctium.

Iam illud ſuperfluũ pũto noctium acceſſus defectuſq; memo/
rare. Cum pares pro rota ſint æſtiuis diebus hyemis noctes: & hye
malibus diebus noctes æſtiuæ: unaque æquinoctialis nox: quæ bis
anno contingit: par ſit diei ſuo. Ná cum ab æquinoctio uerno in cá
crũ ſol meat: omnes dies maiores ſunt noctibus ſuis. Itẽ ab autũna
li æquinoctio uſq; ad brumã minores dies noctibus dilatatis.

De Climatibus octo.

Minimus át anni dies brumalis eſt: q habet horas. ix. Maximus
autem Solſtitialis habet horas. xiiii. l, hoc pro climatũ rõnibuſ ua
rietur. Nam climata octo ſunt. Sed proximũ ſolſtitiali Diameroes
Deinde alterum Diaſyenes. Tertium Dialexandrias: quod ducitur
per Cyrenas in Africam Carthagini ab Auſtro adiacentem. Quar
tum & medium ex omnibus Diarhodii: quod per mediam Pelopo/
nẽſem Siciliamque ductũ ad oſtiũ Bethys peruenit. Quintum eſt
Diaromes per Macedoniam & alteram partem per Gallias & Luſi/
taniam ad Tagum deſcendens. Deinde ſextum per Helleſpõtũ thra
ciamq; & confinẽ Germaniæ Galliá. Septimũ Diaboriſthenes per
ponticum marĩ: & ab altera parte germaniá Britanniamq; præcideſ.
Vltimũ eſt ultra Meotis paludes: & infra riphæos montes.

De Aequinoctialibus diebus ſecundum climata.

Ergo ſecundũ climata dies dicanť. Diameroes maximus dies
habet æquinoctiales horas. xiii. Minimus dies. xi. Diaſyenis maxi/
mus dies horas habet. xiiii. Minimus. x. Dialexandrias maxim⁹ ho
rarum. xiiii. minimus. viiii. Diarhodii maximus horas. xiiii. & biſ
ſe & minimus. ix. Diaromæ maximus. xv. minimus. viiii. Diahelle
ſpõtus maximus horas. xv. minimus. viii. & biſſe. Diaboriſthenes
maximus horas. xvi. & biſſe minimus. viii. & trientem. Diariphæ/
on maximus horas. xvi. minimus. viii. Deinde cum prope cardinẽ
acceſſeris: longior dies ſemper breuiorq; nox fiet. Deniq; colligiť
ſub ipſo uero cardine ſemper diem eſſe. Interea his climatibus: qui/
bus creſcunt decreſcuntque luces. Sciendumque a Bruma ita di
es accreſcere: ut primo menſe duodecima eiuſdem temporis: quod
additur æſtati accreſcat. Secundo mẽſe ſexta. Tertio quarta. Et
quarto menſe alia quarta. Quinto ſexta. Sexto duodecima. Illud
quoq; manifeſtum. ꝙ zodiacus circa Cancrum Capricornumq;
flexior æquinoctialem pene directum ſecat.

De Stella Mercurii.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

Hactenus de Sole. Nunc planetaꝝ curſus conuenit intueri: Eorumq; præcipue:q circa Solem peragratione mundana uoluunt. Nam Stilbon pene anni circulum ducens per .viii. latitudinis partes alterna incitus diuerſitate diſcurrit. Huius Veneriſq; circulos epicicloſque eẽ ſuperius memoraui.i. non intra ambitum propriũ rotunditatem telluris includere: Sed de latere terræ quodammõ circũduci. Qui ut oriri ſubinde occidereq; uideant: mundani motus raptibus inuoluunt. Sed idem Stilbon: l; Sole; ex diuerſis circulis comitetur: Ab eo tamen nunq̃ ultra .xxxii. partes poterit aberrare: nec duobus ſignis abſiſtere. Nunc præteriens: nunc conſiſtens: aut certe regrediens: qui quidẽ diuerſis Schematibus uariat. Nã l; exiguo paruiq; tẽporis ſpacium faciat: tamẽ & ortus facit & occaſus. Quippe ubi radiis ſolaribus conditione partium liberatus ãte emergentis ſplendorem Iubaris uibrandus apparet ultra terrarum orizontem ſubleuatus. Nã a Cronico ortu hic nunq̃ poterit eleuari. Quippe in Diametro Solis poſſe poſitis euenire ſyderibus diametrum in ſigno ſeptimo perhibet. Ita fit: ut iſte: qui ultra ſignũ & alteram exiguam portionẽ ſequentis abeẽ non poterit: non illic contingat ortu a cronico ſubleuari. Deniq; nec contrariũ eidẽ nouit occaſum uel ortũ: Sed ortũ itidẽ ueſpertinum facit: Cum poſt occaſum ſolis luminis ſui libertate clareſcit. Itẽ occaſus duos h;: Vnũ cum ante Solem parere ſolitus claritate radii ſuperuenientis occulitur. Alium cum itidem retrogradatione ſui uicinia Solis admotuſ idem patitur in occaſu. Ab eo quippe Solis lumine intra .xx. momenta abeſſe non poterit: l; maioribus partibus aberrarit: qui ultra ſecundum ſignum non poterit inueniri: Et has tamen obſcurationes ortuſque perſpicuos quarto quoque menſe nec id tamen ſemper offendit.

De Stella Veneris.

At Venus: quæ ab aliis Phoſphoros nominat: a Pythagora Samio: cum ſuis oſtenſa eſt terris rationibus peruestigata. Et ipſam circa anni confinium habere circulum proprium perdocetur. Naq; ccc. diebus & aliquot: latitudinis uero partibꝰ .xii. lunæ ſimilis peruagatur. l. momentis a Solis orbe diſcedens: l; plus a .xlvi. partibuſ aberrare non ualeat: Et tamen in ſuo poſita circulo cũ uaria diuerſitate circundat: quia aliquando eum tranſcurrit: aliquando ſubſequitur: nec comprehendit. aliquando ſuperfertur. non nunq̃ ſubiacet. Quippe quæ non annis omnibus reuocet curſum. Tunc etiam retrogradatur ultra ãni circulum tardior colluſtrat orbem.

Cum autẽ directo curſu meat: ẽt undecimo menſe circulum complet. Nunc faciens ortum ut in Luciferum: nũc poſt occaſum Solis effulgens: Veſper uel ueſperugo noiatur. Sola de .v. ſyderibus umbram reddit ut luna. Solaque fulgori Solis emergentis diu conſpecta nõ cedit. Quæ quidẽ in ortu matutino: plerũq; quatuor mẽſibus immoratur. In ueſpertino uero nunq̃ plus uiginti diebus. Verum tam uiſus eius q̃ occultationes .xix. meſibus reſtauratur.

De Stella Martis.

Nam Pyrois ſiue Martium ſydus ultra Solem means propriũ etiam ipſe circum telluris eccentron meat. At annis prope duobuſ in latitudine quinq; partes excurrit: Cui l; cum duobus ſuperpoſitis ortus: occaſus: ſtationeſque: ac reditus uideantur eẽ communes: tamẽ: & altitudinem propriã: & ſtationẽ primam: & Abſidẽ ſuam exceptam cæteris nouit. Nam eius altitudo.i. ubi ſe eius circulus a terra altius tollit: ſub ſigni Leonis regione conſurgit. Statio uero ſpecialis eius prima. Nam utpote Soli coniunctus de proximo etiam in quadratura eius poſitus radios ſentit. Quippe in nonageſima parte ex utroq; eius latere remoratur. Abſide et habet: receſſumq; ſublimẽ in Capricorni confinio: hoc ẽ ſub eiuſ uigeſima nona parte.

De Stella Iouis.

Stella uero Iouis Salutaris ad omnia: utpote ſuperior .xii. ãnis longitudinẽ propriæ circũactionis excurrit. Per latitudinẽ uero quinq; partium ſpaciatur. Altitudo eius circuli in Virgine reperitur. Abſis uero in Cancri decimaquinta portione. Qui aſcenſus: deſcenſuſque eccẽtron eẽ terram ipſum quoq; circulũ conteſtãtur.

De Stella Saturni.

Phænonis autẽ hoc ẽ Saturni præaltius omnibus ſydus modico minus annis triginta circulum ſuum per longitudinẽ circũcurrit. In altitudine uero tribus tãtum: aut ẽt duabus partibus peruagitur. Altitudo quidẽ eius circuli in Scorpionis ſigno grandeſcit. Veꝝ Abſis ipſius Libræ uigeſima portione ortus tam ei q̃ duabus inferioribus ſunt ſimiles: cum ultra partes duodecim eos matutini radius non præceſſerit Solis. Tunc quippe matutinum ortũ facere

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

perhibātur. Occaſum autē cum ſole dimerſo rēotæ tot partib' po/
teruntappareī. Eſt & alius ortus: qui χρονικός perhibeī. Cū ſole
intra orizontē demergēte de oriētis facie clarū placētæ naſcētis ſyd'
emergit. Occultatōes uero eoꝝ fiut: cū radio cōſequente proprii lu
minis uibratum amittunt. Deniq; a partibus. cxx. matutinas ſta/
tiōes efficiūt: Moxq; in cōtrario in. clxxx. partibus exort' faciūt ue
ſpertinos. Itēq; in alio latere in. cxx. partib' uicinātes ſtationes fa
ciunt ueſpertinas: quas ēt ſecundas dicunt: qui ſuperiores primas
cē dixerunt. Conſecutus aūt radius intra. xi. partes: eas opprimit:
& occultat: Sed curſus diuerſitates: altitudiniſque cauſas conſiſten
di: retrogradiendiq;: atque incedendi omnibus ſupradictis impor/
tat radius Solis affulgens: qui eas percutiens aut in ſublime tollit:
aut in profundum deprimit: aut in latitudinem declinare: aut re/
trogradare facit.

Explicit Liber Octauus.

Eiuſdem Liber Nonus.
De Muſica.

Am Facibus laſſos ſpectans marcentibus ignes
Inſtaurare iubet tunc hymenæa Venus.
Quis modus inquit erit! Quo ná Sollertia fine
Impedient thalamos ludere gymnaſia!
Diriguit comis blandiſque aſſueta uoluptas
Et noſter pallens contrahit ora puer.
Ipſa etiam fulcris redimicula nectere ſueta
Flora decens trina anxia cum Charite eſt.
Nec melicum recinens modulatur tibia carmen:
Nec dulcis temptat pſallere Melpomene:
Omnia quæ tenero moris ferueſcere ludo
In cumulum doctæ uocis honore tacent.
Nec Suada illecebris Sponſalia pectora mulcet:
Nec ſtimula incenſo allicit aculeo.

Quin etiam interulos gaudens diſſoluere nexus
Blandificaq; libens ſtringere corda face:
Nictantes oculos reprimit ſtupefacta uapores
Nec perferre ualet Gorgonos ora trucis.
Si erudita placent certe Sponſalia Diui
Saltem docta ferat carmina Calliope.
Nam ſimul oblectans uocis modulamine mentes
Tedia dulciſonis auferet illa tonis.
Quippe eſt ſcrupoſis: fateor: laſſata puellis
Inſuetis lædor mæſtificata modis.
Pronuba ſic uolupe eſt hæc ſeria carpere Iuno
Nec cura aſtriferi te ſtimulat thalami.
Aſt ego ſuccubui: lepidiſque aſſueta Choreis
Non ualeo triſtes cernere Cecropidas.

ET CVM dicto reſupina paululū: reclini ſque pone conſiſtēſ
ſeſe permiſit amplexibus Voluptatis. Cuius uerbis: aſſertioniq; ru
ricolæ omnes: Cunctique Fluctigenæq; plures etiam Aſtriluci ai/
ſentere Diui: Præſertimque Lemnius mulciber Fabrilium tantum
operum ſollers maritus promptiore atteſtatiōe collaudat. Tum
denique: quod decenter innixa atque ipſa relabentem laſſitudo de
cuerat: Mars eminus conſpicatus teneræ cum admirationis obtutu
languidiore fractior uoce laudauit: profundaque uiſus eſt traxiſſe
ſuſpiria. Nec Bromius in fauoris gratiam diſpar fuit: Quin etiam
ipſum Athlantidem tam flammatæ cupiditatis cura concuſſit: ut
omittere uellet: quæ circa ſponſalem cœtum ornatiora diſpoſuit.
Tanti quippe uiſum nunq̄ Veneri diſplicere. Verum ſuperum pa
teril; inſinuatione Germanæ: ut properaret admonitus: tamen neq̄
nuptialibus derogaret ornatibus: aut tantæ eruditionis examen deli
tioſa feſtinatione conuelleret: Qui probandarum numerus ſupereſ
ſet: nihil afferens feſtinatiōis exq̄rit. Cui Deli' Medicinā; ſuggerit:
Architectonicāq; in præparatis aſſiſtere. Sed quoniā his mortaliū
reꝝ cura: terrenorūq; ſollertia ē: Nec eū æthere qcq̄ hñt: ſuperiſq;
confine nō incōgrue ac ſi faſtidio reſpuuntur: in Senatu cælico reti/
cebunt. Ab ipſa deinceps Virgine explorandæ diſcuſſius. Vna
uero: quæ potiſſima Cæli: Syderumque dilectior eſt: examinis

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

huius tam ſauore q̃ uoluptate diſquiritur. Tuiſque cõſpectibus
non poterit ſine ſcelere uiduari. Sed illud præcunctis intimatum ue
lim: Quod Dotis offerendæ cumulandæq; reciproco alias aduexit
Virginis mater puellas: quas opulentis collocatas muneribus exa
mine iſto explorare conſtituit. Hæ igitur modo diſpares numero
nec diſgregæ uenuſtate eruditionis etiam dignitate paucis aſtantiũ
conferẽdæ: in penetralibus quoq; Virginis: ſecretiſq; ſanctionibus
alumnatæ: Quatinus nec odio: quibuſq; deliciis: ac prorſus eneru i
mollitudine ſyderalis curiæ tranſeantur Iouialis uigoris maieſtate
percenſæ. Hic Tritonida: At quin ait Virgines: quas Phroneſis
educauit: ſuperum inceſſabiliter pectorum arcana tenuerunt. Nec
quiſq̃ fuit ueſtrum: qui non illis uoluntatis abditæ interpratamen
ta cõmiſerit. Deniq; ex his q̃ plures antiſtitiá Profeſſæ Diuũ. Ac ni
per illas in terris ſanctis libare numibus: certe litare penitus abnega
tum. Verũ tranſactæ Virgines eruditiõis caſtæ præſtiterẽ miracula.
Hæ familiaritatis ueſtræ praferũt documẽta. Nam inter diuina hu
manaq; diſſidia Solæ ſemper interiunxere colloquia. Has igitur in
greſſas agnoſcetis: probabitiſque Diui: Quæ dum Delius Pallaſq;
differerent earum diſquiſita uocabula: Tunc Phoebus Genethliaʼ
ce inquit propior aſtabit. Quæ rõnis athereæ conſcia pẽſa Lacheſis
adopertæ atq; inſtantium ſæculorum gerenda denunciat. Deinde
Symbolice: quæ uarietatibus ominatis uẽtura cõponẽs auſpicio
rũ prouẽtus penſat uiribus futurorũ. Thnetice tertia eſt: per quá
tripos illa uentura denunciat: atq; omnis eminuit noſtra Cortina.
Deniq; in argumẽtũ præſciẽtiæ mihi coru⁹ alludit. Cygnus ẽt ſo
ciatur: ut diei noctiſq; ꝓuẽtus nos auib⁹ præſentire cõcolor tẽporũ
pluma teſteẽ. Ipſaq; tripos trini curſus præſagia pollicet: hoc ẽ Ex
tãtiſ: Inſtãtis: & Rapti. Demũ trigariũ ſupplicãtiſ ſemper germãita
tis aduẽiat. ꝙ ueſtra uulgo ſuffragia pollicẽdo incertos mortaliũ
ſenſus primum in ſpem opis ſuperæ proritauit: Præſidiiq; indigam
incultam fecit procedere nationem. Hanc igitur ſiue Trigeminam
fœminam: ſiue tres in unius nõis uocabulum conſpirantes: qs in cœ
lum uenientes inexaminatas attemptet explodere! Cum per eas in
terras nos certũ ſit demeare. Poſt has uero aſtabit decẽs illa ſydere
is fulguráſq; lumib⁹: quæ epiſtolaris tua & dcã ẽ & ꝓbata. Huic ſẽ
per pr̃ tuas aſſerris crẽdidiſſe mãubias: ac triſulcæ lucis cõmiſiſſe ful
gorẽ: quæ uias: ueſtigia: aduẽtũ: exituſq; igniuagæ denũciationis

agnoſcit. Huic igitur foeminæ colloquium denegamus! per quam
edictorum tuorum admonitus mortalibus innoteſcũt. Cur igr̃
pr̃ optime remoraris & intromittere eas alacer & probare!
Poſtq̃ hæc Latoius dixit: Iuppr̃ Harmonien uẽire: quá ſugge
ſtum ẽ: Mercurialiũ ſolá ſupereſſe præceperit: Tũcq; alias in ordi
nem cõtinuari. Hic Luna iam gemina emẽſi diei portione cõmo
nita. Ingreſſurá inquit mox fœminam poſſum explorar̃ uobiſcũ.
Cæterũ propinquante ueſpera: cõſiniiſq; noctis conſequẽtib⁹ tẽ
pora impartir̃ non poſſum. Quippe plauſtrum mihi: Tauruſq; ac
mundanæ diſcurſionis itiner ſubeundum: nec exterarũ me auſcul
tare cõmẽtis ſtelligeri rapt⁹ meta permittit. Et fateor: uellẽ: ſiquã
examinationẽ Virginum prorogaret auctoritaſ: Ipſa quoq; tá præ
cluis eruditionis aſſerta cognoſcer̃: præſertimq; cũ perendinatio rõ
nabiliter expectat: ne laſſata cognoſcẽtis curæ fatigatõe faſtidia oẽs
doctæ intimationis excurſum grauatæ laboribus intẽtionis exclu
dunt. Et illa expetẽdæ cognitionis: approbandæq; ſubtilitas in odi
um noſcendorũ obtuſa multiplici ꝓlixitate uertar̃. Aequs igr̃ duco
ampliandá diſcuſſionẽ tãtũ in ardẽtẽ ſitim aurium inuidarũ: Quæ
cũ Luna diſſereret: oẽs certatim aſſenſere diui. Dehincq; utrũ repen
ſatrix data: dieſque conferẽdæ Dotis prorogari iure publico poſſit:
inquiritur. Quo dicto: Arcanus ille priſci iuriſ aſſertor magna ne
potũ obſecratiõe conſulit: reſpõditq; regulariter etiam matrimõio
copulato dotem ducere Foeminam uiro nullis legibus prohiberi.
At tũc Iupiter periti patris eruditione commonitus. Habeo inquit
mea pignora gratulandũ: Quod fas aſſerit q̃cquid uoſ uelle cogno
ui. Neq;.n. faſtuoſa rigidus elatiõe defugiá: aut ueſtrũ crebrius ac
celebrare conſilium: aut doctarũ uirginum examinare ſollertiã de
ſidis ignauiæ diſſimulatione piguerit: præſertim cum terris indecen
ter expulſas Solis oporteat adhærere ſyderibus. Nunc igr̃ præ
cellentiſſimam Foeminarum Harmoniã: quæ Mercurialium ſola
ſupereſt: audiamus. Hæc q̃ppe & ſuperum curas præcũctis poterit
permulcere æthera cãtibus: nũeriſq; lætificans: & nr̃a tãtummõ cu
pit celebrare palacia Exoſa terrigenæ ſtoliditatis ignauiam: Quam
melicorũ indocilis auget ſine fine mortalitas. Denique iam p̃ridem
homines dirutaque gymnaſia: abſcedens orbe terriſque damnauit.
Ac uix Cyllenidæ indagantis excurſibus nunc comprehenſa.
Poſt lõgæ occultatõis obliuia de fuga reuocar̃: reduciturq; latibu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

lis. Hic igr̃ repertam poſt ſæcula numeroſa: & tandē in uſum meli cum carmēq; renouatam tam uolupe eſt: q̃ conducit audire. Cæteræ uero eruditionis doctiſſimæ ſacræque Germanæ: Cum renouata lux fuerit: intromiſſæ intentionis curæ examine probabuntur.

His orſis Iouialibus Phœbus admonitus Virgine; ſibi prorſus accōmodam admiſſurus egreditur. Verum Paphia remeantis filiæ gratulatione concuſſa annuit puero præcinere nuptiale carmen. Itaq; Hymenæus alacri tandem uigor̃ luminatus: Nec ipſa iá renuente Tritonide ſic cœpit.

Aurea flammigerum cum luna ſubegerit orbem
Roſis iugabo lilia.
Virgo denique ſacro ſociabunt fœdera lecto
Fulcris parate cinnama.
Heſperus intactam ſeruet lꝫ uſque puellam
Nuptam uidebis Phoſphore.
Nec matris lacrymæ: praſſi nec uiribus ungues
Nexus ualebunt rumpere.
Ne thalamos metuas: eris hoc: qđ Iuno tonāti ē:
Quæ nunc ſorore dulcior.
Si placuit docti Sollertia ſacra mariti:
Magis placebunt oſcula.
Aurora exorienſ roſeis ſpectabit ocellis
Floris reſecti præmia.
Ipſe ego pallentem ſpeculabor luce puellam
Se ſe occulentem uiſibus.
Conſcia iam Veneris noua ſerta parate Napææ:
Crocumque lecto ſpargite.
Inq; thoꝝ uiolas certatim fundite conchis
Puluinar almum comite.
Crinale ſpicū pharetris deprome Cupido
Libens capillum ſoluere
Flámea uirgineum: quæ obnubere ſueta pudorē
Regina deme pronuba.
Te blandum teneri: quæ conſcia ſola doloris
Venus decens ſolabitur:
Quæ nunc dura nouo neſcis cōmittere amori

Parabit illa pectora.
Tu modo quæ mando oculos delecta decoros
Reconde mentis intimo.
Doctiloquum charis iuuenem complexa lacertis
Fœcunda redde pignora.

His Hymenæo diutius uelut feſcenina q̃dá licentia perſonante: gemináteque crebri⁹ placuiſſe ratus maxima circūſtantium multitudo Tritoniden Dionenq; comitata digredit̃. & ad nos reductæ tādem Virgis ſtudio ꝑperāter cōcurrit̃. Verū tam puellaꝝ: quæ Deas dñæ conſecutæ pone forte conſtiterant: q̃ Herou populus: q iuſſus aduenerat: properabant. Illæ ut pſallēdi materiē diſcerēt: Hi ut ſacri uultus memoriam recenſerent. Nec mora. & ecce quædam ſuauitas intemptata: Aulicæq; dulcedinis cantus inſonuit: ac melodiæ ultra cuncta rerum oblectamina recinenteſ: auditum mirantium cōpleuere diuum. Non. n. ſimplex quidam & uniuſ materiæ tinnitib⁹ modulatus: ſed oīum organicaꝝ uocum cōſociata permixtio quādam plenitudinē cuncticinæ uoluptatis admiſit. Quo canore diutius circūſtantium pectora deorūq; mulcente. Illæ egreſſoꝝ pauloāte turbæ aduentū Virginis præeuntes: ac tanti comitatus præambulare uiſunt: Sed non caſſæ dulcedinis: nec ſine aliquo ſonori modulaminis argumento: aut opere reuertunt̃. Nā Eratine Cypridis filia: & hymeros Cupidinis aſſecutor. Itemque Terpſiche famulitio Dione concinentes gratiſſime intrauere primum: Sed puer monaliter ſonabat. Poſt hos pſallentes Pyto: Voluptas & Gratiæ admixtis lyræ uocibus: atq; ipſæ harmōicis diſſultantes motib⁹ aduenere dextra leuaq;. Interea præcedebat nūerus Herou crinitorumq; ſapientum: q omnes modulatione q̃dem leni: paruaq; uoce qualibet dulcedine murmurantes: Sed alii laudes Deoꝝ: hymnoſque q̃ plurimi: Alii muſicos tonos: quoſ mō cōpererant: retexebát. Verum per medium quidam agreſteſ canorique Semidei: quorum hircipedem Pandura: Syluarum harundinis enodis fiſtula ſibilatrix: Rureſtris Faunum tibia decuerunt. Verum ſequens Herotum præclui enituit admiratione conuentus. Nam Orpheus Amphion Arionque doctiſſimi aurata omnes teſtudine conſonātes flexanimum pariter reddidere concentum.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Nam Trax: quo duri rūpere regna Herebi:
Quoq; ſuam meruit immemor Euridicen:
Quo cantu ſtupidæ tygridis ira ruit:
Quo fertur rabidas perdomuiſſe feras:
Quo uidit rigidas glandibus ire comas:
Iſmaros & ſyluas currere monte ſuas
Carmine: quo Strymon continuit latices:
Et tanais uerſis ſæpe reflatus aquis:
Quo impune accubuit rictibus agna Lupi:
Et lepus immiti contulit ora cani:
Hoc nunc permulſit: inſonuitque melos
Accumulanſq; magis carmina ſacra Ioui.
Amphion rigido in corpore mentis iter
Quoq; dedit montes ſummere poſſe animas:
Quo ſenſus duris cautibus inſeruit:
Et docuit rupes carmina uelle ſequi.
Nam muros thebis dulciſonis fidibus
Præſidiumque dedit carminis arbitrio.
Sed nec Arionam marmora ſurda chelin
Tempſere: extremam cum flagitaret opem:
Et li; indomiti dira procella noti
Spumea Scynæi uerreret ima maris
Delphinas totis ſollicitauit aquis:
Et melicos cantus melica grata tulit.
O uere antiſtans numina magna Deum:
Quæ iſtorum laudes protulit Harmonia:
Quæ domitat herebum: marmora: ſaxa: feras/
Hæc potuit rupes ſenſificare tonis.

Poſt hos honoratior fontigenaꝝ Virginū Chorus pegaſææ uocis nectare diffluebat: q Phrygii cuiuſdā pubidæ cicutis geminatis interſtinctus omnes præcedētiū ſuauitatū dulcedines anteibat.

Tādē inter Phœbū Palladēq; media Harmōia ſublimis ingreditur. Cuius Sonoꝝ caput auri corruſcātis bracteis comebat: Cæſo ēt tenuatoq; metallo rigens ueſtis: & oībus ad motū greſſumq; tanta cōgruētia: tēperatūq; blādis leniter crepitaculis tynniebat. Cuius inceſſum Mater Paphia: ut eam cōtigue ſequebat: li; pulchris roſea

numeris ac libratis paſſibus moueret: Vix tamē poterat imitari. Dextra aūt quoddam gyris multiplicibus circulatum: & miris ductibus intertextū uelut clypeum geſtabat: quod quidē ſuis inuicē cōplexionibus modulatū ex illis fidibus circulatis omniū modoꝝ concinētiam perſonabat. Leua autē Virginis q̄ plures ex auro aſſimilatæ paruæq; effigies theatraliū uoluptatū religatæq; pēdebāt. Veꝝ ille orbis nō chelis: nec barbiton; nec tetrachordon apparebat. Sed ignota rotunditas omniū melodias tranſcēderat organoꝝ. Deniq; mox ingreſſa: atq; eiuſdē orbis ſonuere concentus: cuncta illa: quæ diſſona ſuauitas commēdarat: uelut muteſcētia tacuerunt. Ipſeq; tunc Iupiter: cæleſteſq; Diui ſuperioris melodiæ agnita grāditate: quæ in honorē cuiuſdā ignis arcani ac flāmæ inſopibilis fundebat: reueriti intimū patrimūq; carmē paululū in uenerationē extramundanæ oēs intelligentiæ ſurrexerunt. Tūc Egerimion ineffabile Virgo concludens ad Ioue; reueria: aliis modulis numeriſque uoce etiam aſſociata ſic cœpit.

Te nunc aſtriſonum carmine Iupiter:
Quo gemmata poli uoluere ſydera
Sueuit lege rata ſacra recurſio:
Præfandum ueneror. quippe potiſſimo
Nectis ſceptrifero ſub diademate
Omnigenum genitor regna mouēs deū:
Mundum perpetuo dum rotat ambitu
Mens: quam ſydereo ſufficis impete.
Te nam flammigeri ſemina fomitis
Spargentem referunt aſtra micantia.
Te foueant ſacro munere lumina:
Terriſ purpureum dum renouant Iubar
Teſtata ambroſium ſplendificat diem
Sic tua noctis honos lampade menſtrua
Auratis creuit præmia cornibus
Sub te paluſtri lucas luminat ignibus
Anguis parrhaſias diſſiciens feras
Sic ſolidi tenerum corporis ambitum
Tellus non prohibens axibus inditur:
Alterniſque regit: & regitur polis.
Sic Nerea freti noſcere limitem

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sicque ignem ſuperum lambere pabula
Vt nullis careant diſſona litibus:
Atque ita perpes ament diſſita uinclum:
Vt ſemper metuant fœdifragum chaus
Tu rector ſuperum: tu pater optumus:
Complexuque pio ſydera colligans:
Natos perpetuo corpore uiuidas:
Salue: noſtra cui perficitur chelis:
Bis plenum omniſona cui recinunt mela.
Iam uos uerenda quæſo cæli germina:
Quæ multiforme ſcitis ciere barbiton:
Afflata noſtris ferte corda cantibus:
Miſcilla ſacræ dum feruntur curiæ
Mulcere ueſtrum quæ uelim cōſortium
Iam uos uiciſſim proque lege numinum
Poſt has ſonabit diſgregato plaſmate:
Suiſque cunctos allubeſcentes tonis
Deducet: urget: atque debebit locis
Stimuloſq; rurſu; lene permulcet melos.
Nunc igitur alma: quæ Senatum lumina
Deum uerendo culminatis uertice
Biſſena quis uos hetruſci numina
Ritus frequentēt: atque opimēt uictimis
Tamē gemellis: quæ refulget curſibus
Natura honoro protulit faſtigio
Phoebea uero præferens uocabula
Pallas corruſca ac decens Latoia.
Lunare quippe hac uenit conſortium
Phoetontos ardēs ſcādet axem Delius
Nunc uos pudici noſtra fratres culmina
Precabor ipſa: ne uerendos contrahant
Vultus iugandiſque ferēdis carmina:
Hymenque noſtrum inuehat faſtidium
Pſallente plectro concinentur nuptiæ:
Fidibuſque lux feſcennina proderit.

Iam nunc blanda melos carpe Dione

Durus quippe rigor cedit amori.

Nouit nam tenerum promere carmen
Ipſum Spumigenæ ſalum Cytheres:
Nerinaque chelis mouet camœnam:
Dum conchis Galathæa perſonante
Nantes fluctigenas chorumque phorci
Flagrans cura trahit: niualibuſque
Interſtinctus aquis triumphat ardor.
Iam nunc blanda Melos carpe Dione.
Durus quippe rigor cedit amori.
Carmen Menaliæ tulere pinus:
Percuſſaque modis ſonat licæis
Sollers Archadia nemus cicuta
Pernix Semiferi puella panos.
Nam uerſa in calamos ſonat loquaces:
Quam dum forte deus premit labellis
Suſpirat uelut oſculis canorem.
Iam nunc blanda Melos carpe Dione.
Durus quippe rigor cedit amori.
Puer ipſe uerſiformis
Facibus ſtudet Cupido:
Arcuſque dulcinerues
Roſeo ligans ramali
Feriato linquit arcu
Calamos parāte Muſa
In carminis leporem
Curam negat ſagittis:
Tenerumque arundinetum
Noſtru; in melos reliquit.
Nunc ergo corda mulcent
Vapor & canor iugati
Placet ac decet uiciſſim
Cantemus: atque amemus.

Iam nunc blanda Melos carpe Dione.
Durus quippe rigor cedit amori.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Prudens pũella pulchræ
Mater fuit Lacenæ
Illecta ſed canore
Neſcit dolum cauere.
Nam candidus niuoſis
Olor inuolutus alis
Argenteis minorem
Plumis uidens decorem
Nec poſſe purpuratis
Nimium placere ocellis
Teneros ciere cantũs:
Phoetontiaſque Muſas
Coepit repente ficta
Fraudem parans Senecta
Sic admouetur ori.
Roſeumque circũacta
Rapit oſculum puellæ:
Gremioque complicatuſ
Precium tulit pudoris.

Iam nunc blanda Melos carpe Dione.
Durus quippe rigor cedit Amori.

Carmen Lamiadeum
Lucis Diua ſecundæ
Sacris prætulit aſtris.
Antrum quippe ſecuta
Linquens culmina cæli
Paſtoralibus ardens
Palmam dedit cicutis:
Pulſo & luminis auro
Pandit ſepta balãtum
Sordentique adoperta
Pratis gaudet amictu.
Ac tunc conſcia noctu:
Paſcit monte capellas
Spectans ſydera mundi
Mage percrepat flagello
Nec curare Deorum
Penſa aut ferre ſuſurros
Illex carminis ampli
Aegram cura coegit.
Temnit noctis horrorẽ.
Præfert antra ſubulci
Rupe & dura quieſcit:
Et poſt regna Tonantis
Stramẽ dulcius herba ẽ.

Talibus Harmõiæ carminibus oblectati oẽs: permulſique Diui. Nec minor quippe ex fidibus ſuauitas q̃ uocis modulamine reſultabat. Denique qua induſtria comparatum: quibuſue aſſequendũ ediſcẽdumq; opibus uigil cura repromittat: ut in tam dulcẽ eblanditãq; molliciem intima mentium liqueſcat affectio: Ioue admirante diſq ritur. Ac tunc Virgo: cum artis præcepta a ſe expeti examinãdæ eruditionis intentione cõſpiceret: paulum melicis tẽperans exhortãte quoq; Delio Palladeque ſic coepit.

Iam pridem q̃dem exoſa terrigenas & faſtidioſa mortalium cæli orbes ſtellantes incutio: In quibus artis præcepta diſſertare prohibitum. Cum melodiã omniſonis conuenientem pulſibus modulorũ machinæ obeuntis ipſa rapiditas. & concinat & agnoſcat. Sed quoniam emerſa terris Virgo nuptura uãeſcẽtia intercapedinatæ proli-

xitatis obliuia iam ſupero debet uigore diſcutere: iuſſa percurram. Si prius ingratæ mortalitatis cõmoda repediata recenſeam. Dũ me quippe germanam: gemellamque cælo illa incogitabilis effigientiæ genuiſſet immenſitas: Sydereæ reuolutionis excurſus: atq; ipſa totius molis uolumina comitata ſuperos incitoſq; fulgores modis aſſocians nũeros non reliqui. Sed cum illa monas intellectualiſq; lucis prima formatio aĩas fontibus emanãtes in terrarum habitacula rigaret: moderatrix earum iuſſa ſum demeare. Deniq; numeros cogitabilium motionũ: totiuſq; uoluntatis impulſus ipſa rerũ diſpenſans congruentiã temperabam: Quam rẽ debere mortalibus uniuerſis Theophraſtus laborauit. Pythagorei autẽ docuerunt ferociam animi tibiis aut fidibus molliẽtes cum corporibus adhærere nexum fœdus aĩarum. Mẽbris quoq; latẽtes interſerer numeros non contẽpſi. Hoc etiam Ariſtoxenus Pythagoraſque teſtantur. Deniq; benignitate largiſſima ſenſim ipſam notionẽ meæ obiectatiõis aperui. Nam fides apud Delphos per Deliacam cytharam demõſtraui Tibiæ per Tritonidam noſtri comitẽ: Marſyamq; Lydium ſonuerunt. Calamos Mariandini & Aones in laudes inſtauere cæleſtiũ. Panduram Aegyptios attẽptare permiſi. Ipſiſq; me paſtoralibus fiſtulis uel cantus auium: uel arborum crepitus: uel ſuſurros fluminum imitantibus non negaui. Spaltas chordaciſtas: Sambucos Hydraulas per totum orbẽ ad cõmodũ humanæ utilitatis inueni. Per me quippe ueſtrum hoĩes illexeř ſuccurſum: Iraſq; inferas per me ẽt ſedauere. Quid q̃ bella uictoriæq; undiq; meis cantibus conquiſitæ. Nam Cretes ad Cytharam dimicabant. Lacedæmonii ad tibias: Nec aggrediebant fata proeliorum: priuſq̃ illis contingeret litař Muſis. Quid Amazones? nõne ad calamos arma tractabãt? Quarũ una: quæ concipiẽdi ſtudio uenerat: cum Alexandrũ ſalutaret: donata tibicine ut magno muneř gratulata diſceſſit. Lacedæmonios in Græcia. In Italia Sibaritas tibicines ad prœlia præire q̃s neſciat? Tubas nõ ſolũ Sonipedes atq; bella: Sed agonas acueř: certamẽq; mẽbrorum nunc quoq; compertũ. Quid pacis munia? Nõ ne noſtris cantibus celebrata? Græcarum quippe urbium multæ ad lyram leges: decretaq; publica recitabant. Perturbationibus animorũ corporeiſq; morbis medicabile crebrius carmen inſonui. Nam freneticos Symphonia reſanaui. Quod Aſclepiades quoq; medic⁹ imitatus: Cum conſulentibus urbium patribus plæbis inconditæ uul-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

gus inſremeret: Seditiones accenſas crebrior cantus inhibuit. Ebri
oſi iuuenes: perindeq; improbius petulantes Damon unus e ſectato
ribus meis modulorum grauitate perdomuit. Quippe tibicinē ſpō
deum canere iubēs: temulētæ perturbatōis demētiā; infregit. Quid
afflictationibus corporeis: non ne aſſidua meditatione ſuccurri? Fe
brem curabant: uulneraq; ueteres cantione. Aſclepiades itē; tuba
ſurdiſſimis medebaſ. Ad affectiōes animi tibias Theophraſtus ad
hibebat. Iſchiadas quis neſciat expelli aulica ſuauitate? Xenocra
tes organicis modulis lymphaticos liberabat. Taletem cretenſem
cytharæ ſuauitate compertum ē morbos ac peſtilētiam fugauiſſe.
Ierophilus ægrorum uenas rhythmorum collatione penſabat.

Animalium uero ſenſus meis cantibus incunctāter adduci ſaltem
Thracius Cythariſta perdocuit. In quo non fabula: ſ; ueritas glo
riam procreauit. Vnde. n. cerui fiſtulis capiuntur. Piſces in ſtagno
Alexandriæ crepitu detinētur. Cygnos hyperboreos cytharæ can
tus adducit. Elephantes indicos organica permulſos detineri uoce
compertum. Fiſtulis aues allici comprobatum. Infantibus crepita
cula uagitus abrumpere. Fides delphinis amicitiam hominum per
ſuaſere. Quid cantibus allici diſrumpi que ſerpentes. Glandes fe
runt meſſeſq; tranſire: manes cieri: lunamq; laboraſ. Non ne ipſius
uetuſtatis perſuaſione compertum? In Lydia nympharum inſulas
dici: quas etiam recētior aſſerētium Varro ſe uidiſſe teſtatur: Quæ
in medium ſtagnū a cōtinēti procedētes cantu tibiarū primo in cir
culum motæ. Dehinc ad littora reuertunſ. In Attico littore mare
cytharam ſonat. Megaris ſaxum ad ictum pulſus cuiuſcūq; fidici
nat. Poſſem innumera mortalibus a me collata percurrere: ut nō
me terras fugiēdi ſtudio reliquiſſe: ſed ingratæ humanitatis ignaui
am uiderer iure damnaſſe. Sed iam ad artis præcepta deſiliā: ut nu
ptæ Virgini promiſſum munus impendam.

Quid ſit officium Muſicæ.

Et quoniam officium meum eſt bene modulādi Sollertia: quæ
rhythmicis & melicis aſtructiōibus cōtinetur. Prius de melicis diſ
ſertabo. Dico quicquid rite ſonuerit: aut Tonum eē: aut Hemi
tonium: aut quartam partem toni: quæ Dieſis appellatur. Verum
Tonus ē ſpacium cum legitima quantitate: qui ex duobus ſonis di
uerſis inter ſe inuicem continetur. Hemitonium dicit: qđ toni me

dium tenet. Dieſis uero diſtantiæ ſunt treſ. Nam prima breuior ē
quæ tetartemoria nominatur: Ex eo ꝙ quartam partē toni recipi
at: Enarmonios quoq; dicitur: propterea ꝙ Enarmonion modulā
di genus per hanc maxime dimetimur. Secunda ab illa maior ē.
Nam tritemoria nominatur: quoniam habet partē tertiam toni. Itē
q; Cromatice appellatur: quod cromaticum modulandi genus per
ipſam finditur. Tertia uero hab; toni tertiam partē: ac dimidiam
tertiæ. & uocatur hemiolia & harmoniæ diuiſio: quoniam hemiolii
modum complet.

De Tropis.

Tonus igitur idem plerūq; appellatur & ſonus: Verꝝ ſoni ſunt
per ſingulos quoſq;: ac per omnes tropos nūero. xviii. Quorū; pri
mus dicitur apud Græcos προσλαμβανόμενος. Apud Romaos
uero: quia eadem uoce uti Summus Iuppiter ſtatuit: idem dicitur
acquiſitus. Secundus ὑπάτη ὑπατῶν. hoc eſt principalis princi
pilium. Tertius παρυπάτη ὑπατῶν. i. ſubprincipalis principali
um. Quartus ὑπατῶν διάτονος. i. principaliū extenta. Quin
tus ὑπάτη μέσων. i. principalis mediarum. Sextus autē παρυπά
τη μέσων: quod eſt ſubprincipalis mediarum. Septimus μέσων
διάτονος. i. mediaꝝ extēta. VIII. μέση. hoc ē media. IX. τρίτη
συνζευγμένων. i. tertia coniunctaꝝ. Decimus συνζευγμένων
διάτονος. hoc eſt coniunctarum extēta. Vndecimus νήτη συν
ζευγμένων. i. ultima coniunctarum. Duodecimus παραμέση.
hoc ē prope mediam. Tertius decimus τρίτη διεζευγμένων. i.
tertia diuiſarum. Decimus quartus διεζευγμένων διάτονος.
quod ē diuiſarū extēta. Decimus quintus νήτη διεζευγμένων.
ideſt ultima diuiſarū. Decimus ſextus τρίτη ὑπερβολέων. i. ter
tia excellentium. Decimus ſeptimus ὑπερβολέων διάτονος.
hoc ē excellētiū extēta. XVIII. νήτη ὑπερβολέων. i. ultīa excellē
tiū. Hi ſunt igr̄ ſoni: q modulationē apte & cum rōne componūt.
Conſtat autem omnis modulatio ex grauitate ſoni uel acumine.
Grauitas dr̄: quæ modi quadā emiſſiōe molleſcit. Acumen uero:
qđ in aciē tenuatā gracilis & rectæ modulationis extenditur.

De Symphoniis.

Ex ſupra dictis itaq; ſonis: qui & ſingulis & omnibus tropis rite
conueniunt Symphoniæ tres: Quarum prima eſt διὰ τεσσάρων.
quæ latine appellatur ex quatuor. Et recipit Sonos quatuor:
Spacia tria: Productiones duas & dimidiam. Soni enim duo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tonūm faciunt. Nam ſonū.i.tonū productionē uocauí. Eſt autẽ
hemitoniorum qnq;: quæ ad productiones plenas & integraſ media
tenus ualent: dieſeon.x. Dieſis uero interpretatio ē: ſicut ſupra di/
xi: quarta pars toni. Sed hæc Symphonia ē in epitriti ratōe. Epitri/
tus autē dr̄: qui & numerū ternariū hēt: & triuẓ tertiá: qđ eſt un⁹:
ut ſunt.iiii.ad.iii. Alia Symphonia qnaria ē: & dicit διὰ πέντε: at
que conſtat ſonis quinq;: Qui inter ſe.iiii.ſpaciis diuidunt. Pro/
ductiones hēt.iii. mediamq; præcidit: hoc eſt tonos tres ac mediuẓ:
hemitonia.vii. Dieſiſq;.xiiii. atq; hemiolii poſſidet rōnē. Qua for/
ma & eundē numeꝝ circa collata detinet: & eius mediū: ut ſunt.iii.
ad duos. Tertia διὰ πασῶν: quæ ex oibuſ dicit.viii. ſonos reci
pit: ſpacia.vii. ꝓductiōes ſex: hemitonia.xii. Dieſis.xxiiii. atq; cō
ſtat ex rōne diplaſia: hoc ē dupli. Tropi uero ſunt.xv. Sed prici
pales.v. qbus bini cohærēt.i. lydius: cui adhærent ὑπερλύδιος: &
ὑπολύδιος. Secundus Iaſtius: cui ſociatur ὑποϊάστιος & ὑπεριά
στιος. Itē Aeolius: cum ὑποαιολίῳ & ὑπεραιολίῳ. Quart⁹ Phry
gius cū duob⁹ ὑποφρυγίῳ & ὑπερφρυγίῳ. Quintus Dorius cum
ὑποδωρίῳ & ὑπερδωρίῳ. Veꝝ iter hos tropos ē quædā amica cō
cordia: qua ſibi inuicē germāi ſūt: ut inter ὑποδώριον & ὑποφρύ/
γιον: & item inter ὑποϊάστιον & ὑπολύδιον. Itē cōueniēs apta/
q; rñſio inter ὑποφρύγιον & ὑποαιόλιον: q tātū duplices copulā
tur. Mediæ uero grauioꝝ tropoꝝ: his: q acutiores ſunt προσλαμ
βανομένων. fiūt Veꝝ tropi ſinguli quoq; tetrachorda faciunt q/
na. Tetrachordū aūt eſt affectio quadā ſonoꝝ.iiii. per ordinem cō
poſitoꝝ: quoꝝ extremi ſibi debeāt cōuenire. Sed hæc poſteri⁹. Nūc
ad inchoamētoꝝ ratū ordinē redeāus. Prædcā.n.iō primo dcā ſūt:
ut altius tenerentur.

De.iii. Generibus Muſicæ.

Primo qppe cū Hypaſius exorſ⁹ harmōiæ mortalib⁹ diuulgaret:
Tria tantum ei genera putabantur.ἰδικόν. ὑπεργαστικόν. ἐξαν
τελτικόν. Quod ēt ἑρμηνευτικὸν dr̄. Et ἰδικόν ē: qđ ex perſeuerā
tib⁹ & ſimilib⁹ cōſonabat.i. ſono: nūeris; atq; uerbiſ. Sed quæ ex his
ad melos pertinēt harmōica dn̄tur: quæ ad nūeros rhythmica: quæ
ad uerba metrica. ὑπεργαστικόν ē quidā materiæ tractus efficiens
exercitium eius: Cuius itidē tres partes.i. μελοποιΐα. λέξις. πλο
κή. ἐξαγγελτικὸν āt ad expoſitionē pertinet uidet. & hẓ parteſ.iii.

ὀργανικόν. ᾠδικόν. ὑποκριτικόν: quæ inferi⁹ rerum ordo diſpōet.
Nunc de prima uoce uelut de ſonitus totius parente dicemus.

De Voce.

Omnis uox in duo genera diuidit: Cōtinuū atq; diuiſum. Cō/
nuum ē uelut iuge colloqum. Diuiſuẓ: qđ in modulatione ſerua
mus. Eſt & mediū: quod in utroq; permixtum. ac neq; alteri⁹ cō
tinuuẓ modū ſeruat: nec alterius frequēti diuiſiōe præcidit: ut pro
nunciandi modo carmina cuncta recitantur. Horum illa: quam in
diuiſas partes: certaſq; deducim⁹ diaſtematica nominat: & ei⁹ parti:
quæ Harmonica uocat: aptanda eſt.

De ſeptem partibus Harmoniæ.

Quæ quidē Harmonica habet partes diſputationis ſeptem. Pri/
mam de ſonis. Secundam de ſpaciis. Tertiam de Syſtematis. Quar
tam de Genere. Quintam de Tonis. Sextam de Cōmutatiōibus. Se/
ptimum de Modulatiōe: quam Melopoeiam uocamus. Ac prius de
Sonis: ubi artis eſt elementum.

De Sonis.

Sonus quippe tanti apud nos loci eſt: q̄ti in Geometricis ſignū.
In Arithmeticis ſingulū. Phthongos ſonos dicimus. Veꝝ phthon
gus dr̄ uocis modulatæ particula una intētione ꝓducta. Eſt autẽ
intenſio: quā dicimus Taſim: in qua uox perſiſtit ac perſeuerat. So
nus phthongus uel ſpeciatim uel generatim appellat. Sed generale
uocabulum habent & ſpecialia: quæ ἰδιότητα graia uoce perhibē
tur: Vt ſi quemadmodū nobis ſcribendum ſit: cogitemus. Ita hæc
uirtus phthongi docet: quid uel acuminis exeramus: uel lenius re
mittamus. Verum ex his alia faciunt: alia patiuntur. Faciunt in
tenſio uel remiſſio. Patiuntur acumen & grauitas. Productio au/
tem eſt: hoc eſt ἐπίτασις: uocis cōmotio a loco grauior in acutum
locum. ἄνεσις uero contra. Nam ab acuminiſ culmine in graue qd
dam: ſeriumque deſcendit. Fit autem ſoni grauitas: cum ex inti/
mo quidam ſpiritus trahitur. Acumen uero ex ſuperficie oris emit
titur. Sunt igr̄ innumerabiles ſoni: ſed ſpāliter per ſingulos Tropos
xxviii. tantū poterunt conuēire: quoꝝ nomina ſuperius mēoraui.
Quorum prior eſt acquiſitus: q ideo tali noīe nūcupat. quoniā eo
rum: quæ tetrachorda nominantur: nulli omnino conſentit: Sed ex
trinſeco uelut acquiſitus accedit propter cōſortiū mediæ: cui conci
nere conſueuit: qui acquiſitus uno tono: a principali principalium

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſeparatur: quæ principalis principalium: quia prima in tetrachor/ do collocatur: quaſi cuiuſdam rectoris nomen accæpit. Subpri cipalis denique dicit: quæ principali ſubiecta coniungitur. Prin cipalium uero ἐναρμόνιος: & χρωματικός: quam nos uix forſan recte colorabilē memoramus. Et ideo hoc nomen accæpit: quia in ter principales colores album: tetrumq; quicquid interiacens inue nitur: colorabile graia ſignificatione perhibetur. Ergo enarmoniuſ cromaticus. Itemq; diatonus: quam extenta; dicimus: indicia ſunt generum modulandi. Multiplex quippe tetrachordorum ratio ſic firmatur. Principalis autem mediarum: quia prima eſt medii tetrachordi: ideo id nomen accæpit: Cui ſubnexa ſubprincipaliſ me diarum eſſe dicitur. Deniq; reliquæ tres ſui ſimilibus obediēnt. Di ctum uero hoc tetrachordum mediarum: quia in medio locatum eſt inter principalium tetrachordum & tetrachordum coniuncta/ rum. Poſt ſupradictas autem: quæ ſequitur: media noiatur: quæ ideo media dicit: qa tam grauis modi finis ē: q̄ in tropis oibus futu ri acumis caput. Atq; ipſius quodāmō uinculo tā grauis modula tio: q̄ acuta cōnectit: Vt in Lydio mō: ubi rectū Iota ē. Verū poſt mediā extendentē hemitoniū coniunctarū erit tertia: quæ in eodē modo: ideſt Lydio litteram pro nota hēbit. Poſt hāc illæ: que a no bis ſuperius expreſſæ ſunt. tres ſequent ἐναρμόνιος χρωματικός: & διάτονος: quæ & παρανήτη dr: quā latie pene ultimā perhibēus. Poſtq̄ ultima ſociatur: quæ ideo dicta eſt coniunctarum ultima: quia in hoc tetrachordo finem tenet. Oē autem tetrachordum con/ iunctarū ideo dictum: quia mediæ ipſi: quæ perfectā Symphoniam prima cōpleuit: adiungitur: ac producente media ſequentem tonū. Ille: qui ſequitur Sonus παραμέσος nominatur: q̄ hunc ſatis pro/ ximum ſonus adiunctæ modulationis offendat. Dehinc diuiſarū Octaua: quæ plenum Syſtema Diapaſon finit. Vnde diuiſarū tertia perhibet. Poſt hāc ſoni cæteri conſequunt. Sonuſ uero diuiſarum ideo hoc nomen accæpit: quia uno & dimidio tono a medii fine di/ uellit. Poſt hoc tetrachordū excellentiu; collocatur: Quod ideo excellens nomen accæpit: qa in ſingulis tropis in oē acumen erigit. In ſingulis modulationibus faſtigiatur. Horum igitur ſonorū: i. phthongon ſunt. Alii: quos conſiſtere & perſeuerare neceſſe ē: Alii uero ſunt uagi. Deniq; alii βαρύπυκνοι noiant. Alii μεσόπυκνοι perhibent. Spiſſu; uero dr trium ſonorū cōpoſitiua quadā q̄litas.

βαρύπυκνοι āt ſunt: qui uelut regiões primas ſpiſſi retentant μεσό πυκνοι uero q media poſſidēt ὀξύπυκνοι q ultia tenent ἄπυκνοι: qui impoſitionem ſonorum trium: q ſunt ſpiſſi: nullo generē aut le ge iungunt. Stantes autem perſeuranteſq; dicuntur uel ἄπυκνοι uel βαρύπυκνοι: q ueluti quanda; ſpēm & formā ſibi principalium uindicabunt. Ideo aūt a qbuſdā Statarii noiantur: quia diuerſas ex tēſiones recipere nō poſſunt. Alii autē uagi & errantes habent: quia interdum largiora: interdum minora ſpacia receperunt. Sed hi alii παρυπάτοειδεῖς: alii λιχανοειδεῖς uocat. Verū primi iō ſic dicunt q̄ ſtatim prioribus ſubnectantur. λιχανοειδεῖς dicuntur a digito: quos Miniſter artis ad cantus ſingulos mouet. Eſt aūt primus a pollice. Hi uero alii ſibi inuicem congruūt: Alii diſcrepant & reſul tant. Sed illi ὁμόφονοι: quia ſibi inuicem cōiunguntur. Διάφονοι autem: ideſt diſſentientes ſunt: Qui cum percuſſi fuerint: inuicem diſcrepant. ὁμόφονοι: qui uocis quidē aliam ſignificationē gerunt. Eundē tamen impetum ſeruant. Sunt autem & aliæ ſonorum di uerſitates. Et prima quidē per intentionē: Vt aut acumine: aut gra uitate diſſentiat. Secūda per ſpacioꝝ perceptionē: Cū uni aut plu ribus cōiungit ſpaciis. Tertia per coniunctionē Syſtēatis: qd' aut unū aut plura recipit. Et qd' ꝑma morē dr κατὰ θέσιν. Alium qppe morē acuta ſignificant: aliū grauiora. Nūc iam de Diaſtematis diſ ſerendum.

Quid ſit Diaſtema.

Diaſtema ē uocis ſpaciū: quo acuta & grauior includitur. Sed in Diaſtemate alia breuiora: illa quæ ſunt in Dieſi Enarmonia. Ma iora uero ſunt: quæ per ſingulos tropos bis ex oibus faciunt: quo nihil maius in tropis poſſumus inuenire. Atq; in ſpaciis alia ſunt cōpoſita: alia diſiuncta atq; Aſyntheta. Et cōpoſita ſunt: quæ per or dinē currūt. Incōpoſita autē: quæ ex diuerſis ſibi inuicem copulan tur. Ite; alia logica: alia aloga mēorant. Ac rōnabilia illa ſunt: quoꝝ conſenſus poſſumus præſtare rōnem. Irrōnabilia: qbus nō ſubeſt ratio. Item alia conſentia: Alia diſcrepantia. Tunc q; alia Enarmonia: Alia Chromatica: Alia diatonica. Item alia Archia. Alia Periſſa. Sed prima æqualia: ſecunda excurrentia memora bo. Verum inæqualia ſunt: quæ in æquas partes poterunt ſepara ri: ut tonꝰ i duo hemitōia. Periſſa āt: quæ i tria hemitōia diſcernunt Deide alia diaſtēata ſpiſſa: Alia rariora. Spiſſa ſi qua per dieſis colli gunt. Rariora: quæ tonis. & i his alia ſibi cōgruūt: alia diſcrepant.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Sed diſcrepantiũ nimia multitudo. Conuenientia uero per ſingulos tropos ſex ſunt. i. Diateſſaron: quod ẽ de. iiii. dicimus. Diapente: quod de qnq;. Dehinc Diapaſon: quod ex oibus cõtinetur. Illd' ẽt: quod ex oibus & ex. iiii. conſtat: uel ex oibus & ex. v. uel bis ex oibus: quod bis Diapaſon dr̃. Sed illud: qd' Diateſſaron: hoc eſt ex iiii. dr̃: recipit ſonos. iiii. ſpacia tria. tonos. ii. & ſemis. Hemitonia. v. Dieſis uero. x. & ẽ in Epitriti rõne: ut ſunt. iiii. ad. iii. Diapẽte: qd' ex. v. ẽ: ſonos recipit. v. ſpacia. iiii. tonos. iii. & ſemis: hemitõia. vii. Dieſis bis ſeptẽ. Et eſt in hemiolia rõne: q. iii. ad. ii. Diapaſon autem ſonos habet octo: ſpacia. vii. Tonos. vi. hemitonia duplicat. Dieſis quadruplicat: atque in diplaſia ratione uerſatur: Quæ eſt. i. ad. ii. Quod uero ex omnibus & ex. iiii. dicit: Sonoꝝ ẽ. xi. ſpacioꝝ x. Tonos hẽt octo & ſemis: hemitonia duplicat. Dieſiſq; prædicta ratione multiplicat: & eſt in diplaſi & diametri regula: ut ſunt. viii. ad. iii. Quod uero ex omnibus & ex quinque conſtat recipit ſonos. xii. ſpacia. xi. tonos nouẽ & ſemis: hemitonia geminantur. Dieſis tetraplantur. Et eſt in triplaſia ratione: ut. iiii. ad. xii. Quod dis Diapaſon dicitur: habet ſonos. xv. ſpacia bis ſeptena: tonos. x. ac. ii. hemitonia duplicata. Dieſis. xlviii. atq; eſt in tetraplaſi ratiõe: ut ſunt. xii. ad. iii. Eſt autem tonus in epogdoi ratione: ubiq; dieſim ĩ enarmonio debemus accipere: quæ eſt in quarta particulatione. Nunc quid ſit Syſtema perhibendũ.

Quid ſit Syſtema.

Syſtema ẽ magnitudo uocis ex multis modis conſtans: quæ lʒ multa diuiſionũ genera recipiat: tamẽ quia eadẽ in diaſtemate memoraui: prætereo. Sunt aũt abſoluta & perfecta Syſtemata numero. viii. Et primũ ẽ: quod ab acquiſito: queʒ προσλαμβανόμενον dicimus: ad mediam: quẽ meſen diximus: oẽ conficit. Scd'm quod a principali principaliũ in parameſon uſq; diſtendit. Tertiuʒ: qd' a ſubprincipali principaliũ indiuiſarũ tertiũ iungit. Quartuʒ: qd' ab extenta principaliũ uſq; induiſarũ diatonũ profert. Quintũ: quod a principali mediarũ in neten diuiſarum uſq; progredit. Sextum: qd' a ſubprincipali mediaꝝ in tertiã excellentiũ trahitur. Septimũ: quod a mediarũ extenta in excellentiũ diatonon exurgit. Octauum: quod a media excellentium in ultimum ducitur.

De Generibus Tetrachordorum.

Quibus excurſis Genera Tetrachordorũ: modulãdiq; diſcurtam. Tetrachordos ẽ chordarũ cum certa qualitate diuiſio. Genera modulandi ſunt tria. ἐναρμόνιον. χρῶμα. διάτονον. Enarmoniõ quidem dr̃: quod pluribus ſpaciis & anguſtioribus ſeparat. Diatonon uero: quod tonis copioſum. Chroma: quod de hemitonis componitur. Sicut. n. quod inter album: nigrumq; eſt: color dicitur. Ita hoc chroma: quia inter utrunq; eſt: nominatur. Enarmonion quidem: cum ab immutabilibus ſonis cingitur: modulationi obediet in acumen per dieſim & diatonon incompoſitum. In grauem uero ſonum a contrario modulatio tota ſummit. Chroma at hoc mõ melos accipit per hemitoniũ & hemitoniũ: & tria hemitonia: quæ incompoſita prouenient. In grauẽ uero ex diuerſo recurret. At uero Diatonuʒ ipſis contentum ſonis in acumẽ quidem ita accipiet modulationẽ: ut per hemitoniũ & tonũ & tonu modũ integrũ compleat. At uero grauiorẽ per cõtrariũ ordinẽ perſequet. Sed nunc maxime diatono utimur: Sed horum alia modulãur per Agogen. Alia per Plocen. Per agogen ẽ: cum per ordinem ſonus ſequitur. Ploce autem dicitur: cum diuerſa ſociamus. Ex hinc in modulando alia Euthia dicitur: quod eſt recta. Alia anacãptos: quod eſt reuertens. Alia periferes: hoc ẽ circunſtans. Euthia ẽ: quæ a graui in acumen erigitur. Anacãptos: quæ econtrario deficit. Periferes quæ ad utranq; aut cõmodat: aut ſeruit. Sed cum tetrachordoruʒ: quos quadrifidos appellamus: diuiſiões innũerabiles ſint. vi. ſunt notæ. Enramoniæ una: Chromatis tres: Quarum prima: quæ mollis ac ſoluta. Secunda: quæ hemiolia eſt. Tertia: quæ ẽ Tonia. Diatonicæ duæ: una mollis: altera robuſta. Et modos quidem accipit Enarmonia a Tetartemoria Dieſi. i. toni parte quarta. In illud uero: quod mollius diximus: per Tritemoriam Dieſim copulatur. Ipſuʒ uero Chroma Hemiolion fit ab Hemiolia Dieſi: quæ fit enarmoniæ. Sed nunc de Tonis.

De Tonis.

Tonus eſt ſpacii magnitudo: qui ideo Tonus dictus ẽ: quia per hoc ſpaciũ ante oẽs prima uox: quæ fuerit: extendit: hoc ẽ de nota qualibet in notaʒ: ut a media in parameſen: ut eſt in Lydio. Si a Iota directo in ſummam iacens ſigna concurrant. Verũ quia hemitonia Dieſiſq; quid uel quantæ: qualeſue ſint: docui: Tropoꝝ etiã nomina numeꝝq; mõſtraui: Nũc de tetrachordis eloquãur. Nam ſinguli qnq; tropi tetrachorda qna cuſtodiũt: Sicut ſuperiꝰ quoq; notaui. Verum horum extremos ſibi aptandos eſſe non dubium ẽ. Tetrachordum qppe ẽ quatuor ſonorum in ordine poſitorũ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

congruens fidaq; cõcordia. Sũt aũt tetrachorda principaliũ mediarum cõiunctarꝫ ſeparatarũ excellentiũ. Et primũ tetrachordũ: qđ eſt grauiuſ incipit a principali principalium: & deſinit in principalẽ mediarum. Veꝝ principaliũ & mediarũ connexũ: quod cõiũctarꝫ uocaẽ: erit tetrachordu; a media in netẽ cõiunctarum. Atq; ab his diuiſum longeq; diſcretu;: quod ẽ quartũ diuiſarum a ſubmedia in netẽ ſeparatarꝫ uſq; coniungit. Quod autẽ ex diuerſis cõiunctũ eſt: in acutiorẽ ſonũ & qntũ excellẽtium ꝑfertur. Sed de tetrachordis ſatis dictum. Nunc de pentachordis uideamus.

De Pentachordis.

Ac ſimiliter hæc quoq; &.v.eẽ non dubium ẽ. Primum igr̃ quod ẽ grauius principalium eẽ dicimus: quod incipit ab acqſito: & in principali mediarꝫ terminatur. Sequẽs in acumẽ eiuſmodi eſt. Et conſtat a principalium extẽta in mediarum illam: quæ in lydio Iota rectum hẽt. Tertium aũt coniunctarum ẽ: quod a mediarũ extenta in ultimá coniunctarum ducitur. Quartũ uero: quod per diuiſionẽ eſt a media in tertiam diuiſarum connecti ſolet. Quintũ in acumen erigitur: atq; nete excellẽtium terminatur. Hæc: quæ dixi: artis noſtræ doctiſſimis approbantur. Ná non ſum neſcia aſſerere: quadam tetrachorda ab hemitoniis initia poſſe ſortiri. Quod eſt in modulatione diatonica ſitum. De qua ſuperius multa dixi. Sane notum atq; intimatum uelim acqſitum in oĩbus quidẽ aliis collocari. In his autẽ: quæ non per ſonos fiunt: in tetrachordis fieri nõ poſſe. In his.n.ſemper ab hemitoniis principia ducuntur. In aliis autem: quæ pentacorda nominãtur: nec tamẽ modulationi ſubiiciũtur: ut per ſonos conſtare uideatur: apponiẽ. Scđ'm.n.in his hemitonium poſſumus ponere. Nunc de tranſitu modulantium.

De Tranſitu Vocis.

Tranſitus ẽ alienatio uocis in figuram alterá ſoni. Fit ãt tráſit⁹ modis.iiii. Per genus ab enarmonio: aut in chromate: aut in diatono: uel per ſyſtema. Aut a principali principaliu;: Si forte in ſubprĩcipalem: aut in aliud forte ſyſtematum. Aut cum de coniunctis ad diuiſas tranſitum facimus: uel per tonum: Cũ a Lydio: uel i Phrygium: uel in alium tropũ cantilẽa tráſducitur: uel per modulationem: cum ex alia ſpẽ modulandi in aliam deſilimus: Vel cum a uirili cantilena tranſitus in fœmineos modos fit. De genere modulandi conſequenter ediſſeram.

De Modulatione.

Melopœia ẽ hĩtus modulatiõis effectæ. Melos aũt ẽ actũs acuti aut grauioris ſoni. Modulatio ẽ ſoni multiplicis expreſſio. Melopoeiæ ſpẽs ſunt.iii. Hypatoides: Meſoides: Netoides. Hypatoides ẽ: quæ appellaẽ : quæ per grauiores ſonos cõſtat. Meſoides: quæ & λυπαραιαμβικα noĩaẽ: quæ tonos æquales medioſq; cuſtodit. Netoides: quæ & νομικος conſueuit uocari: quæ plures ſonos ex ultimis recipit. Sũt ẽt aliæ diſtãtiæ: quæ & tropica Mela dicũtur. Aliæ comiologica. Sed hæc aptius ꝑ rebus ſubrogantẽ: nec ſuas magis poterũt diuiſiões afferre: Hæ aũt ſpẽs ẽt tropi dicunẽ. Diſſentiunt aũt melopoeiæ ipſæ modis pluribus inter ſe & genere: ut alia ſit enarmonios. Alia cromatice. alia diatonos. Spẽ quoq;: qa alia ẽ hypatoides. Alia meſoides. Alia Netoides. Tropis: ut Dorio. Lydio uel cæteris. Oĩs tamen q melos inchoat præcũctis Syſtema deb; aduertere: dehinc ſonos miſcere atq; cõponere. Hæc de.vii. partibus artis nr̃æ dixiſſe ſufficiat. Nũc Rhythmos: hoc ẽ nũeros perſtrigamus; quoniá ipſam quoq; nr̃i portionẽ eſſe non dubium eſt.

Quid ſit Rhythmus.

Rhythm⁹ igr̃ eſt cõpoſitio quædá ex ſenſibilib⁹ collocata tp̃ib⁹ ad aliquẽ hĩtũ ordinẽq; cõnexa. Rurſũ ſic diffiniẽ. Nũer⁹ ẽ diuerſoꝝ modoꝝ ordinata cõnexio tp̃i ꝑ rõne modulatõis inſeruiẽs per id ꝙ aut efferẽda uox fuerit: aut præmẽda: & q nos a licẽtia modulatiõis ad artẽ diſciplinãq; cõſtrigat. Intereſt tamẽ inter rhythmu; & Rhythzomenõ. Quippe Rhythzomenõ eſt materia nũeroꝝ. Numerus ãt uelut qdá artifex ad ſpẽs modulatiõis appõiẽ. Oĩs igiẽ nũeru ſ triplici rõne diſcerniẽ. Viſu. audituq;: uel tactu. Viſu ſicut ſunt ea: quæ motu corporis colliguntẽ. Auditu: cũ ad iudiciũ modulatiõis intẽdimus. Tactu uero: ut ex digitis uẽarũ explorãus indicia. Veꝝ nobis attribuiẽ maxĩe in auditu uiſuq;. S; Rhythoizete ẽ ars oĩs in nũeris: quæ nũeros quoſdá ꝓpriæ cõuerſiõis accipiat: flexuſq; legitimos ſortiaẽ. Eſt quoq; diſtãtia ĩter rhythmũ metrũq; nõ parua: ſicut poſteri⁹ mẽorabo. Sed qa uiſus audituſq; nũero dicti ſũt accederẽ: Hi quoq; in tria itidẽ genera diuidenẽ: In corporiſ motũ. In ſonoꝝ moduládiq; rõnẽ: atq; in uerba: Quæ apta modis rõ colligarit: quæ cũcta ſociata perfectá faciũt cãtilená. Diuiditſane nũerus in oroe per ſyllabas. In modulatiõe per Arſim & theſim. In geſtu figuris determinatis: ſchẽatiſq; cõpleẽ.

De.vii.generib⁹ Nũeroꝝ.

Veꝝ Nũeri genera ſunt.vii. Primũ de tẽ/

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ro accipere debēus. At uero eoꝝ: qui compoſiti eē dicunt: Alii per copulas: Alii uero per periodum colligantur. Etenim συζυγία. i. copula duoꝝ pedum in unum eſt aſſcripta connexio. Qui in diſſimiles ſibi poſiti eē uidentur. Periodus autem eſt pedum compoſitio plurimorum: Quiq; diſſimiles ſibi impares ſociantur. Diſſimilitudinum ſane differētiæ tres erunt: per magnitudinem: per genus: per oppoſitionem. Per magnitudinem: cum ex diſemo: uel tetraſemo componitur numerus. Per genus: cum diplaſium aut hemiolium ſimul iungimus: uel ꝙ ex pluribus æqualiter copulatur. Per oppoſitionem. i. per antitheſim: cum aut primos diſemos ponimus: aut in ſequentibus longe prioribus. Aut tetraſemos diſemis inſequētibus applicamus. Veꝝ notum eſſe conueniet: unum ēt pedem poſſe ſufficere ad complendam periodon: Si ſolus cæteris inaq̄libus inſeritur.

De Dactylico genere.

Sed eoꝝ: quæ in pedem recidunt: Dactylicum genus primum ē: In quo gener̄ pedes incompoſiti uocabunt. Qui numeri ſunt q̄nq;. ideſt Proceleumaticus. Anapeſtus. Spondeus ſimplex: & Spondeus maior. Ac Proceleumaticus quidem ē: qui & poſitionem breuem & elationē breuem retinet. Vtetur autē hic idē tetraſemo frequentius. Nanq; & diſemus huic. i. ꝗ duobus tēporibus implet: Proceleumaticus qdē: ſed breuior non iuat. Ille uero maior ē: qui ex. iiii. breuibus efficit. At uero breuior: ideſt diſemus Syneces uocatur: quia ipſa aſſiduitas & frequētia comprehendētis ſe inuicem ſyllabæ nec magnitudinē aliquā: nec modum diuiſæ poteſtatis extendit. Ideoq; eo raro uti decet: ne aſſiduitas breuis ſyllabæ carmē ipſum: quod cum dignitate aliqua proferri oportet: incidat. In permixtionē uero aliorum pedu3: qui longiores ponunt: decēter aptatur: ut illorum prolixa3 moram interuenīete ſua celeritate compēſet. Quare Proceleumaticus: qui ad numeros aptatur: quadriſemo exordium debet accipere. Anapeſtus: qui uocatur minor: accipiet elationem pedis unius temporis. poſitionem uero duorum temporum faciet. Monochronon quippe dicitur tempus etiam cum longa ponitur: Quæ longa duo tēpora recipere conſueuit: Vel cu3 tria tēpora ſimul breuia collocantur: Vel cum ſunt. iiii. numero: Quæ oīa ad cōparationē lōgæ ſyllabæ cōputant. Igr̄ maior Anapeſtus elationē qdē ſuſcipiet: quæ Monochronos eē dicat. Poſitionē

Dichronon hr̄e mōſtrat. Quare utriuſq; tp̄ris: qd̄ i poſitiōe fuerit æquali ſibi poſito op3 elatiōis geminū tēp⁹ acciper̄. Ita tn̄ ut utroq; in ſequēti tēpor̄ par priori eē uideat. Quare Anapeſtus ἀπὸ μείζονος dactylicus a nobis eſſe dicitur. At uero Anapeſtus: qui ἀπελάσονος nominat ex duab⁹ breuib⁹: quæ in elatiōe ſint: & ex una: quæ in poſitiōe ſit: copulat. Simplex uero Spōde⁹ erit: ꝗ ex ꝓducta tam arſi q̄ theſi iungit. Maior uero dr̄: qui quaternariam non ſolū elationē: Sed poſitionē etiam uidetur admitter̄. Per copulam uero duplices accedunt numeri. Quoniam alter ex maior̄ erit Ionico: alter ex minore. Atq; ille: qui ex maiore procedit: cōſtabit ex Spōdæo ſimplici uel Proceleumatico: quem Diſemum eē non dubium eſt. Qui uero ex minore eſt: contrarium facit. Atq; hi quidē in Dactylico genere ponētur: Rhythmi incompoſiti ac compoſiti: ꝗ. vii. numero omnes erunt. Dactylus igitur eſt dictus: quia ordinē ſyllabarum conſimilē digito hominis informat. Anapeſtus uero: qa per ordinē redeat ſuriu3. Pyrrhichius uero. i. proceleumaticus: qa hic aſſiduus uel in certamine: uel in ludo quodam puerili. Spondeus: qa plerūq; inſeruit. Ionicus ſane ꝓpter numeroꝝ inæqualē ſonum. hēt. n. duas longas: duaſq; correptas. Quo pedum carmine multi ſæpe reprehenſi ſunt.

De Iambicis Metris.

Hæc de Dactylicis ſatis. Nunc Iambica memoremus: In quo genere numeri incompoſiti erant. iiii. compoſiti per copulam. ii. At uero per periodu3 ſunt. xii. Qui igitur incompoſiti erunt: iſti ſunt Iambus ex dimidia elatione: quæ breuis ē: & poſitiōe: quæ gemina ē. Trochæus ex duplici poſitione & elatione: quæ breuis eſt. Orthius: qui ex tetraſemi elatione. i. Arſi: & Octaſemi poſitione cōſtabit: ita ut. xii. tēpora hic pes recepiſſe uideatur: Atq; habet propinquitatem quandam cum Iambico pede. Quatuor. n. primis temporibus ad iambum conſonat Reliquis octo temporibus adiunctis. Dehinc Trochæus: qui Semanticus dicitur. i. qui e cōtrario octo primis poſitionibus conſtet: reliquis in Elationem quatuor breuibus artet. Cōpoſiti ſane ſūt: ꝗ per copulas colligunt. Sūt āt hi Antibacchi⁹: ꝗ ex trochæo deducit auſpiciū. Fine āt iambici termiat. Qui uero Bacchius ē: a iambo principia ſortitur. Atq; a contrario his: quos diximus: pedibus aptabitur. Per periodum uero ē: quod

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uelut per ſe certam uiam prouenit. In hoc genere cum ſint.xii. nu
mero.iiii.quidem per ſingulas periodos accipere docet. Vnu; Iam
bum ac.iii.trochæos. Ac de hiſdem.iiii.primum qdē:qd iābu;
habere mōſtrat: Trochæus iābo denoīat.Qui uero rhythm⁹ ſcdm
Iābū recipiet a Bacchio:trochæo uocabit.Qui uero Iābū tertiū re
cipit:bacchi⁹a trochæo poterit noiari.Ille uero:q q̄rtū admittit:iā
bū:appellat epitritus iābus.Eorum uero:q ex uno trochæo fit:ēt
Iambus a trochæo appellatur. Secūdus iambus a Bacchio dr:aut
certe bacchius a iābo noiat.Qui uero quartū recipit trochæu;: epi
tritus trochæ⁹ appellat.Octo uero &.iiii.de his:quos.xii.dixim⁹:
per periodū illi eē dicunt. Qui binos trochæos atq; Iābos per Pyr
rhichiū ꝓuāt.Atq; ille primus trochaicos recipit:duplex bacchius
a trochæo eē dr. Qui uero ſecūdos iābos hēbit:duplex bacchius a
trochæo eē dicet.Qui uero ſecundū Iābū hēbit:& duplex bacchi⁹
a Iābo noiat.Cū āt trochæi medio collocant:trochæus medius iu
re dicet.Cum autē in medio iambi:medius iambus uocatur. Oēs
uel q incōpoſiti per periodō:uel q per copulā colligant:Rhythmi
xviii.numerati ſunt.Sed Iambus dictus ē ab eo:qd ιαμβίζειν Græ
ci detrahere dixerunt. Et hoc carmine qbuſq; ueteres detrahebāt.
Itē hoc nomē eſt ab eo:ꝙ uenenum maledicti:aut liuoris īfundat.
Trochæus uero ab eo dictus:ꝙ celerē reuerſionem faciat ueluti ro
ta. Orthius propter hōeſtatē poſitiōis ē noiatus. Semanticus
ſane:qa cum ſit tardior tpre:ſignificationē ipſa; ꝓ ductæ & remanē
tis ceſſatiōis effingit. Bacchii uero ſunt dicti:ꝙ bacchicis maxime
ſonis congruunt:Hiſq; Bacchi ludus ē:q in illis carmibus aptat.

De Pæonico Genere.

In eo uero genere:qd pæonicū noiat:incōpoīti duo rhythmi eē
dātur.Quoꝝ alius Pæon διπλάσιος appellatur ex longa poſitio
ne & lōga elatione.Ac alter Pæon Epibatis:i.i theſi duplici poſitio
ne producta:& arſi lōgior ducit.Hi ſunt Pæonici generis numeri:
quos incōpoſitos eē prædiximus.Neq; uero per cōiunctione;: hoc
eſt συζυγίαν.neq; per periodum in iſto genere Rhythmus accep
det.Inde διπλάσιος qdem dictus ē.i.quaſi duplicia mēbra diſcer
nat.Epibatos āt:qa mēbris ueluti utēs.iiii.&.iii.diuerſitatib⁹ co
pulatur.

De Permixtis Generibus.

Veꝝ hæc genera cū permixta fuerint ſpēb⁹ nūeroꝝ:primæ ſpēs

erunt iſtæ:quæ Docimināe nominant. Ex quibus pri⁹ quod fuerit
hac lege cōponit:ut ſit ex Iambo & Peone:quia διατόης uocatur.
Hūc διάτομον poſteriores græci cognoīarūt. Scda ē ſpēs: quæ
ex Iambo dactylico & peone cōſtare mōſtrat. Qui aūt deducti nu
meri nominant:ꝓpter aſſiduū & cōpoſitū ſonum appellari uident.
Fiunt āt numeri:q &ꝓſodiaci uocant.Quoru; alii per ternoſ pedes
fiunt Pyrrhichio.Iābo & Trochæo. Alii uero.iiii.ut his.iii.pedi
bus Iābus prim⁹ aptet.Alii uero ex duob⁹ Syzygiis.i.copulis Bac
chio & Ionico ἀπὸ μείζονος cōſtare cōſueuerūt.Sūt ſane:q ēt irrō
nabiles eē dicunt:quos analogos uocitamuſ:quoſ ēt chorios appel
lare conſueuimus.Sunt aūt nūero.ii.quoꝝ alter Diābi figura reſp
ſpicit.& cōſtat ex elatione:quæ longa ē:& duabus poſitiōibus. Et
nūero qdē eſt ad dactylū ſimilis. Partib⁹ uero ad numeꝝ Ionicum
iungit & Iābicinū. Alius uero ē numerus:q trochaides noiat.i.q
figurā quandā:ſpēmq; trochæi hīe uidet ex elationibus geminis &
lōga poſitione conſiſtens per contrarium prioris effectus.

De quinq; ſpeciebus mixti generis.

Sūt āt mixti generis qnq;.i.dactylicus per Iābū. Dactylicus in
Bacchio incidēs is:q ueīat ex trochæo.Dactylic⁹ per Bacchiū:q ex
Iābo manauerit.Dactylic⁹ i chorio:q ex Iābi ſimilitudine exordiū
mutuet.Dactylic⁹ per choriū:q ex ſimilitudine trochæi uideat ex
preſſus.Et creticus qdē cōſonās ex trochæo poſitiōe & indu i ꝗenu
meri cōponēdi & oīum figuraꝝ plēa perceptio.Diuidit hæc in eaſ
quas & Melopoeia parteſ:quæ ſunt iſtæ ἐπιδεξιός.i.perceptio:per
quā ſcim⁹:quo q̄tū nūero utēdū ſit. χρῆσις.i.uſus: per quē poſi
tiones aut elatiōes decenter aptāus.μίξις.i. permixtio:per qua; qd
oportunū fuerit ex arte miſcemus. Tropi uero:ut in Melopoeia &
in rhythmopœia.iii.ſūt:quos Syſtalticos dicim⁹:& in harmonicis
eos ſuperi⁹ mēoraui.Nūeꝝ āt marē eē. Melos fœminā nouerim⁹.
Etenī; melos materies ē:quæ ſine ꝓpria figura cēſet.Rhythmus āt
opere quodā uirilis act⁹tā formā ſonis q̄ uarios præſtat effectus.

Quæ cū Harmonia intentis tam Diuis q̄ Heroum populis au
guſta quadam ſuauitate percurreret:ad cantus carminūq; dulcedi
nes decenter regreſſa conticuit.Tunc quoq; Ioue aſſurgēte:diuiſ
que præambulis Cineſim modulata.In thalamum quoq; Virgi
nis magna cunctorum uoluptate peruenit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

LIBER

Tandem Senilem Martiane fabulam:
Miſcillo luſit quam lucernis flamine
Satyra pelaſgos dum docere nititur
Artes creagris uix amicas Atticis
Sic in nouena decidit uolumina.
Hæc qppe loquax docta ídoctis aggerás
Fandis tacéda farcinat: immiſcuit
Muſas Deaſque diſciplinas cyclicas:
Garrire agreſti cruda finxit plaſmate
Hac ipſa nauci rupta conſcientia
Turgéſq; felle: ac bile multa chlamyde
Prodire doctis approbanda cultibus
Poſſemque comes utque e Martis curia
Foelices inquit Sed Capellæ Flamine
Indocta rabidum quem uidere ſæcula
Iurgis caninos blatteratus pendere
Proconſulari uero dantem culmini
Ipſoque dudum bombinatore floſculo
Decerptum falce iam caneſcenti rota
Beata alumnū urbs Eliſæ uidet
Iugariorum mureidam uiciniam
Paruo obſidē uixque reſperſum lucro
Nictanti cura ſomnolentum lucibus
Ob hoc creatū Pegaſeum gurgitem
Decente quando poſſem haurirē poculo
Teſte; ego: noſtrumq; ueternu; pdidit:
Secute nugis Nate ignoſce lectitans.

Martiani Capellæ Liber finit: Impreſſus Vicentiæ Anno Salutis
M.cccc.xcix.xvii. Kalendas Ianuarias per Henricum de Sancto
Vrſo Cum gratia & priuilegio decem annorum: ne imprima
tur neq; cum Commentariis: neq; ſine: & cætera: quæ in ipſo pri
uilegio continentur. Laus Deo & beatæ Virgini.

Caſtigatiōes erratoꝝ: quæ & celeritate impreſſoꝝ & incuria cōti
gerunt. Nec nō quædá loca: quoꝝ lectio ſecus legiť in exēplarib⁹:
q̄le illd' ſecūdæ chartæ q̄derniōis a. facie pría. uerſu. xxxvi. γυμνο
λογίζης. In qbuſdá codicib⁹ legiť γαμολογίζης. char. iiii. facie
.i. uer. xiii. rutilátes: corrige rutilás. Ver. uero. xvii. cōiūct⁹. legiť
ēt cict⁹. Itē char. v. facie pría. uer. xiiii. mecū: cor. meū. Et uer. xv
ii. Parnaſio: cor. Parnaſo. & uer. xxvii. magna. cor. magno. Itē car.
pría q̄derniōis. B. fa. pría uer. xvii. noíe. qdá codices hēnt ordíe. fa
cie uero ſcd'a uer. viii. herbidabat. cor. herbidabát. & paulo p⁹ Ada
mate p Adamáte. S3 hæc nō ſunt errata. quádo pūcta ſupra lrás de
preſſa nimis apparere nō potuerūt: quæ tanq̄ friuola legētibus poſt
hac reliquunť cū qbuſdá lraꝝ inuerſiōibus. Nec te præterea capiat
admirátio. Si quæ hic annotátur: in pleriſq; codicib⁹ erūt caſtigata
Multa. n. interimprimēdū emēdata fuerūt. S3 hæc iccirco libet an
notaſſe: ut quorūdá latratibus occurrereť. Eadē facie uer. xii. Cre
ueres. cor. cerneres. & uer. xxiii. hebanū. cor. hebenu3. Itē char. iiii.
fa. prima uer. xvii. utri. cor: uteri. & char. viii. fa. ſecūda uer. xxxv.
deprehēdit: ī qbuſdá codicib⁹ legiť depēdit. Itē char. iii. terniōis. c.
fa. ſecūda uer. iiii. ⁹ουσία: in qbus exēplarib⁹ legiť ἐπέκεινα. Charta
uero q̄rta fa. ii. uer. x. Infracta: qda3 codices hn̄t Infecta. Ite3 char.
vi. terniōis. e. fa. ii. uer. xxxv. aidi. cor. adii. Itē char. iiii. terniōis. h.
fa. pría uer. tertio noſſe: quædá exēplaria hēnt poſſe. Fa. uero ſcd'a
uer. ii. ſub alteatu3: cor. ſubbalteatū: & infra uer. vii. in lachryma:
cor. In lachrymas. & uer. xxiiii. Quoꝝ uuus erat pallio circūact⁹:
cor. quoꝝ un⁹. qdá codices ēt hn̄t circuat⁹. Itē. c. ii. t̄niōis. i. fa. ii.
uer. xxiii. Ille: cor. illi. char. uero. iiii. fa. pría uer. xvi. per quoſda3
faciēdi cuniculos: quædá exēplaria hēnt fundicuniculos abiiciēda
mōſtráus. & in eodē uer. Abolitiōe: in qbuſdá exē. legiť Adulatōe.
Itē char. iiii. terniōis. K. fa. pría uer. xxii. Apex: cor. Apis. Charta
uero. v. fa. pría uer. xxxi. elocutiis: cor. elocutiōis. char. vi. fa. pría
uer. xx. Tadelá: & in eodē uer. numeriá. cor. Atellá & Nuceriam.
Itē. c. q̄rta t̄niōis. l. fa. ii. uer. xi. ἐπετὰς. cor. ἑπτάς. & uerſu. xxiii
γαλυκῶπις. cor. γλαυκῶπις. & uer. xxvi. Sacrifici. corri. Saxifi
cī. Itē char. iiii. terniōis. m. fa. pría. uer. xv. miti. cor Minii. & fa.
ii. uer. x. ſeptē: cor. ſeptuaginta. char. v. fa. prima: uer. xxxiiii. quæ
Scyllæ: cor. q. Itē char. vi. terniōiſ. o fa. ii. uer. xviii. ſeptuageſſiſ di
pōdius: debēt ānecti hæc uerba. facit q̄drigentos trigies dipōdi⁹. Si

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

militer octies ſeptuagies dipōdius. Et in ſeqūēti uerſu faciūt q̄ngē-
tos: corrige faciunt ſexcētos. Itē char. prima terniōis. p. facie prima
uer. ii. ἀυφίκρυτος. cor. ἀυφίκυρτος. & uer. vi. prm⁹: cor. prim⁹:
Char. ii. fa. ii. uer. xxix. metri: cor. metiri. Char. iii. fa. ii. uerſu. iiii
nūeris: cor. numeris. & uer. ſexto habēs: cor. hn̄t. Itē char. q̄nta ter
nionis. q. fa. i. uer. xxxi. licētiā: pleriq; codices hēnt libentiā. fa. ii.
uer. xxix. Et ni. deeſt græca ſn̄ia: quæ ē ὄνος λύρας λυρῶν γνω-
θῃ. Sic oēs codices hēnt. Sed quia hæc uerba nihil ad rem facere ui
debant: maluimus hic q̄ ibi annotari. Et char. vi. fa. prima uer. x.
præſtas: quædā exēplaria hēnt perſtas: & fa. ii. uer. xxiiii. metacula
qdā codices hēnt meacula. Itē char. iiii. terniōis. r. fa. ii. uer. iiii. ac:
corrige At. Itē char. v. terniōis. ſ. fa. i. uer. xxiii. ducere: cor. dicere.
Itē char. vi. terniōis. t. facie prima uerſu. xxxi. dunc: corrige tūc. &
in ſequēti uerſu Archiia: corrige Archia: & duob⁹ poſt uerbis Sel
prim: corri. Sed prima. Itē char. iiii. terniōis. u. fa. ii. uer. xxv. His:
cor. Is: & char. v. fa. ii. uerſu. i. Tadē: cor. habes. & uer. x. quadam
exēplaria ꝑ nauci hēnt nāq;: & ꝑ cōſciētia hēnt ſapiētia: & uer. xvii
ꝑ Iurgis hēnt Lurgis: & ꝑ pēdere padere. Sed in his carminibus: ut
qbuſdā aliis in locis opus fuit Sed po cōlectore: ita oīa erāt inuer
ſa & deprauata: Cætera igit: Cū bonus quādoq; dormitet Home-
rus: diligentioribus relicta ſint. Finis. Laus Deo.

REGISTRVM.

a b quaterniones. c d e f g h i K l m n o p q r ſ t u terniones ſunt.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES